KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM FEN VE MATEMATİK ALANLARI EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
MATEMATİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETİM ELEMANLARININ UZAKTAN EĞİTİM ORTAMLARINA UYUM SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ

DOKTORA TEZİ

Muhammet BERİGEL

TRABZON
Temmuz, 2013

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM FEN VE MATEMATİK ALANLARI EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
MATEMATİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETİM ELEMANLARININ UZAKTAN EĞİTİM ORTAMLARINA UYUM SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ

Muhammet BERİGEL

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Doktora Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hasan KARAL

TRABZON
Temmuz, 2013

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma jürimiz tarafından Orta Öğretim Fen ve Matematik Eğitimi Anabilim Dalı'nda DOKTORA tezi olarak kabul edilmiştir. 29.07.2013

Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Hasan KARAL	.....
Üye	: Prof. Dr. Adnan BAKİ	.....
Üye	: Prof. Dr. M.Yaşar ÖZDEN	.....
Üye	: Doç. Dr. Bülent GÜVEN	.....
Üye	: Yrd.Doç. Dr. Esra KELEŞ	.....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Haluk ÖZMEN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Muhammet BERİGEL

29/06/2013

ÖNSÖZ

Günümüzde kullanımı yaygınlaşan ve başarılı sonuçlar alınan uzaktan eğitim uygulamaları yüksek öğretim programları ve hayat boyu öğrenme için önemli bir bileşen olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzaktan eğitim ortamlarının günümüz eğitim ihtiyaçlarına vermiş olduğu olumlu sonuçlar uzaktan eğitimin kalitesinin arttırılmasına yönelik çalışmalara olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmada yüksek öğretim programlarında uzaktan eğitim ortamlarının en önemli bileşenlerinden biri olan öğretim elemanlarının uyum süreçleri ve uyum süreçlerine etki eden faktörler araştırılmıştır.

Yapılan çalışmanın sonuçlarının görev yapmış olduğum Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından değerlendirilip, uzaktan eğitimin kalitesini arttırmaya yönelik yapılan planlamalarda kullanılması doktora çalışmam süresince beni motive eden ve daha titiz çalışmamı sağlayan en önemli etkendir. Bu nedenle Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi müdürüm, tez danışmanım ve değerli hocam Doç. Dr. Hasan KARAL'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Çalışmam boyunca görüş ve önerileri ile tezimin zenginleşmesini sağlayan, değerli yorumları ve önerileriyle çalışmama yön veren saygıdeğer hocam Prof. Dr. Adnan BAKi'ye ve çalışmalarımda önerilerinden faydalandığım Yrd. Doç. Dr. Esra KELEŞ'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın örnekleminde yer alan ve yapmış olduğum çalışmada katkıları bulunan öğretim elemanlarına, veri analizi süresince katkılarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Nedim ALEV'e, görüş ve önerilerini eksik etmeyen Doç. Dr. Bülent GÜVEN'e, Yrd. Doç. Dr. Ünal ÇAKIROĞLU'na ve tüm uzaktan eğitim merkezi personeline teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatım boyunca hep yanımda olup desteklerini esirgemeyen anneme, babama, kayınvalideme, kayınpederime, kardeşlerime ve bu zor süreçte gösterdiği fedakârlık, desteği ve sevgisiyle bana güç veren eşim Duygu SOLAK BERİGEL'e çok teşekkür ederim. Son olarak varlığıyla hayatıma renk veren ve güç katan kızım Duru'ya sevgilerimi sunarım.

Temmuz, 2013
Muhammet BERİGEL

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **iv**

İÇİNDEKİLER ..... **v**

ÖZET ..... **ix**

ABSTRACT ..... **x**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xi**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xiii**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xiv**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Uzaktan Eğitim 1

1.2. Bir Teknoloji Olarak Uzaktan Eğitim 3

1.2.1. Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ortamlarının Yazılım Bileşenleri 5

1.2.2. Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ortamlarının Donanım Bileşenleri 6

1.3. Türkiye'de Uzaktan Eğitim 8

1.3.1. Uzaktan Eğitim Yoluyla Yürütülen Programlar 12

1.3.1.1. Önlisans Programları 12

1.3.1.2. Lisans Programları 13

1.3.1.3. Yüksek Lisans Programları 13

1.3.1.4. Uzaktan Eğitim Sertifika Programları 15

1.4. Uzaktan Eğitim Ortamları, Yeni Bir Kültür ve Uyum 15

1.5. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi 17

1.6. Araştırmanın Amacı 21

1.7. Araştırmanın Problemi 22

1.8. Araştırmanın Sınırlılıkları 22

1.9. Araştırmanın Varsayımları 23

2. LİTERATÜR TARAMASI **24**

2.1. Uzaktan Eğitim ve Öğretim Elemanlarının Uyum Süreci 24

2.2. Değişim, Öğretim Elemanlarının Değişen Teknoloji ile Mücadelesi ve Değişime Karşı Dirençleri 26

2.3. Organizasyon Yapısı ve Öğretim Elemanlarının Uyum Süreci 30

2.4. Yeni Teknolojiler ve Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçleri 31

2.7. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerine Etki Eden Faktörler 34

2.8. Uzaktan Eğitim Topluluğu ve Yeni Roller 37
2.8.1. Öğreten Rolleri 39
2.8.1.1. Pedagojik Roller 39
2.8.1.2. Sosyal Roller 40
2.8.1.3. Teknik Roller 41
2.8.1.4. Yönetimsel Roller 41
2.8.2. Öğrenen Rolleri 42
2.8.3. Teknoloji ve Organizasyon Yapısı Rolleri 42
3. YÖNTEM 45
3.1. Araştırma Yaklaşımı 45
3.1.2. Etnografik Çalışmalar 45
3.1.3. Etnografik Özel Durum Çalışması 47
3.2. Metodoloji 50
3.3. Araştırma Modeli 51
3.4. Pilot Çalışma 53
3.4.1. Yöneticiler 55
3.4.2. Uzaktan Eğitim Merkezi Personeli 55
3.4.3. Öğrenciler 55
3.4.4. Uzaktan Eğitim Teknolojileri 56
3.4.5. İş Arkadaşları 62
3.4.6. Eğitim Ortamı 62
3.4.7. Kanun ve Yönetmelikler 63
3.4.8. Beklentiler ve Hedefler 63
3.4.9. Öğretim Elemanları 63
3.5. Araştırmacının Rolü 66
3.6. Araştırma Grubu 67
3.7. Araştırmanın Organize Edilmesi ve Verilerin Toplanması 67
3.7.1. Veri Toplama Araçları 68
3.7.1.1. Yarı Yapılandırılmış Mülakatlar 68
3.7.1.2. Gözlemler 69
3.7.1.3. Alan Notları 70
3.7.1.4. Provakosyonlar 71
3.8. Veri Toplama Süreci 71
3.9. Verilerin Analizi 73
3.9.1. Verilerin Analize Hazırlanması 73
3.9.2. Veri Analizi 73

3.10. Çalışmanın Geçerliliği, Güvenilirliği ve Doğrulanabilirliği 77
3.10.1. Geçerlilik 78
3.10.2. Güvenilirlik 78
3.10.3. Doğrulanabilirlik 79

4. BULGULAR 80

4.1. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçleri'nin Nasıl Gerçekleştiği ile İlgili Bulgular 80
4.1.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular 80
4.1.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular 85
4.1.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular 90
4.2. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerine Etki Eden Faktörlerle İlgili Bulgular 98
4.2.1. Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri ile İlgili Elde Edilen Bulgular 98
4.2.1.1. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Sınıflarda Uyum Süreçlerine Etki Eden Pedagojik Yeterlilikleri ile İlgili Bulgular 99
4.2.1.1.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular 101
4.2.1.1.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular 104
4.2.1.1.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular 107
4.2.1.2. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Sınıflarda Uyum Süreçlerine Etki Eden Yönetimsel Yeterlilikleri ile İlgili Bulgular 109
4.2.1.2.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular 110
4.2.1.2.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular 112
4.2.1.2.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular 114
4.2.1.3. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Sınıflarda Uyum Süreçlerine Etki Eden Sosyal Yeterlilikleri ile İlgili Bulgular 114
4.2.1.3.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular 115
4.2.1.3.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular 116
4.2.1.3.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular 118
4.2.1.4. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Sınıflarda Uyum Süreçlerine Etki Eden Teknik Yeterlilikleri ile İlgili Bulgular 118
4.2.1.4.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular 120
4.2.1.4.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular 123
4.2.1.4.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular 125
4.2.2. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerine Etki Eden Bireysel Faktörler ile İlgili Elde Edilen Bulgular 127
4.2.2.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular 128
4.2.2.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular 130
4.2.2.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular 131

4.2.3. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerine Etki Eden Organizasyonel Faktörler ile İlgili Elde Edilen Bulgular 133
4.2.3.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular 134
4.2.3.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular 135
4.2.3.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular 136

5. TARTIŞMA 139
5.1. Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerinin Nasıl Gerçekleştiği ile İlgili Tartışma 139
5.1.1. Ö.E.1'İn Uyum Süreci ile İlgili Tartışma 141
5.1.2. Ö.E.2'nin Uyum Süreci ile İlgili Tartışma 143
5.1.3. Ö.E.3'ün Uyum Süreci ile İlgili Tartışma 144
5.2. Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerine Etki Eden Faktörlerle ilgili Tartışma 146
5.2.1. Ö.E.1'in Uyum Sürecine Etki Eden Faktörlerle ilgili Tartışma 146
5.2.2. Ö.E.2'in Uyum Sürecine Etki Eden Faktörlerle ilgili Tartışma 148
5.2.3. Ö.E.3'in Uyum Sürecine Etki Eden Faktörlerle ilgili Tartışma 149

6. SONUÇLAR 152
6.1. Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçleri İlgili Elde Edilen Sonuçlar 152
6.2. Öğretim Elemanlarının Uyum Sürecine Etki Eden Faktörlerle İlgili Elde Edilen Sonuçlar 154

7. ÖNERİLER 158
7.1. Öğretim Elemanları İçin Öneriler 158
7.2. Uzaktan Eğitim Organizasyonları İçin Öneriler 159
7.3. Sonraki Çalışmalar İçin Öneriler 160

8. KAYNAKLAR 161

9. EKLER 173

10. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ 192

ÖZET

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerinin İncelenmesi

Bu çalışmada öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçleri ve uyum süreçlerine etki eden faktörlerin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın teorik çerçevesi ve planlaması oluşturulmuş ve belirlenen araştırma grubunda yer alan 3 öğretim elemanı ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Etnografik özel durum çalışması yönteminin uygulandığı bu çalışmada öğretim elemanları etnografik yöntemler ağırlıklı olarak kullanılarak 15 hafta süresince uzaktan eğitim ortamlarında öğretim elemanlarının uyum süreçleri ve uyum süreçlerine etki eden faktörler incelenmiştir. Çalışmanın verileri; gözlemler, alan notları, provokasyonlar ve mülakatlarla toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde nitel yaklaşımlar benimsenmiş olup, doküman analizi, söylem analizi ve içerik analizi tekniklerinden faydalanılmıştır. Verilerin analizinde bilgisayar destekli nitel veri analizi programlarından MAXQDA kullanılmıştır.

Bulgular değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının uyum süreçleri aşamalar halinde ortaya çıkarılmış ve literatürle ilişkilendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda ayrıca öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörler nedenleri ve ilişkileri ile birlikte ortaya konmuştur.Öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin; tanıma, farkında olma, değişim, dönüşüm ve uyarlama aşamalarından oluşan 5 aşamada gerçekleştiği sonucuna varılmıştır. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerine etki eden faktörlerin bireysel, çevrimiçi öğretim yeterlilikleri ve organizasyonel faktörler başlıkları altında toplandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerinde bireysel faktörler ve organizasyonel faktörlerin öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim yeterliliklerine doğrudan etki ortaya çıkmıştır. Çalışmanın sonucunda ortaya çıkan sonuçlara bağlı olarak, öğretim elemanlarına, uzaktan eğitim organizasyonlarına ve sonraki çalışmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Öğretim Elemanlarının Uyum Süreci, Öğretim Elemanlarının Uyum Sürecine Etki Eden Faktörler, Etnografik Özel Durum Çalışması.

ABSTRACT

Investigating Adoption of Instructors to Distance Education Environment

This study aims to investigate the adaptation process of instructors to distance education environment and to determine the factors affecting this adaptation process. For these purposes, the theoretical framework and plan of the study were designed and then, the research was carried out with three instructors. Ethnographic case study method was adopted in this study. The adaptation process of three instructors to distance education environment and factors affecting this process were investigated for the period of 15 weeks using predominantly ethnographic research approaches. The data were collected through observations, field notes, provocations and interviews and then, analyzed employing qualitative approaches, which were document analyses, discourse analyses and content analyses. MAXQDA software was used for analyses of the obtained data.

As a result of study, the adaptation process of the instructors were modelled as stages and linked with the relevant literature. According to the findings of the study, the adaptation process of the instructors was consisted of five stages, which are recognition, awareness, change, transformation and adaptation. Also, the factors affecting to adaptation process of the instructors were determined. These factors were grouped under three main themes named as individual factors, organizational factors and online teaching capabilities. It was understood that individual factors and organizational factors strongly affected the online learning capabilities of the instructors during the adaptation process of distance education environment. Considering the results of study, in order to facilitate the adaptation process of instructors to distance education environment, suggestions were made for distance education organizations, instructors and future studies.

Key Words: Distance Education, Adoption Process of Instructors, Factors Affecting Adoption Process of Instructors, Ethnographic Case Study.

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
1.	Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Yazılım ve Donanım Bileşenleri	6
2.	Türkiye'deki Uzaktan Eğitim Merkezleri ve Faaliyetleri	10
3.	2013 Yılı Uzaktan Eğitim Yüksel Lisans Programları	13
4.	Dwyer'in Uyum Modelinin Aşamaları	33
5.	Literatürde Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerine Etki Eden Faktörler	35
6.	Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Pedagojik Rolleri ve Tanımları	40
7.	Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Sosyal Rolleri ve Tanımları	41
8.	Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Teknik Rolleri ve Tanımları	41
9.	Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Yönetimsel Rolleri ve Tanımları	42
10.	Etnografik Çalışma ve Özel Durum Çalışmasının Karşılaştırılması	48
11.	Araştırmada Kullanılması Planlanan Veri Toplama Araçları Yaklaşımlar ve Araştırmacının Rolleri	64
12.	Veri Toplama Zaman Çizelgesi	72
13.	Çalışmadan Elde Edilen 1. Seviye Kodlar	75
14.	Birinci Seviye Kodların Analizleri Sonucu Elde Edilen Temalar ve Temalara Ait Kodlar	77
15.	Ö.E.1'in 1-4. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	81
16.	Ö.E.1'in 5-8. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	82
17.	Ö.E.1'in 9-11. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	82
18.	Ö.E.1'in 12-15. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	84
19.	Ö.E.2'nin 1-4. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	85
20.	Ö.E.2'nin 5-8. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	87

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
21.	Ö.E.2'nin 9-11. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	88
22.	Ö.E.2'nin 12-15. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	88
23.	Ö.E.3'ün 1-4. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	90
24.	Ö.E.3'ün 5-8. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	91
25.	Ö.E.3'ün 9-11. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	92
26.	Ö.E.3'ün 12-15. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular	94
27.	Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri ile İlgili Kodların Frekans Değerleri	98
28.	Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri Temasına Ait Pedagojik Bileşenlerin Tanımları	100
29.	Öğretim Elemanlarından 15 Haftalık Süreçte Pedagojik Yeterliliklere İlişkin Elde Edilen Kod Frekanslarının Zamana Göre Dağılımı	100
30.	Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri Temasına Ait Yönetimsel Bileşenlerin Tanımları	109
31.	Öğretim Elemanlarından 15 Haftalık Süreçte Yönetimsel Yeterliliklere İlişkin Elde Edilen Kod Frekanslarının Zamana Göre Dağılımı	110
32.	Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri Temasına Ait Sosyal Bileşenlerin Tanımları	115
33.	Öğretim Elemanlarından 15 Haftalık Süreçte Sosyal Yeterliliklere İlişkin Elde Edilen Kod Frekanslarının Zamana Göre Dağılımı	115
34.	Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri Temasına Ait Teknik Bileşenlerin Tanımları	118
35.	Öğretim Elemanlarından 15 Haftalık Süreçte Teknik Yeterliliklere İlişkin Elde Edilen Kod Frekanslarının Zamana Göre Dağılımı	119
36.	Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerine Etki Eden Bireysel Faktörlerle ile İlgili Kodların Frekans Değerleri	127
37.	Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerine Etki Eden Organizasyonel Faktörlerle ile İlgili Kodların Frekans Değerleri	134

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
1.	Web Tabanlı Uzaktan Eğitimi Oluşturan Bileşenler	5
2.	Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Yazılım Bileşenleri	5
3.	Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Donanım Bileşenleri	7
4.	Teknoloji Kabul Modeli	30
5.	Mahmood'un Teknolojiye Karşı Kullanıcı Memnuniyeti Modeli	35
6.	a) Etnografik Çalışmalarda Araştırma Grubu b) Özel Durum Çalışmalarında Araştırma Grubu	49
7.	Etnografik Özel Durum Çalışmalarında Araştırma Grubu	49
8.	Çalışmanın Tasarımı	52
9.	Uzaktan Eğitim Topluluğu Bileşenleri	54
10.	Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Öğretim Sistemine Giriş Paneli	57
11.	Çevrimiçi Sınıflara Giriş	57
12.	Çevrimiçi Sınıfların Görüntüsü	58
13.	Çevrim İçi Sınıflarda Yer Alan Paylaşım Bileşenleri	58
14.	Örnek Beyaz Tahta Uygulaması Görüntüsü	59
15.	Not ve Sohbet Alanı Görüntüsü	60
16.	Not ve Sohbet Alanı Görüntüsü	61
17.	Örnek Anket Uygulaması	61
18.	Çevrimiçi Öğretim Sistemi Ses-Görüntü ve Kullanıcı Hakları	62
19.	Birinci Seviye Analiz Sonucu Elde Edilen Temalar	76
20.	Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerinin Aşamaları	96
21.	Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerine Etki Eden Faktörler ve Bu Faktörlerin Birbirleriyle Olan İlişkileri	137

KISALTMALAR LİSTESİ

YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu

MAXQDA : Bilgisayar Destekli Nitel Veri Analizi Yazılımı

Ö.E.1 : Araştırmanın Örnekleminde Yer Alan Birinci Öğretim Elemanı

Ö.E.2 : Araştırmanın Örnekleminde Yer Alan İkinci Öğretim Elemanı

Ö.E.3 : Araştırmanın Örnekleminde Yer Alan Üçüncü Öğretim Elemanı

e-MBA : İşletme Yüksek Lisans Programı

1. GİRİŞ

1.1. Uzaktan Eğitim

Günümüzde hızlı gelişen alanlardan biri de bilişim teknolojileridir. Bilişim teknolojileri arasında en önemli payı internet almaktadır. Özellikle 80'li yıllarda üzerinde en çok çalışılan alanlar bilgisayar kontrollü sistemler olmuştur. Bir başka deyişle tasarımı ve uygulaması gerçekleştirilen sistemlerin çoğunda bilgisayarla kontrol edilebilirlik özelliğinin de olmasına dikkat edilmiştir. 90'lı yıllardan itibaren ve özellikle günümüzde ise üzerinde çalışma yapılan birçok sistemin bilgisayar kontrollü olmasının yanı sıra internet tabanlı olarak tasarlanması yönünde eğilimler artmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak bilginin paylaşılması sürecinde artık geleneksel eğitim şekilleri yerine web tabanlı eğitim olanaklarının geçmesi kaçınılmazdır. Bu durumda eğitimin, bilgisayar teknolojisiyle bütünleşmesini sağlayan internete dayalı eğitim modelleri, yaygın eğitim sürecinde kaliteli ve etkili sonuca ulaşılmasını sağlayan önemli bir araç halini almıştır (Clark ve Berge, 2005).

Günümüz bilişim teknolojisinde yaşanan hızlı gelişmeler sonucu, internet üzerinden uzaktan eğitim uygulamaları, bankacılık işlemleri, e-devlet uygulamaları, otomasyon sistemlerinin uzaktan kontrolü, güvenlik sistemleri uygulamaları gibi farklı uygulamaların gerçekleştirilebilmesi mümkün olmaktadır. Bu uygulamaların çoğu toplumsal yaşamda kolaylık, hızlılık, zaman ve işgücünden tasarruf sağlamakta, değerlendirme ve geri besleme almada önemli yeri olan verilerin saklanabilmesi ve işlenebilmesi gibi uygulamalarda esnek ve pratik çözümler sunmaktadır. İnternet teknolojisinin kullanıldığı ve son derece önemli faydaların elde edildiği alanlardan birisi de uzaktan eğitimdir. Önceleri mektupla başlayan uzaktan eğitim uygulamaları; zamanla televizyon, radyo, video gibi görsel yöntemleri kullanmaya başlamıştır. Ancak bütün bu yöntemlerin en önemli eksikliği, bilginin kaynaktan alıcıya doğru tek yönlü aktarılmasıdır. İnternetin kullanıldığı uzaktan eğitim uygulamalarında, internet teknolojilerinin sağladığı imkânlar ve avantajlar ile bilgi karşılıklı olarak paylaşılabilmekte ve tartışılabilmektedir (Mutlu ve Öztürk, 2002).

Bilgi ve İletişim teknolojilerinin eğitim ortamlarında en yaygın uygulamalarında biri uzaktan eğitimdir. Uzaktan eğitim sadece bilişim teknolojileri ile ilgili bileşenleri içeren bir eğitim türü değildir. Mektupla eğitim, e-öğrenme, uzaktan öğrenme, mobil-öğrenme, tele-öğrenme, esnek öğrenme, dış çalışma, bağımsız çalışma gibi terimler uzaktan eğitimin kapsamındaki ifadelerdir ve tümü öğrenci ve öğretmenin fiziksel olarak ayrı yerlerde oldukları bir eğitim sürecini tanımlamak için kullanılır (Kolat, 1993).

Uzaktan eğitimin amacının daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle sağladığı yararları incelemek gerekir. Her şeyden önce öğrenci ve eğitimcinin aynı mekânda bulunmasını gerektirmez. Bununla birlikte uzaktan eğitimle çok geniş alanlara eğitim verilebilir. Bunun sonucunda bilgi paylaşımı artar. Bilgi paylaşımı iki yönlü olarak gerçekleşir. Birincisinde derslere fiziksel olarak katılması imkânsız olan (uzaklık, iş yoğunluğu, zaman v.b. problemlerden dolayı) öğrencilerin derse katılımının sağlanmış olması, ikincisinde ise bir konuda uzmanlaşmış eğitimci sayısının az olmasından dolayı bir eğitimciden mümkün olduğunca çok kişinin faydalanılmasının sağlanmış olmasıdır. Bu paylaşım beraberinde bir standartlaşmayı getirir. Özellikle eğitim, şehirler ve ülkeler arasında paylaşılıyorsa ders konularında, ders anlatım dilinde bir takım standartlar kendiliğinden oluşacaktır (Mutlu ve Öztürk, 2002).

Çok geniş bir kavram olan uzaktan eğitim ile ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bu tanımların bazıları şöyledir:

Uzaktan eğitimi öğretmen ve öğrencinin fiziksel olarak aynı ortamda bulunmasına gerek olmaksızın öğretme-öğrenme etkinliklerinin düzenlenip yürütülmesi işlemi olarak tanımlamıştır (Gökdağ, 1986).

Uşun' a (2006) göre ise geleneksel nitelikteki eğitim-öğretim sorunlarına bir seçenek olarak ortaya çıkmış, eğitim etkinliklerini planlayanlar ve uygulayıcılar ile öğrenciler arası iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir.

Başka bir tanım uzaktan eğitimi; fırsat eşitsizliğine çözüm getiren, isteyen herkese yaşam boyu eğitim sağlayan ve bunların yanı sıra eğitimin bir dizi bireysel ve toplumsal amaçların gerçekleşmesine katkıda bulunabilen, eğitim teknolojilerinden yararlanmaya ve daha çok kendi kendine öğrenmeye dayalı olan disiplin olarak tanımlamaktadır (Dede,1996; Kaya, 2006; Conrad, 2002).

Uzaktan öğretim, öğrencinin eğitim süresinin büyük bir bölümünde öğretmeni ile yüz yüze temas halinde olmadığı, eğitim malzemesinin basılmış yazılı metinler ve diğer medya araçları vasıtası ile iletildiği ve öğrencinin öğretmeni ile postayla gönderilen ödevler, telefon, bilgisayar, video ve internet gibi araçlarla ikili iletişim kurabildiği, eğitim teknolojilerinin yoğun olarak kullanıldığı bir öğretim türü olarak tanımlanmaktadır (URL-1).

E-öğrenme, internet tabanlı eğitim modelleri için kullanılan genel bir kavramdır. E-öğrenme sistemlerinin, uzaktan eğitimde kullanılan geleneksel yöntemlere göre en önemli üstünlüğü, alıcı ile kaynağın eş zamanlı ya da eş zamansız olarak karşılıklı etkileşim içerisinde bulunabilmeleridir (Irmak, 2007).

E-öğrenme günümüzde uzaktan eğitimin en yaygın olarak kullanılan şeklidir. E-öğrenme birçok şekilde yapılabilir. Bireylerin internetten bilgi edinmeleri, merak ettikleri bir

konuda bilgi sahibi olmalarını yâda sistemli olarak eğitim sürecinin internet üzerinden gerçekleştirilmesini e-öğrenmeye örnek verilebilir. Günümüzde uzaktan eğitimin bir alt kolu olarak web tabanlı eğitim yaygın olarak kullanılmakta ve özellikle yüksek öğrenim kurumları uzaktan eğitimden yararlanmak istemektedirler (Garber, 2004). Yüksek öğretim kurumlarının uzaktan eğitim uygulamalarını kullanma isteği beraberinde bir takım alt yapı ihtiyacını getirmektedir. Uzaktan eğitim ortamı teknoloji, organizasyon, deneyimli personel, öğretim elemanı ve öğrenci gibi birçok bileşeni bir arada barındırır. Uzaktan eğitim sisteminin başarısı için sistem içerisinde yer alan en önemli bileşenlerden biri olan öğretim elemanlarının performansı oldukça önemlidir (Schamoil, 2005). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarında istenilen başarıyı yakalayabilmesi için uzaktan eğitim ortamlarını benimsemeleri ve uyum sağlamaları önemlidir.

1.2. Bir Teknoloji Olarak Uzaktan Eğitim

Eğitim politikalarındaki global eğilimler son 20 yılda yüksek öğretimin yapısını değiştirmiştir (Naidoo, 2003). Tüm dünyadaki yükseköğretimdeki değişimler 2000 yılından itibaren Türkiye'yi de etkilemiş ve Türkiye Yüksek Öğretiminde Uzaktan Eğitim programları hızlı bir şekilde yaygınlaşmaya başlamıştır (Berigel ve Karal, 2011).

Uzaktan eğitimde öğretmen ve öğrencinin mekân ya da zaman olarak birbirinden ayrı olduğu durumlar söz konusudur. Öğrenimin kontrolü genellikle öğrencinin elindedir, uzaktan eğitimin kurgusuna göre, öğretmenin kontrolü de söz konusudur (Jonassen, 1992).

Günümüzde uzaktan eğitimde genellikle internet tabanlı teknolojileri kullanılmaktadır. Mektup, kitap, televizyon, radyo gibi araçlarla yapılan uzaktan eğitim uygulamalarında yaşanmış olan birçok problem ve sınırlılık internet tabanlı teknolojiler kullanılarak azaltılmış ya da ortadan kaldırılmıştır.

Odabaş (2003), uzaktan eğitimin sağladığı avantajları şu şekilde belirtmiştir.

1. Dinamik ve geniş halk gruplarına yönelik mekân sorunu olmaksızın eğitimin sürdürülmesi,
2. Eğitimin yalnızca ulusal değil uluslararası standartlar da gözetilerek yapılandırılması,
3. Esnek ve objektif ölçme-değerlendirmeye olanak tanıması,
4. Görsel-işitsel eğitime fırsat veren teknolojilerin kullanımı ile içeriği daha çok
5. Zenginleştirilmiş ve öğrenciyi motive eden örneklerin sunulması,
6. Çalışan insanlara işinden ve bulunduğu yerden ayrılmaksızın eğitim fırsatı sunulması,

7. Gereğinden fazla kadroların azaltılması, öğretim kadrosu arasında rekabet ortamı oluşturulması ve öğrencilere istedikleri okulda eğitim yapma fırsatı sunulması,
8. Eğitimin temel giderlerini ve öğrencinin yapması gereken harcamayı azaltması, öğrencilerin örgün eğitim için harcayacakları barınma, yol masrafları ve geleneksel eğitimin temel giderleri olan bina, personel vb. masraflar göz önüne alındığında, internet tabanlı uzaktan eğitim için yapılan alt yapı harcamalarının çok önemli bir miktar tutmaması.

Çevrimiçi teknolojilerle sunulan derslerde birkaç model kullanılmakladır. Bu teknolojiler çevrimiçi uygulamalarla çevrimiçi yüz yüze öğretimlerin birleşimiyle oluşmaktadır. Birleştirilmiş uygulamalarda internet üzerinden bir gruba ya da birkaç kişiye planlanmış bir öğretim uygulanabilir. İnternet üzerinden yapılan yüz yüze derslerde sanal sınıflar, sohbet ortamları, forumlar kullanılmaktadır.

Literatürde çevrimiçi öğretimdeki görüşmeler "etkileşim" olarak adlandırılmaktadır (Jonassen ve ark., 1995; Sherry, 1996; Frey ve Alman, 2003). Günümüzde birçok eğitim kurumu çevrimiçi sınıfları başarılı bir eğitim uygulaması olarak kabul etmektedir. Çevrimiçi öğrenme ortamlarında iş birliği, sosyal etkileşim, gerçek zamanlı etkileşim gibi gerçek dünya öğeleri ile yapılan öğretimin daha başarılı olacağı şiddetle tavsiye edilmektedir (Millbank, 1994; Jonassen, ve ark., 1995; Frey ve Alman, 2003). Başarılı bir çevrimiçi öğrenmenin iki yönlü olması gerekmektedir (Walker, 2001). İki yönlü yapılmayan uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenci ve öğretim elemanı kendisini izole edilmiş görebilir.

Uzaktan eğitimde kullanılan teknolojiler, uzaktan eğitim sisteminin birçok bileşenine etki etmektedir. Uzaktan eğitim sistemi içerisinde yer alan öğrenci, öğretmen, yönetici, hedefler, amaçlar, programların yürütülme şekli ve sistemdeki diğer bileşenler uzaktan eğitimde kullanılan teknolojiler paralelinde planlanır.

Web tabanlı uzaktan eğitimde kullanılan alt yapı araçları yazılım (software) ve donanım (hardware) olarak sınıflandırılmaktadır. Kullanılan teknolojiler uzaktan eğitimin yapısını ve işleyişinde önemli rol oynamaktadır. Şekil 1'de web tabanlı uzaktan eğitimi oluşturan 2 ana bileşen; donanım ve yazılım bileşenleri gösterilmektedir.

Şekil 1. Web Tabanlı Uzaktan Eğitimi Oluşturan Bileşenler

Şekil 1'de gösterildiği gibi donanım ve yazılım bileşenleri web tabanlı uzaktan eğitim sistemindeki teknolojileri ifade eden iki ana kategoridir.

1.2.1. Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ortamlarının Yazılım Bileşenleri

Web tabanlı uzaktan eğitim teknolojilerinde birçok yazılım kullanılmaktadır. Şekil 2'de gösterildiği gibi öğretim yönetim sistemleri, içerikler, ölçme ve değerlendirme sistemleri, sanal sınıflar, kullanıcı yazılımları bir uzaktan eğitim sisteminde bir birleriyle entegre olmuş şekilde çalışan ana yazılımlardır.

Şekil 2. Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Yazılım Bileşenleri

Şekil 2'de Web tabanlı uzaktan eğitim ortamlarındaki yazılım bileşenleri görülmektedir. Uzaktan eğitim ortamlarında birçok farklı yazılım kullanılmaktadır. Günümüzde kullanılan teknolojileri incelediğimizde uzaktan eğitim ortamlarında kullanılan yazılımlar 5 ana kategori altında toplanmaktadır: Öğretim Yönetim Sistemleri, İçerikler, Sanal Sınıflar, Kullanıcı Yazılımları, Ölçme ve Değerlendirme Sistemleri.

Öğretim Yönetim Sistemi: Öğrencilerin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sistemine bağlanmak için giriş yaptığı, ders programını, ders içeriklerini, ödev konularını, sanal sınıf arşivlerinin linklerini ve eğitim geçmişini görüntüleyebildiği portaldır. Uzaktan eğitim sistemi bu yapı üzerine inşa edilir ve planlanır. Ayrıca öğrenme yönetim sistemleri öğrenme için farklı seçenekler sunan ve bu deneyimleri yöneten yazılımlar, öğretim ve öğrenme süreçlerinin yönetimini sağlayan sistemler, öğretim amacıyla bilgiye erişim, bilgiyi paylaşım ve iletişim sürecini yöneten platformlar olarak da tanımlanabilir (Ozan, 2008; Oliver, 2010).

Sanal Sınıflar: Sanal sınıf öğrenen ile öğretenin eş zamanlı olarak buluştuğu ve eğitim verip aldığı bir platform yazılımıdır (Pınar ve Cambo, 1998).

İçerikler: İçerikler uzaktan eğitim sistemlerinde farklı şekillerde ve amaçlarda kullanılabilir. Bazı içerikler öğretici tarafından hazırlanır ve sisteme atılır. Bunun yanı sıra birçok içerik uzaktan eğitim merkezinde çalışan içerik uzmanları ve öğreticiler tarafından ortak çalışmalar sonucu hazırlanıp öğretim yönetim sistemine ya da içerik bölümüne aktarılır.

Ölçme ve Değerlendirme Sistemi: Öğrencinin eğitim süresince almış olduğu çevrimiçi sınavların, ödev sistemi ve diğer değerlendirme araçlarının yer aldığı birimdir.

Kullanıcı Yazılımları: Öğrenen ve öğretenlerin uzaktan eğitim sistemine bağlanmak için kullandıkları web tarayıcıları, özel yazılımlar ve uygulamaları içeren yazılımlardır.

1.2.2. Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ortamlarının Donanım Bileşenleri

Web tabanlı uzaktan eğitim ortamlarında birçok donanım kullanılmaktadır. Tablo 1 Web tabanlı uzaktan eğitim ortamlarında kullanılan donanım bileşenleri ve bu donanımları kullanmak için faydalanılan yazılım bileşenlerini göstermektedir.

Tablo 1. Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Yazılım ve Donanım Bileşenleri

DONANIM BİLEŞENLERİ	YAZILIM BİLEŞENLERİ
Çoklu Medya Donanımları (Web Kamera, Mikrofon v.b.)	Web Editörleri
Sunucu Bilgisayarlar	Browserlar
İnternet Bağlantısı (Dial-up, DSL, Kablo, Uydu)	Veri Tabanı Yazılımları
Kişisel Bilgisayarlar	Konferans Yazılımları

Tablo 1'in devamı

Tabletler ve Mobil Cihazlar	Sohbet Yazılımları
Up Link İstasyonları	Öğretim Yönetim Sistemi
Video Konferans Cihazları	İçerikler
Yedekleme Ünitesi	Sanal Sınıflar
Güvenlik Donanımları	Ölçme Değerlendirme ve Sınav Sistemi

Günümüz internet tabanlı uzaktan eğitim teknolojilerinin kullandığı birçok farklı teknoloji yer almaktadır. Kullanılan donanım teknolojileri uzaktan eğitim sistemi içerisinde yer alan teknik elemanlar, organizatörler, sistem yöneticileri, yöneticiler, öğretim elemanları ve öğrenciler tarafından ihtiyaçlarına göre kullanılmaktadır. Öğretim elemanları uzaktan eğitim sistemi içerisinde yer alan donanımlardan bazılarını kullanmaktadırlar. Öğretim elemanlarının bu donanımları kullanım becerileri, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sistemi içerisindeki başarısını etkilemektedir (Hardly, 1998; Albion,1999; Bekele ve Menchaca, 2008).

Web tabanlı uzaktan eğitim teknolojilerinin alt yapısını oluşturan donanımlar bir birbirleriyle tümleşik halde ve birbirlerine bağımlı olarak çalışmaktadırlar. Günümüz uzaktan eğitim ihtiyacına karşılık verebilecek bir sistemde bulunması gereken donanımlar ve birbirleriyle olan ilişkileri Şekil 3'de gösterilmiştir.

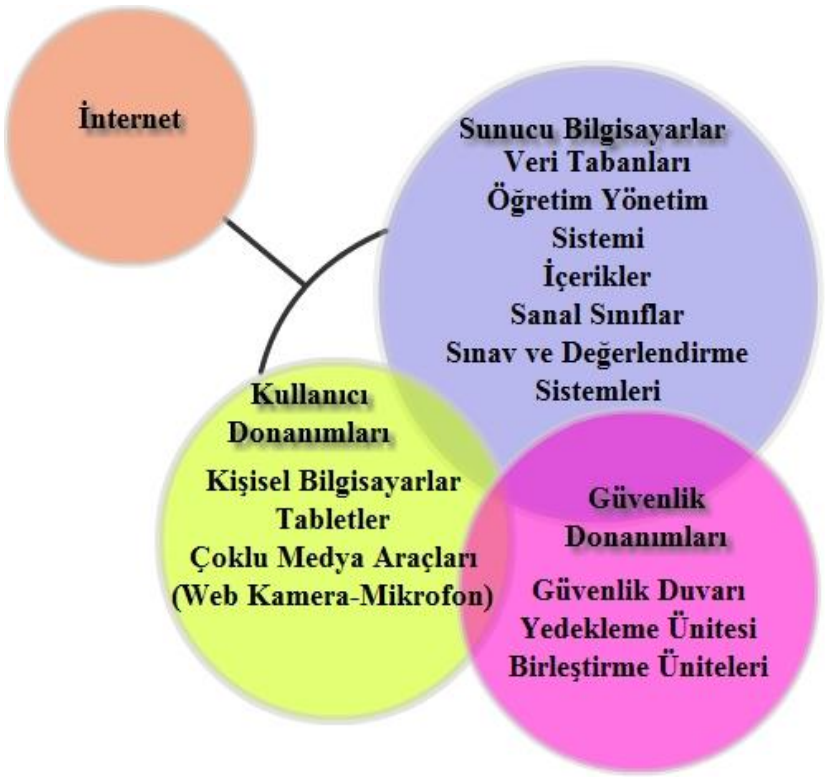

Şekil 3. Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Donanım Bileşenleri

Web tabanlı bir uzaktan eğitim sisteminde kullanılan donanım bileşenleri yukarıdaki şekilde gösterilmiştir. Şekil 3'de web tabanlı uzaktan eğitim ortamlarında kullanılan donanım bileşenlerinin birbirleriyle olan bağları gösterilmiştir.

İnternet: İnternet, web tabanlı uzaktan eğitim sistemlerinde tüm sistem bileşenlerini birleştiren ve bütünlüğü sağlayan araçtır.

Sunucu Bilgisayarlar: Sunucu bilgisayarlar veritabanlarının, öğretim yönetim sisteminin, içeriklerin, sanal sınıf yazılımlarının sınav ve değerlendirme sisteminin içinde barındırdığı web tabanlı uzaktan eğitim donanım bileşenidir.

Kullanıcı Donanımları: İnternet tabanlı uzaktan eğitim sistemine bağlanan kullanıcıların kullandıkları kişisel bilgisayarlar, tabletler, çoklu medya araçları gibi donanımlardır.

Güvenlik donanımları: Sistemin güvenli bir şekilde işleyişini sağlamak ve yaşanabilecek aksaklıkları çözmek için kullanılan güvenlik duvarı, yedekleme ünitesi, birleştirme üniteleri gibi donanım araçları güvenlik donanımlarını oluşturur.

1.3. Türkiye'de Uzaktan Eğitim

Türkiye'de uzaktan eğitim 1974 yılında mektupla öğretim adı altında oldukça sınırlı imkânlarla başlamıştır. Üniversite sınavlarında tercihlerine giremeyen öğrenciler uzaktan eğitim programlarına kayıt olmaya başlamıştır. Oldukça uzun bir süre geçtikten sonra ders kitapları posta yoluyla gelmeye başlanmıştır. İnternet ve web teknolojilerinin gelişimi uzaktan eğitimin şeklini değiştirmeye başlamış ve web teknolojilerine dayalı uzaktan eğitim faaliyetleri yaygınlaşmaya başlamıştır (İşman, 2010).

Türkiye'deki uzaktan eğitim alanındaki gelişmeler dikkate alınarak YÖK tarafından hazırlanan *Üniversitelerarası iletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği,* Resmi Gazete'nin 14 Aralık 1999 tarihli sayısında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (URL-1).

Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği'nin amacı, üniversitelerarası iletişim ve bilgi teknolojilerine dayalı uzaktan yapılan ön lisans, lisans ve yüksek lisans eğitiminde:

1. Üniversitelerin eğitim-öğretim olanaklarının paylaşılmasını sağlayarak üniversiteler arasında akademik yardımlaşmayı kolaylaştırmak,
2. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı etkileşimli ortam, çoklu ortam olanakları ve sınırsız bilgiye ulaşabilme özellikleri sayesinde eğitimin etkinliğini artırmak
3. Yükseköğretimi yeni öğrenci kitlelerine yaygınlaştırmak ve verimini artırmaktır.

Belirtilen faaliyetlerin planlanması ve koordinasyonunu sağlamak amacıyla çeşitli üniversitelerde bu alanda çalışan öğretim üyeleri ile Türk Telekom ve TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) temsilcilerinden oluşan bir Enformatik Milli

Komitesi kurulmuş ve çalışma yönetmeliği 1 Mart 2000 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır (URL-1).

Bu tarihten itibaren çalışmalarına başlayan Enformatik Milli Komitesi ilk olarak Harran Üniversitesi ile İstanbul Üniversitesi arasında Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Projesi; İstanbul Bilgi Üniversitesinin e-MBA Projesi; Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Bilişim (Informatics Online) M.S. Programlarını değerlendirerek uygulamaya geçirilmesini uygun bulmuştur.

Uzaktan öğretim teknikleri kullanılarak eğitim vermek üzere Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Enstitüleri bünyesinde çeşitli alanlarda tezsiz yüksek lisans ikinci öğretim programları ve Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Üretim ve Servis Sistemleri e-MBA programı açılmıştır.

İnternete dayalı olarak 2001-2002 öğretim yılı itibariyle Anadolu Üniversitesi bünyesinde Bilgi Yönetimi, Sakarya Üniversitesi bünyesinde ise Bilgi Yönetimi ile Bilgisayar Programcılığı ön-lisans programları; 2002-2003 öğretim yılında Sakarya Üniversitesi bünyesinde İşletme, Mersin Üniversitesi bünyesinde Endüstriyel Elektronik, Doğu Akdeniz Üniversitesi bünyesinde Bilgi Yönetimi programları 2003-2004 öğretim yılında Sakarya Üniversitesi bünyesinde Bilgisayar Programcılığının adının değiştirilmesiyle oluşturulan Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama, Endüstriyel Elektronik, Mekatronik, Mersin Üniversitesi bünyesinde Elektronik Haberleşme, Endüstriyel Otomasyon, Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama programları; 2004-2005 öğretim yılında ise Çukurova Üniversitesi bünyesinde Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama ön-lisans programları faaliyete geçmiş bulunmaktadır. 2011 yılı itibari ile incelediğimiz zaman birçok üniversitenin Uzaktan eğitim ile lisans, ön-lisans ve yüksek lisans programlarını açtığını ve başarıyla faaliyetlerine devam ettiğini görmekteyiz.

5335 sayılı kanunla Yükseköğretim Kanununun 43/d maddesine eklenen hüküm ile yükseköğretim kurumlarımızın yurtdışındaki yükseköğretim kurumları ile diğer kuruluşlarla işbirliği tesis ederek ön-lisans ve lisans programları da dahil olmak üzere uluslararası ortak eğitim ve öğretim programları yürütebilecekleri hüküm altına alınmıştır.

Türkiye’de uzaktan uğitim faaliyetleri ağırlıklı olarak üniversiteler bünyesine açılan Uzaktan Eğitim Merkezleri aracılığıyla gerçekleşmektedir. Türkiye’de 2013 yılı itibari ile faaliyet gösteren Uzaktan Eğitim Merkezleri ve Eğitim Öğretim Faaliyetleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Türkiye'deki Uzaktan Eğitim Merkezleri ve Faaliyetleri

UZAKTAN EĞİTİM MERKEZLERİ	**EĞİTİM-ÖĞRETİM FAALİYETLERİ**
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi	Lisans Programları: 5 Önlisans Programları: 1 Kişisel Gelişim Programları: 4 Dil öğretimi programları :4 Sınavlara hazırlık: 7
Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi	Lisans Tamamlama Programı: 2 Önlisans programları: 1 Tezsiz Yüksek Lisans Programı: 1
Fırat Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Kurs programları: 2 Tezsiz Yüksek Lisans Programı: 1 Sertifika Programları: 2
Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu	Önlisans programları: 7
İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi	Lisans Tamamlama Programı: 2
İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi	Yüksek Lisans Programları: 3 Lisans Programları: 10 Lisans Tamamlama Programları: 1 Önlisans programları: 3 Sertifika programları: 1
İstanbul Aydın Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Yüksek Lisans :1 Ön Lisans :2 Sertifika Programları :1
Kırıkkale Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Ön Lisans 1 Sertifika Programları :6
Maltepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Birimi	Yüksek Lisans :2 Önlisans Programları: 3 Uzaktan Sürekli Eğitim Merkezi e-sertifika Programları: 3
Mersin Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi	Önlisans Programları: 6 Yüksek Lisans :1
Ondokuzmayıs Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Lisans tamamlama programı :1 Y.lisans :1
Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Yüksek Lisans Programları: 4 Karma Eğitim Programlar(%30 Örgün Eğitim, %70 Uzaktan Eğitim): 7 Önlisans Programları: 5 Sertifika Programları: 9
Süleyman Demirel Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu	Önlisans :4
Trakya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Kurs programı :1 Önlisans :3
Afyon Kocatepe Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu	Önlisans:2
Ahmet Yesevi Üniversitesi Uzaktan Eğitim	Yüksek Lisasn Programları: 7 Lisans Programları:3 Önlisans Programları :1
Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sistemi	Yüksek Lisans Programları;:4 Önlisans Programları:7 Sertifika Programları;:30

Tablo 2'nin devamı

Ankara Üniversitesi uzaktan eğitim merkezi	Önlisans Programları: 5 Sertifika Programları:3 Lisans tamamlama: 1 Yüksek Lisans:1
Atılım Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Yüksek Lisans : Önlisans :2
Bahçeşehir Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Yüksek Lisans :1
Balıkesir Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Henuz bir programı yok.
Çukurova Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Önlisans :2
Beykent Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Yüksek Lisans :1 Önlisans:2
Uşak Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu	Önlisans:2
İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Uzaktan Eğitim Merkezi	Uzaktan eğitim merkezleri daha çok kendi örgün eğitimine destek olmak amaçlı kurulmuştur.
Kocaeli Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Önlisans:2
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Lisans :1 Yüksek Lisans:3 Önlisans:2
Girne Amerikan Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Uzaktan eğitim merkezleri daha çok kendi örgün eğitimine destek olmak amaçlı kurulmuştur.
Işık Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Yüksek Lisans:3
Yıldız Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Kurum bünyesinde herhangi bir program barındırmamaktadır. Sadece enformatik bölümü öğrencilerine ders vermektedir.
Karabük Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi	Yüksek Lisans :2 Lisans Programları : Önlisans Programları:4 Sertifika Programları :
Zirve Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sistemi	Yüksek Lisans:1
Namık Kemal Üniversitesi Uzaktan Eğitim Birimi	Henüz programı yok.
Fatih Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Lisans programı:3
Okan Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Yüksek Lisans:1
Akdeniz Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Yüksek Lisans:1
Boğaziçi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Sertifika Programları:1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Sertifika Programı:1
Cumhuriyet Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Henüz programı yok.
Fırat Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi	Henüz programı yok.

2011 yılı itibari ile birçok üniversite bünyesinde Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezleri kurulmuştur. Tablo 2 incelendiğinde üniversitelerin uzaktan eğitim merkezlerinde lisans, önlisans, yüksek lisans ve sertifika programları altında eğitim

verdiklerini ve uzaktan eğitim ile ilgili akademik ve bilimsel araştırmalar için uzaktan eğitim merkezlerini kullandıkları söylenebilir.

Bu merkezler birçok alanlarda faaliyetlerine devam etmektedirler. Uzaktan Eğitim Merkezlerinin faaliyetler beş ana başlık altında toplanabilir.

1. Önlisans Programları
2. Lisans Programları
3. Yüksek Lisans Programları
4. Sertifika Programları
5. Eğitim-Öğretim Faaliyetleri

1.3.1. Uzaktan Eğitim Yoluyla Yürütülen Programlar

Bu başlık altında uzaktan eğitim yoluyla Türkiye'de yürütülen programlara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Uzaktan eğitim faaliyetlerinin başlamış olduğu 2000'li yıllardan 2011 yılına kadar uzaktan eğitimin hızlı yükselişi dikkat edilmesi gereken bir noktadır. Uzaktan eğitime karşı olan talebi arttırmak için sadece altyapı çalışmaları oluşturmak yeterli değildir. Yürütülen programların başarısı için ihtiyaç duyulabilecek akademik çalışmalar bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle lisansüstü eğitimde tercih edilen uzaktan eğitim programlarının başarısı; bu programlarda görev alacak öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamına yönelik bilgi, deneyim,uyum ve becerileri ile doğru orantılıdır (Poehlein,1996).

1.3.1.1. Önlisans Programları

Türkiye'de 2000'li yıllardan itibaren uzaktan eğitimle açılan ön lisans programları hızlı bir artış içine girmiştir. 2010-2011 eğitim-öğretim yılı itibari ile önlisans öğrenci kontenjanı yaklaşık 4000 civarındadır. Uzaktan önlisans eğitimine devam etmekte olan öğrencileri de hesaba kattığımızda 2011 yılı itibari ile yaklaşık 10.000 önlisans öğrencisi uzaktan eğitim yolu ile eğitimlerine devam etmektedirler.

Önlisans programları incelendiğinde sayısal ve sözel alanlarda, teknik, tıbbi, sosyal bilimler ve uygulamalı eğitim gerektiren alanlarda uzaktan eğitim programları açılmıştır. Bu durum uzaktan eğitimde kullanılan teknoloji ve altyapının istenilen düzeyde olduğunun bir göstergesidir. Üniversiteler ve üniversiteler bünyesinde yer alan Uzaktan Eğitim Merkezleri uzaktan eğitim önlisans programlarının yeni yeni uygulanmaya başlamasına rağmen çözüm ortakları ile ya da üniversite bünyesinde yer alan akademik ve idari imkânlarla faaliyetlerine devam etmektedirler.

1.3.1.2. Lisans Programları

Önlisans programlarına göre lisans programlarının sayısı daha azdır. 2011 yılı itibari ile uzaktan eğitim ile tamamen uzaktan eğitim kullanarak ya da karma eğitim yöntemiyle uzaktan eğitim yapan 5 üniversite bulunmaktadır. Uzaktan lisans eğitimi veren programları incelediğimizde mühendislik, iktisadi idari bilimler, iletişim ve eğitim alanlarındaki farklı bölümlerde uzaktan eğitim verilmektedir. Bu durum Türkiye'de uzaktan eğitim lisans programlarının uygulanması için gerekli altyapı ve teknolojilerin yeterli olduğunun bir göstergesidir. 2011 yılı itibari ile lisans eğitimine uzaktan eğitim ya da karma eğitim ile devam etmekte olan öğrenci sayısı 3000 civarındadır. Birçok uzaktan eğitim merkezi yeni bölüm açma faaliyetlerine devam etmektedir.

1.3.1.3. Yüksek Lisans Programları

Ülkemizde uzaktan eğitim özellikle yüksek lisans programlarında tercih edilmektedir. Uzaktan eğitim yoluyla yapılan yüksek lisans programları iş yoğunluğu nedeniyle yüksek lisans eğitimini devam ettiremeyen, yaşadığı coğrafya itibari ile yüksek lisans yapma zorluğu çeken ve kariyer eğitimini devam ettirmek isteyen lisans mezunları için önemli bir fırsat oluşturmuştur. Tablo 3'de 2013 yılı itibari ile Türkiye'de faaliyet gösteren yüksek lisans programları gösterilmiştir.

Tablo 3. 2013 Yılı Uzaktan Eğitim Yüksel Lisans Programları

ÜNİVERSİTE	**PROGRAM**
Işık Üniversitesi	e-MBA
T.C. Maltepe Üniversitesi	e-MBA
Çukurova Üniversitesi	e-MBA
İstanbul bilgi Üniversitesi:	e-MBA (Türkçe) e-MBA(İngilizce)
Fatih Üniversitesi:	
Anadolu Üniversitesi	e-MBA
Beykent Üniversitesi	e-MBA
Bahçeşehir Üniversitesi	e-MBA
Sakarya Üniversitesi	eMBA Kamu Yönetimi Bölümü Uzaktan Maliye Yüksek Lisans Programı e-TARİH Yüksek Lisans Programı e-Bilişim Teknolojileri Tezsiz Yüksek Lisans Programı e-Mühendislik Yönetimi Yüksek Lisans Programı Yönetim Bilişim Sistemleri Tezsiz yüksek lisans programı

Tablo 3'ün devamı

Bilgi Üniversitesi	e-MBA (Türkçe)
	e-MBA(İngilizce)
Boğaziçi Üniversitesi	e-MBA
Okan Üniversitesi	eMBA
Ankara Üniversitesi	İnsan İlişkileri Tezsiz Yüksek Lisans Programı
Ahmet Yesevi Üniversitesi	Bilgisayar Mühendisliği Yüksek Lisans Programı Yönetim ve Organizasyon Yüksek Lisans Programı Yerel Yönetimler Yüksek Lisans Programı Sağlık Kurumları İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı İşletme Yüksek Lisans Programı Yönetim Bilişim Sistemleri Yüksek Lisans Programı
Ondokuz mayıs Üni.	Eğitim Yönetimi Teftişi ve Planlaması Tezsiz Yüksek Lisans Programı
Karabük Üni.	Bilgisayar müh. (Tezli)
Karabük Üni.	Bilgisayar müh. (Tezsiz)
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması ve Ekonomisi Tezsiz Yüksek Lisans Programı Kamu Yönetimi İşletme
İstanbul Üniversitesi	Finansal Ekonometri
İstanbul Üniversitesi	Sermaye Piyasası Uzmanlığı
Atılım üniversitesi	E-Kampüs Bilgisayar Mühendisliği Yüksek Lisans Programı
Atılım Üniversitesi	E-Kampüs Yönetim Bilişim Sistemleri Mühendisliği Yüksek Lisans Programı
Gazi üniversitesi	Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı :
Hacettepe Üniversitesi	Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı
ODTÜ	Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı

Tablo 3 incelendiğinde birçok üniversite özellikle e-MBA ağırlıklı olarak uzaktan eğitimde yüksek lisans programları açmış faaliyetlerine devam etmektedir. Çalışan iş gücünün eğitilmesi açısından uzaktan eğitim yüksek lisans programlarına ilgi üst düzeydedir. Bu çalışmanın gerçekleştirildiği program öğretmenler ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından önemli bir eğitim programı olarak kabul edilen "Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması ve Ekonomisi Tezsiz Yüksek Lisans Programı"dır. Birçok öğretmen görev yapmış olduğu coğrafi konum ve çalışma şartları nedeniyle bu yüksek lisans programını örgün eğitimle yapma problemi yaşamaktadır. Uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilen bu eğitim programı öğretmenler için, diğer yüksek lisans programları ise ihtiyaç duyan meslek grupları ve çalışanlar için ihtiyaç duyulan bir eksikliği ortadan kaldırmıştır.

1.3.1.4. Uzaktan Eğitim Sertifika Programları

Yüksek öğretim düzeyindeki öğrencilere yönelik açılan lisans, önlisans yüksek lisans programlarının yanı sıra uzaktan eğitim merkezlerinde sanayi, ticaret, tarım ve tıbbi iş alanlarına yönelik sertifika programları da düzenlenmektedir. Bu sertifika programları çalışmakta olan bireylerin işlerini aksatmadan eğitim almalarına ve alanlarında gelişimlerine yardımcı olmaktadır. Uzaktan eğitime yönelik olumsuz algıların azalmakta olduğu günümüzde, uzaktan eğitim merkezleri altında faaliyet gösteren sertifika programlarının sayısı sürekli artmaktadır.

Türkiye'de uzaktan eğitim özellikle 2000 yılından sonra hızlı bir şekilde gelişmeye başlamıştır. Özellikle lisansüstü düzeyde yaygın olarak kullanılmaya başlayan uzaktan eğitimin, gelişim hızlığı, geliştiği ve yaygınlaştığı alanlar hakkında bilgi sahip olmak, bu alanlarda yaşanabilecek problemlere yönelik çözümler üretmek ve akademik çalışmalar yapma adına bize yardımcı olacaktır. Yukarıda da belirtildiği gibi özellikle yüksek lisans düzeyinde yaygınlaşan uzaktan eğitim programlarında başarıyı elde etmek için YÖK faaliyet raporunda belirtildiği gibi bir dizi alt yapı çalışması yapmak, uzaktan eğitim ortamlarının pedagojik bileşenlerine ve öğretim elemanları ve öğrencilerin başarısına yönelik çalışmaları yapmak bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.4. Uzaktan Eğitim Ortamları, Yeni Bir Kültür ve Uyum

Psikolojik olarak yeni bir öğrenme ortamı uyum ihtiyacı doğurur, insan davranışları karşılaştığı yeni ortamlara ve farklı durumlara cevap verme eğilimindedir. Bu durum öğrencilerin yeni öğrenme stilleri geliştirmesi, öğretim elemanlarının yeni öğretim metotları geliştirmesi ihtiyacını doğurur (Schmeck ve Geisler-Bernstein, 1989). Ramsden (1988) yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin yeni karşılaştıkları öğretme ortamlarında geliştirmiş oldukları öğretme stillerinin öğrencilerin başarılarını etkilediğini belirtmiştir.

Uzaktan eğitim ortamlarında etkileşim, öğretim şekli, beklentiler ve kullanılan teknolojilerin farklılığı, bu ortamda öğretim faaliyetinde bulunacak öğretim elemanlarının bir takım yeni yeterliliklere sahip olması ihtiyacını beraberinde getirmektedir (Beldarrain, 2006). Teknoloji ağırlıklı yeni bir ortamda ilk kez öğretim faaliyetlerinde bulunacak öğreticilerin teknolojiyle ilgili teknik problemler yaşamamaları, öğretim faaliyetlerini istedikleri düzeyde geliştirebilmeleri için uyum sağlamaları gerektiğini belirtilmektedir (Redmann ve Kotrlik, 2004; Charpman, 2006). Geleneksel öğrenme ortamlarında eğitim veren öğretim elemanları edinmiş oldukları bilgi, birikim ve deneyimleri yeni karşılaşmış oldukları uzaktan eğitim ortamında etkili bir şekilde kullanabilmek için; uzaktan eğitim ortamlarının bileşenlerini öğrenmeli, karşılaşacakları yeni teknolojileri kullanma becerileri

geliştirmeli ve uzaktan eğitim ortamında edineceği yeni rollere uyum sağlamalıdır (Berge, 1996; Waugh ve Ruppel, 2004)

Bu çalışmada Uzaktan eğitim ortamında öğretim elemanlarının uyum süreçleri Uzaktan Eğitim Kültürü içerisinde incelenmesi ve uyum süreçlerine etki eden faktörlerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu çalışma türü araştırmacının uzaktan eğitim yapısı (Uzaktan Eğitim Kültürü) içerisinde çalışmayı nasıl tasarlayıp uyguladığı ve uzaktan eğitim yapısı içerisinde verileri nasıl sunduğuyla ilgilidir. Kültür kavramı eğitim ortamları için yaygın bir kavramdır. Sadece okullar değil, akademik birimler ve araştırma grupları özel ve belirli kültür grupları oluşturabilir ya da var olan gruplarda çalışmalar yapabilir. Fakat eğitim kendi içerisinde belirli bir topluluğun inanışlarının, uygulamalarının, değerlerinin ve stillerinin yer aldığı bir kültürlenmedir (Alvesson, 1993). Kültürlenme kavramı yeni bir kavram değildir, ve yeni teoristlerin (Harker, 1990; Hodson ve Hodson, 1998; Levinson, Foley ve Holland, 1996; Margolis, 2001) temellerini öğrenmeyi kültürlenmenin bir parçası olarak gören Vygotsky'nin önceki çalışmalarından almasıyla oluşmuştur.

Tanımlar, bakış açıları, kültürün anlaşılması ve kültürlenmenin önemli ve yeterli gözüktüğü bu bakış açısında merkezde eylem ve tepkilere yön veren deneyim ve değerlerin paylaşılması vardır. Paylaşılan bilgiler, semboller, sonuçlar ve deneyimler belirli bir grubun davranış ve deneyimleri sonucu oluşmuş kültürel normları olarak kabul edilir (Margolis, 2001).

Eğer eğitim ortamlarındaki kültür Levinson ve arkadaşlarının belirttiği gibi sosyal ve materyal bağlamında durağan bir yapıdan farklı olarak devam eden bir süreçte anlam üretmekse, kültürel bağlamda "kendimizi tanımak" önem kazanır ve bir ihtiyaç halini alır. Bu bağlamda eğitim ortamlarında yapılacak kültürel çalışmalarda dikkat edilmesi gereken 3 aşama ortaya çıkmaktadır (Levinson ve ark., 1996).

İlk olarak mükemmel bir eğitim ortamı oluşturulmalıdır. Mükemmel bir eğitim ortamı eğitim ortamının değerlerinin, felsefesinin, ideolojisinin ve eğitim ortamının yapısının hesaba katılmasıyla gerçekleştirilir. Eğitim ortamında neye odaklanılacağı hesaba katılmalıdır (eğitim ortamı, akademik birimler, sosyal ilişkiler, normlar v.b.) (Alvesson, 1993).

İkinci olarak, eğer kültürlenme öğrenmenin bir parçasıysa günlük olarak gerçekleşen davranış ve aktiviteler öğretim elemanlarının canlı deneyimlerindeki uyumu ortaya çıkaran kültürel normlara dönüşecektir. Bu durum ayrıca eğitim ortamını başarılı yapan nedenleri de ortaya çıkaracak ve cinsiyet, öğretim elemanı değerleri ve inanışlarının oluşan yeni kültürle olan bağını ortaya çıkaracaktır (Lortie, 1973).

Üçüncü olarak mevcut uzaktan eğitim ortamında öğretim elemanlarının uyum süreçlerindeki değişimin etkilendiği faktörlerin sadece dışsal faktörler ya da uzaktan eğitim

kültürünün değerlerinden ibaret olmadığı bilinip, öğretim elemanlarının inanç algı ve değerlerinin değişim için gözlemlenmesi gerektiği hesaba katılmalıdır (Lortie, 1973).

Bir kültürü anlamak ve yorumlamak için öncelikle bu kültür içerisinde yer alan bileşenlerin belirlenmesi ve anlaşılması gerekir (Anderson,1989). Doğası gereği kültür muğlâktır ve standardize edilmiş veri araçları ile ölçülemez. Gözlenir, yaşanır, hissedilir, Bu nedenle kültür analizi çalışmalarında araştırmacı çalıştığı kültürü, bu kültürün birey ya da gruplar üzerindeki etkilerini ayrıntılı ve derinlemesine anlayabilmesi için alanda uzun zaman kalması ve yoğun bir veri toplama süreci içerisine girmesi gerekir (Patton, 2004).

Bu çalışmada yararlanılan diğer bir yaklaşım yorumlayıcı etnografik yaklaşımdır. Yorumlayıcı etnografik yaklaşım kültür teorisinin bileşenlerini ve kültür üzerindeki çalışmaları içerisinde barındırır. Yorumlayıcı yaklaşım gerçeklerin her bir bireyin düşünce ve algılarında var olduğunu kabul eder, bu yüzden araştırmacı yorumlayıcı yaklaşımı kullandığı çalışmalarda bağlamsal gerçekleri ve bireylerin çevreleriyle olan etkileşimlerini anlamaya çalışır. Yorumlayıcı yaklaşımda araştırmacı katılımcıların durumlarını sistem içerisinde inceler. (Garfinkel,1967; Patton 2004)

Çalışmanın etkilendiği bir diğer yaklaşım naturalistik yaklaşımdır. Naturalistik yaklaşımda araştırmacı incelediği bireyleri, konuyu ya da topluluğu kendi doğal ortamlarında derinlemesine araştırmalarla inceler (Strauss ve ark, 1998). Bu çalışmada öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçleri uzaktan eğitim kültürü ve ortamı içerisinde yani doğal ortamında incelenmiştir.

Web tabanlı uzaktan öğrenme ortamına öğretim elemanlarının uyum süreçleri incelenecektir. Literatürü incelediğimizde web tabanlı öğrenme ortamlarına uyum süreçlerinin birkaç farklı yolla incelendiği görülür. Bunlardan biri öğrenme sürecinin analizidir; bu analizde öğrencilerin düşünceleri, öğrenme sürecinde verdikleri tepkiler, tutanak analizleri ile yapılır (Wittrock, 1990). Diğer bir yöntem ise oldukça zahmetli ve karmaşık olan öğretim sürecinde öğretim elemanlarının gözlemlenmesi ve mülakatlarla öğretim elemanlarının uyum sürecinin incelenmesidir (Misanchuk ve Schwier, 1992). Bir başka yöntem ise sözde kayıt dosyalarıyla öğrencilerin öğrenmeyi nasıl gerçekleştirildiğinin analiz edilmesidir. Burada web tabanlı öğrenme ortamına yerleştirilen bir sistemle öğrenci kayıtları (online olma süresi, hangi sayfa ve uygulamayı ne kadar kullandığı, ne kadar konuştuğu, ne kadar derslere katıldığı v.b.) takip edilir (Barab ve ark, 2001; Lawless ve Kulikowich, 1996).

1.5. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Günümüzde, gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek için her geçen gün daha fazla ve nitelikli bilgiye gereksinim duyulmaktadır. Gerek yükseköğretim düzeyinde karşılaşılan

maliyet, arz-talep, araç-gereç ve öğretmen sorunları; gerekse eğitim sistemlerinin teknolojinin baskısı altında sürekli değişmeleri ve gelişmeleri, eğitimde yeni teknolojilerin, yöntem, teknik, bilgi, araç ve gereçlerin kullanımını gerekli kılmıştır. Bununla birlikte iş yaşamının, küreselleşmenin ve bunlara bağlı olarak insanların tercihleri ile öğrenen kitlesinin değişmesi paralelinde, eğitim sistemlerinde "Yaşam Boyu Eğitim", "Uzaktan Öğrenme (e-öğrenme)", "Televizyonla Eğitim", "İnternet'le Öğretim", "Açık öğretim", "Açık Okul", "Bilgisayar Destekli Eğitim", "Tele Konferans" sosyal birer ihtiyaç haline gelmiş bulunmaktadır. Çevredeki hızlı değişim ve yenilikler, etkili ve sürekli bir eğitimi gerekli kılmaktadır.

Yaşam boyu öğrenme kavramının gelişmesi paralelinde eğitim kurumları da artan talebi karşılayabilmek için yapılarında değişiklik ve yeniliklere gitmek zorunda kalmışlardır (Haluk ve ark., 2006). Uzaktan eğitimde gelinen son nokta internet yoluyla öğretim uygulamalarıdır. Bu uygulamalar, gelişen web teknolojileri ve bilgisayarlı konferans sistemleri sayesinde zaman, mekân, program, araç-gereç, öğreten ve öğrenen açısından büyük esneklik ve faydalar sağlamaktadır (Can, 2004).

Uzaktan eğitim yüksek öğretim kurumlarının yaşamış oldukları eleman yetersizliği ve bazı alanlarda ihtiyaç duydukları eğitim ihtiyaçlarını karşılamaları için başvurabilecekleri bir yöntemdir. Özellikle yüksek lisans düzeyinde ihtiyaç duyulan öğretim elemanı ve bilgi paylaşımı ihtiyacı uzaktan eğitimin sağlamış olduğu teknoloji yöntem ve sistemlerle giderilebilir (Berigel ve Karal, 2011).

Uzaktan eğitim birçok farklı şekilde yapılmakta fakat internet ve internet teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla, internet üzerinden gerçekleştirilen senkron ve asenkron uzaktan eğitim uygulamaları günümüzde rahatça kullanılabilmektedir. İnternet, dünyanın yaklaşık 200 ülkesinde, yüz binlerce özel ve resmi kuruluş, iş yeri, okul ve evdeki milyonlarca bilgisayarın, kablo, telefon hattı, uydu gibi araçlarla birbirine bağlanmasından oluşmuş yeryüzünün en büyük iletişim ağıdır. İnternetin büyük miktarlarda veri sağlama, bilgiye kolay erişim ve zengin iletişim olanakları, internet'in öğretim amaçlı kullanımı fikrini oluşturmuştur. Bu ise, "İnternetle Öğretim" kavramının oluşmasına öncülük etmiştir. İnternet'le öğretim, artan yeni bilgi ve becerilerin kazandırılmasında, öğrencilerin öğrenme alışkanlıklarının ve deneyimlerinin zenginleştirilmesinde kullanılabilecek yeni bir eğitim modelidir (Kaya, 2006).

Eğitim seviyesini yükseltmek için eğitimi herkese ulaştırmak gerekmektedir. Geleneksel eğitim tarzı olan yüz yüze eğitim ile eğitim kurumlarında görev yapan her öğretmene ulaşmak imkânsızdır. Fakat günümüzde yaygınlaşan iletişim teknolojileri sayesinde coğrafi konum fark etmeksizin öğretmenlerin çoğuna ulaşmak mümkündür (Orhan ve Akkoyunlu, 1999).

Geleneksel eğitimle aşılamayan sorunlar teknolojinin de yardımı ile çözüme kavuşturulabilir. Problemleri aşma adına kullanılabilecek yöntemlerin başında uzaktan eğitim ve öğretim gelmektedir. Uzaktan eğitim de öğrenciler ve öğreticiler farklı ortamlarda olabildiği gibi öğrenci yalnızca bilgisayar ile de öğrenimini gerçekleştirebilmektedir. Uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmenlerin, farklı mekânlarda, öğrenme ve öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta aracılığı ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelidir (İşman, 1998).

Eğitim ortamında henüz kullanılmaya başlanan internet; özellikle uzaktan eğitim etkinlikleri için vazgeçilmez, zorunlu ve çağdaş bir öğretim aracıdır. Günümüzde uzaktan eğitimde en verimli olan teknoloji; çift yönlü olması, daha ucuz olması, iletişim yollarını ve yazılımlarını desteklemesi nedeniyle esnek bir yapıya sahip olan internettir (Can, 2004). Ülkemizde internet yoluyla eğitim hizmetleri, birçok üniversite tarafından yürütülmektedir. Ülkemizde 60 dan fazla üniversite internet tabanlı teknolojileri kullanarak uzaktan eğitim faaliyetlerini yürütmektedir. İnternet teknolojileri kullanılarak gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarında başarının elde edilmesi birçok faktöre bağlıdır (Salter 2005; Weaver, 2008; Deanna, 2012). Öğretim elemanları yürütülmek istenen bir uzaktan eğitim uygulamasında kritik bir öneme sahiptir (Olcot ve Wright,1995; Covero ve Wilson, 2006; Wolf, 2006). Birçok bileşenin bir arada uyum içerisinde çalışmasıyla başarının elde edilebileceği uzaktan eğitim ortamında öğretim elemanlarının başarısı ve uzaktan eğitim ortamına uyumları sadece öğretim elemanlarını değil, tüm sistemin başarısı için önemlidir (Varvel, 2007; Tabata ve Johnsrud, 2008). Öğretim elemanları uzaktan eğitim ortamlarında yeni roller, yeni görevler edinmekte ve yeni öğretim teknolojileri ile tartışmaktadır. Öğretim elemanlarının karşılaştıkları bu yeni durumlara vermiş oldukları tepkiler, bu yeni durumları benimsemeleri, öğrenmeleri ve uyum sağlamaları yürütülmek istenen uzaktan eğitim faaliyetleri için önemlidir (Collis, 1995; Poehlein, 1996, Olson, 2005; Berge, 2008; Guasch ve ark, 2010).

Uzaktan eğitimin en yaygın olarak yapıldığı Anadolu Üniversitesinde ön lisans düzeyinde açık öğretimin kaba verimliliği istatistiksel olarak 0.29, lisans düzeyinde ise 0.39 olarak hesaplanmıştır. Anadolu Üniversitesinde yapılan uzaktan eğitim yöntemi asenkron uzaktan eğitim yöntemidir ve öğretim elemanın bu sistemdeki rolü yok denecek kadar azdır. Senkron ve karma uzaktan eğitim sistemlerinde hedeflenen verimlilik ve başarı daha üst düzeyde hesaplanmaktadır (Blankson ve Klei-Blankson, 2008; Liu ve Wong, 2007; Car ve Hall, 2004). YÖK uzaktan eğitime oldukça önem vermekte, stratejik plan ve geleceğe yönelik hedeflerde uzaktan eğitimden daha fazla yararlanma ve uzaktan eğitim kullanarak kapasite arttırma adına planlar yapmaktadır. Türkiye'de uzaktan eğitimin yaygınlaştırılması beraberinde bir dizi alt yapı çalışmasını getirmektedir. Sadece teknolojik

altyapı olarak değil pedagojik ve uygulanacak öğretim metotları yönünden de uzaktan eğitim ortamları incelenmelidir. Bu durum uzaktan eğitimle ilgili yapılan çalışma ve planlarda belirtilmiştir. YÖK tarafından belirlenen yüksek öğretim strateji raporunda (2007) uzaktan eğitim ile ilgili planlar ve eksiklikler açık olarak ortaya konmuştur. YÖK uzaktan eğitim ile ilgili şu noktalara vurgu yapmaktadır;

1. Uzaktan eğitim programlarında ders hazırlayacak olanları özendirecek ödemelerin yapılabilmesi için gerekli kaynak sağlanarak, bu öğretim kanalının yeniden canlandırılması için gerekli girişimlerde bulunulmalıdır.
2. Uzaktan eğitimde başarılı sonuç alabilmek için özel pedagojik yaklaşımlar ve tasarım gerekmektedir.
3. E-öğretim örgün programların ucuz bir ikamesi değildir. Bu programlar özel olarak pedagojik bilgilere dayanarak tasarlanmalı ve destek sistemlerine sahip olmalıdır.

YÖK strateji raporunda belirtildiği gibi uzaktan eğitimde başarılı sonuçlar alabilmek için özel pedagojik yaklaşımlar ve tasarımlar gerekmektedir. Uzaktan eğitimde uygun pedagojik yaklaşımların oluşturulması ve ortam tasarlanması için bu alanda gerekli miktarda çalışma yapılması ihtiyacını beraberinde getirmektedir (URL-1).

Uzaktan eğitimin son yıllarda hızlı bir artış göstermesi, eğitim almak isteyen yetişkin bireyler için önemli bir alternatif oluşturmuştur. Literatürdeki çalışmalarda çevrimdışı uzaktan eğitim sistemlerini incelemekte, öğrenmenin nasıl gerçekleştiği, ortam tasarımları, öğrenci ve öğretmenlerin uyum süreçleri, öğretmen ve öğrencilerin uzaktan öğrenme ortamında öğrenme ve öğretme sürecinde yaşadıkları ile ilgili çalışmalar yer almaktadır. Gelişen teknolojilerle birlikte yaygınlığı artacak olan uzaktan eğitimle ilgili bu tür çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada lisansüstü düzeyde öğretim gerçekleştirilen uzaktan eğitim ortamına öğretim elamanlarının uyum süreçlerinin nasıl gerçekleştiğinin ortaya çıkarılması ve uyum sürecine etki eden faktörlerin araştırılması hedeflenmiştir. Çalışma sonucunda öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin nasıl gerçekleştiği, zaman- uyum ilişkisi ve uyum süreçlerine etki eden faktörlerin detaylı olarak incelenmesi, öğretim elemanlarının uyum süreçleri ile ilgili önemli bilgiler sunacaktır.

Yapılan birçok çalışma internet tabanlı öğrenme ortamlarının daha başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için öğretici ve öğrenenlerin öğrenme sürecinde gözlemlenmesi ve araştırılması gerektiğini belirtmiştir. Myung-Geun Lee (2001) yaptığı çalışmada öğretmenlerin web tabanlı öğrenme ortamında oluşturdukları öğretme stillerini araştırmıştır. Saettler (1990) yaptığı çalışmada sürekli gerçekleşen teknolojik gelişmelerin öğrenme metotlarını değiştirdiğini, buna göre öğrenme ortamlarında değişiklik yapılması gerektiğini belirtmiştir. Schuemer (2003) yaptığı çalışmada uzaktan öğretimle eğitim yapılan ortamların geleneksel ortamlara göre daha karmaşık olduğunu ve bunun birçok

nedeni olduğunu belirtmiş ve bu farklılıkların araştırılması gerektiğini vurgulamıştır. Ward ve Newlands (1998) çalışmalarında web tabanlı uzaktan eğitim sistemlerinde çalışmaların genellikle web tabanlı uzaktan eğitimin etkiliği üzerine yapıldığını öğretim elemanlarının ve öğrencilerin algılarının ve öğrenme sürecinde gerçekleşen bilişsel durumların araştırılmadığını belirtmiştir. Bu çalışmada öğretim elemanlarının yeni teknolojileri içerisinde barındıran uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerinin derinlemesine incelenmesine odaklanılmıştır. Öğretim elemanlarının teknolojiyle olan mücadelesinin ortaya konulması, uyum süreçleri ile ilgili önemli bilgiler sunacak ve uzaktan eğitim ortamlarında öğretim faaliyetlerinde bulunacak olan öğretim elemanlarının uyum süreçlerini hızlı ve başarılı bir şekilde tamamlamasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca öğretim elemanlarının uyum süreçleri ile ilgili elde edilen veriler organizasyonlara yapacakları uzaktan eğitim planlamalarıyla ilgili katkı sağlayacaktır.

Öğretim elemanlarının uyum süreçleri incelenirken, uyum süreçlerine etki edebilecek faktörlerin çok fazla oluşu araştırmanın teorik çerçevesini ve çalışmanın tasarımını etkileyecek önemli bir durumdur. Bu nedenle bu çalışmada öğretim elemanlarının uyum süreçleri birçok bileşeni bir arada barındıran uzaktan eğitim ortamı içerisinde fatkörlerin birbirleriyle olan ilişkileri ile birlikte incelenmiştir.

1.6. Araştırmanın Amacı

Uzaktan eğitim ortamı içerisinde öğretim elemanı, öğrenci, uzaktan eğitim teknolojileri, iletişim ve etkileşim şekilleri, kanunlar, kurallar, yönergeler, organizasyon yapısı, destek birimi gibi birçok bileşeni barındırır. Uzaktan eğitim ortamlarındaki başarıyı ve kaliteyi incelemek uzaktan eğitim ortamında istenilen başarıya ulaşmaya katkı sağlayacaktır (Scoot, 1994). Öğretim elemanları yüksek öğretimdeki uzaktan eğitim faaliyetlerinde önemli bir yere sahiptir (Berge, 1996). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamındaki faaliyetlerini tanımlamak ve yaşadıkları problemleri tespit etmek öğretim faaliyetlerine katkıda bulunacaktır (Deanna, 2012; Weaver, 2008).

Ülkemizde son yıllarda hızlı bir şekilde artış sağlayan uzaktan eğitim faaliyetlerinde başarıyı ve kaliteyi arttırmak için öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarındaki faaliyetleri, uyumları ve uyum süreçlerine etki eden faktörlerin uzaktan eğitim ortamı içerisinde etki edebilecek bileşenler hesaba katılarak incelenmesi araştırmanın odaklandığı noktalardır.

Bu çalışmada uzaktan eğitim ortamlarına öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin nasıl gerçekleştiğinin incelenmesi ve uyum süreçlerinin etki eden faktörlerin araştırılması amaçlanmıştır.

1.7. Araştırmanın Problemi

Teknolojik altyapı, yazılım, donanım uzaktan eğitim için işlevsel ortamlar sunmasına rağmen bu ortamlarda rol alan öğretim elemanlarının aynı düzeyde donanımlı olmaması, belli beceriler dışında geleneksel rollerinde ayrılamamaları, uzaktan eğitim ortamlarında öğretici rollerini yerine getirememeleri uzaktan eğitim ortamlarında öğretim faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu probleme çözüm üretebilmek için uzaktan eğitim uygulamalarının içerisinde önemli bir bileşen olarak yer alan öğretim elemanlarının daha yakından araştırılarak uyum sürecinin nasıl gerçekleştiği ve uyum süreçlerine etki eden durumları tanımak, ortaya koymak ve anlamak gerekmektedir.

Türkiye'de yapılan çalışmaların çalışmalardan bazıları incelendiğinde (Mendi ve ark., 2008; Özarslan ve ark., 2007; Aküner, 2005) yüksek öğretim bünyesinde yapılan çalışmaların birçoğu çevrimdışı ortamların incelenmesi olarak yapılmakta ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiği, ortam tasarımları, öğrenci ve öğretmenlerin adaptasyon süreçleri, öğretmen ve öğrencilerin uzaktan öğrenme ortamında öğrenme ve öğretme sürecinde yaşadıkları ile ilgili çalışmalara sıkça rastlamamaktayız. Gelişen teknolojilerle birlikte yaygınlığı artacak olan uzaktan eğitimle ilgili bu tür çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Orhan ve Akkoyunlu, 1999; Akpınar, 2004; Schamoil, 2005). Bu çalışmada lisansüstü düzeyde öğretim gerçekleştirilen uzaktan eğitim ortamlarına öğretim elamanlarının uyum süreçlerinin nasıl gerçekleştiğinin araştırılması ve uyum süreçlerine etki eden faktörlerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Amaçlanan hedef doğrultusunda araştırmanın problemleri şunlardır.

1. Öğretim elamanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreci nasıl gerçekleşmektedir?
2. Öğretim elamanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum sürecine etki eden faktörler nelerdir?

1.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma araştırmacının veri toplama kaynakları ile sınırlıdır.
2. Araştırma, araştırma grubunda yer alan 3 öğretim elemanı ile sınırlıdır.
3. Araştırmada öğrencilerin öğretim elemanlarının uyum sürecine ilişkin düşünceleri araştırmacının canlı sınıflarda ve öğretim faaliyetlerinde elde edindiği öğretim elemanı -öğrenci etkileşimi sonucu elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.9. Araştırmanın Varsayımları

1. Veri toplama araçlarının öğretim elemanlarının uyum süreçlerini tanımlamak ve uyum süreçlerine etki eden faktörleri ortaya çıkarmak için yeterli olduğu varsayılmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu kısımda öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçleri ile ilgili çalışmanın teorik çerçevesi ve kapsamı paralelinde uzaktan eğitimde kullanılan teknolojiler, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamına uyum süreçleri ve etki eden faktörler, uzaktan eğitim topluluğu ve öğretim elemanlarını uzaktan eğitim ortamında edindiği roller ile ilgili literatüre yer verilmiştir. Literatürde değinilen konular öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçleri ile ilgili araştırmaya yön veren bilgilerden oluşmaktadır.

2.1. Uzaktan Eğitim ve Öğretim Elemanlarının Uyum Süreci

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki birbirini izleyen gelişmeler, eğitim veren kurumları bu gelişmelerin oluşturmuş oldukları yeniliklere doğru itmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yeniliklerin eğitim sektöründeki etkileri, program yapısının değişimi, öğretim ve öğrenim şeklinin değişimi, öğretim kalitesinin kontrolü, bilginin iletiminin değişimi gibi yönlerde ortaya çıkmıştır (Hussain ve Hussin, 2008). Web tabanlı uzaktan eğitim teknolojileri bu yeniliklerin eğitim ortamlarına sunmuş olduğu ürünlerden bir tanesidir. Coleman ve Laplace (2002) bireylerin ve organizasyonların yeni öğretim ortamlarında başarıyı elde edebilmeleri için yeni deneyim, beceri ve bilgiyi yönetim metotları geliştirdiklerini belirtmektedir.

Bir eğitim ortamındaki yeniliğin ilk etkilediği bileşenlerden biri öğretim elemanlarıdır. Öğretim elemanlarından eğitim ortamına sunulan yeniliğe uyum sağlamaları, bu yenilikleri kullanmak için gerekli beceri ve deneyimleri gerçekleştirmeleri beklenmektedir (Hussain ve Hussin, 2008). Uzaktan eğitim ne kadar öğrenci merkezli gözükse de derslerin tasarımı, materyallerin oluşturulması ve sunulması, öğrenci aktivitelerinin izlenip yönetilmesi, öğrenci ve yöneticilerle etkileşim sağlanması öğretim elemanlarının yapması gereken önemli görevlerdir (Pituch ve Lee, 2006).

Uzaktan eğitimin öğretim elemanlarına, öğrencilere ve uzaktan eğitimi oluşturan yöneticiler, sistem uzmanları, teknik elemanlar gibi diğer paydaşlara sunduğu ve yaptırmak istediği noktaları anlamak için uzaktan eğitimin kavramsal dayanaklarını incelemek gerekir (Alkan, 1996).

Uzaktan eğitimin kavramsal dayanakları; (1) yeni olanaklar yaratma, (2) iş ve eğitim arasında bütünlük sağlama, (3) eğitim sürecini demokratikleştirme, (4) yaşam boyu eğitim sağlama, (5) eğitimde bireysellik, (6) mevcut eğitim kurumlarından etkili yararlanma, (7) teknolojinin eğitimde etkili kullanımı, (8) birey, toplum ve teknoloji gereksinimlerine

yönelme, (9) büyük kitlelere ulaşma, (10) bireysel ve kitlesel eğitimin bütünlüğünü sağlama, (11) eğitim isteği ile mali olanakları dengede tutma şeklinde sıralanabilir (Alkan, 1996).

Uzaktan eğitimin yaygınlaştırılması beraberinde bir dizi alt yapı çalışmasını getirmektedir. Sadece teknolojik altyapı olarak değil pedagojik ve uygulanacak öğretim metotları yönünden de uzaktan eğitim ortamları incelenmelidir. Uzaktan eğitimin sunmuş olduğu öğrenme ortamında etkilik ve geleneksel ortamlara göre avantajlar, ekonomik kazançlar gibi durumların yanı sıra öğretim elemanlarının adaptasyon süreci ve bu sürece etki eden faktörlerinde araştırılması gerekmektedir (Moore ve Benbasat, 1991; Sherry, 1996; Schamoail, 2005; Thowfeek ve ark., 2008; Khoo, 2010).

Öğretim elemanlarının e-öğrenme ortamlarına uyum süreçleri öğrenmenin kalitesi ve başarısı için önemlidir. Nida ve Roxanne (2009) yapmış oldukları çalışmada sanal çevrimiçi sınıflarında öğretmen rollerinin geleneksel sınıflardan farklı olduğunu belirtmiş ve çevrimiçi sanal sınıflar ile geleneksel sınıflarının karşılaştırılarak analiz edilmesi öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin tanımlanmasına ve başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesine yardımcı olacağını belirtmiştir.

Eğitsel kazanımların gerçekleştirilmesi için bilgi ve iletişim teknolojileri bize sadece araç sağlar. Uzaktan eğitim ortamlarında bu araçların anlamlılık kazanması için öğretim elemanlarının bu araçları etkili bir şekilde kullanması gerekmektedir (Thieman, 2008). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamındaki araçları kullanabilmesi için bu araçlara, teknolojiye ve öğrenme ortamına uyum sağlaması gerekmektedir (Kirkwood ve Price 2006).

Kirkwood ve Price (2006) yaptıkları çalışmada e- öğrenme ortamlarıyla yeni tanışan öğretmen ve öğrencilerin inanç, alışkanlık ve deneyimleriyle değişen öğrenme ortamına uyum sağlamaya çalıştıklarını belirtmekte ve bu ortamlarla yeni tanışan öğretmen ve öğrencilerin e-öğrenme ortamının ve kullanılan teknoloji uygulamalarının etkili kullanımı ve bu teknolojilerin kullanımını etkileyen faktörler ile ilgili yeterli bilgileri olmadığını belirtmiştir. Uzaktan eğitim veren eğitim kurumları, e-öğrenme ortamındaki öğretim elemanlarının, ortama uyum sağlayabilmesi ve değişen öğrenme şekillerine uyum sağlayabilmesi için araştırma yapmalı ve e-öğrenme ortamlarını derinlemesine araştırmalıdırlar.

Öğretim elemanları yeni karşılaştıkları eğitim ve öğretim ortamlarının acemisidirler. Kember (2001) yaptığı çalışmada uzaktan eğitimle yükseköğretimde ders veren öğretim elemanlarının didaktik ve üretken inançları ve önceki deneyimleri verdikleri eğitimi travmatik ve zor bir sürece dönüştürdüğünü belirtmiştir. Kember sürecin işlemesinde yaşanan problemlerin öğretim elemanlarının değişen öğrenme ortamına uyum sağlayamadığından kaynaklandığını belirtmiştir.

Uzaktan eğitim ortamındaki sürecin incelenmesi, öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin ve kullanılan teknoloji ve materyalleri kabullenmelerinin incelenmesi, uzaktan eğitimin kalitesinin arttırılması ve uzaktan eğitimle ilgili yapılabileceklerin planlanmasında önemlidir (Bernath ve Fichten 1999). Bernath ve Fichten (1999) yaptıkları çalışmada sağlık sektöründe hemşirelerin eğitilmesi için oluşturulan uzaktan eğitim sisteminde hemşirelerin uzaktan eğitim ortamına uyum süreçlerini incelemiş ve hemşirelerin e-öğrenme ortamlarına uyum sağlayabilmesinin uzaktan eğitimin başarısı için çok önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitim ortamlarında en önemli bileşenlerden biri öğretim elemanlarıdır. Öğretim elamanlarının uzaktan eğitim ortamlarına, uzaktan eğitim ortamlarında karşılaştıkları yeni teknolojilere ve organizasyon yapısına uyum sağlamaları sadece öğretim elemanlarının değiş sistemin başarısı içinde oldukça önemlidir. Uzaktan eğitim ortamlarında yer alan organizasyonel, kavramsal, teknolojik ve yapısal bileşenlerin her birine etki edecek olan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerini incelemek literatürde belirtildiği gibi (Bernath ve Fichten 1999; Kember, 2001; Kirkwood ve Price, 2006; Thieman, 2008; Nida ve Roxanne, 2009) uzaktan eğitim ortamlarının başarısı için önemli bir ihtiyaçtır.

2.2. Değişim, Öğretim Elemanlarının Değişen Teknoloji ile Mücadelesi ve Değişime Karşı Dirençleri

Yükseköğretimde bilişim teknolojileri yaygın olarak kullanılmakta ve öğretim elemanlarından bulundukları eğitim ortamında bu teknolojileri etkili bir şekilde kullanmaları beklenmektedir. Eğitim ortamında yapılan her bir teknolojik değişim öğretim elemanlarını bu teknolojilere uyum sağlamaya ve değişmeye zorlamaktadır. Bir eğitim ortamındaki değişimin sürecin ilerlemesinde sistemin organizasyon ve sosyal yapısını değiştirdiği göz ardı edilmemelidir (Shamoail, 2005). Teknoloji değişiminin iyi anlaşılması ve sistemin alt parçacıklarındaki etkileri önemsenmelidir.

Luppicini (2005) eğitim sistemindeki değişimlerde yapı, kişiler, görevler ve teknolojinin değişime uğrayan değişkenlerle olan etkileşiminin iyice incelenerek bir strateji ortaya konması gerektiğini belirtmiştir.

Johnson ve Fredian değişim sürecinde 3 aşamalı bir süreçten bahsetmiştir:

1. Değişimin ilanından önceki aşama: Değişimden etkilenecek kişilere destek sağlanması için ön çalışmalar yapılması
2. Geçiş Aşaması: İyi bir plan ve proje geliştirme
3. Sağlamlaştırma ve Uygulama aşaması: Değişimden etkilenecek kişilere destek sağlama (Johnson ve Fredian, 1986)

Mandinach ve Cline öğretim elemanlarının yeni teknolojiyi kullanımındaki süreci 4 aşamada kategorilendirmiştir. Bu aşamalar tutunma aşaması, kavrama aşaması, etkileme aşaması ve yenileme aşamasıdır (Mandinach ve Cline,1992)

Tutunma aşamasında öğretim elemanlarının yeni teknolojileri eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanmak için yaşadıkları problemler ve teknolojilere uyum sorunu yaşadığı süreçleri yer almaktadır. Kavrama aşaması öğretim elemanlarının yaşadıkları problemlerin ve teknolojiye uyum sürecine yönelik stratejiler geliştirdiği aşamadır. Etkileme aşamasında öğretim elemanları süreç içerisinde kazandıkları deneyim ve becerileri meslektaşlarıyla paylaşırlar. Son aşama olan yenileme aşamasında öğretim elemanları uyum sağladıkları teknolojilere yenilikler katıp kendilerini yenilerle ve uzmanlaşmaya doğru ilerler (Mandinach ve Cline, 1992).

Öğretim elemanları için çok küçük teknolojik değişimler bile büyük etkiler yapabilir. Değişim organizasyon yapısında, öğretim şeklinde, iş hayatında, içsel algılarda değişimler oluşturabilir (Shamoail, 2005).

Fullan'a (1991) göre eğitim ortamlarındaki değişim öğretim elemanının ne yaptığı ve ne düşündüğü ile ilgilidir. Fullan, değişimin öğretim elemanının öğretim aktivitelerine yansımaması durumunda tam olarak gerçekleşmeyeceğini belirtmektedir. Fullan öğretim elemanının öğretim aktivitelerindeki değişimlerin 3 şekilde gözlemlenebileceğini belirtmektedir:

1. Yeni ya da revize edilmiş materyaller,
2. Yeni öğretim yaklaşımları
3. İnanışlarında olabilecek değişimler (Fullan, 1991).

Brickner (1995) çalışmasında öğretim elemanlarının yeni teknolojilere ya da yeni eğitim ortamlarına uyum süreçlerinde yaşayabileceği problemlerden bahsetmiştir. Brickner öğretim elemanının yaşayabileceği problemleri 2 düzeye ayırmış ve bu düzeyleri birinci düzey engeller ve ikinci düzey engeller olarak tanımlamıştır.

Birinci düzey engeller teknolojiye uyum sağlamada dıştan gelen engellerdir. Öğretim elemanı birinci düzey engellerde;

1. Donanıma erişim
2. Yazılıma erişim
3. Öğretimi planlamak için zaman
4. Teknik ve yönetimsel destek engelleriyle karşılaşır.

İkinci düzey engeller içsel engellerdir:

1. Öğretim ile ilgili inançlar
2. Teknoloji ile ilgili inançlar
3. Organizasyonel durum

4. Öğretim modeli eksikliği ve isteksizlik.

Brickner öğretim elemanının birinci ve ikinci düzey engellerde yaşayacağı sorunları aşmada zamanın önemli olduğunu, öğretim elemanlarının yeni teknolojileri yeterince kullanması, incelemesi durumunda engelleri daha hızlı aşacağını belirtmiştir (Brickner, 1995).

Robertson ve arkadaşlarının 1996 yılında yapmış oldukları çalışmada öğretim elemanlarının eğitim ortamlarındaki teknoloji tabanlı değişimlerde yaşamış oldukları sorunları 6 tema altında toplamıştır.

1. Organizasyonel değişime direnç
2. Dış müdahalelere karşı direnç
3. Zaman yönetimi problemleri
4. Yönetimden gelen destek eksikliği
5. Öğretim elemanının algıları
6. Kişisel ve psikolojik faktörler.

Sheingold ve Hadley'e göre öğretim elemanlarına yeni teknolojilerin sunulması, doğal öğretim ortaklarında radikal değişimler yaşayacakları bir süreci beraberinde getirmektedir. Bu yeni teknolojiler öğretim elemanlarını var olan görev ve rollerini yeniden revize etmeleri ve bu rol ve görevlerine uyum sağlamaları için zorlayacaktır (Sheingold ve Hadley, 1990). Bu aşamada öğretim elemanının önüne iki seçenek çıkacaktır. İlk olarak öğretim elemanı yeni teknolojilere uyum sağlamaya çalışıp, mevcut bilgi ve birikimlerini revize eder, ya da bu yeni teknolojileri görmemezlikten gelip mevcut deneyimlerini kullanır.

Birçok öğretim elemanı günlük iş yükünün çok fazla olduğunu ve yeni teknolojileri takip edip, öğretim faaliyetlerinde kullanmak için vakit ayıramadığını ya da korgu, kaygı ve olumsuz tutumlarından dolayı kullanmadıklarını belirtmektedirler (Shamoail, 2005). Öğretim elemanlarının korkuları yeni teknolojilere uyum sağlamada ve öğretim faaliyetlerinde kullanmada önemli bir faktördür. Öğretim elemanlarının teknolojileri kullanmada yaşadıkları korkunun olumlu yönde değişimi uyum sürecine katkı sağlayacak önemli bir faktördür (Maurer, 1995).

Maurer öğretim elemanlarının teknolojiyi kullanmada gösterdikleri dirençte yaşadıkları korkunun değişimini 3 seviyede gerçekleştiğini belirtmektedir:

Seviye 1: Herhangi bir teknolojinin kullanımına karşı direnç:

a) Yönetimin teknolojik değişimle neyi amaçladığının farkına varmazlar,
b) Değişimle birlikte yönetimin yapmak istediğini kendince yorumlar,
c) Teknolojik değişimin zamanlamasının yanlış olduğunu düşünürler,
d) Teknolojinin kendisine sağlayacağı katkıların farkına varmazlar,
e) Teknolojiyi kullanmaya yönelik eksikliklerini başkalarının fark etmesini istemezler.

Seviye 2: Teknoloji kullanmaktan ötesi:

a) Yönetimin teknolojiyi sürekli kullanmayacaklarına inanırlar,
b) Teknolojinin kullanımı ile oluşturulan ortamda kendilerinin yeri olmayacağından korkarlar,
c) Teknoloji kullanmaya başlamanın kendilerine daha büyük ve derin problemler ve korkular oluşturacağına inanırlar.

Seviye 3: Derinlere işlemiş direnç

a) Sabit değişmez derinlere işlemiş teknolojiye karşı direnç gösterirler,
b) Yönetimin kendilerinden istediğinin yapması gereken iş olmadığını iddia ederek yöneticilerle çatışırlar.

Öğretim elemanlarının yukarıda belirtilen teknolojiye karşı korku seviyelerinden birinde olması öğretim elemanlarının uyum sürecine etki edebilecek faktörlerdendir.

Literatürde eğitimde yapılabilecek reformların teknoloji katkısıyla yapılabileceğinden bahsedilmekte ve öğretmenin teknoloji kullanım düzeylerinin önemine vurgu yapılmaktadır (Fullan, 1991, Shamoail, 2005). Öğretim elemanlarının yeni teknolojilere karşı uyum süreci, teknolojiyi öğretim faaliyetlerinde başarılı bir şekilde ilişkilendirecek ve bütünleştirecek değişimi göstermesiyle ilgilidir. O'Grady, öğretim elemanlarının bu değişimi başarılı bir şekilde gerçekleştirmek için rol oynayacak başarı faktörlerini şu şekilde belirtmektedir (O'Grady, 1994).

1. Değişimi en zor olan şey katılaşan ve sertleşen tutumlardır,
2. Korkulara rağmen küçük olumlu değişimler sağlayacak yüksek kişisel itibardır,
3. Umulmadık zamanda oluşabilecek başarı ve başarısızlıklardır.

Özetle, öğretim elemanlarının değişime karşı dirençleri ve yeni teknolojileri kabulleri uyum süreçlerine etki edebilecek önemli faktörlerdir. Teknolojiye uyum sağlamada ortaya konulan bir diğer model, Venkatesh tarafından geliştirilen birleştirilmiş teknoloji kabulü ve kullanımı teorisidir. Bu teoride beklenen performans, beklenen çaba, sosyal etki ve istenilen koşulların sağlanması süreçleri ile teknolojiye uyum sağlanmakta ve yaş, cinsiyet, deneyim ve kullanım gönüllülüğü uyum süreçlerine etki eden faktörler olarak belirtilmektedir (Venkatsh, 2003).

Teknolojiye uyum sürecini incelemek için yapılan çalışmalarda yaygın olarak kullanılan bir diğer model Davis (1993) tarafından geliştirilen Teknoloji Kabul Modelidir. Teknoloji Kabul Modeli, özellikle yeni yaygınlaşan internet teknolojilerinin eğitim öğretimde kullanılması sürecinde, öğretmenlerin bu teknolojileri kabullenmesi ve yeterince kullanılıp, kullanamadıklarının tespiti konusunda yaygın olarak kullanılan teorik bir modeldir (Martinez ve ark, 2006). Davis' in teknoloji kabul modelinde kullanılan iki bağımsız

değişken; algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan faydadır. Şekil 4'de teknoloji kabul modeli ve bileşenleri gösterilmiştir.

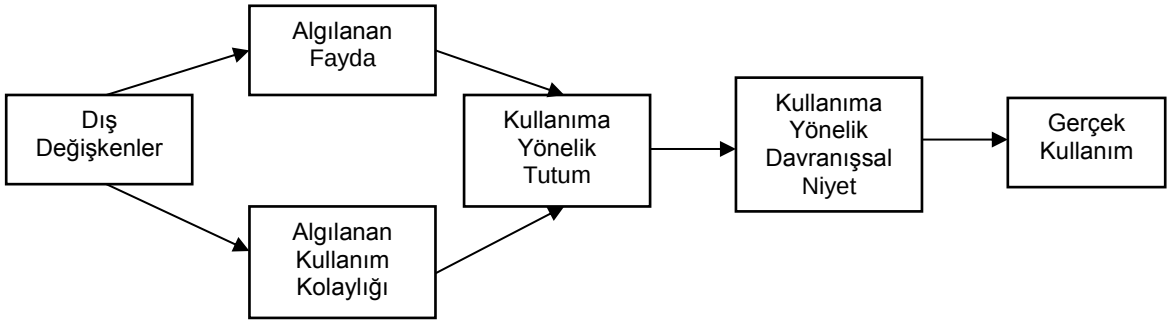

Şekil 4. Teknoloji Kabul Modeli

Teknoloji kabul modeli günümüzde yapılan çalışmalarda sıkça kullanılan bir modeldir. Öğretim elemanlarının uyum süreçleri birçok araştırmacı tarafından farklı bileşenlere odaklanılarak farklı uyum model ve yaklaşımları ile incelenmiştir. Kullanılan model ve yaklaşımlar öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim faaliyetlerine, korku, kaygı, tutum gibi içsel faktörlere, öğretim elemanlarının karşılaşmış oldukları yeni durumları, yeni teknolojilere ve bu teknolojilerin kullanımına, bireysel faktörlere ve organizasyon yapısının yapabileceği etkilere odaklanmıştır. Uzaktan eğitim ortamı yukarıda belirtilen bileşenlerinin bütününe sahiptir.

Öğretim elemanları uzaktan eğitim ortamında öğretim faaliyetlerine başladıklarında alışa gelmiş deneyimlerinden ve kullanmış oldukları teknolojilerden farklı olarak, yeni bir öğretim ortamı ve bu ortama ait teknolojilerle karşılaşmaktadırlar. Öğretim elemanları uzaktan eğitimdeki faaliyetlerinde başarılı olabilmek için ciddi bir değişim süreci içine girmektedir. Literatürde öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarında yaşayacak oldukları değişim süreci farklı modeller ve yaklaşımlarla incelenmiş ve değişim sürecine etki edebilecek faktörler bireysel faktörler, teknoloji kullanımı, organizasyon etkisi, öğretim elemanlarının tutum, algı ve inanışları gibi ana faktörler üzerinde yoğunlaşmıştır. Öğretim elemanlarının yeni bir ortam olarak karşılaştıkları uzaktan eğitim ortamlarındaki yaşadıkları değişimi ve teknolojiyle olan mücadelelerini incelemek, bu çalışmada amaçlana öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin incelenmesine katkı sağlayacaktır.

2.3. Organizasyon Yapısı ve Öğretim Elemanlarının Uyum Süreci

Uzaktan eğitimde organizasyon yapısı sistemin yapısını, ilerleyişini, performansını, öğretmen, öğrenci, teknoloji gibi diğer sistem bileşenlerini kapsayan ve etkileyen en önemli faktörlerden biridir (Santosh ve Mishra, 2007; Mohammed ve Husniyati, 2008;

Deanna, 2012,). Uzaktan eğitim ortamlarında organizasyon yapısından beklenenler çok fazladır. Toplulukları birleştirme, öğrencileri sistem içerisinde aktif olarak barındırma, müfredat geliştirme, eğitimle ilgili aktiviteler geliştirme, geliştirilen aktivitelerin yürütülmesi, teknolojiye uyum sağlama, birimler bağlantı kurma, kendi içi mekanizmasında kendini eğitme ve bilimsel çalışmalarla sistemi güçlendirme gibi organizasyon yapısı görevleri sistemin ilerlemesi için önemlidir (Lucas ve Murray, 2002).

Uzaktan eğitim yapısı içerisinde yer alan yöneticiler, merkez çalışanları, uzaktan eğitim uzmanları ve diğer personeller sistemde yer alan öğretmenlerin başarısında belirleyici bir faktördür (Machele ve Bekele 2008; 2005, Abel 2005; Weaver, 2008) .

Organizasyonun öğretmen ve öğrencilere sağlayacağı teknik ve pedagojik destek sistemin başarısı için belirleyici faktörlerden biridir (Dede, 1996; Chaney ve ark., 2009). Bu faktör, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum sürecine etki edebilecek bir durumdur.

Chaney ve arkadaşlarının 2009 yılında yapmış oldukları çalışmada uzaktan eğitim ortamında ders veren öğretim elemanlarına çevrimiçi dersleri hazırlamada ve bu derslerin değerlendirilmesinde verilecek desteğin öğretim elemanının yaşadığı problemleri azaltacağı belirtilmiştir (Chaney ve ark., 2009).

Literatürde yapılan çalışmalarda organizasyon desteğinin uzaktan eğitimde öğretim elemanlarının motivasyonuna, çevrimiçi pedagojik gelişimlerine, kaygı düzeylerinin azalmasına yardımcı olacağı belirtilmiştir (Machele ve Bekele 2008). Organizasyon yapısının önemi ile birlikte öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden diğer bir faktör de kullanılan ve sürekli kendini yenileyen teknolojilerdir.

Öğretim elemanları uzaktan eğitim faaliyetlerinde organizasyon tarafından belirlenmiş, sınırları oluşturulmuş, genel hatlarıyla kullanılacak araç ve teknolojilere karar verilmiş, kural ve yönergeleri belirleniş bir sistem içerisinde görevlerini gerçekleştirirler. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki edebilecek bir çok bilşene etkisi olan organizasyonun ve kullanılan teknolojilerinin, uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçleri incelerken incelenmesi karşımıza bir ihtiyaç olarak çıkmaktadır.

2.4. Yeni Teknolojiler ve Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçleri

Uzaktan eğitim ortamlarında kullanılan teknolojiler, öğrenme kaynaklarını değiştirmekte ve çeşitlendirmektedir. Bu durum hem öğrenme sürecinde hem de öğretme sürecinde öğretmenin rolünü değiştirmektedir. Öğretim elemanlarının yeni teknolojilerle karşılaşması, öğretim elamanlarını bu teknolojileri istenilen düzeyde kullanmasını sağlayacak uyum süreci içerisine girmesine neden olmaktadır. Uyum süreçleri literatürde genellikle modellerle incelenmektedir. Yüksek öğretimde kullanılan modeller teknolojiye

uyum ile ilgili modellerinin yüksek öğretime uyarlanmış hali şeklindedir. Rogers'in yenililiklerin yayılması modeli günümüzde kullanılan birçok uyum modelinin referans aldığı bir kaynaktır. Rogers oluşturduğu modelde yeniliği "birey ya da örgüt tarafından yeni olarak algılanan bir fikir, uygulama ya da nesne" olarak tanımlamıştır (Rogers, 1995). Öğretim elemanları uzaktan eğitim ortamlarında yeni uygulamalar, yeni fikirler ve yeni teknolojilerle karşı karşıya kaldığı belirtilmektedir.

Uzaktan eğitim ortamındaki organizasyon yapısı, bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelmiş bir dizi ilişkili birimlerden oluşan sosyal bir sistemdir. Yapılandırılmış bütün sosyal sistemlerin normları vardır. Bu normlar sosyal sistemin üyeleri için davranış modelleri oluşturur. Normlar sosyal sistemin üyelerine nasıl davranmaları gerektiğini gösterir. Genellikle bu normlar yeniliklere ve yeni teknolojileri benimsemede ve uyum sağlamada sorun oluşturur (Cegielski, 2001).

Rogers'ın (1995) teorisinde yeniliğe uyum veya ret kararı verirken bilgi beş aşamadan geçer. Bu süreç, bir bilgi arama ve bilgi işleme etkinliğidir. Temelde bireyin yenilik hakkındaki belirsizlikleri azaltmasına yardımcı olacak bilgileri edinmeye çalıştığı bu beş aşama; bilgi, ikna olma, karar, uygulama ve doğrulamadır. İlk aşamada birey yenilik ve işlevleri hakkında bilgi edinir. İkna olma aşamasında yeniliğin kendisi için avantaj ve dezavantajlarını değerlendirerek, yeniliğe tutumunu biçimlendirir. Karar aşamasında birey yenilik hakkında ek bilgiler edinir ve yeniliği kabul ya da ret kararı verir. Bu aşamada birey özellikle çevresindeki bireylerin değerlendirmelerinden etkilenir. Dördüncü aşama olan uygulama yeniliğe uyum kararı verildiğinde gerçekleşir. Son aşamada birey uyum kararını doğrular ve güçlendirir (Demir 2006; Roger 1995).

Russel eğitim ortamlarında yeni teknolojilere uyum sürecini 6 aşamada gerçekleştiğini belirtmiştir. Russel'ın modeli yetişkin bireyler içindir. Russel'ın modelindeki aşamalar şu şekildedir.

1. Farkında olma
2. Öğrenme süreci
3. Süreçteki uygulamaları anlama
4. Güven ve aşina olma
5. Yapıya uyum sağlama
6. Yaratıcı yeni uygulamalar oluşturma (Russell, 1995).

Rude, Parkins, Baugh ve Petroako (1993), yapmış oldukları çalışmada öğretim elemanlarının yeni teknolojilere uyum süreçlerinin 3 aşamada gerçekleştiğini belirtmektedirler.

1. Yüksek Seviye: Öğretim elemanları eğitim ortamlarında teknolojiyi kullanmada heveslidirler

2. Orta Seviye: Öğretim elemanları teknolojiyi öğrenmeye ve öğrenciye katkı sağlamasından çok kendi ihtiyaçlarına yönelik kullanmaktadırlar.
3. Düşük seviye: Öğretim elemanları teknolojiyi eğitim kalitesini arttırmak yâda öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak için kullanmamaktadırlar.

Dwyer, öğretmenlerin teknolojiye uyum süreçlerinde, öğretmenlerin tutum, davranış ve inançlarının etkisini hesaba katarak 4 aşamalı bir uyum modeli geliştirmiştir. Dwyer'in modelinin aşamaları ve her bir aşamada öğretmenlerin süreçteki davranışları Tablo 4'de gösterilmiştir (Dwyer, 1994).

Tablo 4. Dwyer'in Uyum Modelinin Aşamaları

Aşamalar		**Öğretmen Karakteristikleri**
1. Aşama	**Giriş**	Teknolojiyi kullanmaya başlar, teknolojinin kullanımı ile ilgili şüpheleri vardır.
2. Aşama	**Uyum**	Öğretmen teknolojiyi öğretim faaliyetlerini desteklemek için kullanır. Öğrenci başarısına göre teknolojinin göstermiş olduğu etkiyi ölçer Öğretmenin motivasyonu ve kendine güveni yüksektir Öğrenci katılımı vardır ve öğrenci kaynaklı problemler azalmaya başlamıştır.
3. Aşama	**Benimseme**	Öğretmen ve öğrenciler kişisel olarak teknolojiyi benimsemeye başlamıştır. Öğretmen teknolojinin öğretim deneyimlerini nasıl değiştirdiğine dair bakış açısı kazanmıştır. Öğrencilerin çalışma şekilleri daha çok birbirleriyle mücadeleden işbirlikçi yapıya bürünmüştür.
4. Aşama	**Üretme**	Öğretmenler teknolojiyi yeni öğrenme ortamları oluşturmak için esnek bir araç olarak kullanmaktadır. Öğretmenler öğrenmeyi aktif, yaratıcı ve sosyal etkileşimler içeren bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bilgi öğrenciye transfer edilen değil öğrencinin oluşturduğu bir yapı haline gelmiştir.

Tablo 4'de öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin 4 aşama sonunda tamamlandığı görülmektedir. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerini tanımlarken uyum süreçlerine etki eden faktörlerin ortaya çıkarılması önemlidir.

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarında uyum sağlamada en çok problem yaşadıkları uzaktan eğitim bileşenlerinden biri de uzaktan eğitim teknolojileridir. Literatürde uzaktan eğitim teknolojilerine yada eğitim ortamında kullanılan teknolojilere karşı uyum sürecini inceleyen farklı yaklaşım, model ve yöntemler yer almaktadır. Kullanılan modeller amacına göre, teknoloji kullanımına, teknolojiye uyuma, teknolojiye karşı tutuma, yeniliğe, teknolojiye karşı korkuya, teknolojiye karşı algıya gibi belirlenmiş

açılardan uyum süreçlerini incelemektedir. Var olan modellerin uzaktan eğitim ortamındaki tüm bileşenlerin hesaba katılarak oluşturulmamış olmasından dolayı bu çalışmada bu modellerden herhangi biri temel model olarak kullanılmamış, fakat modellerin aşamaları, teorik ve kavramsal altyapılarından yararlanılmış ve çalışma sonunda elde edilen uyum aşamaları ile tartışılmıştır.

2.7. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerine Etki Eden Faktörler

Öğretim elemanları, öğreticiler ya da eğiticiler eğitim ortamlarında yeni teknolojileri kullanmaya başladıklarında birçok problemle karşılaşmaktadırlar. Karşılaştıkları problemlerin farklı nedenleri ve birçok çözüm önerileri literatürde gösterilmektedir. Uzaktan eğitim ortamlarında öğretim elemanları, yeni teknolojiler kullanarak öğretim süreçlerini devam ettirmek zorundadır. Kullanılan teknolojilere uyum sağlamalarını etkileyecek birçok faktör vardır. Hardly (1998) çalışmasında donanım ve yazılım bileşenlerini kullanma becerileri eksikliği, teknolojileri planlı ve öğretime uygun bir şekilde kullanmak için zaman eksikliği, teknolojiyi öğretime nasıl uyarlayabileceği ile ilgili bilgi eksikliği, teknolojiyle öğretim için yeterli uygulama yapmama gibi durumların öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki edebileceğini belirtmiştir.

Mahmood (2000) çalışmasında öğretmenlerin teknolojiye uyumlarının kullanıcı memnuniyetiyle gerçekleşebileceğini belirtmekte ve kullanıcı memnuniyetinin 3 kategoride gerçekleştiğini belirtmektedir.

1. Algılanan fayda ve kullanım kolaylığı
2. Kullanıcıların geçmişi ve teknolojiyle olan ilişkileri
3. Organizasyon tutumları ve desteği.

Mahmood çalışmasında algılanan fayda ve kullanım kolaylığının öğretmenin beklentilerinin karşılanmasıyla ölçülebileceğini belirtmiştir. Şekil 5'de Mahmood'un teknolojiye karşı kullanıcı memnuniyeti modeli gözlemlenmektedir.

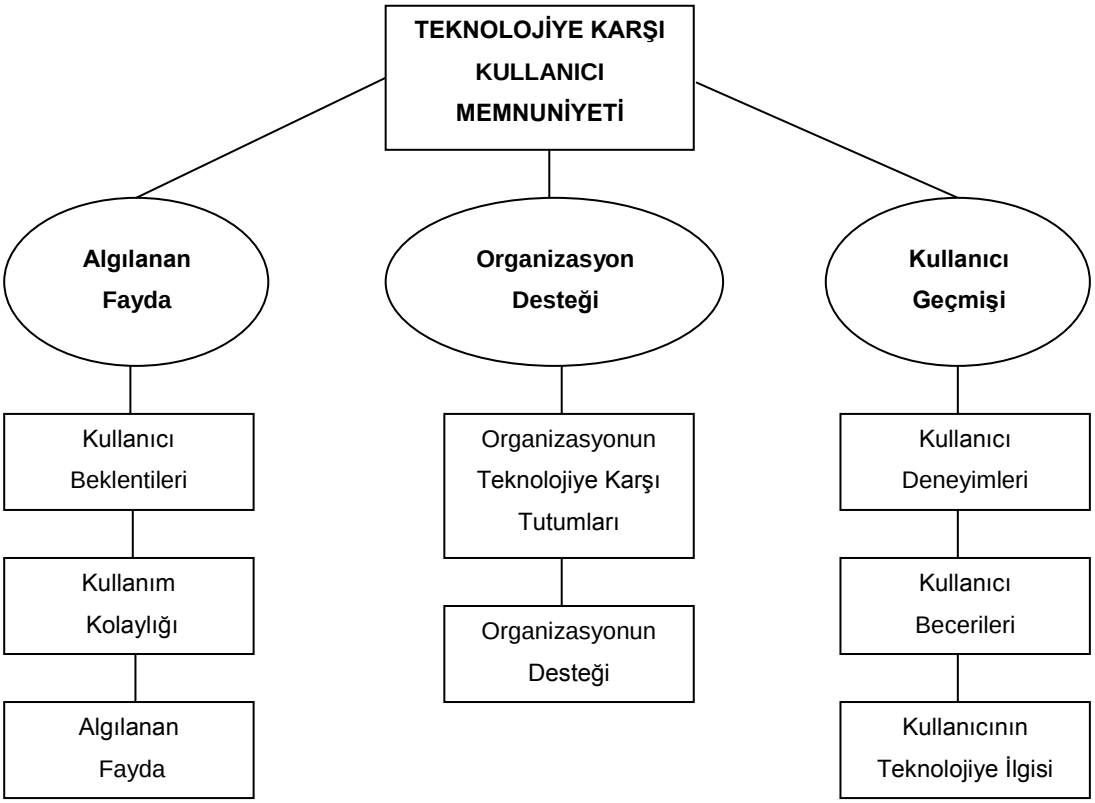

Şekil 5. Mahmood'un Teknolojiye Karşı Kullanıcı Memnuniyeti Modeli

Literatürde öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına ve uzaktan eğitim ortamlarındaki teknolojilere uyum süreçlerine etki edebilecek birçok faktörden bahsedilmektedir. Tablo 5'de bu faktörler gösterilmiştir.

Tablo 5. Literatürde Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerine Etki Eden Faktörler

ÇALIŞMA	UYUM SÜREÇLERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER
Hardly (1998)	• Teknoloji kullanma becerileri, • Yeni ortam ya da teknolojileri kullanmak için yetersiz zaman, • Teknoloji ve yenilikleri öğretim sürecine aktarma becerisi eksiklikleri
Mahmood (2000)	• Teknoloji ya da yeniliğe olan ihtiyacın farkına varamama, • Organizasyon desteği eksikliği, • Organizasyon yapısının tutumları, • Öğretim elemanının önceki deneyimleri-becerileri-teknolojiye karşı ilgisi
Dupagne Ve Krendl (1992)	• Öğretim elemanlarının tutumları
Albion (1999)	• Öğretim elemanlarının teknolojiyi kullanma becerileri, • Teknolojiye karşı olan inançlar

Tablo 5'in devamı

(Lam, 2000).	• Teknofobi, • Teknolojinin sağlayacağı yararların farkında olmama Teknolojinin öğretime vereceği katkıdan şüphe duyma
Spiege (2001)	• Organizasyon desteği
Fullan (2001)	• Organizasyon desteği, • Öğretim elemanlarının yeniliklere ve yeni teknolojilere göre eğitilmesi
Shamoail (2005)	• Değişime karşı direnç, • Öğretim elemanlarının ağır iş gücü, • Zaman yönetimi, • Öğrenci yönetimi, • Çevrimiçi pedagoji, • Teknolojiye erişim, • Kişisel gelişim.
Benigno, ve Trentin, (2000).	• Öğretim desteği, • Teknoloji kullanımına yönelik eğitimler, • Yönetim desteği
Bekele ve Menchaca (2008)	• Teknoloji kullanım yetersizliği, • Öğretim yöntemleri eksikliği, • İçerik, çoklu ortam öğelerini hazırlama ve kullanma eksiklikleri
Carr-Chellman ve Duchastel (2000)	• Uzaktan eğitim faaliyetleri için çalışma rehberi eksikliği, • Eşzamanlı ve eşzamansız etkileşim araçlarını kullanamama, • Etkileşim kurma becerisi eksiklikleri
Erlich ve arkadaşları (2005)	• Önceki bilgisayar okuryazarlık düzeyi • Teknoloji kullanma becerileri
Romero ve arkadaşları. (2007)	• Öğretim elemanının önceki kavramsal ve uygulamaya yönelik bilgileri, • Öğrenciyle iletişim sağlama becerileri, • Değişimi yönetme, • Kültürel faktörler, • Motivasyon.
Salter (2005)	• Teknolojiye yönelik algılar, • Organizasyon desteği, • İş yükü, • Uzaktan eğitim için sunulan sınırlı ya da hiç olmayan ödüllendirme
Weaver (2008)	• Uygun olmayan kişisel gelişim ve öğrenme kaynakları, öğrencilerle etkileşim eksikliği, • Yönetimsel destek, • Uzaktan eğitim sistemini kullanmada yaşanan problemler
Santosh ve Mishra (2007)	• Organizasyon tutumları, • Öğretim elemanlarının kişisel ilgisi

Tablo 5'in devamı

Deanna (2012)	• Geleneksel yöntemleri kullanma isteği, • Deneyimli organizasyon, • Uzaktan eğitimin yapısına uygun öğretim faaliyetleri geliştirememe,
Mohammed ve Husniyati (2008)	• Uzaktan eğitim teknolojilerine karşı tutum, • Çevrimiçi öğretim becerileri eksiklikleri, • Organizasyon desteği

Tablo 5 öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerine etki eden birçok faktör olduğunu görmekteyiz. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörler genel olarak teknoloji kullanımı, organizasyonun etkisi, kişisel gelişim, kişisel tutum ve algılar etrafında şekillenmektedir.

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamına uyum süreçlerine etki eden faktörlerin belirlenmesinde, uzaktan eğitim topluluğunun bileşenlerinin ve öğretim elemanlarının edineceği yeni rollerin farkındalılığı önemlidir.

2.8. Uzaktan Eğitim Topluluğu ve Yeni Roller

Topluluk belirli ölçütler (alan, zaman, ilişki, vb.) bakımından birbirine yakın olan insanların oluşturduğu öbeğe verilen addır. Bir topluluğu oluşturan insanlar, ilgilerini görevlerini ve sorumluluklarını bulundukları topluluk içerisinde paylaşarak o topluluğa ait olduklarını gösterirler. Bir topluluğa ait olmak, o topluluğun değerlerine uyum sağlamakla ilgilidir (Palloff ve Pratt, 1999). İnsan topluluklarında niyet, inanç, kaynaklar, tercihler, gereksinimler ve risk gibi olgular topluluğun birliği üzerinde belirleyici etkiye sahip olabilmektedir.

Öğrenme topluluğu, tüm üyelerinin incelenen olguyu ya da nesneyi anlamak için bütünleşik bir çaba gösterdiği bir topluluktur (Palloff ve Pratt, 1999). Watkins (2005) öğrenme topluluğunu öğretmen ve öğrencinin bilgi alışverişi yapmak için diyalog, etkileşim ve işbirliği içinde olması olarak tanımlamaktadır. Bir öğrenme topluluğunu öğretmen-öğrenci etkileşimi ve sınıf ortamıyla sınırlamak yanlış olacaktır. Öğrenme topluluğu öğrenme sürecine dahil olan tüm aktör ve bileşenleri içermektedir. Öğrencinin eğitim ortamındaki başarısı, topluluk hissinin artmasıyla doğru orantılıdır (Tinto, 1993; Rovai, 2002; Braxton, 2004).

Günümüzde, yeni iletişim teknolojileri insanların bir araya gelmelerine olanak sağlayarak farklı gereksinimlerini gidermelerine yardımcı olmuştur. Öğrenme toplulukları da bu iletişim olanağından yararlanarak çevrimiçi öğrenme toplulukları, uzaktan eğitim topluluğu ya da sanal öğrenme toplulukları adını almışlardır.

Kirby ve arkadaşları (1993) topluluğu bir coğrafi alanda yer alan bireylerden çok, bir topluluğu oluşturan bireylerin davranışları olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan yararlanarak sanal öğrenme topluluğu, uzaktan eğitim topluluğu gibi tanımlamalar yapabiliriz. Bir öğrenme topluluğu oluşturmak öğrenme ve öğretme sürecinde daha başarılı olmaya katkı sağlayacaktır. Uzaktan eğitim topluluğu oluşturmak, topluluğu oluşturan bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olacaktır (Moller, 1998).

Çevrimiçi öğrenme toplulukları, zaman ve mekân sınırlılığı olmadan öğrencilerin diğer öğrencilerle, öğretmenlerle, konu uzmanları ile etkileşebilmelerine, yeni düşüncelerini sınayabilmelerine, farklı görüş açılarıyla karşılaşabilmelerine, sorular sorarak bunların cevaplarını arayabilmelerine olanak tanıyan uygulamalardır. Hemen her tür eğitim, özellikle de uzaktan eğitim etkinliğiyle ilişkilendirilebilmesine karşın özde çevrimiçi eğitimde işe koşulan bir uygulamadır (Aydın, 2002).

Her eğitim planlaması, bir öğrenme topluluğu oluşturularak yapılmaya çalışılır. Öğrenme topluluğu öğrenme sürecine etki eden tüm birey, aktivite, rol, olay, durum ve kuralları içerir. Öğrenme topluluğu oluşturmanın eğitim ortamına sağlayacağı birçok katkı vardır. Moller (1998) öğrenme topluluklarının akademik, zihinsel ve insanlar arası etkileşimde sağladığı desteklerle öğrenme sürecine katkı sağladığını belirtmektedir.

Online öğrenme topluluğu kendine özgün yapısıyla diğer öğrenme topluluklarından farklılaşmakta ve öğrenme sürecine olumlu katkılar yapmaktadır. Bu katkılar Koo (2010) tarafından şu şekilde belirtilmiştir.

1. Ağ yapısı ve sosyal etkileşim doğası gereği işbirlikçi çalışmayı ve paylaşmayı daha uzun süreli olarak yapmaya olanak sağlamaktadır.
2. Hedeflenen amaçlarının gerçekleşmesi için öğrenci, öğreten ve uzmanlar arasında çoklu iletişim mekanizmaları geliştirerek bilginin farklı yollarla iletimini sağlamaktadır.
3. Bireylerin başkalarından ve başkalarıyla birlikte öğrenmesine, başkalarının öğrenmelerine katkı yapmalarına yardımcı olduğu belirtilmektedir.
4. Belirli bir ortama izole edilmiş eğitim ortamını uzaktan eğitim teknolojileri ile genişletmektedir.
5. Uzaktan eğitim ile ilgili yapılan çalışmalarda uzaktan eğitim topluluğunun yapısının incelenmesi araştırmanın amaçlarına ve hedeflerine ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada bir uzaktan eğitim topluluğu içerisinde öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin ve uyum süreçlerine etki eden faktörlerin araştırılması hedeflenmiştir. Her bir uzaktan eğitim topluluğunun kültürel, yapısal, amaç, hedef, bileşenler, kullanılan

teknolojiler ve sahip olduğu kuralları itibari ile kendine özgü bir yapısı vardır (Kowch ve Schwier, 1997).

Literatürde bir uzaktan eğitim topluluğunu oluşturan 3 ana bileşenden bahsedilmektedir.

1. Öğreten Rolleri (Collins ve Berge, 1996; Palloff ve Pratt, 1999; Koo, 2010).
2. Öğrenen Rolleri (Palloff ve Pratt, 1999; Thompson ve MacDonald; 2005).
3. Teknoloji ve Organizasyon Yapısı Rolleri (Johnson, 2001; Dykes ve Schwier, 2003).

2.8.1. Öğreten Rolleri

Bir uzaktan eğitim topluluğu oluşmasında öğretici rolleri oldukça önemlidir (Collins ve Berge, 1996; Koo, 2010). Uzaktan eğitim ortamında geleneksel sınıflara göre öğretim elemanları yeni roller üstlenmekte ya da mevcut rolleri değişmektedir. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerini incelemek için uzaktan eğitim ortamındaki ortamlarındaki rollerine uyum süreçlerinin incelenmesi gerekmektedir (Coppola, Hiltz ve Rotter, 2001).

Literatürde uzaktan eğitim ortamlarındaki öğretici rolleri 4 ana başlıkta toplanmaktadır (Collins ve Berge, 1996).

1. Pedagojik roller
2. Sosyal Roller
3. Yönetimsel Roller
4. Teknik Roller

Öğretim elemanlarının çevrimiçi ortamlarda edindiği pedagojik, sosyal, yönetimsel ve teknik roller her bir başlık altında detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

2.8.1.1. Pedagojik Roller

Uzaktan eğitim ortamı geleneksel sınıf ortamlarındaki farklılıkları itibariyle eğitsel durumlarla ilgili farklılıklara sahiptir. Öğretmenler yeni pedagojik bilgi ve becerilere ihtiyaç duyar. Kritik kavram, ilke ve beceri tartışmalarında öğretmen öğrencilerin cevaplarını ve sorunlarını araştırır ve öğrencilerin öğrenmede karşılaşabilecekleri problemleri ortadan kaldıracak çözümler geliştirir (İşman, 2011). Geleneksel öğrenme ortamları ile karşılaştırıldığında; uzaktan eğitim ortamındaki bir öğretmenin önceki pedagojik yaklaşımları devam ettirmesi, öğrencilerle karşılıklı iletişim yaşanmamasına neden olabilir.

Öğretmenler uzaktan eğitim ortamlarında ortam tasarımcısı, etkileşim oluşturucu, dönüt verici, öğretim uzmanlığı ve motivasyon sağlayıcı rollerine daha çok önem vermeli

ve bu rollere uyum sağlamalıdır. Uzaktan eğitim ortamında öğretmenlerin özellikle dikkat etmesi ve sahip olması gereken pedagojik roller şunlardır (Berge, 1996; İşman, 2011).

1. Ortam Tasarımcısı
2. Etkileşim Oluşturucu
3. Dönüt Verici
4. Öğretim Uzmanı
5. Motivasyon Sağlayıcı

Yukarıda belirtilen roller geleneksel öğretim ortamlarındaki roller olarak görülse de uzaktan eğitim ortamında bu roller farklılaşmakta ve önem kazanmaktadır. Tablo 6'da öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarındaki pedagojik rolleri ve tanımları gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Pedagojik Rolleri ve Tanımları

ROLLER	**TANIMLARI**
Ortam Tasarımcısı	Öğretim elemanları dersi tasarlar, ders materyallerini hazırlar, öğrenme materyallerini günceller, deneyimlerini meslektaşlarıyla paylaşır
Etkileşim Oluşturucu	E-öğrenme ortamındaki öğrencilerle diyalog oluşturur, öğrencilerin birbirleriyle tartışmalarına yardımcı olur.
Dönüt Verici	Zamanlı ve yüksek kalitede dönüt verir
Öğretim Uzmanı	Anlatılacak konuları farklı teknik ve yöntemler kullanarak anlatır
Motivasyon Sağlayıcı	Öğrencilerin motivasyonunu ve derse katılımını üst düzeyde tutar.

2.8.1.2. Sosyal Roller

Uzaktan eğitim ortamındaki bir öğretmen sosyal rolünü gerçekleştirirken, zaman ve mekandan bağımsız olarak öğrencilerin süreçte yer alabilecekleri bir ortam tasarlamalıdır (Garber, 2004). Öğretmenin uzaktan eğitim ortamındaki en önemli sosyal rolleri, öğrencileri insan ilişkilerine teşvik etmek, grup bağlılığını geliştirmek ve öğrencilerin birlikte çalışabilecekleri ortamlar oluşturmaktır (İşman, 2011).

Uzaktan eğitim ortamlarında öğretmenlerin öncelikli rolü, sınıf içi aktiviteleri ve öğrenme amaçlarını gerçekleştirmek gibi görülse de, uzaktan eğitim ortamını bir bütün içerisinde zaman ve mekâna gerektiğinde bağımsız olarak uygun bir eğitim ortamına çevirmelidir (Schwier, 2001).

Uzaktan eğitim ortamlarında öğretmenlerin üstlendiklerini en önemli iki rol sosyal ilişki oluşturucu ve öğretim programı sorumlusu rolleridir. Bu rollere ait tanımlamamalar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Sosyal Rolleri ve Tanımları

ROLLER	TANIMLARI
Sosyal İlişki Oluşturucu	Sosyal ilişkiler oluşturur, çevrimiçi gruplar oluşturur, çevrimiçi öğrenme topluluğu oluşturur.
Öğretim Programı Sorumlusu	Devam eden öğretim programlı ile ilgili öğrencilere bilgi verir.

2.8.1.3. Teknik Roller

Teknik rol, öğretmenin uzaktan eğitim ortamındaki teknolojileri kullanabilmesi ve öğrencilere yeterince destek olabilmesi için ihtiyaç duyduğu rollerdir (Ingram, 2005). Öğretmenin uzaktan eğitim teknolojilerini kullanma rahatlığı öğrenciye güven verecektir. Öğrencilerin karşılaşabilecekleri teknik problemlerde öğrencilere destek olmak, öğretmenin bu rolü gerçekleştirmesindeki en önemli kriterlerden biridir. Eğer öğretmen öğrencilerin yaşadıkları teknik problemlere yeterince destek olabilirse, öğrenciler ders ve aktivitelere daha iyi konsantre olabilir (İşman, 2011).

Uzaktan eğitim ortamlarındaki öğretmenlerin üstlendikleri en önemli teknik roller teknik koordinatör, teknik uzman, medya tasarımcısı ve öğretim teknoloğu rolleridir. Bu rollere ait tanımlamamalar Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Teknik Rolleri ve Tanımları

ROLLER	TANIMLARI
Teknik Koordinatör	Öğrencilere teknik destek sunar, teknik konularla ilgili öğrencilerle iletişim halinde bulunur.
Teknik Uzman	Kullanmış olduğu e-öğrenme ortamını bütün özellikleri ile kullanır.

Tablo 8'in devamı

Medya Tasarımcısı	Çoklu ortam araçları geliştirir, etkili öğretim araçları geliştirir.
Öğretim Teknoloğu	Geliştirdiği araçları etkili bir şekilde e-öğrenme ortamında kullanır.

2.8.1.4. Yönetimsel Roller

Birçok araştırmacı uzaktan eğitimde ders planlama, hazırlama ve yönetme işlerinin başarılı öğrenme deneyimleri için önemine işaret etmektedir (Palloff ve Pratt, 1999; Salmon, 2000; Conrad, 2002; Bonk ve Dennen, 2003). Bu rol ders için gündem kurmayı, yani tartışmanın hedeflerini, ders programını, prosedür, kurallar ve karar alma standartlarını belirlemeyi gerektirir. Öğretmenin en önemli rolü öğretimi yönetmektir.

Uzaktan öğretimde öğretmenin rolünün değişiminin en belirgin olarak gözlemlendiği roller yönetimsel rollerdir. Öğretmen bilgiyi sunan ve süreci kontrol eden kişi konumundan sıyrılıp, öğrenme sürecini izleyen ve kolaylaştıran kişi rolünü üstlenir (İşman, 2011).

Uzaktan eğitim ortamlarındaki öğretmenlerin üstlendikleri en önemli yönetimsel roller konferans yöneticisi, organize edici ve planlayıcı, değerlendirme uzmanı rolleridir (Palloff ve Pratt, 1999; Conrad, 2002; Bonk ve Dennen, 2003; Salmon, 2000; Khoo, 2010). Bu rollere ait tanımlamalar Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Yönetimsel Rolleri ve Tanımları

ROLLER	**TANIMLARI**
Konferans Yöneticisi	Çevrimiçi tartışmalarda eşitlik sağlar, tartışmalar için kurallar ve yönergeler oluşturur,
Organize edici ve planlayıcı	Ders yapısının sade anlatımı ve organize edilmesi, ders yapısı ve dersin esnekliği arasında bir denge oluşturur.
Değerlendirme Uzmanı	Dersin değerlendirilmesi için sistematik ve planlı bir yapı oluşturur.

2.8.2. Öğrenen Rolleri

Uzaktan eğitim ortamlarında öğrencilerin rolleri ve durumu topluluğun bütünlüğü açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin topluluk içerisindeki aktiviteleri, işbirliği, etkileşimleri topluluğun bir bütün olarak işlevini yerine getirmesi için önemsenmesi gereken öğelerdir. Schrum ve Hong (2002) uzaktan eğitim ortamlarındaki öğrenci rollerini şu şekilde tanımlamıştır;

1. Öğrenim araçlarına erişen
2. Teknolojiyi kullanabilen
3. Çalışma şekli ve alışkanlıkları edinebilen
4. Amaç ve hedefleri olan
5. Kendine özgü yaşam tarzı olan bireydir.

Bir uzaktan eğitim topluluğunda yapılan araştırmalarda öğrenen rolleri tüm ortamı etkilediği için hesaba katılması gerekmektedir (Misanchuk ve Anderson, 2001).

2.8.3. Teknoloji ve Organizasyon Yapısı Rolleri

Web tabanlı teknolojiler uzaktan eğitim topluluğunun geliştirilmesinde birçok avantaj sağlamaktadır. Bir öğrenme topluluğu için ihtiyaç duyulan etkileşim, paylaşım, iletişim, gibi unsurlar web tabanlı teknolojiler sayesinde sağlanmaktadır. Öğrenciler, öğretmenler ve uzaktan eğitim ortamını yöneten ve tasarlayan kişiler web tabanlı teknolojilerle kurulmuş

olan yapı içerisindeki bir öğrenme topluluğun parçası olurlar (Khoo, 2010). Web tabanlı teknolojilerin uygulanmasında ve kullanılmasında yaşanacak aksaklıklar ve problemler öğrenme sürecine de etki edip olumsuz sonuçlar verecektir (Dykes ve Schwier, 2003). Uzaktan eğitim ortamında yapılan çalışmalarda teknolojini rolü kaçınılmazdır. Araştırmacı çalışmasının kullanılan teknolojilerden etkilenme düzeyini hesaba katmalıdır (Kowch ve Schwier, 1997).

Bir öğrenme topluluğunda kullanılan teknolojiler ve organizasyonun yapısı gibi değişkenler, öğrenme topluluğunun işleyişini farklılaştırmakta ve bu topluluğu özerkleştirmektedir. Her uzaktan eğitim topluluğunun kullanmış oldukları teknolojiler ve sahip olduğu organizasyon yapısı itibari ile kendine özgü özellikleri ve işleyişi vardır. Herhangi bir uzaktan eğitim topluluğu üzerinde yapılacak olan araştırmada bu farklılıklar ve özerklikler hesaba katılmalı ve araştırma bu doğrultuda kurgulanmalıdır.

Uzaktan eğitim ortamlarının önemli bir bölümünü organizasyon yapısı ve yönetimi oluşturmaktadır (İşman, 2011). Uzaktan eğitim ortamlarındaki topluluklara eğitim açısından baktığımızda bu topluluklara özgü bazı özellikler öne çıkmaktadır. Koçel (1998) bu özellikleri şu şekilde belirtmiştir.

1. Sanal topluluklar, farklı bilgi ve uzmanlıklara sahip olan örgütlerin, bilişim teknolojileri aracılığıyla, ortak amaç doğrultusunda bütünleşmeleri ile oluşmaktadırlar.
2. Sanal topluluklar, uyum yeteneği yüksek olan topluluklardır.
3. Sanal topluluklar, her işi kendi yapan, geniş kapsamlı ve devasa boyutlu olma yerine, dış kaynaklama işlemlerini koordine eden kurumlardır.
4. Sanal toplulukların başarıları, organizasyon içerisinde yer alan birimler arasında tesis edilen güvene dayanmaktadır.

Uzaktan eğitim ortamındaki organizasyon yapısı ve organizasyon eğitim-öğretim faaliyetlerindeki etkisi tüm topluluğu ve işleyişi etkilemektedir (Cukusic ve ark, 2010). Bu yüzden herhangi bir uzaktan eğitim topluluğu üzerinde yapılan çalışmalarda organizasyon yapısı hesaba katılmalı ve araştırmanın çerçevesi organizasyon yapısı hesaba katılarak oluşturulmalıdır.

Yukarıda da bahsedildiği gibi bir uzaktan eğitim topluluğunu oluşturan üç temel öğe; öğrenen, öğreten, teknoloji ve organizasyon yapısıdır. Bu üç öğe bir uzaktan eğitim topluluğunun vazgeçilmez bileşenleridir. Uzaktan eğitim ortamlarında yapılacak olan çalışmalarda bu üç öğenin varlığı, birbirlerine bağımlılığı ve birbirlerine etkisi önemsenmelidir (Khoo, 2010).

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerini incelerken, öğretim elemanlarının kullanmış olduğu teknolojiler ve bu teknolojilere karşı uyumları

oldukça önemlidir. Bir teknoloji olarak uzaktan eğitim başlığı altında öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarında karşılaşabilecekleri teknolojilerden bahsedilmiştir. Ülkemizde yaygın olarak kullanılan ve tercih edilmeye başlayan uzaktan eğitimin mevcut durumunun ortaya konması, çalışmanın önemini ortaya koymak ve uzaktan eğitim ile ilgili faaliyet gösteren kurumların ve öğretim elemanlarının karşılaşabilecekleri uyum problemlerinin araştırılmasının gerekliliğinin vurgulanması için önemlidir.

Literatür taramasında yer verilen öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin nasıl incelendiği ve nasıl gerçekleştiği ile ilgili bilgiler, çalışmanın tasarımı şekillendirilirken dikkat edilmesi gereken noktaların belirlenmesinde ve araştırma sonucu elde edilen bulgular ve sonuçların tartışılması açısından önemlidir. Son olarak öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin uzaktan eğitim topluluğu içerisinde incelenecek olması, uzaktan eğitim topluluğu ve uzaktan eğitim topluluğu bileşenlerinin tanınmasını araştırma için gerekli kılmaktadır. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerini incelerken uzaktan eğitim topluluğu içerisinde edinmiş olduğu yeni rolleri tanıma, araştırmanın altyapısının oluşturulmasına katkı sağlamıştır. Araştırmanın yöntemi, kullanılan yaklaşımlar, veri toplama araçları, veri analizleri ve çalışmanın tasarımının oluşturulmasında literatürden elde edilen verilerden yararlanılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu çalışmada uzaktan eğitim ortamında öğretim elemanlarının uyum sürecini Uzaktan Eğitim Kültürü içerisinde incelenmesi ve uyum süreçlerine etki eden faktörlerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Çalışmada amaçlanan hedeflere ulaşabilmek için etnografik özel durum çalışması kullanılmıştır. Etnografik çalışma araştırmacının belirlemiş olduğu uzaktan eğitim kültürü içerisinde öğretim elemanlarının uyum süreçlerini tanımlama ve uyum süreçlerine etki eden faktörlerin araştırılmasına odaklanmıştır. Çalışma nitel yaklaşımı benimsemiştir.

3.1. Araştırma Yaklaşımı

Çalışmada öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerinin incelenmesi ve uyum süreçlerine etki eden faktörlerin ortaya çıkarılması için nitel yaklaşımlar kullanılmıştır. Nitel araştırma; etnografi, fenomonoloji, gömülü (grounded) teori gibi Birçok alt kategorileri birlikte kapsayan bir şemsiye olarak düşünülebilir. Bir nitel araştırma kurgusu içerisinde bireyleri doğal ortamında araştırma, (Creswell, 1998; Merriam, 1998; Munhall, 2001), zengin kelime kümeleri içerisinde veri toplama (Merriam, 1998), insanların deneyimlerini anlayarak anlam çıkarma (Creswell, 1998; Merriam, 1998; Labuschagne, 2003; Morgan ve Drury, 2003), araştırmacıyı veri toplayan ve analiz eden bir araç olarak kullanma gibi durumlar yer alabilir. Bu araştırmada, araştırma grubunda yer alan 3 öğretim elemanının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerinin incelenmesi için farklı veri toplama kaynakları ile doğal ortamında araştırmacı tarafından elde edilen veriler, yine araştırmacı tarafından analiz edilip yorumlanmıştır. Bu yönleriyle araştırma etnografik desen içerisinde nitel yaklaşımları kullanmıştır.

3.1.2. Etnografik Çalışmalar

Antropolojik bir yaklaşım olan etnografi, kültür ve günlük hayatın anlamına odaklı bir araştırma yöntemidir. Bireyin ihtiyaç, tutum ve davranış araştırmalarında hem psikolojik (duygular, değerler), hem davranışsal hem de bunları etkileyen çevresel faktörlerin belirlenmesi ve tüm bu faktörlerin etkisine beraber bakılmasına imkân sağlayan bir araştırma yöntemidir (Harrington, 2002; Patton, 2004).

Sosyal araştırmalarda etnografik yaklaşımlara genelde antropoloji, sosyoloji ve psikoloji alanında rastlanmaktadır. Literatürde eğitim alanında etnografik çalışmalar yaparken araştırmacıların daha dikkatli olması gerektiği belirtilmektedir (Harrington, 2002).

Eğitimde etnografi; geleneksel antropolojik yaklaşımlar ve öğrenme ortamında anlama nasıl gerçekleşir, sosyal ilişkiler rollerin sınıf ortamına etkisi nedir, eğitimin yürütülmesinde uygulanan politikalarının etkileri nelerdir, zaman içerisinde roller, ilişkiler öğrenme, uyum nasıl gerçekleşir gibi sorulara olan ilgi ile birlikte gelişmiştir. Eğitim araştırmalarında etnografik yaklaşımlar kullanırken araştırmacı hoşgörü ve etik değerleri unutmamalı, oluşturmuş olduğu araştırma ortamında nasıl davranması gerektiğini iyi bilmelidir (Keith, 2005).

Araştırmacı etnografik çalışma yaptığı ortamda, yaptığı mülakatlarda, veri toplama sürecinde ve çalışma ortamındaki örneklemi oluşturan kişilerle olan ilişkilerinde, kabul etmediği onaylamadığı durum fikir ve görüşlerle karşılaşabilir. Çalışmanın daha geçerli bir halde devam etmesi için araştırmacı hoş görülü davranmalıdır. Araştırmacının hoş görülü davranmaması örneklemi oluşturan bireylerin motivasyonunu olumsuz etkileyebilir ve bu durum çalışmadan elde edilecek verilerin güvenilirliğini azaltabilir (Geertz, 1994; Hammersley, 2000). Bu nedenle araştırmacı etik kuralları içerisinde hoş görüsünü kaybetmemeli ve şu üç noktaya dikkat etmelidir.

1. Örneklemdeki bireylerin faaliyetleri araştırmacı tarafından sınırlandırılmamalıdır.
2. Rol değişimlerinde yararlı olmayacak verileri gözden kaçırmamalıdır.
3. Araştırmacı, girmiş olduğu ortamda kendi egolarını yansıtmamalıdır.

Ayrıca araştırmacı etnografik çalışmalarda, katılımcı iken katılımcı gibi, araştırmacı iken araştırmacı gibi davranmalıdır. Katılımcı ve araştırmacı rollerini birbirinden ayırt etmelidir. Bu bağlamda Hammersley (1992) etnografik bir çalışmada araştırmacının Kişisel, Profesyonel ve Politik gibi üç önemli davranışı göstermesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Kişilik ve bireysel karakteristikleri eğitimdeki etnografik araştırmalar için hayati öneme sahiptir (Stapleton, 1984; Mac ve Ghaill, 1991). Araştırmacının kişisel özellikleri; ilgi alanları, inançları, çalışma alanı ile ilgili deneyimleri ve becerilerini kapsamaktadır. Kişinin genel hayat deneyimleri araştırmanın şekillenmesinde etkili olur. Araştırmacının biyografisi ve araştırmadaki rolü örneklemdeki bireylerle olan etkileşim ve iletişimi için oldukça önemlidir (Stapleton, 1984; Mac an Ghaill, 1991; Monteiro, 2003; Russell, 2005). Eğer araştırmacının ilgi ve bilgi düzeyleri örneklemdeki bireylerle benzerlik gösterirse, bu durum araştırmanın konusunun daha iyi tartışılmasına yardımcı olur (Meyenn, 1979; Troman, 2000; Russell, 2005).

Profesyonel yön, araştırmacının çalışmasının akademik literatürle etkileşim ve ilişkisini gösterir. Bu durum araştırmacının ne kadar etnografik çalışma yaptığı ile ilgilidir. Acemi bir araştırmacının çalışması; ne araştıracağım?, benim rolüm ne olacak?, nasıl araştıracağım? gibi sorulardan etkilenebilir (Russell, 2005). Etnografik çalılşma yapacak

olan bir araştırmacı etnografik çalışmalarla ilgili literatürde geniş bir araştırma ve ön hazırlık yapmalıdır.

Politik karakterler iki başlıkta toplanmakta; ilk olarak kişinin bireysel politik özellikleri, ideolojisi ve inançları, ikincisi genel inançlar ideolojiler ve politik bakışlardır. Her iki başlıkta araştırmayı etkilemektedir. Araştırmacının kişisel politik düşüncelerini araştırma sürecine katmaması gerekir (Russel, 2005).

Eğitim ile ilgili bir etnografik çalışmada, öğrenme ortamındaki araştırmacının rolü, elde edilecek verilerde en önemli faktördür (McCall ve Simmons, 1969). Burada hesaba katılması gereken nokta araştırmacıya bağlı olmaksızın araştırmanın yapıldığı ortam içerisinde araştırmacının rolünün değişebilir olmasıdır. Araştırmacının etnografik çalışmadaki rolünü araştırma ortamında uyum sağlayan, güvenli bilgi akışı sağlayan ve araştırmacının hareket ve davranışlarını içeren bütün olarak tanımlamıştır (Hammersley ve Atkinson,1989). Junker etnografik bir çalışmada araştırmacının rollerini ;tamamıyla gözlemci,gözlemci olarak katılımcı, katılımcı olarka gözlemci ve tamamıyla katılımcı olarak dört farklı şekilde tanımlamıştır (Junker, 1960'dan aktaran Hammersley ve Atkinson,1989).

Bu çalışmada öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçleri sosyal bir kültür yapısı içerisindeki sistemde uzun gözlemlerle, topluluktaki bireylerin kişisel olarak incelenmesi ve birebir yapılan mülakatlarla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bireyleri sosyal yapı içerisinde anlamak için, bireyleri doğal ortamlarındaki etkileşim sonucu incelemek hedeflenmiştir.

Çalışma antropolojik prensipleri içermektedir. Fakat çalışmanın, sınırlanmış bir topluluk üzerinde yapılması, veri elde etmek için birçok yöntem kullanılması ve yeknesak bir durumu derinlemesine incelemesi yönleriyle özel durum çalışması prensipleri içermektedir.

3.1.3. Etnografik Özel Durum Çalışması

Özel durum çalışmaları etnografik çalışmalardan bir kaç yönüyle ayrılan bir tür etnografik metodolojidir. Etnografi kültür paylaşımı olan bir grubun geniş bir perspektifte örneklendirici ya da sunucu bir şekilde detaylı bir resmini oluşturur (Cresswell, 2005). Etnografi bir grubun inanışlarını analiz etmeyi ve tanımlamayı amaçlar (Tesch, 1980). Online bir topluluk kültür paylaşımının yapıldığı bir grup ve bu grubun özelliklerinin detaylı bir şekilde incelenmesi grubun yeterlilik ve eksikliklerinin belirlenmesinde bizlere yardımcı olabilir. Bununla birlikte özel durum çalışması etnografik araştırmalarda olduğu gibi davranış biçimlerinin incelenmesinden ziyade aktivitelerin tanımlanmasına odaklanır. Özel durum çalışmaları daha az kültürel temalara odaklanır (Cresswell, 2005). Çevrimiçi topluluk kültürü içerisinde bireylerin kültürel şemalarının detaylı bir şekilde incelenmesi

öğretim elemanlarının uyum süreçleri hakkında bilgi edinmekte bizlere yardımcı olacak fakat, gruptaki aktivitelerin detaylı bir şekilde incelenmemesi çalışmada daha sağlıklı veriler elde etmemizi etkileyecektir. Bu çalışmada araştırma problemlerinin ortaya çıkarılması noktasında hem etnografik hem de özel durum çalışmasının bileşenlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Cresswell'in etnografik ve özel durum çalışmasını karşılaştırması Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Etnografik Çalışma ve Özel Durum Çalışmasının Karşılaştırılması

	Etnografik çalışma	**Özel durum çalışması**
Araştırmanın örneklemi	Sosyal bir grup, sosyal bir sistem ya da kültürel bir topluluktan oluşur.	Sınırlanmış bir topluluktur (bir topluluktaki bazı bireyler, bir aktivitenin bir parçası).
Araştırmanın metodu	Grup üzerinde yapılan uzun gözlemler, topluluktaki bireylerin kişisel olarak incelenmesi, birebir yapılan mülakatlardan oluşur, Her zaman niteldir. Antropolojik prensipleri benimser.	Veri elde etmek için çok farklı yöntemler kullanabilir, arşiv kayıtları, günlükler, gözlemler, mülakatlar v.b.'den oluşur. Nicel yöntemlerde kullanabilir. Antropolojik prensipleri benimser ya da benimsemez.
Araştırma sonucu elde edilen sonuç	Grup ve sisteme ait bütüncül portreler oluşturur.	Farklı sonuçlar oluşturabilir (bireye ait, sisteme ait, aktiviteye ait).
Amacı	Bir grubu ya da sosyal yapıyı anlamak için yapılır. Etnografi bireyleri doğal ortamındaki etkileşim sonucu incelemeyi amaçlar. Bir sosyal grubun yaptıklarını söylediklerini, tepkilerini sosyal ortamda kendini belli etmeden belirlemeyi amaçlar.	Eşsiz bir durum hakkındaki olanları derinlemesine incelemeyi amaçlar.

Etnografik çalışmada örneklem, sosyal bir grup ya da topluluğun bütünüdür. Özel durum çalışmasında örneklem, sosyal bir grup ya da topluluk içerisinde yer alan bir durumdur. Bu çalışmada öğretim elemanlarının uyum süreçleri sosyal bir topluluk içerisinde derinlemesine incelenmiştir. Şekil 6 a)'da etnografik çalışmada araştırma grubu, Şekil 6 b)'de özel durum çalışmalarında yer alan araştırma grubu gösterilmektedir.

Şekil 6. a) Etnografik Çalışmalarda Araştırma Grubu b) Özel Durum Çalışmalarında Araştırma Grubu

Bu araştırma etnografik çalışmanın ve özel durum çalışmasının bazı öğelerini içermekte fakat bazı öğelerini de içermemektedir. Araştırma uzaktan eğitim sistemi içerisinde öğretim elemanlarının uyum süreçlerine odaklanmıştır. Yani bir sistem içerisindeki bir durumu ifade etmektedir. Bu tür durumlarda önerilen yöntem etnografik özel durum çalışmasıdır. Şekil 7 etnografik özel durum çalışmalarındaki araştırma grubunu göstermektedir.

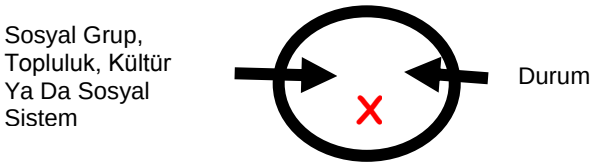

Şekil 7. Etnografik Özel Durum Çalışmalarında Araştırma Grubu

Çalışma doğası itibari ile etnografik ve özel durum bileşenlerini içermektedir. Araştırmanın Etnografik yönleri aşağıda belirtilmiştir.

1. Aktif olarak araştırma grubunun içerisinde yer almak, sürecin içerisinde sürekli olarak bulunmak (Emerson, Fretz, ve Shaw, 1995);
2. Araştırma sürecine farklı açılardan bakmak ve veri toplama aracı olarak birçok yöntem kullanmak (Walford ve Massey, 1998; Merriam, 1988)
3. İnce eleyip sık dokuma gereken, karmaşık ve tümleşik durumları inceleyebilme, (Adelman ve ark., 1980).

Araştırmadaki örneklem uzaktan eğitim sistemi içerisinde küçük bir grup ve araştırılan konu örnekleme ait özel bir durumdur. Bu yönleriyle araştırma bir özel durum çalışmasıdır (Patton, 2004).

Özel durum çalışmalarının en büyük sınırlılıklarından biri nicel çalışmalara göre genellenebilir olmamasıdır. Etnografik özel durum çalışmasının, etnografik özelliklerin

eklenmesi ile genellenebilir olma özelliği artmaktadır (Patton, 2004). Bu özellikler keşifsel, seçicilik, doğal genelleme, aktarılabilirlik, belirsiz genelleme ve deneysel genellemedir.

Keşifsel özellikte etnografik özel durum çalışması bir sosyal grup içerisindeki deneyimlerini ve bu konudaki konuştuklarını ortaya çıkarır. Bu deneyimler ve konuşmalar yapılan çalışma ile ilgili yapılacak yeni araştırmaların alt yapısını oluşturur. Bu durum etnografik çalışmanın keşifsel özelliğini gösterir.

Seçicilik özelliğinde etnografik çalışmalar olayları ve durumları kendi içerisinde titizlikle tanımlama imkânı sağlar (Stake, 1995; Keith, 1993; Connolly, 1998). Süreçte yaşananlar, deneyimler ve konuşmalar süreç içerisinde tanımlanır.

Süreç içerisinde deneyimler sonucu bilgiler elde edilir. Araştırmacı sunduğu sonuçlarda birinci elden bilgileri okuyucuya sunar. Okuyucu bu durumu literatürdeki durumlarla karşılaştırabilir. Bu durum özel durum çalışmasının doğal genelleme sonucu elde edilen bir özelliğidir (Donmoyer, 2000).

Etnografik özel durum çalışmalarında elde edilen veriler ve sonuçlar benzer çalışmalar için kullanılabilmesi aktarılabilirlik özelliğini ifade eder.

Özel durum çalışmasının örneklemi itibari ile genelleme yapamadığı durumlarda etnografik özel durum çalışması ortaya çıkarılan durumu ve sonuçları sosyal konularla tartışarak teorik bir çerçeve oluşturabilir. Yin (2003), bu durumu belirsiz genelleme olarak tanımlamaktadır.

Benzer çalışmaların yapıldığı farklı özel durum çalışmaları birbirleriyle karşılaştırılıp genellemeler yapılabilir. Bu durum deneysel genellemenin özelliğidir (Patton, 2004) .

Bu çalışmada, öğretim elemanlarının sosyal bir ortam içerisindeki deneyimlerinin derinlemesine incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda öğretim elemanlarının uyum süreçleri, kendi deneyimleri doğrultusunda incelenecektir. Öğretim elemanlarının uyum süreçleri ve uyum süreçlerine etki eden faktörler ile ilgili detaylı veriler elde edebilmek, elde edilen verileri ilişkilendirebilmek için etnografik yaklaşım kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, araştırmacı tarafından okuyucuya sunulmaktadır. Çalışmada verilerin elde ediliş şekli birçok çalışmadakine (Schamoil, 2005; Hsbollah ve İdris, 2009; Harrison, 2006) benzemektedir. Etnografik özel durum çalışmasının belirtilen özellikleri, araştırma sonuçlarının da genelleştirilmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

3.2. Metodoloji

Bu çalışma öğretim elemanlarının uzaktan eğitim kültürü içerisinde edinmesi gereken yeni rollere ve uzaktan eğitim ortamının bileşenlerine uyum süreçlerini incelediği için etnografik özel durum çalışması olarak tanımlanabilir. Çalışmada araştırmacı, öğretim

elemanlarının uzaktan eğitim kültürü içerisindeki yaşanmış deneyimlerini ve uzaktan eğitim ortamına uyum süreçlerini doğal ortam içerisinde araştırmayı hedeflemiştir.

Etnografik çalışma yapan araştırmacı örneklemindeki insanların günlük doğal aktiviteleri içerisinde inanışlarını, motivasyonlarını davranışlarını derinlemesine anlayabilecek ve araştırabilecek potansiyele sahip olmalı ve gerekli ortamı oluşturmalıdır (Kramp, 2004). Çalışmada öğretim elemanlarının uzaktan eğitim kültürü içerisindeki çevrimiçi rollere uyum süreçlerinin incelenmesi için uzaktan eğitim kültürünün ve bu kültürdeki bileşenlerin çalışma öncesi belirlenmesi ve kullanılabilecek veri toplama araçlarının netleştirilmesi amacıyla araştırma gerçekleştirilmeden önce pilot çalışma yapılmıştır.

3.3. Araştırma Modeli

Nitel araştırmalarda çalışma alanı araştırmacının veri toplama ortamı olarak tanımlanır (Bogdan ve Biklen, 1998). Bu çalışmada Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Bünyesinde yürütülmekte olan Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması ve Ekonomisi Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamındaki çevrimiçi rollerine uyum süreçleri incelenmiştir. Çalışmanın belirtilen amaca ulaşabilmesi için çalışma iki aşamalı olarak yapılmış, ilk aşamada Uzaktan Eğitim Ortamının bileşenlerinin ortaya çıkarılması, veri toplama yöntemlerinin test edilmesi, çalışmanın olası avantaj ve dezavantajlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Birinci aşama çalışmanın "Pilot Çalışması" aşamasıdır. İkinci aşamada pilot çalışma sonucu elde edilen veriler değerlendirilip çalışmanın eksikliklerinin yeniden yapılandırılıp araştırmanın gerçekleştirildiği aşamadır. Araştırmanın tasarım çerçevesi Şekil 8 'de gösterilmektedir.

Şekil 8. Çalışmanın Tasarımı

Çalışmanın birinci aşamasında, ana çalışmayı oluşturacak altyapının oluşturulması hedeflenmiştir. Araştırmacı öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki edebilecek uzaktan eğitim topluluğu bileşenlerini ortaya çıkarmış ve bu bileşenleri ölçebilecek veri toplama araçlarını belirleyip geliştirmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında karar verilen metodolojiler ve veri toplama araçları paralelinde veriler toplanmış ve veri analizi süreci gerçekleştirilmiştir.

3.4. Pilot Çalışma

Pilot çalışma örneklemde yer alan 3 öğretim elemanı ile 2009-2010 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması ve Ekonomisi Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programında 14 haftalık süre içerisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim elemanları ilk kez bir uzaktan eğitim programında ders anlatmışlardır. Pilot çalışmada yapılması hedeflenen araştırmanın çerçevesinin, veri toplama yöntemlerinin araştırmacının rolünün belirlenmesi hedeflenmiştir.

Pilot çalışma süresince uzaktan eğitim topluluğu içerisinde öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki edebilecek bileşenler belirlenmiştir. Araştırmacı pilot çalışma süresince uzaktan eğitim merkezindeki uzaktan eğitim faaliyetlerini incelemiş ve merkez bünyesinde faaliyet gösteren öğretim elemanlarının yaşadıkları hakkında bilgiler edinmiştir. Araştırmacı 14 haftalık süre içerisinde öğretim elemanlarını çevrimiçi sınıflardaki derslerini incelemiştir. Araştırmacı ayrıca öğretim elemanlarının geleneksel sınıf ortamındaki öğretim faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olmak için zaman zaman derslerini incelemiş, öğretim elemanları, öğrenciler ve sistem içerisinde görevli olan idareci yönetilicilerle ve uzaktan eğitim merkezi personeliyle görüşmeler yapmıştır. Araştırmacı literatürden yararlanarak uzaktan eğitim topluluğunu oluşturan bileşenleri hakkında bilgi edinmiştir. Bu çalışmada kullanılan uzaktan eğitim topluluğu bileşenleri Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi bünyesinde yer alan Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması ve Ekonomisi programı, bu programdaki öğretim faaliyetlerini yürütmek için kullanılan teknolojiler, yönetmelikleri, kanunları, eğitim ortmamını içeren kendine özgü bir topluluktur.

Şekil 9 pilot çalışma sonunda elde edilen uzaktan eğitim topluluğunun bileşenlerini göstermektedir.

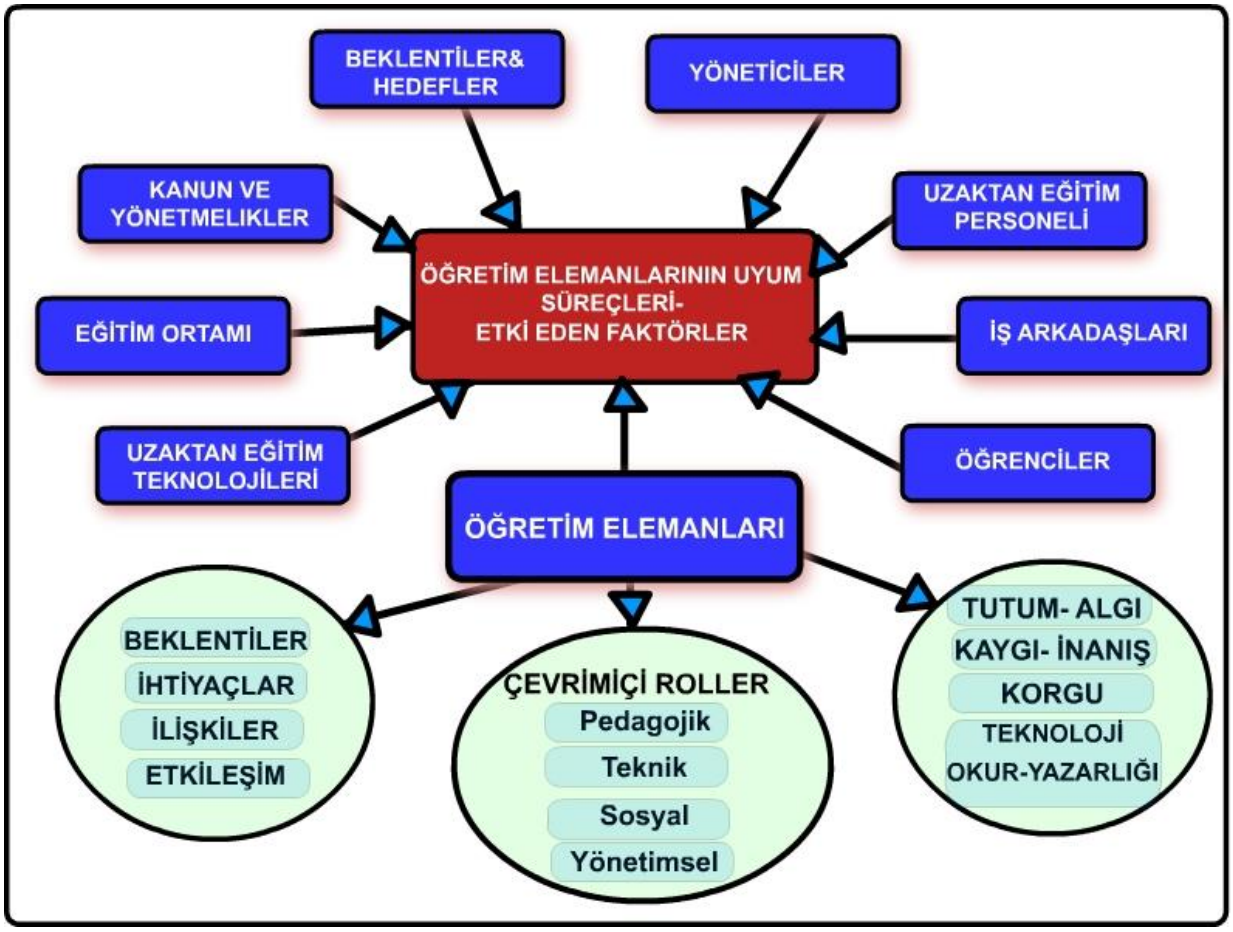

Şekil 9. Uzaktan Eğitim Topluluğu Bileşenleri

Şekil 9'da verilen uzaktan eğitim topluluğu içerisinde yer alan bütün bileşenler ve öğretim elemanlarının uyum sürecine etki edebilecek faktörler veri toplama sürecinin daha derinlemesine ve eksiksiz bir şekilde yapılabilmesi için 14 haftalık pilot çalışma süresince belirlenmiştir. Şekil 9'da görüldüğü gibi öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki edebilecek uzaktan eğitim kültürü içerisinde birçok bileşen yer almaktadır. Bu durum veri toplama araçlarının seçiminde ve geliştirilmesinin önemini arttırmaktadır.

Araştırma öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamındaki çevrimiçi rollerine uyum süreçlerine odaklanmıştır. Pilot çalışma süresince araştırmacı uzaktan eğitim topluluğu içerisinde yer alan bütün bileşenlerin öğretim elemanlarının çevrimiçi rollerine uyum süreçlerine etki edebileceği sonucuna varmıştır (Moller, 1998).

Pilot çalışmada çerçevesi çizilen uzaktan eğitim topluluğu araştırmacıya öğretim elemanlarının uyum sürecini ve uyum süreçlerine etki eden faktörleri belirlemede kullanacağı yöntem, veri toplama araçları ve stratejiler için yardımcı olmuştur. Bu nedenle pilot çalışma sonucu oluşturan uzaktan eğitim topluluğunun bileşenler detaylı olarak araştırılmıştır.

Çalışmanın yapıldığı uzaktan eğitim topluluğunun her bir bileşeni detaylı bir şekilde incelenmiş ve çalışmanın amacına yapacağı etkiler yorumlanmıştır.

3.4.1. Yöneticiler

Uzaktan eğitim topluluğu içerisinde yer alan programların, kuralların, stratejilerin, işleyişin ve teknolojilerin belirlenmesinde, süreç içerisinde yapıda değişiklik yapılmasına yöneticiler karar vermektedir. Yöneticilerin uzaktan eğitim ile ilgili bakış açıları, kararları, yönetim şekilleri öğretim elemanlarını etkileyebilir. Bu nedenle çalışmanın gerçekleştirildiği uzaktan eğitim topluluğunun bir parçası da yöneticilerdir. Türkiye'de yüksek öğretim kurumlarında rektör ve üniversite senatosu, uzaktan eğitim merkezi müdürü ve programın gerçekleştirildiği ana bilim dalı başkanı almış olduğu kararlarla ve eylemleriyle öğretim elemanlarının uzaktan eğitim faaliyetlerine etki edebilir. Dolayısıyla bu durum araştırmacının çalışma süresince dikkat etmesi gereken bir durumdur. Bu çalışmadaki yöneticiler; uzaktan eğitim merkezi yöneticileri, üniversite yönetimi, enstitü yönetimleri, anabilim dalı başkanlıklarından oluşmaktadır.

3.4.2. Uzaktan Eğitim Merkezi Personeli

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim faaliyetlerinde en çok iletişim halinde olduğu, yaşadıkları problemler için başvurduğu, teknik destek talebinde bulunduğu süreci birlikte yürüttüğü uzaktan eğitim personeli, çalışma kurgusunda hesaba katılması gereken önemli bir öğedir. Uzaktan eğitim merkezi personelinin öğretim elemanlarına karşı tutumları, yardım etme düzeyleri, vermiş olduğu destek ve eğitimleri öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamına uyum sürecine etki edebilecek faktörlerdir (Spiege, 2001; Salter, 2005). Bu çalışmada uzaktan eğitim merkezi personeli teknik yardımcı, sistem yöneticileri, içerik uzmanları, yöneticiler, program koordinatörlerinden oluşmaktadır.

3.4.3. Öğrenciler

Uzaktan eğitim ortamlarında öğrencilerin rolleri ve durumu topluluğun bütünlüğü açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin topluluk içerisindeki aktiviteleri, işbirliği, etkileşimleri topluluğun bir bütün olarak işlevini yerine getirmesi için önemsenmesi gereken öğelerdir. Bir uzaktan eğitim topluluğunda yapılan araştırmalarda öğrenen rolleri tüm ortamı etkilediği için hesaba katılması gerekmektedir (Misanchuk ve Anderson, 2001). Öğrencilerin, tanımlanan uzaktan eğitim sistemindeki faaliyetleri ve öğretim elemanları ile etkileşimleri öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki edebilecek faktörler arasında yer almaktadır.

3.4.4. Uzaktan Eğitim Teknolojileri

Uzaktan eğitim ortamında kullanılan teknolojiler uzaktan eğitim topluluğunun en önemli bileşenlerinden biridir. Uzaktan eğitim ortamında ihtiyaç duyulan etkileşim, paylaşım, iletişim, gibi unsurlar uzaktan eğitim teknolojiler sayesinde sağlanmaktadır. Web tabanlı teknolojilerin uygulanmasında ve kullanılmasında yaşanacak aksaklıklar ve problemler öğrenme sürecine de etki edip olumsuz sonuçlar verecektir (Dykes ve Schwier, 2003). Araştırmacı çalışmasının kullanılan teknolojilerden etkilenme düzeyini hesaba katmalıdır (Kowch ve Schwier, 1997). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamında en önemli faaliyeti olan öğretim görevini uzaktan eğitim teknolojileri ile yürütmesi, bu bileşenin çalışma için olan önemini arttırmakta ve araştırmacı tarafından daha titiz bir şekilde incelenmesi gerektiği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Uzaktan eğitim programlarında farklı teknolojiler kullanılmaktadır. Kullanılan uzaktan eğitim teknolojilerinin yapısı, özellikleri, işlevleri, kullanım kolaylığı gibi özelliklerin araştırmanın problemlerine etki edebilir. Bu yüzden çalışmada kullanılacak uzaktan eğitim teknolojileri detaylı bir şekilde incelenmelidir.

Öğretim elemanları uzaktan eğitim faaliyetlerini çevrimiçi sanal sınıflarda geçekleştirmektedir. Karadeniz Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinin kullanmış olduğu çevrimiçi sanal sınıf programı Adobe firmasının geliştirmiş olduğu Adobe Connect Professional adlı yazılımdır. Adobe Connect birden çok kullanıcı için canlı bir çevrimiçi konferanstır. Toplantı odası, bir toplantıyı yürütmek için kullandığınız çevrimiçi bir uygulamadır. Toplantı odasında çeşitli görüntüleme panelleri (bölmeler) ve bileşenler yer alır. Birçok önceden oluşturulmuş toplantı odası düzenini kullanabilir veya ihtiyaçlara uyacak şekilde özelleştirilebilir. Toplantı odası, birden çok kullanıcının veya toplantı katılımcısının bilgisayar ekranlarını ya da dosyaları paylaşmasını, sohbet etmesini, canlı ses ve video yayınlamasını ve diğer etkileşimli çevrimiçi aktivitelerde yer almasını sağlar.

Öğretim elemanları faaliyetlerinin çoğunu toplantı odalarında gerçekleştirmiştir. Toplantı odaları öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim faaliyetlerini planladığı, organize ettiği ve yürüttüğü kısımdır.

Öğretim elemanı uzaktan eğitim üzerinden öğretim faaliyetlerini yaptığı çevrimiçi öğretim sistemine girmek için kendisine tanımlanan kullanıcı adı ve şifre ile birlikte sisteme girmelidir. Şekil 10'da öğretim elemanının çevrimiçi öğretim sistemine ilk giriş yaptığı sistem bileşeninin görüntüsü yer almaktadır.

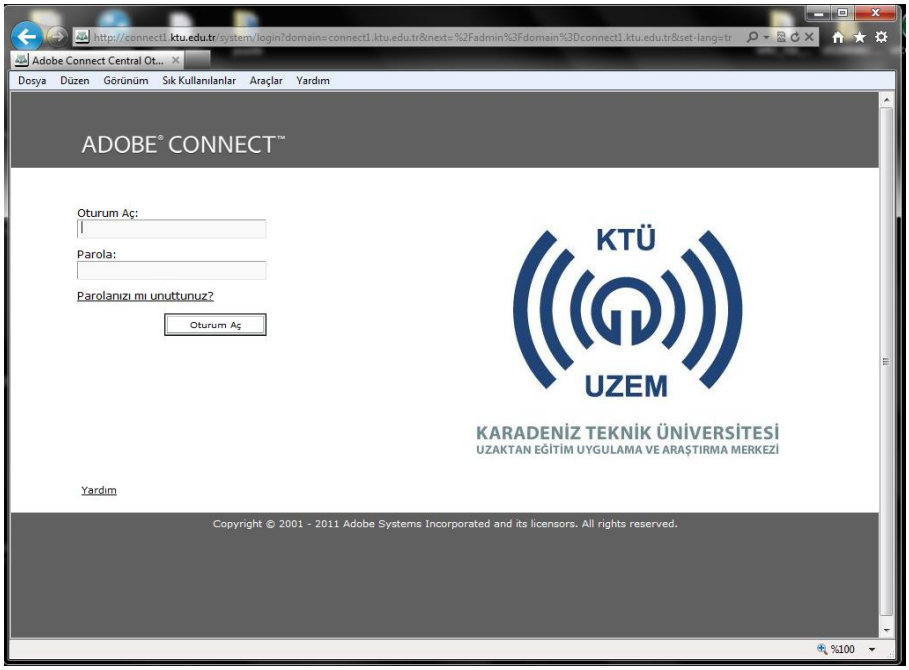

Şekil 10. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Öğretim Sistemine Giriş Paneli

Çevrim içi öğretim sistemi öğretim elemanlarının sanal sınıflara giriş yaptığı, içeriklerini hazırlayıp sisteme aktardığı, önceki ders kayıtlarını takip ettiği, kişisel bilgilerini takip ettiği, ders programını gördüğü kısımdır. Öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim sistemindeki faaliyetleri aşağıda tanımlanıştır.

a) Çevrimiçi Sınıflara Giriş

Öğretim elemanı çevrimiçi sınıflara giriş yapmak için karşısına çıkan derslerinin bulunduğu panelden girmek istediği dersi seçer ve açar.

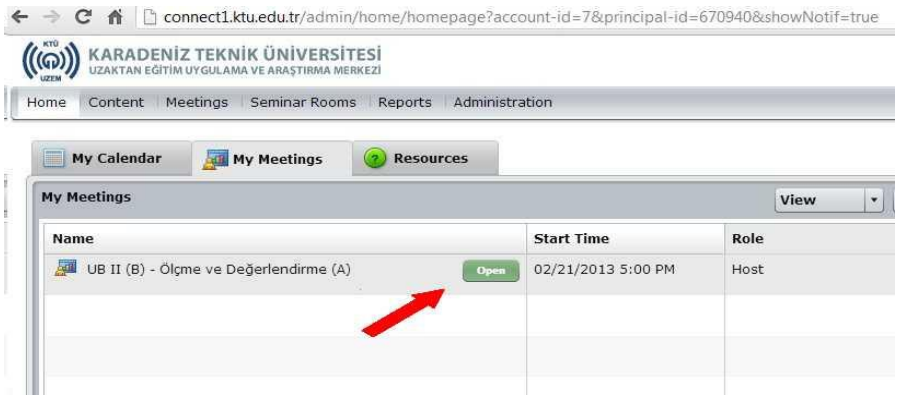

Şekil 11. Çevrimiçi Sınıflara Giriş

Çevrimiçi sınıflara ait genel görüntü aşağıdaki resimde yer almaktadır.

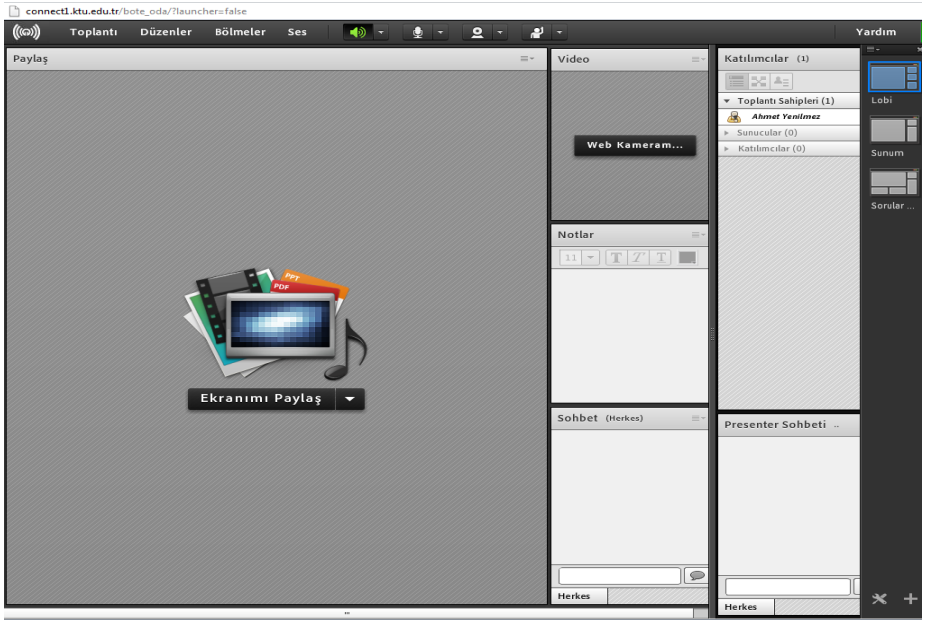

Şekil 12. Çevrimiçi Sınıfların Görüntüsü

b) İçerik Yüklemek

Öğretim elemanı derste anlatacak olduğu içeriği sisteme yüklemek için sayfanın ortasında yer alan menüyü kullanır. Öğretim elemanı çevrimiçi, öğretim faaliyetlerinde aşağıdaki menüde görüldüğü ekranını, ekranında yer alan herhangi bir yazılı belge, sunum, görsel, animasyon, video, ses dosyası v.b. paylaşabilir. Öğretim elemanı ayrıca bilgisayar ekranını paylaşarak ekran üzerinde yapmış olduğu her hareketin öğrenciler tarafından gözlemlenmesini sağlayabilir.

Şekil 13. Çevrim İçi Sınıflarda Yer Alan Paylaşım Bileşenleri

Sistemde yer alan beyaz tahta uygulaması ile, fare ya da grafik tabletle kullandığı sanal tahtada yazdığı çizdiği her şeyi öğrencilere sunabilir. Toplantı sahibi veya sunum yapan kişi (ya da belirli haklara sahip bir katılımcı), toplantıda ortaklaşa oluşturulan metin, çizim ve başka ek açıklamalar oluşturmak için beyaz tahta kullanabilir.

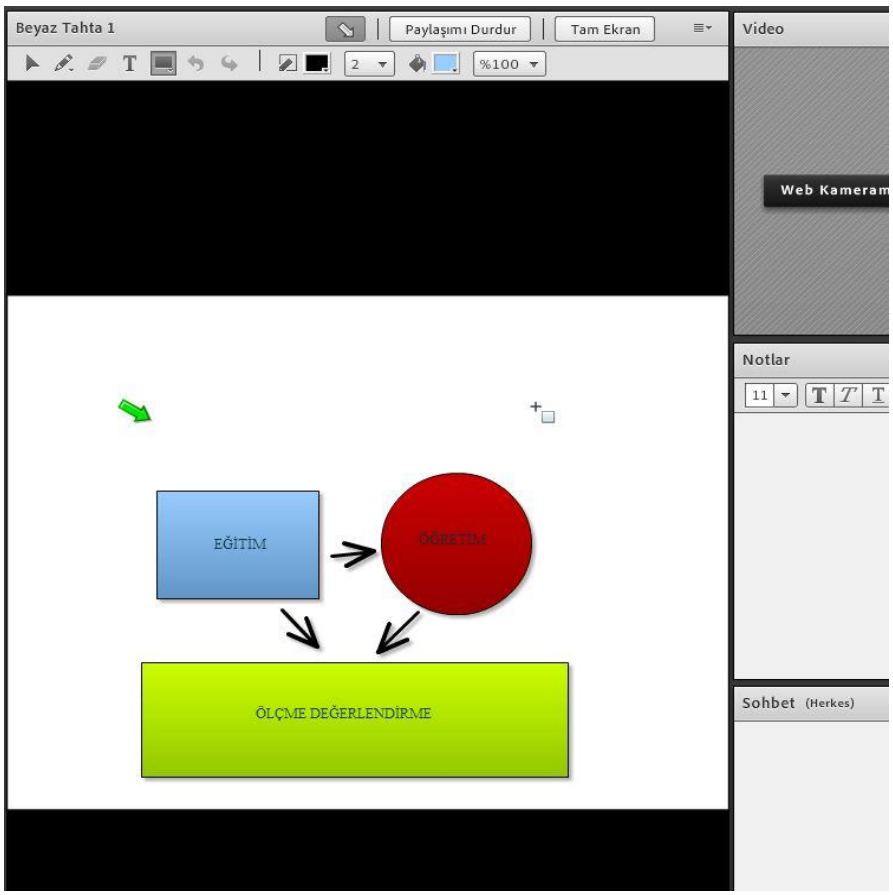

Şekil 14. Örnek Beyaz Tahta Uygulaması Görüntüsü

c) Sohbet Alanı

Çevrimiçi sınıflarda yer alan sohbet alanı tüm katılımcıların birbirleriyle özel olarak ya da açık mesaj yoluyla diyalog oluşturabileceği kısımdır. Sohbet alanına yazılan tüm mesajlar tüm katılımcılar tarafından görülür. Katılımcılar birbirlerine ya da öğretim görevlisine özel mesaj gönderebilir.

d) Not Alanı

Öğretim elemanının katılımcılara not bırakabileceği ve sadece kendinin müdahale edebildiği kısımdır.

Şekil 15. Not ve Sohbet Alanı Görüntüsü

e) Soru Cevap Alanı

Öğrencilere soru sormak ve öğrencilerin sordukları soruları cevaplamak için kullanılan bölmedir. Öğretim elemanı sorduğu soruların cevaplarını her öğrenciden ayrı ayrı isteyebilir, istediği öğrenci ya da öğrencilere soruyu cevaplamaları için sorabilir. Bu sayede öğrencilerin birbirlerinin cevaplarını görmez, öğretim elemanı bireysel değerlendirme yapabilir.

Şekil 16. Not ve Sohbet Alanı Görüntüsü

f) Anket Alanı

Toplantı sahipleri ve sunucular katılımcılara yönelik sorular veya anketler oluşturmak ve sonuçları görüntülemek için anket bölmesini kullanabilir. Yalnızca toplantı sahipleri ve sunucular anket yönetimini ve anketlerin toplantı katılımcılarına nasıl görüntüleneceğini denetleyebilir. Toplantı sahipleri ayrıca oy atabilir.

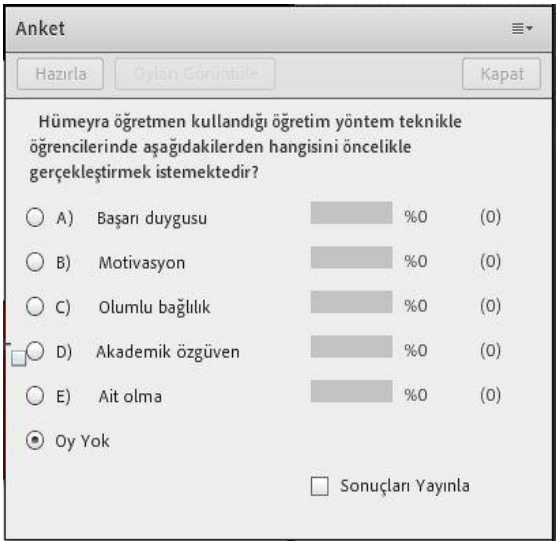

Şekil 17. Örnek Anket Uygulaması

g) Ses, görüntü ve kullanıcı hakları alanı

Öğretim elemanlarının canlı sınıflara girdikten sonra ses kamera ve görüntü ayarlarını yapmış olduğu kısımdır. Öğretim elemanı bu alandan öğrencileri sunucu ya da toplantı sahibi yapıp, sesli görüntülü olarak sisteme alabilir. Ayrıca öğrencilerin içerik ve ekran paylaşması yapmasını sağlayabilir.

Şekil 18. Çevrimiçi Öğretim Sistemi Ses-Görüntü ve Kullanıcı Hakları

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamında en çok vakit geçirdikleri alan çevrimiçi öğretim sistemidir. Öğretim elemanlarından sanal sınıflar, içerikler, toplantı ayarlar, raporlama işlemleri gibi çevrimiçi öğretim sisteminin bileşenlerini etkili bir şekilde kullanmaları beklenmektedir.

Öğretim elemanları çevrimiçi öğretim sisteminin yanı sıra e-mail ve forum uygulamalarını uzaktan eğitim faaliyetlerinde kullanabilmektedirler. Eğitim ortamlarında forum, bir öğrenme topluluğunun internet üzerinden bir araya gelerek, bilgilerini, tecrübelerini, deneyimlerini, paylaştıkları, belirledikleri alanlarda tartışmalar yaptıkları bir uzaktan eğitim teknolojisidir.

3.4.5. İş Arkadaşları

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum sürecine etki edebilecek diğer bir etken öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarında ders veren ya da deneyim sahibi olan iş arkadaşlarıdır. Öğretim elemanlarının eğitim ortamlarındaki iş arkadaşlarıyla etkileşimi kendilerini geliştirmeleri için önemli bir etkendir (Lave ve Wenger, 1991). Öğretim elemanları uzaktan eğitim sisteminde yaşamış oldukları sorunları, çözüm önerilerini, bilgi deneyim ve tecrübelerini kendi aralarında tartışarak uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerine katkı sağlayabilirler. Bu çalışmada iş arkadaşları öğretim elemanlarının aynı ana bilim dalında görev yapan ve uzaktan eğitimde öğretim faaliyetlerine katılan öğretim elemanlarıdır.

3.4.6. Eğitim Ortamı

Öğretim elemanları sadece uzaktan eğitim ortamında ders vermemekte görev yaptıkları fakültede idari ve akademik görevler üstlenmektedirler. Çalışmanın örneklemini oluşturan öğretim elemanlarının eğitim ortamlarındaki iş yükleri, motivasyonları, eğitim -

öğretim politikaları uzaktan eğitim ortamındaki faaliyetlerine etki edebilir (Schamoail, 2005; Weaver, 2008). Öğretim elemanlarının görev yaptıkları fakültelerde teknoloji kullanım düzeyleri, eğitim ortamlarındaki teknolojik imkanlar sürece etki edebilecek diğer faktörlerdir.

3.4.7. Kanun ve Yönetmelikler

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarında yürüteceği eğitimler, faaliyetler ve aktivitelerin sınırları ve çerçevesi kanun ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. Öğretim elemanları alışmış oldukları kanun ve yönetmeliklerden farklı olarak uzaktan eğitim ortamında yeni kanun ve yönetmeliklerle karşı karşıya geleceklerdir (Bower, 2001). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimdeki kanun ve yönetmeliklere adapte olması, benimsemesi, bu kanun ve yönetmeliklere göre öğretim faaliyetlerini planlamaları uyum süreçlerine etki edebilecek faktörlerdir. Bu çalışmadaki kanun ve yönetmelikler, uzaktan eğitim yönetmeliğini, enstitü yönetim kurulu kararlarını, anabilim dalı başkanlığı yönetmelik ve kararlarını ve uzaktan eğitim merkezi yönetmeliklerini ve kurallarını kapsamaktadır.

3.4.8. Beklentiler ve Hedefler

Çalışmanın gerçekleştiği topluluktaki kurum hedefleri ve beklentileri, öğrencilerin beklentileri, öğretim elemanlarının beklentileri öğretim elemanlarını uyum süreçlerine etki edebilir. Kurum hedefleri ve kurumun programın başarılı bir şekilde yürümesi için öğretim elemanından beklentileri öğretim elemanlarının uzaktan eğitim faaliyetlerini etkileyebilir (Dupagne ve Krendi, 1992; Romero ve ark., 2007). Öğretim elemanlarının süreç içerisinde uzaktan eğitim merkezinden ve eğitim-öğretim faaliyetlerinden beklentileri de sürece etki edebilecek faktörlerdir. Bu çalışmadaki beklenti ve hedefler, uzaktan eğitim merkezi, enstitü, üniveriste yönetimi ve anabilim dalı balkanlığının hedeflerini ve öğretim elemanlarından beklentilerini, ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitim merkezi, enstitü yönetimi ve anabilim dalı başkanlığından beklentilerini kapsamaktadır.

3.4.9. Öğretim Elemanları

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim topluluğu içerisinde önemli bir yeri vardır. Öğretim elemanları uzaktan eğitim ortamlarında yeni rollere sahip olmaktadır. Öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim ortamlarındaki yeni rollerini gerçekleştirme düzeyleri uyum süreçlerini etkileyebilecek önemli faktörlerden bir tanesidir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim topluluğu içerisindeki ilişkileri, ihtiyaçları, beklentileri, tutum, algı, inanışları, teknoloji

kullanım becerileri uyum sürecine etki edebilecek ve hesaba katılması gereken faktörlerdir.

Pilot Çalışmanın Değerlendirilmesi

Asıl çalışmaya zemin teşkil edecek altyapı pilot çalışma sonucu oluşturulmuştur. Bu bağlamda uzaktan eğitim topluluğunun bileşenleri ve bu bileşenlerin öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerine etkisini belirlemek amacıyla araştırmacının kullanmaya karar verdiği veri toplama araçlarını, araştırma yaklaşımlarını ve araştırmacı rolleri belirlenerek ve Tablo 11'de gösterilmiştir. Araştırmacı öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki edebilecek her bir bileşeni detaylandırarak, ölçme aracını ve araştırmacı rolünü çalışmaya başlamadan önce belirlemiştir. Örnek olarak yöneticilerin öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etkisini belirlemek için fakülte yönetimi, üniversite yönetimi, enstitü yönetimi ve anabilim dalı yönetiminin öğretim elemanlarıyla olan etkileşimini, almış oldukları kararları gözlemleriyle ve yapmış olduğu mülakatlarla incelemiş ve elde etmiş olduğu verilerin öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etkilerini incelemiştir. Bir diğer örnek olarak, araştırmacının da çalışmış olduğu uzaktan eğitim merkezi personelinin öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etkilerini incelemek için, personel ekibiyle görüşmeler yapmış, teknik destek ekibinin öğretim elemanlarına vermiş olduğu desteği takip edebilmek için çevrimiçi sınıf gözlemlerinde veriler toplamıştır. Araştırmacı pilot çalışmada belirlemiş olduğu öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki edebilecek her bir bileşen için veri toplamaya çalışmış, zengin veriler elde edebilmek için farklı veri toplama araçları kullanmıştır.

Tablo 11. Araştırmada Kullanılması Planlanan Veri Toplama Araçları Yaklaşımlar ve Araştırmacının Rolleri

Bileşenler	Veri toplama aracı	Yaklaşım	Araştırmacı rolü
Yöneticiler • Fakülte Yönetimi • Üniversite Yönetimi • Enstitü Yönetimi • A.B.D. Yönetimi	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları	Nitel araştırma	Araştırmacı Program Koordinatörü
Uzaktan Eğitim Merkezi Personeli • Yöneticiler • Teknik Destek Ekibi • Koordinatör • Personeller	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları Sanal Sınıf Gözlemleri	Nitel araştırma Etnografik Yaklaşım	Araştırmacı Program Koordinatörü Katılımcı Gözlemci
Öğrenciler • Öğrencilerin Teknoloji Kullanım Yeterliliği • Öğrencilerle olan etkileşim ve iletişim	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları Sanal Sınıf Gözlemleri	Nitel araştırma Etnografik Yaklaşım	Araştırmacı Program Koordinatörü Katılımcı Gözlemci

Tablo 11'in devamı

Uzaktan Eğitim Teknolojileri • Eşzamanlı Teknolojiler • Eşzamansız Teknolojiler	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları Sanal Sınıf Gözlemleri Provakosyanlar	Nitel araştırma Etnografik Yaklaşım	Araştırmacı Program Koordinatörü Katılımcı Gözlemci
İş Arkadaşları • Uzaktan eğitim yoluyla ders veren öğretim elemanları	Mülakat	Nitel araştırma	Araştırmacı
Beklentiler &Hedefler • Üniversitenin Beklentileri • Uzaktan Eğitim Merkezinin Beklentileri ve Hedefleri • Stratejik Plan Hedefleri	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları	Nitel araştırma	Araştırmacı Program Koordinatörü
Kanun Ve Yönetmelikler • Uzaktan Eğitim Öğretim yönetmeliği • Enstitü Yönetmeliği • Uzaktan Eğitim Merkezi Kural ve Yönetmelikleri	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları	Nitel araştırma	Araştırmacı Program Koordinatörü
Eğitim Ortamı • Çalışma ortamı • Çalışma ortamındaki ilişkiler, paylaşım ve etkileşim	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları	Nitel araştırma	Araştırmacı Program Koordinatörü
Öğretim Elemanları (Çevrimiçi Roller, Tutum-Algılar,Kaygı-İnanışlar,Teknoloji Okur-yazarlığı, Beklentiler ve İhtiyaçlar başlıkları altında incelenmiştir.)			
Çevrimiçi Roller • Pedagojik roller • Teknik roller • Yönetimsel roller • Sosyal roller	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları Sanal Sınıf Gözlemleri Provakosyanlar	Nitel araştırma Etnografik Yaklaşım	Araştırmacı Program Koordinatörü Katılımcı Gözlemci
Tutum- Algılar • Olumlu tutum ve algılar • Olumsuz tutum ve algılar • Tutum ve algılardaki değişim	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları Sanal Sınıf Gözlemleri	Nitel araştırma Etnografik Yaklaşım	Araştırmacı Program Koordinatörü Katılımcı Gözlemci
Kaygı ve İnanışlar • Kaygı düzeyleri • Olumlu inanışlar • Olumsuz inanışlar • Kaygı ve inanışlardaki değişim	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları Sanal Sınıf Gözlemleri	Nitel araştırma Etnografik Yaklaşım	Araştırmacı Program Koordinatörü Katılımcı Gözlemci

Tablo 11'devamı

Teknoloji Okuryazarlığı • Teknoloji kullanım düzeyi • Eğitim ortamlarında teknoloji kullanım düzeyi	Mülakat Ara Mülakatlar Geleneksel Eğitim Ortamındaki Gözlemler	Nitel araştırma Etnografik Yaklaşım	Araştırmacı Program Koordinatörü
Beklentiler • Maddi beklentiler • Organizasyondan beklentiler • Kişisel beklentiler	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları	Nitel araştırma	Araştırmacı Program Koordinatörü
İhtiyaçlar • Fiziksel İhtiyaçlar • Teknik Destek • Pedagojik destek • Eğitim	Mülakat Ara Mülakatlar Alan Notları	Nitel araştırma	Araştırmacı Program Koordinatörü

Çalışmada öğretim elemanlarının çevrimiçi rollere uyum süreçlerini incelemek için araştırmacı etnografik yaklaşımları kullanarak çevrimiçi sınıflarda öğrenci rolünü almıştır. Pilot çalışma süresince çevrimiçi sınıflarda öğretim elemanlarının uyum sürecini gözlemleyip, veriler toplayıp sonuçlar çıkarmanın beraberinde bazı eksiklikler getireceği gözlemlenmiştir. Çünkü uzaktan eğitim kültürü sadece çevrimiçi sınıf bileşenlerini içermemekte, uzaktan eğitim kültürü içerisinde yer alan her bileşenin gözlemlenebilmesi ve veri toplanabilmesi için alternatif veri toplama yöntemlerine ve yaklaşımlarına ihtiyaç duyulmuştur.

3.5. Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalarda araştırmanın doğasına göre araştırmacı gözlemleri, mülakatları ve analizlerini veri toplama aracı olarak kullanarak derinlemesine sonuçlar çıkarmaya çalışır. Nitel araştırmanın özelliği doğal ortamındaki çalışma alanı içerisinde davranışları ve durumları gözlemlemektir (Bogdan, 1998). Araştırmacı nitel araştırmalarda çalışmanın içinde ya da dışında yer alabilir (Schram, 2003). Bu çalışmada araştırmacı çalışmanın hem içinde hem dışında yer almaktadır. Araştırmacı çalışmanın yapılmış olduğu Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinde ders ortamlarını oluşturan, sistem ayarlarını yapan, uzaktan eğitim sisteminin genel organizasyonunu yapan sistem yöneticisi ve program koordinatörü rolündedir. Araştırmacı bu rolüyle birlikte etnografik yolla öğretim elemanlarının organizasyon ile olan ilişkileri, istekleri, problemleri ve beklentileri ile ilgili veriler toplayabilmiştir. Araştırmacı bu rolüyle öğretim elemanları ile yarı yapılandırılmış ara mülakatlar yaparak, süreçle ilgili veriler toplamıştır. Araştırmacı ayrıca katılımcı gözlemci rolüyle 14 haftalık zaman dilimi içerisinde kimliğini gizleyerek öğretim

elemanlarını çevrimiçi ders ortamında gözlemlemiştir. Araştırmacı Ahmet Yenilmez adı ile sistemde Trabzon ilinde görev yapan bir matematik öğretmeni olarak sistemde yer almıştır. Bu durum araştırmacının hem sınıf içi hem sınıf dışı aktivitelerde öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamına ve yeni rollerine uyum süreçlerini incelemesine olanak sağlamıştır. Öğretim elemanları araştırmacının sınıf içerisinde katılımcı gözlemci olarak yer aldığını bilmemektedir.

3.6. Araştırma Grubu

Örneklem, belli kurallara göre, belli bir evrenden seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar çoğunlukla örneklem kümeler üzerinde yapılır ve elde edilen sonuçlar ilgili evrenlere genellenir (Karasar, 2005). Bu çalışmada araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrenin temsilci bir örneği yerine, amaçlı olarak bir alt kesimini örnek olarak alınmıştır. Başka bir deyişle amaçlı örnekleme, evrenin soruna en uygun bir kesimini gözlem konusu yapılmıştır (Sencer, 1989). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerinin incelenebilmesi için daha önce uzaktan eğitim deneyimi olmayan öğretim elemanları seçilmiştir. Araştırma grubunu Ö.E.1, Ö.E.2, ve Ö.E.3 olarak adlandırılan 3 öğretim elemanı oluşturmaktadır. ÖE1- ÖE2 ve ÖE3 olarak kodlanmış 3 öğretim elemanı alanında doktorasını yapmış ve üniversite de öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Öğretim elemanlarının öncesinde herhangi bir uzaktan eğitim deneyimi yoktur. Ö.E.1 eğitim vermiş olduğu alanda yüksek lisans ve doktora eğitimi almıştır. 25 yıllık öğretim elemanlığı deneyimi olan Ö.E.1 öğretim üyesi kadrosunda araştırmada yer alan Eğitim Yönetimi Teftiş ve Planlaması anabilim dalında görevine devam etmektedir. Ö.E.2 28 yıllık deneyime sahip doktorasını ve yüksek lisansını eğitim bilimleri alanında yapmış Eğitim Yönetimi Teftiş ve Planlaması anabilim dalında öğretim üyesidir. Ö.E.3 17 yıllık deneyime sahip yüksek lisans ve doktorasını eğitim bilimlerinde tamamlamış Eğitim Yönetimi Teftiş ve Planlaması anabilim dalında öğretim görevlisidir.

3.7. Araştırmanın Organize Edilmesi ve Verilerin Toplanması

Araştırma pilot çalışma sonunda elde edilen veriler ışığında planlanmıştır. Araştırma 15 haftalık süre içerisinde araştırma grubunu oluşturan 3 öğretim elemanından elde edilen verilerle tamamlanmıştır. Araştırmacı öğretim elemanlarından çevrimiçi sınıflardan, ikili görüşmelerden, uzaktan eğitim ile ilgili diyaloglarından ve mülakatlardan verilerini elde etmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler mülakatlar, ara mülakatlar, gözlemler, video transkiptleri ve provakosyonlarla toplanmıştır.

3.7.1. Veri Toplama Araçları

3.7.1.1. Yarı Yapılandırılmış Mülakatlar

Mülakat, sözlü iletişim yoluyla veri toplama (soruşturma) tekniğidir (Karasar, 2005). Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, "önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci" olarak tanımlamıştır.

Mülakat, nitel araştırmada temel veri toplama araçlarındandır. Aynı zamanda başkalarını anlamak için kullanılan en güçlü yöntemlerdendir (Punch, 2005). Mülakat, sosyal bilimlerde ve özelliklede sosyolojide en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Mülakat ilk bakışta kolay bir veri toplama yöntemi gibi görülebilir ve sadece konuşma dinleme gibi herkes tarafından kullanılan temel becerileri gerektirdiği düşünülür. Ancak görüşme; beceri, duyarlılık, yoğunlaşma, bireyler arası anlayış, öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi pek çok boyutu kapsaması açılarından, hem sanat hem de bilimdir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Mülakatın farklı türlerinin güçlü ve zayıf yönleri vardır ve veri toplama tekniği olarak araştırmalarda farklı amaçlarla kullanılabilir. Mülakat türü, strateji, amaçlar ve araştırma soruları ile uyum içinde olmalıdır. Farklı mülakat türleri, farklı durumlara uygun düşer. Seçtiğimiz mülakat türü, mülakatın yapılış biçimini ve mülakatı nasıl yönettiğimizi etkileyecektir (Punch, 2005).

Mülakatlar yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış olmak üzere 3 başlık altında incelenir. Yapılandırılmış mülakatlar; ne tür soruların, ne şekilde sorulacağı, hangi verilerin toplanacağının en ayrıntılı şekilde saptandığı, görüşme planının değiştirilmeden aynen uygulandığı bir mülakat çeşididir. Mülakatta sorulacak sorular önceden belirlenir, mülakatı yapan kişi tarafından mülakat yapılan kişiye aynen okunur ve alınan cevaplar kağıt, video kamera yada ses kayıt cihazları ile kayıt altına alınır. Bu mülakat türünde cevapların sayısallaştırılması kolaydır, asıl amaç mülakata katılan kişilerin verdikleri bilgiler arasındaki benzerlik, farklılıkları tespit etmektir. Ancak mülakat tekniğinden beklenen anlam çıkarma, derinlemesine inceleme ve içtenliği sağlama gibi amaçları gerçekleştirme olanağı yoktur. Yapılandırılmamış mülakatlarda mülakat türünde sorulacak sorular önceden hazırlanmamıştır. Araştırmacının genel bir hedefi ve konusu vardır. Bu konu hakkında açık uçlu sorular sorar. Mülakata katılan kişinin aktif, serbest olduğu; kişisel görüş ve yargılarının kökenlerine inmeyi sağlayan bir tekniktir. Ancak verilerin analizi kısmı zordur. Bu nedenle bu çeşit daha çok başlangıçta araştırmacının soruna ilişkin önemli değişkenleri belirlemesi sırasında yararlı olur. Bu çalışmada

kullanılan yarı yapılandırışmış mülakatlar basitçe yapılandırılmış ve yapılandırılmamış mülakat çeşitlerinin karışımıdır. Yarı yapılandırılmış mülakat çeşidinde; araştırmacı mülakata başlamadan önce genel sorular hazırlar. Soruların çoğunluğu mülakat sırasında ortaya atılır. Bu sayede araştırmacıya ve mülakata katılan kişiye konuyu derinlemesine tartışma rahatlığını verilmiş olur (Patton, 1990; Karasar, 2005; Punch, 2005). Yarı yapılandırılmış mülakatlarla birlikte sadece cevap değil aynı zamanda cevapların nedenlerinin de öğrenilmesine imkân verilmiş olur. Bu çalışmada araştırmacı öğretim elemanlarının uyum süreçleri ile ilgili elde etmek istediği verileri yarı yapılandırılmış mülakatlarla derinlemesine incelemeye çalışmıştır. Araştırmacı öğretim elemanlarının uyum süreçlerini incelerken uyum süreçlerine etki eden faktörleri ve bu faktörlerin birbirleriyle olan ilişkilerini incelemek için yarı yapılandırılmış mülakatlardan yararlanmıştır.

Bu çalışmada öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerini zaman içerisinde inceleyebilmek için belirli zaman aralıklarında araştırmacı sistem koordinatörü ve sistem yöneticisi rolleriyle yarı yapılandırılmış ara mülakatlar yapmıştır. Ayrıca çalışma sonunda öğretim elemanlarının uyum süreçlerini gözlemleyebilmek ve durumlarını belirleyebilmek için araştırmacı rolüyle yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir.

3.7.1.2. Gözlemler

Gözlem kendiliğinden oluşan veya bilinçli olarak hazırlanan olayları ortaya çıktıkları sırada sistematik ve amaçlı bir biçimde incelemektir. Bir başka anlamda gözlem araştırmacının gerçek hayatın içinde, bireylerin davranışlarını, olayları bir plan dahilinde gözlemesi, izlemesi ve kaydetmesi işlemidir (Patton, 2004).

Gözlem, belirli bir kimse, yer, olay, nesne, durum ya da şarta ait bilgi toplama amacıyla, belirli hedeflere yöneltilmiş bir bakış ve dinleyiş olarak tanımlanabilir. Diğer tekniklerle karşılaştırıldığında en önemli farklılıklarından biri, bilgilerin başkalarının raporları ve benzeri ikincil kaynaklardan değil, doğrudan elde edilmesidir (Karasar, 1999). Eğer araştırmacı, herhangi bir ortamda oluşan davranışa ilişkin, ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir resim elde etmek istiyorsa, gözlem yöntemini kullanır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Gözlem karmaşık sosyal ilişkilerin anlaşılması için sıklıkla başvurulan bir yöntemdir. Sosyal süreçte insan davranışları, çoklu etkenlerle şekillenen karmaşık bir olaydır. İşte bu davranışların araştırılmasında gözlem tekniği, ayrıntılı ve derinlemesine bir kavrayış ve anlayış sağlanabilmesi amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Örneğin, uzaktan eğitim ortamlarında öğretim elemanları ve öğrencilerin uyum süreçleri, davranışları, tutumları, algıları ve yaşadıkları problemler hakkında gözlemler kullanılarak veri elde

edilebilir. Literatürde yapılan yüzeysel bir araştırma, gözlem tekniğinin en fazla sosyoloji, antropoloji ve sosyal psikoloji gibi alanlarda kullanıldığını göstermektedir (Akgül, 2005).

Etnografik çalışmaların özünü gözlemler oluşturmaktadır. Etnografik çalışmalarda araştırmacı katılımcı gözlemci rolündedir. Etnografik çalışmada araştırmacı katılımcı gözlemci rolüyle araştırılan topluluğun günlük yaşamına katılma ya da araştırdığı olaya katılma yoluyla yapılacak gözlemde, araştırıcının, araştırdığı grupla birlikte bir süre yaşaması, onların yaşamlarında yer alması gereklidir. Böylece araştırılan grubun davranış biçimlerini, değer sistemini, birbirleriyle olan ilişkilerini, toplumsal, ekonomik ve kültürel özlü olaylar, çerçevesindeki kümelenişlerini, rollerini, tutum ve tavır alışlarını yakından gözleme olanağı bulur (Karasar, 2005).

Katılımcı gözlemde, gözlemci, gözlenenlerle birlikte olup onlardan biri gibi davranır; ideal olarak, onun bir gözlemci olduğu da bilinmez (Karasar, 2005).

Gözlem yoluyla elde edilen bilgiler, olayın akışına uygun olarak kayda alınmalıdır. Gözlemci gün içinde olup bitenleri katılmalı gözlemci olarak gözlediklerini hatırlamaya çalışır ve bunları gece kaydeder (Bailey, 1987'den aktaran Balcı, 2005).

Katılarak gözlem bazı çevrelerde, nitel araştırma yöntemi ya da etnografik araştırma tekniği olarak da adlandırılmaktadır (Wilson, 1982'den aktaran Karasar, 2005).

Bu çalışmada araştırmacı katılımcı gözlemci rolüyle çevrimiçi derslere öğrenci olarak katılıp öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamındaki rollerine uyum süreçlerini incelemiştir. Öğretim elemanları çevrimiçi sınıflarda araştırmacının farkında değildiler. Araştırmacı elde ettiği verileri kullanabilmek için gözlemler sonrası öğretim elemanları ile yaptığı gözlemler hakkında konuşmuş ve verilerin kullanımı için izin almıştır. Araştırmacı gözlem yaparken literatürde belirtilen öğretim elemanlarının çevrimiçi rollerine odaklanan gözlem formu oluşturmuş ve bu gözlem formlarıyla veri toplama sürecini devam ettirmiştir. Gözlem formlarında yer almayan, fakat karşılaştığı durumları ayrıca not almıştır.

3.7.1.3. Alan Notları

Alan notları ile gözlemler etnografik çalışmalarda birbiriyle karşılaştırılan fakat yapısı itibari ile farklılık gösteren iki farklı veri toplama yöntemidir. Araştırmacı gözlemlerini, gözlemlediği kişi ya da kişileri problem durumuna göre belirlemiş olduğu kriterlere göre belirli zaman dilimleri içerisinde gerçekleştirir. Alan notlarında ise araştırmacı incelediği duruma etki edebilecek tüm faktörleri hesaba katarak problem durumunu araştırma süresince kendi ifadeleriyle oluşturarak inceler (Coffey, 1996).

Alan notları genellikle etnografik çalışmalarda tercih edilmektedir. Etnografik çalışmalarda araştırmacı alan notlarına dayalı veri toplama sürecinde bazı noktalara dikkat etmelidir. Bu noktalar şu şekilde belirtilmektedir:

1. Araştırmaya etki edebilecek tüm durumların hesaba katılarak alan notlarının yazılması
2. Nitel kodlama tekniklerinin kullanılarak notların yazılması
3. Alan notlarının tüm detayları ile yazılması
4. Kodların analiz edilerek ve bütünleştirilerek yazılması

Bu çalışmada araştırmacı öğretim elemanlarının uyum süreçlerini derinlemesine incelemek için veri elde ettiği her bir durumu not alarak alan notları oluşturmuştur.

3.7.1.4. Provakosyonlar

Provakosyon araştırmacının çalışma kurgusu içerisinde gözlemlemeyi ya da araştırmayı hedeflediği durumları ortaya çıkarmada kullanılan bir tekniktir (Harrington, 2002). Etnografik araştırmalarda kullanımı daha sık görülmektedir. Etnografik araştırmalarda, araştırmacı ortamın bir parçasıdır ve ortamdaki bileşenlerle etkileşimi söz konusudur (Harrington, 2002).

Schwalbe, araştırmacının etnografik çalışmalarda ihtiyaç duyduğu durumlarda veri kaynağı olmaktan çıkarak, veri üreten pozisyonuna girebileceğini belirtmektedir (Harrington, 2002; Schwalbe, 1995). Araştırmacı bunu gerçekleştirmek için provokasyon tekniğini kullanarak araştırma yaptığı ortamdan veri elde edebilir.

Araştırmacı öğretim elemanlarının uyum süreçlerini incelerken, uyum süreçlerine etki eden faktörleri ve bu faktörlerin birbiriyle ilişkilerini belirlerken mevcut veri toplama kaynaklarının yetersiz olduğunu fark etmiştir. Araştırmacı öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerini derinlemesine inceleyebilme ve uyum süreçlerine etki eden faktörleri ilişkileri ortaya çıkarabilmek adına ortama belirli ölçüde ve literatürde yapılan tavsiyeleri dikkate alarak, araştırmanın doğasını bozmadan, provokasyon tekniği ile müdahale etmiş ve veri toplamıştır. Araştırmacı etnografik araştırmacı rolünde çevrimiçi sınıflarda öğrenci rolündedir. Araştırmacı ortama yapmış olduğu provokasyonlarda, bir öğrencinin sahip olduğu haklar ve saygı çerçevesinde müdahalelerini yapmıştır. Böylelikle araştırmacının kimliliğinin deşifre olması noktasında yaşanabilecek problemlerden kaçınılmıştır.

3.8. Veri Toplama Süreci

Uzaktan eğitim kültürü içerisinde öğretim elemanlarının uyum süreçleriyle ilgili doğru güvenilir ve tutarlı veriler toplamak, çalışmanın sınırlılıklarını azaltmak için iyi planlanmış bir veri toplama sürecine ihtiyaç duyulmuştur. Araştırma için veri toplama işlemi 2010 yılı bahar döneminde yapılmıştır. Çalışma için veri toplama sürecinin planlanması 2009 yılı

güz döneminde başlamış, araştırmacı bu süreçte çalışmanın yapılacağı uzaktan eğiştim ortamını detaylı bir şekilde inceleyip çeşitli veri toplama araçları geliştirmiştir. Bu süreçte araştırmacı kendi deneyimleri literatür taramasıyla birleştirerek veri toplama için araçlarını ve yöntemlerini belirlemiştir.

Veri toplama süreci 15 hafta sürmüştür. 14 haftalık zamanda araştırmacı etnografik yöntemlerle öğretim elemanlarının çevrimiçi derslerini izleyerek uyum süreçlerini gözlemlemiştir. Araştırmacı uzaktan eğitim merkezi çalışanı olarak bu süre zarfında öğretim elemanları ile ara mülakatlar gerçekleştirmiştir. 14 haftalık eğitim-öğretim sezonunun sonunda öğretim elemanları ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılarak veri toplama süreci tamamlanmıştır.

Tablo 12. Veri Toplama Zaman Çizelgesi

Zaman	Ö.E.1	Ö.E.2	Ö.E.3
1.Hafta	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları
2.Hafta	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları
3.Hafta	Gözlem Ara Mülakat Alan Notları	Gözlem Alan Notları	Gözlem, Ara Mülakat Alan Notları
4.Hafta	Gözlem Alan Notları	Gözlem, Ara Mülakat Alan Notları	Gözlem Alan Notları
5.Hafta	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları Provokasyon	Gözlem Alan Notları
6.Hafta	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları
7.Hafta	Gözlem,Ara Mülakat Alan Notları Provokasyon	Gözlem Alan Notları	Gözlem, Ara Mülakat Alan Notları
8.Hafta	Gözlem Alan Notları	Gözlem, Ara Mülakat Alan Notları	Gözlem Alan Notları Provokasyon
9.Hafta	Gözlem	Gözlem	Gözlem Ara Mülakat
10.Hafta	Gözlem Ara Mülakat	Gözlem Provokasyon	Gözlem Ara Mülakat Alan Notları
11.Hafta	Gözlem Alan Notları	Gözlem, Ara Mülakat Alan Notları	Gözlem Alan Notları
12.Hafta	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları
13.Hafta	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları
14.Hafta	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları	Gözlem Alan Notları
15.Hafta	Son Mülakat	Son Mülakat	Son Mülakat

Tablo 12'de her bir öğretim elemanından 15 haftalık süreçte elde edilen veriler zamanları ve veri toplama yöntemleri ile birlikte gösterilmiştir.

3.9. Verilerin Analizi

3.9.1. Verilerin Analize Hazırlanması

Tüm veriler toplandıktan sonra sistematik bir şekilde verilerin analize hazırlanması için bazı yöntemler izlenmiştir. Patton verilerin 3 farklı şekilde organize edilebileceğini belirtmektedir (Patton, 2002; Güneş ve Baki 2011).

1. Hikâyeleştirme Yaklaşımı
2. Özel Durum Yaklaşımı
3. Analitik Çerçeve Yaklaşımı

Bu çalışmaya uygun olan yaklaşım özel durum yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda bireyler ya da araştırılan konu analizin merkezindedir. Veri bireylere ya da araştırılacak konuya göre, önemli ve kritik olaylar tanımlanacak şekilde organize edilir (McClure, 1989). Amaç her bir durum ile ilgili yorumlayıcı, sistematik ve derinlemesine bilgi elde etmektir. Bu yüzden özel durum yaklaşımı hem süreci hem ürünlerin analizin kapsar (Patton, 2002).

Çalışmadaki veri toplama araçlarından olan mülakatlar ses kayıt cihazı ile kayıt edilip, transkript edilmiştir. Gözlemlerden elde edilen veriler çevrimiçi sınıf ortamında araştırmacının gözlem formlarına aldığı notlar ve kayıt altına alınan derslerin tekrar izlenmesi üzerine gözden kaçırılan noktaların ve yapılan gözlemlerin doğruluğunun teyit edilmesinden sonra kelime işlemci programına aktarılmıştır. Alan notları araştırmacının gözlem formlarını kapsamayan çevrimiçi sınıflarda öğretim elemanlarının uyum süreçleri ile ilgili bilgileri ve uzaktan eğitim kültürü içerisinde öğretim elemanları ile ilgili elde ettiği kişisel düşüncelerini içeren verileri içermektedir. Araştırmacı alan notlarını 4 haftalık süreler halinde transkript etmiştir.

Araştırmacı elde edilen verilerin çok oluşu bir arada analiz edilme ihtiyacından dolayı Bilgisayar Destekli Nitel Veri Analizi yazılımı kullanmıştır. Veri analizlerinde kullanılan yazılım MAXQDA 11.0'dır. MAXQDA yazılımı kullanıcılarına, metin ya da çoklu ortam enformasyonu kodlama, sınıflandırma, görselleştirme ve paylaşma imkanı sunar.

3.9.2. Veri Analizi

Çalışmada nitel veri analizi yöntemlerinden olan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Patton, 2002).

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla; toplanan verilerin önce kavramsallaşması, ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilmesi, buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

İçerik Analizi tümevarımsal ve tümdengelimsel şekilde yapılmaktadır (Patton, 2002). Tümevarımsal analizde veri üzerindeki kategori ve temaların ortaya çıkarılması için analiz yapılır. Tümdengelimsel analizde ise tam tersine oluşturulmuş bir çerçeve içerisinde veri analizi yapılır. Bu çalışmada tümevarımsal veri analizi tekniği kullanılmıştır. Tümevarımsal analizde yapılması gereken 2 önemli aşama vardır. Birincisi analizci elde ettiği verilerde tanımlanan ya da adlandırılan verileri kategorilendirir. İkincisi verilerde adlandırılmayan kategoriler analizci tarafından kategorilendirilir (Patton, 2002).

Yıldırım ve Şimşek (2008) bir araştırmada elde edilen verilerin 4 aşamada analiz edildiğini belirtmektedir.

1. Verilerin kodlanması
2. Temaların bulunması
3. Kodların ve temaların organize edilmesi
4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması

Bu çalışmada elde edilen verilerin tümü transkript edilmiştir. Veri setinin ve kodların bir arada ve rahatlıkla yönetilebilmesi için bilgisayar destekli veri analizi programlarından MAXQDA 11.0 yazılımı kullanılmıştır. Tüm transkriptler Zengin Metin Formatına (RTF) dönüştürülmüş ve farklı dosyalar halinde MAXQDA 11.0 programına aktarılmıştır. Tüm veri setleri bilgisayar programı kullanılarak okunmuş ve bilgisayar ortamında kodlanmıştır. Kodlama aşamaları aşağıdaki süreçler sonunda tamamlanmıştır.

1. Veri analizinin birinci aşamasında veri setleri üzerinden öğretim elemanlarının uyum süreçleriyle ilgili davranış, düşünce, eylem, fikir, sorunlar, yaşanan problemler, tepkiler ve gözlemler dikkate alınarak kodlar oluşturulmuştur.Öğretim elemanlarının çevrimiçi rollerini içeren kodlar literatürden alınmıştır. Nitel veri analizinde kodların sınıflandırılarak oluşturulması analizin birinci aşamasıdır. (Patton, 2002) Oluşturulan kodlar veri grubundaki ilgili kısımlara bilgisayar destekli veri analizi programında atanmıştır.

Tablo 16'da veri analizleri sonucu elde edilen birinci seviye kodlar verilmiştir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerini incelerken araştırmacı öğretim elemanlarının çevrimiçi ortamlarda edinmesi gereken rollere odaklanmıştır. Öğretim elemanlarının çevrimiçi rollerini gerçekleştirme düzeyleri "yeterlilik" ve "eksiklik" olarak kodlandırılmıştır. Bu şekilde oluşturulan kodlar Tablo 13'de Literatürden elde edilen kodlar kısmında gösterilmiştir.

Tablo 13. Çalışmadan Elde Edilen 1. Seviye Kodlar

Literatürden elde edilen kodlar	**Analizler sonucu elde edilen kodlar**
Ortam Tasarımcısı Yeterlilikleri	Teknolojiye Karşı Olumsuz Tutum
Ortam Tasarımcısı Eksiklikleri	Teknolojiye Karşı Olumlu Tutum
Etkileşim Oluşturucu Yeterlilikleri	Kişisel Beklentiler
Etkileşim Oluşturucu Eksiklikleri	Önceki Deneyimler
Dönüt Verici Yeterlilikleri	Fizyolojik Etkenler
Dönüt Verici Eksiklikleri	Psikolojik Etkenler
Öğretim Uzmanı Yeterlilikleri	Tatmin Olma
Öğretim Uzmanı Eksiklikleri	Olumsuz Algılar
Motivasyon Sağlayıcı Yeterlilikleri	Olumlu Algılar
Motivasyon Sağlayıcı Eksiklikleri	Mesleki Doyum
Konferans Yöneticisi Yeterlilikleri	Teknolojiye Uyum
Konferans Yöneticisi Eksiklikleri	Kişisel Gelişim
Organize Edici Ve Planlayıcı Yeterlilikleri	Kendine Güven
Organize Edici Ve Planlayıcı Eksiklikleri	Güven Eksikliği
Değerlendirme Uzmanı Yeterlilikleri	Değişime Karşı Direnç
Değerlendirme Uzmanı Eksiklikleri	Öğrenci Yetersizlikleri
Sosyal İlişki Oluşturucu Yeterlilikleri	Yönetimsel Sorunlar
Sosyal İlişki Oluşturucu Eksiklikleri	Teknik Destek
Öğretim Programı Sorumlusu Yeterlilikleri	Organizasyonel Eksiklikler
Öğretim Programı Sorumlusu Eksiklikleri	Yönetimsel Destek
Teknik Koordinatör Yeterlilikleri	
Teknik Koordinatör Eksiklikleri	
Teknik Uzman Yeterlilikleri	
Teknik Uzman Eksiklikleri	
Medya Tasarımcısı Yeterlilikleri	
Medya Tasarımcısı Eksiklikleri	
Öğretim Teknoloğu Yeterlilikleri	
Öğretim Teknoloğu Eksiklikleri	

2. İkinci olarak elde edilen kodlar birbirlerine olan ilgi ve yakınlığı itibari ile aynı başlık altında toplanmaya çalışılmıştır. Bu işlem yapılırken uzaktan eğitim kültürü içerisindeki tüm bileşenler göz önüne alınarak ve verilerin rahat yorumlanmasını sağlayabilecek, tüm kodları kapsayabilecek üst başlıklar seçilmeye çalışılmıştır.

Birinci düzeyde elde edilen kodlar *Çevrimiçi Öğrenme Yeterlilikleri, Bireysel Faktörler, Organizasyonel Faktörler* olmak üzere 3 ana başlık altında toplanmıştır.

Çevrimiçi öğretim yeterliliklerini oluşturan kodlar literatürden elde edilen kodlardan oluşmaktadır. Bu kodlar öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim yeterliliklerinin kategoriler halinde daha iyi yorumlanması ve okuyucunun daha rahat okuyabilmesi için, çevrimiçi öğretim yeterlilikleri altında 4 alt temaya ayrışmıştır: Pedagojik Yeterlilikler, Sosyal Yeterlilikler, Yönetimsel Yeterlilikler ve Teknik Yeterlilikler. Şekil 19'da öğretim elemanlarının uyum süreçleri ve uyum süreçlerine etki eden faktörler ile ilgili elde edilen temalar gösterilmiştir.

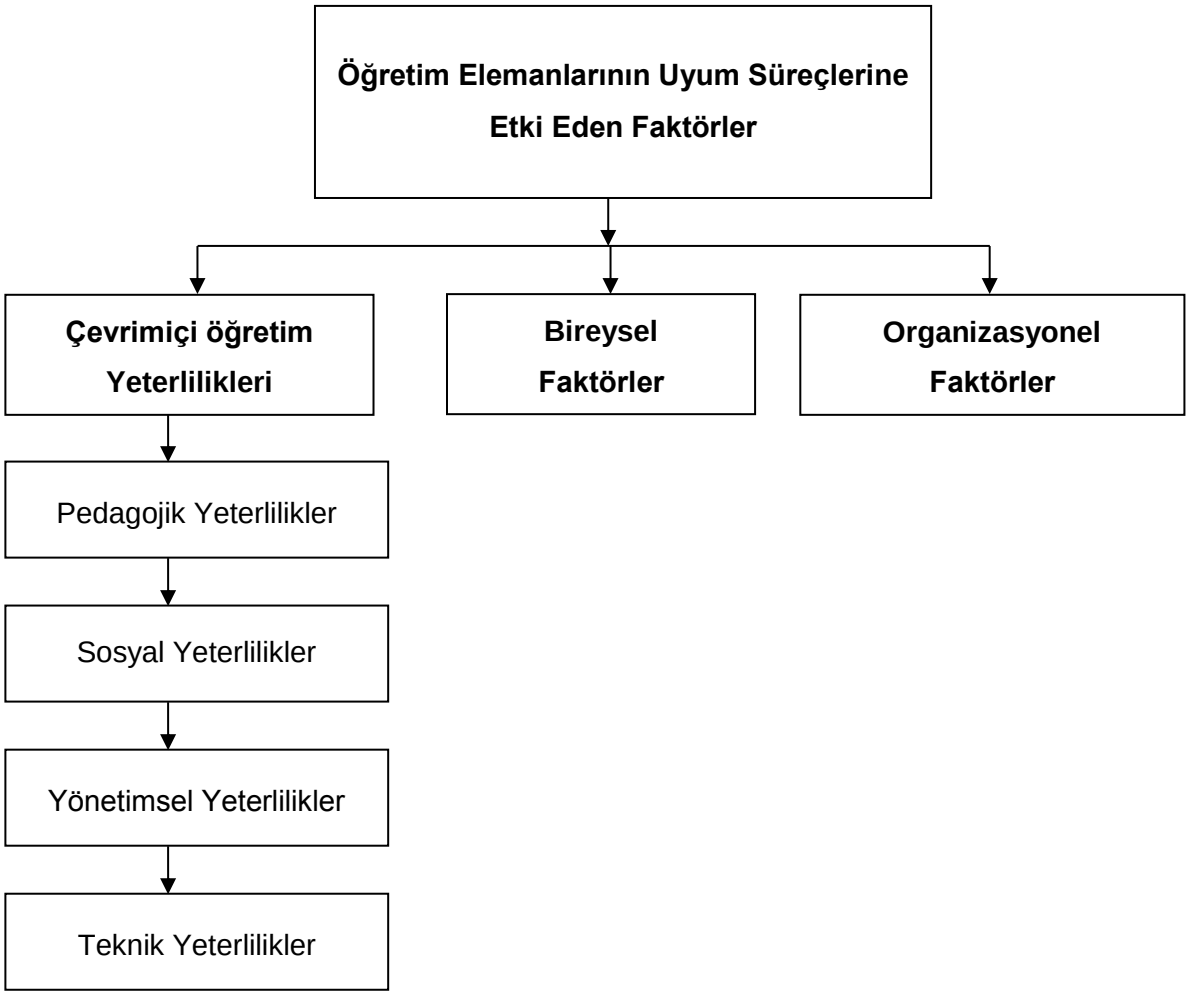

Şekil 19. Birinci Seviye Analiz Sonucu Elde Edilen Temalar

3. Veri analizin son aşamasında elde edilen 48 kodun gruplandırılması sonucu 3 ana tema oluşturulmuştur; Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri, Bireysel Faktörler, Organizasyonel Faktörler ve 48 kod organize edilmiştir. Bu temalar Tablo 14'de gösterilmiştir. Çevrimiçi öğretim yeterlilikleri uzaktan eğitim ortamındaki çevrimiçi öğretim faaliyetlerinde öğretim elemanının sahip olması gereken yeterlilikleri ifade etmektedir. Bireysel faktörler öğretim elemanının uyum sürecine etki edebilecek tutum, algı, inanç, kişisel gelişim, teknoloji okuryazarlığı gibi durumları ifade etmektedir. Organizasyonel faktörler ise öğretim elemanının uyum sürecine etki edebilecek organizasyona ait dış etmenlerdir.

Tablo 14. Birinci Seviye Kodların Analizleri Sonucu Elde Edilen Temalar ve Temalara Ait Kodlar

Çevrimiçi öğretim yeterlilikleri	Bireysel faktörler	Organizasyonel faktörler
Pedagojik Yeterlilikler	Teknolojiye Karşı Olumsuz Tutum	Öğrenci Yetersizlikleri
Ortam Tasarımcısı Yeterlilikleri	Teknolojiye Karşı Olumlu Tutum	Yönetimsel Sorunlar
Ortam Tasarımcısı Eksiklikleri	Kişisel Beklentiler	Teknik Destek
Etkileşim Oluşturucu Yeterlilikleri	Önceki Deneyimler	Organizasyonel Eksiklikler
Etkileşim Oluşturucu Eksiklikleri	Fizyolojik Etkenler	Yönetimsel Destek
Dönüt Verici Yeterlilikleri	Psikolojik Etkenler	
Dönüt Verici Eksiklikleri	Tatmin Olma	
Öğretim Uzmanı Yeterlilikleri	Olumsuz Algılar	
Öğretim Uzmanı Eksiklikleri	Olumlu Algılar	
Motivasyon Sağlayıcı Yeterlilikleri	Mesleki Doyum	
Motivasyon Sağlayıcı Eksiklikleri	Teknolojiye Uyum	
Yönetimsel Yeterlilikler	Kişisel Gelişim	
Konferans Yöneticisi Yeterlilikleri	Kendine Güven	
Konferans Yöneticisi Eksiklikleri	Güven Eksikliği	
Organize Edici Ve Planlayıcı Yeterlilikleri	Değişime Karşı Direnç	
Organize Edici Ve Planlayıcı Eksiklikleri		
Değerlendirme Uzmanı Yeterlilikleri		
Değerlendirme Uzmanı Eksiklikleri		
Sosyal Yeterlilikler		
Sosyal İlişki Oluşturucu Yeterlilikleri		
Sosyal İlişki Oluşturucu Eksiklikleri		
Öğretim Programı Sorumlusu Yeterlilikleri		
Öğretim Programı Sorumlusu Eksiklikleri		
Teknik Yeterlilikler		
Teknik Koordinatör Yeterlilikleri		
Teknik Koordinatör Eksiklikleri		
Teknik Uzman Yeterlilikleri		
Teknik Uzman Eksiklikleri		
Medya Tasarımcısı Yeterlilikleri		
Medya Tasarımcısı Eksiklikleri		
Öğretim Teknoloğu Yeterlilikleri		
Öğretim Teknoloğu Eksiklikleri		

Verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların organize edilmesinde sonra analiz edilen veri seti bulguların tanımlanması ve yorumlanması için hazır hale getirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3.10. Çalışmanın Geçerliliği, Güvenilirliği ve Doğrulanabilirliği

Sosyal araştırmalarda güvenilirlik genellikle nicel çalışmalarda kullanılan bir kavramdır. Bununla birlikte nitel çalışmaların kalitesi de çalışmanın güvenilirlikle ilişkilidir. (Chand, 2007). Stenbacka (2001), Patton (1990) Lincoln ve Guba (1985) nitel

araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirliğin çalışmanın kalitesi ile doğrudan ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

3.10.1. Geçerlilik

Etnografik çalışmalarda geçerlilik diğer çalışmalarda olduğu gibi oldukça önemlidir. Bu önemin yanı sıra etnografik çalışmalarda doğal ortamında ve nitel yaklaşımlarla çalışmanın gerçekleştirildiği hesaba katıldığında araştırmacının geçerlilikle ilgili daha titiz ve dikkatli davranması gerekmektedir (Hammersley ve Atkinson, 1989) . Etnografik çalışmalarda araştırmacı çalışmanın iç geçerliliğini sağlama adına bulguların doğruluğunu sorgulamalıdır. Bu çalışmada iç geçerliliğin sağlanması için toplanan veriler zamanları ile birlikte kayıt altına alınmış, çevrimiçi ders gözlemleri video kaydına alınmıştır. Çalışmada elde edilen veriler, veri kaynağı ile birlikte sunulmuştur. Bu açılardan çalışmanın iç geçerliliği sağlanmıştır. Çalışmanın geçerliliğini sağlayacak olan diğer faktör dış geçerliliktir. Dış geçerlilik etnografik çalışmalarda elde edilen bulguların ve sonuçların geniş bir perspektifte kabulü ve genellenebilirliği ile ilgilidir. Etnografik çalışmaların dış geçerliliğini arttırmak için örneklem seçme yöntemi, araştırmanın amacına uygun bir şekilde, araştırmanın amacını etkileyebilecek tüm faktörler göz önüne alınarak seçilmelidir. Bu çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak amaçlı örneklem seçimi yöntemi kullanılmıştır (Patton, 2004). Araştırmanın örneklemini oluşturan öğretim elemanları, yüksek öğretim de görev almaları, önceden uzaktan eğitim deneyimi olmamaları, uzaktan eğitim topluluğunun bileşenlerinin bir arada olduğu bir çalışma ortamında yer almaları nedeniyle amaçlı örneklem seçimi yöntemi ile belirlenmiştir. Bu durum araştırma sonucu elde edilen sonuçların genellenebilirliğine ve farklı durumlardaki kabulüne olanak sağlamış ve çalışmanın dış geçerliliğini arttırmıştır.

3.10.2. Güvenilirlik

Patton'a (1990) göre nitel araştırmalarda güvenilirlik örneklem büyüklüğüne bağlı değildir. Patton nitel araştırmalarda toplanan verinin zenginliğinin çalışmanın güvenilirliğini arttırmadaki en önemli etken olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada veri toplama metodu olarak üçleme (triangulation) yöntemi kullanılmış ve zengin veriler elde edilmiştir. Veri toplama araçları kısmında kullanılan veri toplama yöntemleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Çalışmada araştırmanın problemini daha derinlemesine incelemek amacıyla üçleme tekniği kullanılmıştır.

Üçleme tekniği farklı yöntemleri birleştirerek çalışmayı güçlendirir. Denzin (1978), 4 farklı üçleme tekniği olduğunu söylemiştir.

1. Veri Üçlemesi: Çalışmada birden çok veri kaynağının kullanılması
2. Araştırmacı Üçlemesi: Çalışmada birden çok araştırmacı ya da değerlendirici kullanılması
3. Teori Üçlemesi: Bir veri topluluğu için birden çok bakış açısı ve yaklaşım kullanılması
4. Metodolojik Üçleme: Bir problemi araştırırken birden çok yöntemin kullanılması.

Araştırmada veri üçlemesi tekniği kullanılmıştır. Veri toplamak için gözlemler, ara mülakatlar, provokasyonlar, alan notları ve yarı yapılandırılmış mülakatlar kullanılmıştır. Araştırmada ayrıca özel durum çalışması ve etnografik yaklaşımlar bir arada kullanılmıştır. Bu sayede araştırılmak istenen konu derinlemesine incelenebilmiştir.

3.10.3. Doğrulanabilirlik

Bir çalışmada doğrulanabilirlik araştırmanın doğrulanma hassasiyeti ile ilgilidir. Çalışmada elde edilen veriler zaman ve tarih bilgileri ile birlikte, dijital kayıt cihazları, yazılı text ve transkriptler halinde ham veri olarak veri analizi için hazırlanmıştır.

Araştırmanın metodolojisini ve yöntemini pilot çalışma sonucunda elde edilen veriler ve ortaya konulan uzaktan eğitim topluluğu bileşenleri belirlemiştir. Araştırmada nitel veriler ve nitel veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini uzaktan eğitim ortamlarında ilk kez öğretim deneyimi yaşayan Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması Programında görevli 3 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmada uyum süreçleri ile ilgili detaylı veri elde edebilmek için gözlem, alan notu, provokasyon ve yarı yapılandırılmış mülakatlardan oluşan veri toplama seti kullanılmıştır. Verilerin analizi içerik analizi yöntemiyle yapılmıştır. Araştırmanın 1. seviye kodları oluşturulurken bazı kodlar literatürden alınmış, diğer kodlar veri analizi sonucu elde edilmiştir. Oluşturulan kodlar 3 ana tema altında kategorilendirilmiştir. Verilerle ilgili bulgular sunulurken, her bir öğretim elemanının durumunu derinlemesine inceleyebilmek için, her bir tema öğretim elemanları ile ilişkilendirilerek verilecektir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bulguları araştırma problemlerine göre 2 başlık altında toplanmıştır. İlk olarak öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin nasıl gerçekleştiği ile ilgili bulgular sunulmuştur. Öğretim elemanlarının uyum süreçleri ile ilgili bulgular 4 haftalık zaman dilimleri halinde sunulmuştur. Bulgular sunulurken her bir öğretim elemanı ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Birinci kısımda yer alan, öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin nasıl gerçekleştiği ile ilgili bulgular, öğretim elemanlarının uyum süreçlerini tanımlamaya, zaman içerisindeki gelişimini görmeye yönelik sunulmuştur. İkinci olarak öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörlerle ilgili bulgular sunulmuştur. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörler belirlenirken, analizler sonucu elde edilen 3 ana tema etrafında her bir öğretim elemanının uyum sürecine etki eden faktörlerle ilgili bulgular sunulmuştur. Her bir temaya ait elde edilen bulgular, zaman içerisindeki değişimleri gözlemlemek adına kodlarıyla birlikte tablolar halinde gösterilmiştir.

4.1. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçleri'nin Nasıl Gerçekleştiği ile İlgili Bulgular

Öğretim elemanlarının uyum süreçlerini nasıl gerçekleştiğini incelemek için araştırmacı 15 haftalık zaman dilimi içerisinde öğretim elemanlarından elde ettiği bulgulardaki değişimleri ortaya koyarak anlamlandırmaya çalışmıştır. Araştırmacı 15 haftalık süreci dörde bölerek (1-4. Hafta, 5-8. Hafta, 9-11. Hafta, 12-15. Hafta), her zaman diliminde elde ettiği bulguları karşılaştırarak, öğretim elemanlarının uyum süreçleriyle ilgili değişimler, gelişimler, olumlu ve olumsuz yönleri ortaya koymuştur. Her bir öğretim elemanının uyum süreci ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

4.1.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular

Ö.E.1 Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması ve Ekonomisi Tezsiz Yüksek Lisans Programı ile birlikte ilk uzaktan eğitim deneyimini yaşamıştır. Ö.E.1'in uzaktan eğitim ortamlarına uyum sürecini incelemek için araştırmacı, araştırmayı yapmış olduğu zaman dilimi içerisindeki elde ettiği bulgulardan yararlanmış ve Ö.E.1'in uyum süreciyle ilgili bulgular çıkartmaya çalışmıştır.

Tablo 15'de Ö.E.1'in 1-4. Haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir:

Tablo 15. Ö.E.1'in 1-4. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	1-4.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Önceki öğretim deneyimlerini kullanarak uzaktan eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Var olan materyalleri kullanmıştır. Yeni öğretim yöntem ve teknikleri geliştirememiştir. Sistemi tanımaya çalışmıştır. Sistemi en basit bileşenleriyle kullanmaktadır. Sistemi tek başına kullanamamaktadır. Teknik destek ihtiyacı duymaktadır. Öğrenciye teknik destek sağlayamamaktadır. Teknik destek ekibini gözlemleyerek sistemi öğrenmeye çalışmaktadır. Tartışma ortamını ve öğrenci yazışmalarını kontrol edememektedir. Ders ortamını destek almadan organize edememektedir. Değerlendirme yapamamaktadır Öğrencileri programla ilgili bilgilendirmektedir Ders dışı sosyal ilişki ve öğrenme topluluğu oluşturamamaktadır
Organizasyonel Faktörler	Sistemi tanıma ihtiyacı duymaktadır. Kanun, Yönetmelik ve işleyişi öğrenmeye çalışmaktadır. Organizasyondan destek talebinde bulunmuştur. Kişisel ihtiyaçların karşılanmasını istemiştir.
Bireysel Faktörler	Bireysel gelişim eksikliği gözlemlenmiştir. Aşırı iş yükünden şikâyetçi olmuştur. Ders anlatımlarında yorgun gözükmekte ve bu durumu kendiside ifade etmektedir. Uzaktan eğitime karşı olumsuz tutumları mevcuttur. Maddi beklentileri karşılanmamaktadır. Sistemin faydalarının ve avantajlarının farkında değildir.

Ö.E.1 uzaktan eğitim ortamındaki faaliyetlerine başladığı ilk haftalarda ağırlıklı olarak sistemi tanımaya çalışmış, sistemin bileşenlerini kendi gayretleri ya da uzaktan eğitim merkezi personelinden yardım isteyerek tanımaya çalışmıştır. Ö.E.1 ders anlatımlarında geleneksel öğrenme ortamlarındaki alışkanlıklarını ve önceki öğretim deneyimlerini kullanmıştır. Canlı sınıf ortamında kullanmış olduğu materyaller, geleneksel sınıf ortamlarında kullanmış olduğu, güncellenmemiş materyallerdir. Ö.E.1 ilk haftalarda birçok teknik problem yaşamış ve yaşadığı problemler için uzaktan eğitim merkezi personelinden yardım talebinde bulunmuştur. Ö.E.1 'in olumsuz düşünce ve tutumları, vermiş olduğu eğitimden beklentileri, kişisel ihtiyaçlarının karşılanmaması öğretim elemanının uyum sürecini olumsuz etkileyen durumlardır.

Tablo 16'da Ö.E.1.in 5-8. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 16. Ö.E.1'in 5-8. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	5-8.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Sistemi tek başına kullanmaya başlamıştır. Mevcut materyalleri güncelleyerek kullanmaya başlamıştır. Önceki öğretim deneyimlerini kullanmaya devam etmektedir Sistemi tek kullanmaya çalışmaktadır. Tek başına bazı bileşenleri kullanmaktadır. Öğrencileri bazı teknik konularda yönlendirmektedir. Bazı durumlarda teknik destek ihtiyacı duymaktadır. Tartışmalar için kurallar koymaya çalışmaktadır. Ders ortamının bazı bileşenlerini organize etmektedir. Ders sonu değerlendirme yapmaya başlamıştır. Sohbet üzerinden tartışma ortamı oluşturmaya başlamıştır. Öğrencileri programla ilgili bilgilendirmektedir. Ders dışı sosyal ilişki ve öğrenme topluluğu oluşturamamaktadır.
Organizasyonel Faktörler	İşleyişle ilgili taleplerde bulunmuştur. Organizasyondan destek talebinde bulunmuştur. Kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasını istemiştir. Maddi sorunların çözülmesi için görüşmelerde bulunmuştur. Odasından ders anlatma talebinde bulunmuştur.
Bireysel Faktörler	Sistemin avantajlarının bazılarının farkına varmaya başlamıştır. Ders anlatımlarında yorgun olduğu gözlemlenmekte ve bu durumu kendiside belirtmektedir. Olumsuz tutumlarında değişim gözlemlenmektedir. Maddi beklentileri karşılanmamaktadır.

Ö.E.1 5-8.haftalar arasında ilk haftalardaki yaşadığı problemleri azaltmış ve sistemi tek başına kullanmaya başlamıştır. Ö.E.1 çevrimiçi öğretim faaliyetlerini geliştirmeye başlamış, yeni öğretim yöntem ve teknikleri kullanmıştır. İlk haftalarda öğrencilerle etkileşim kurmada yaşamış olduğu problemler azalmaya başlamıştır. Ö.E.1 çevrimiçi tartışmaları daha iyi yönetmektedir. Ö.E.1 'in yaşadığı teknik problemler azalmıştır. Uzaktan eğitim sisteminin farklılığının ve avantajlarının farkına varmaya başlamıştır. Ö.E.1'in uzaktan eğitim sistemine karşı olumsuz tutumları azalmaya başlamıştır. Yorgunluk, göz ağrısı ve sürekli oturmadan dolayı şikâyetleri devam etmektedir.

Tablo 17'de Ö.E.1.in 9-11. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 17. Ö.E.1'in 9-11. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	9-11.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Günlük hayattan örneklendirmeler kullanmıştır. Sistemi tek başına kullanabilmektedir. Materyallerini güncellemektedir. Tartışmaya yönelik dersler oluşturmaktadır Öğrencileri ders ortamına çekmeye çalışmaktadır.

Tablo 17'nin devamı

Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Yeni öğretim yöntemleri geliştirmeye çalışmıştır. Ders dışında çevrimdışı öğrenme ortamı oluşturmuştur. Sistemin bazı bileşenlerini tek başına kullanabilmektedir. Kamera ve ses ayarlarını kendisi yapabilmektedir. Öğrencileri sisteme sesli ve görüntülü olarak bağlayabilmektedir. Öğrencilere kısmen teknik destek sağlamaktadır. Çevrimiçi tartışmalarda öğrencileri görüntülü ve sesli olarak sisteme alabilmektedir. Çevrimiçi tartışmalar için yönergeler oluşturmaktadır. Ders sonunda değerlendirme yapmaktadır. Öğrencilerin sohbette yazdıklarını kontrol edebilmektedir. Öğrencilere programla ilgili bilgi vermektedir. Sosyal öğrenme topluluğu oluşturmak için çaba sarf etmektedir. Öğrencilerin çevrimiçi sınıflar dışında iletişim ve etkileşim halinde olmasını sağlamaktadır.
Organizasyonel Faktörler	İşleyişle ilgili talepleri devam etmektedir. Organizasyondan destek talebi olmuştur Kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasını istemektedir. Maddi sorunların çözülmesini istemektedir. Kullanacağı yeni öğretim teknikleri ile ilgili destek ve bilgi talebinde bulunmuştur.
Bireysel Faktörler	Uzaktan eğitimin avantajlarının farkına varmaya devam etmektedir. Tecrübe kazandıkça olumsuz tutum ve algıların değişmektedir. Beklentilerinin karşılanmamasından duyduğu rahatsızlık devam etmektedir.

Ö.E.1 9-11. haftalar arasında kullandığı öğretim yöntemlerini değiştirmiş, ve öğrencilerin daha aktif olduğu, tartışma, soru cevap gibi metotlar kullanmaya başlamıştır. Ö.E.1 materyallerini güncelleyerek öğrenciler için ilgi çekici hale getirmektedir. Ö.E.1 çevrimiçi tartışmalarda öğrencileri sisteme sesli ve görüntülü olarak bağlayabilmekte ve derslerdeki tartışmaları sohbet aracına bağımlı olmaktan kurtarmaktadır. Öğrencilerin çevrimiçi sınıflar dışında birbirleri ile iletişim halinde olmaları ve öğrenme süreçlerini devam ettirmeleri için çevrimdışı platform oluşturmuştur. Ö.E.1 uzaktan eğitimim faydaları ve farklılığını anladıkça olumsuz tutumları azalmaktadır. Ö.E.1 sistemle ilgili en büyük şikâyeti işleyişle ilgili problemler ve kişisel beklentilerinin karşılanmasıdır.

Tablo 18'de Ö.E.1.in 12-15. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 18. Ö.E.1'in 12-15. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	12-15.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Yeni öğretim yöntemleri kullanmaktadır. Farklı değerlendirme yöntemleri kullanmaktadır. Sınıf dışı öğretim aktivitelerini sınıf içinde tartışmaktadır. Öğrencilerin derse daha fazla katılımını sağlamak için çaba sarf etmektedir. Güncellenmiş materyaller kullanmaktadır. Sistemde daha önce kullanmadığı bazı bileşenleri kullanmaya başlamıştır. Tek başına sistemi problemsiz kullanmaktadır. Öğrencilere kısmi teknik destek sağlamaktadır. Sınır ortamını yönetmekte uzmanlaşmaya başlamıştır. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini kontrol etmektedir. Tüm öğrencilere söz hakkı vermeye çalışma, tüm öğrencilerin yazdıklarını kontrol etmektedir. Öğrencilere programla ilgili bilgi vermektedir. Sosyal öğrenme topluluğu oluşturmaya çalışmaktadır. Öğrencilerin çevrimiçi sınıflar dışında iletişim ve etkileşim halinde olmasını sağlamaktadır. Öğrencileri ders dışı tartışmalar için teşvik etmektedir.
Organizasyonel Faktörler	Maddi sorunların çözülmesini talep etmektedir.
Bireysel Faktörler	Uzaktan eğitim ortamına yönelik olumlu düşünceleri artmaktadır. Uzaktan eğitim ortamını değerlendirmeye başlamıştır. Beklentilerinin karşılanmamasından duyduğu rahatsızlığı yine dile getirmektedir.

Ö.E.1 öğretim döneminin son haftalarında çok az problem yaşamış, edindiği tecrübe ve deneyimleri canlı sınıf ortamına aktarmaya başlamıştır. Ö.E.1 öğrencilerin derse katılımlarını arttırmak için yeni teknik ve yöntemler kullanmaya başlamıştır. Ders sırasında sorduğu sorularla ve sınıf içi aktivitelerle öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini kontrol etmeye çalışmaktadır. Oluşturduğu çevrimdışı öğrenme aktivitelerini sınıf içerisinde tartışarak öğrencilerin çevrimdışı ortamları kullanmaları için teşvik etmektedir. Uzaktan eğitim ortamının faydalarının farkına vardıkça ve yaşadığı problemler azaldıkça Ö.E.1'in uzaktan eğitimle ilgili olumlu düşünceleri artmaktadır.

Ö.E.1 ilk haftalarda sistemi tanımaya çalışmıştır. Ö.E.1 uzaktan eğitim teknolojilerini, çevrimiçi sınıf ortamını, işleyişi, kanun ve yönetmelikleri incelemeye başlamış ve uzaktan eğitim ortamının belirtilen bileşenlerini tanımaya çalışmıştır. Ö.E.1 tanıma süreci boyunca kendi uğraşlarının yanı sıra uzaktan eğitim personelinden de yardım talebinde bulunmuştur. Ö.E.1 ilk haftalardan itibaren uzaktan eğitim ortamının, uzaktan eğitim ortamındaki öğretim faaliyetlerindeki değişimin ve öğrencilerle olan etkileşimin farklılığının farkında olmuştur. Ö.E.1 bu farklılıklara uyum sağlamak için bireysel çaba göstermiş,

zaman zaman da uzaktan eğitim merkezi personelinden yardım talebinde bulunmuştur. Öğretim elemanının sistemin farklılığını keşfetmesi, olumsuz tutum ve düşüncelerinde öğrencilerle lan etkileşiminde, teknik becerilerinde olumlu değişimler sağlamasına katkıda bulunmuştur. Zaman içerisinde Ö.E.1 de gözlemlenen olumlu değişimler, öğretim elemanından çevrimiçi öğretim ortamlarında beklenen çevrimiçi rolleri gerçekleştirmesine ve öğrencilerle olan etkileşimini arttırmasına yardımcı olmuştur. Ö.E.1 dönem sonu yaklaştıkça daha çok öğrencilerle etkileşimde bulunmakta ve bazı derslerini öğrenci merkezli olarak işlemeye başlamıştır. Ö.E.1 son haftalarda teknik becerilerini geliştirmiş, uzaktan eğitim ortamına uygun pedagojiler geliştirmiştir. Ö.E.1 materyallerini geliştirip zenginleştirmiş, farklı öğretim yöntemleri kullanmış v öğrencilerin motivasyonlarını arttırıcı uygulamaları çevrimiçi sınıflara entegre etmiştir. Ö.E.1 ayrıca çevrimiçi sınıf ortamını kontrol edebilecek mekanizmalar geliştirmeye başlamış ve çevrimiçi öğretim faaliyetlerini farklı yöntemler kullanarak zenginleştirmeye başlamıştır.

4.1.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular

Ö.E.2 Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması ve Ekonomisi Tezsiz Yüksek Lisans Programı ile birlikte ilk uzaktan eğitim deneyimini yaşamıştır. Ö.E.2'in uzaktan eğitim ortamlarına uyum sürecini incelemek için araştırmacı, araştırmayı yapmış olduğu zaman dilimi içerisindeki elde ettiği bulgulardan yararlanmış ve Ö.E.2'in uyum süreciyle ilgili bulgular çıkartmaya çalışmıştır.

Araştırmacı uyum sürecini incelemek için süreci 4 parçaya bölmüştür. Tablo 19'da Ö.E.2.'nin 1-4. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 19. Ö.E.2'nin 1-4. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	1-4.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Önceki öğretim deneyimlerini kullanarak öğretim sürecin başlamıştır. Var olan materyalleri kullanmaktadır. Yeni öğretim yöntem ve teknikleri geliştirememektedir. Kendisinin aktif olduğu yapıda dersleri anlatmaktadır. Sistemi tanımaya çalışmaktadır. Sistemi en basit bileşenleriyle kullanmaktadır. Sistemi tek başına kullanamamaktadır. Teknik destek ihtiyacı vardır. Öğrenciye teknik destek sağlayamamaktadır. Teknik destek ekibini gözlemlemektedir. Tartışma ortamını ve öğrenci yazışmalarını kontrol edememektedir. Ders ortamını destek almadan organize edememektedir. Değerlendirme yapamamaktadır.

Tablo 19'un devamı

Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Öğrencileri programla ilgili bilgilendirmektedir. Ders dışı sosyal ilişki ve öğrenme topluluğu oluşturamamaktadır
Organizasyonel Faktörler	Sistemi tanımaya ihtiyacı vardır. Kanun, yönetmelik ve işleyişi öğrenmeye çalışmaktadır. Organizasyondan destek talepleri olmaktadır Kişisel ihtiyaçların karşılanmasını istemektedir. Maddi beklentiler ve maddi sorunlarının çözülmesini istemektedir.
Bireysel Faktörler	Bireysel gelişim eksikliği uzaktan eğitimde gelişim sürecini etkilemektedir. Aşırı iş yükü uzaktan eğitimdeki öğretim sürecini etkilemektedir. Yorgun ders anlatımı performansını etkilemektedir. Olumsuz tutumları mevcuttur. Olumsuz inanışlar Maddi beklentiler Sistemin faydalarının ve avantajlarının farkında olmama

Ö.E.2 ilk kez uzaktan eğitim programında ders anlatmaktadır. Ö.E.2 ilk haftalarda uzaktan eğitim sistemini, kuralları, yönergeleri, işleyişi, uzaktan eğitim teknolojilerini tanımaya çalışmıştır. Ö.E.2. ilk haftalarda derslerini uzaktan eğitim personelinin desteğiyle gerçekleştirebilmiştir. Ö.E.2 ilk haftalardaki ders anlatımlarında sisteme yüklediği sunu üzerinden, kendisinin aktif olduğu, bilgi verme ağırlıklı dersler işlemiştir. Ö.E.2 ilk haftalarda öğrencilerin sormuş olduğu soruları cevaplama dışında öğrencilerle etkileşime girmemiştir. Ö.E.2 ilk haftalarda birçok teknik problem yaşamıştır. Ö.E.2 öğrencilerin yaşamış olduğu teknik problemlerde yardımcı olamamış, uzaktan eğitim merkezi personelinden yardım almalarını istemiştir. Ö.E.2 uzaktan eğitimin etkili bir yöntem olduğuna inanmamakta ve başarılı bir yöntem olarak uzaktan eğitimi kabul etmemektedir. Ö.E.2 ilk haftalarda geleneksel öğrenme ortamlarında daha başarılı olacağını belirtmektedir. Ö.E.2 nin olumsuz tutum ve inanışları uyum sürecini etkileyecek faktörler olarak ilk haftalarda belirgin olarak gözlemlenmektedir.

Tablo 20'de Ö.E.2.'nin 5-8. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 20. Ö.E.2'nin 5-8. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	5-8.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Sistemi tek başına kullanma talebinde bulunmuştur. Geleneksel sınıf ortamlarında kullandığı materyalleri kullanmaktadır. Önceki öğretim deneyimlerini kullanmaya devam etmektedir. Sistemi tek başına kullanmaya çalışmaktadır. Sistemin bazı bileşenlerini yardım almadan kullanmaktadır. Bazı durumlarda teknik destek ihtiyacı duymaktadır. Öğrencilerin tartışmalarını ve kendisine sorduğu soruları fark edememektedir Sohbet üzerinden öğrencilerin sorularını almaktadır. Öğrencileri programla ilgili bilgilendirmektedir. Ders dışı sosyal ilişki ve öğrenme topluluğu oluşturamamaktadır.
Organizasyonel Faktörler	İşleyişle ilgili taleplerde bulunmaktadır. Organizasyondan destek talebinde bulunmaktadır. Kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasını istemektedir. Maddi sorunların çözülmesini istemektedir. Odasından ders anlatma talebinde bulunmuştur.
Bireysel Faktörler	Aşırı iş yükünden rahatsızlık duymaktadır. Yorgun ders anlattığını belirtmektedir. Olumsuz tutumları devam etmektedir Olumsuz inanışları devam etmektedir. Maddi beklentilerinin karşılanmadığını belirmektedir. Sistemi tanımaya başlamıştır. Teknoloji kullanımına karşı korku ve kaygıları gözlemlenmektedir.

Ö.E.2 5.haftadan itibaren sistemi tek başına kullanmayı talep etmiş ve derslerini kendi odasından yürütmeye başlamıştır. Ö.E.2 uzaktan eğitim deneyiminde kendi belirlemiş olduğu biçimde hareket etmektedir. Önceki materyallerini güncellemeden kullanmaya devam etmektedir. Ö.E.2 öğretmen merkezli derslerine devam etmektedir. Öğrenci sorularını cevaplama dışında öğrencilerle etkileşimi yoktur. Uzaktan eğitimin faydalarına hala inanmamakta ve uzaktan eğitime karşı olumsuz tutumları devam etmektedir. Ö.E.2 işleyişle ilgili kişisel taleplerini belirtmekte ve kabul edilmeyen talepleri onu rahatsız etmektedir. Akşam anlattığı derslerinde yorgun olarak ders anlatması Ö.E.2 yi rahatsız etmektedir.

Tablo 21'de Ö.E.2.'nin 9-11. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 21. Ö.E.2'nin 9-11. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	9-11.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Derslerinde farklı olarak video ve anket kullanmaktadır. Öğretmen merkezli anlatıma devam etmektedir. Öğrencilerle tartışma ortamı oluşturma eksikliği devam etmektedir. Sistemin bazı bileşenlerini tek başına kullanabilmektedir. Kamera ve ses ayarlarını yapabilmektedir. Öğrencilere kısmen teknik destek sağlayabilmektedir. Öğrencilerle sohbet üzerinden tartışma ortamı oluşturmaya devam etmektedir. Öğrencilerin bazılarının sorularını cevaplandırmamaktadır. Sohbette yapılan yazışmaları kontrol edememektedir. Öğrencilere programla ilgili bilgiler vermektedir. Ders dışı çalışabilecekleri kaynaklara yönlendirmeler yapmıştır.
Organizasyonel Faktörler	Maddi sorunların çözülmesini talep etmiştir. Öğrencilerin teknik yeterlilik eksikliklerinin giderilmesi için talepte bulunmuştur. Teknik destek talebinde bulunmuştur.
Bireysel Faktörler	Uzaktan eğitimin faydalarına inanmamaktadır. Olumsuz düşünceler ve algıları devam etmektedir. Ders ortamında istediklerini yapamamaktan dolayı rahatsız olmaktadır.

Ö.E.2 önceki haftalardan farklı olarak derslerinde öğrencilere video izletme isteğini uzaktan eğitim personeline iletmiş, kendisine sağlanan destekten sonra bazı derslerinde öğrencilere konuyla ilgili video izletmiştir. Video izlettiği derslerde öğrencilerle soru cevap yöntemiyle etkileşimde bulunmuştur. Bunun dışında öğretmen merkezli kendisinin aktif olduğu ders anlatımlarına devam etmektedir. Ö.E.2 ayrıca öğrencileri ders dışı çalışabilecekleri kaynaklara yönlendirmeye başlamıştır. Ö.E.2'nin uzaktan eğitim merkezi ile yaşamış olduğu problemler devam etmektedir. Maddi durumlarla ilgili yaşanan problemler Ö.E.2 yi rahatsız ve huzursuz etmektedir. Ö.E.2'nin uzaktan eğitime karşı olumsuz tutumları devam etmektedir.

Tablo 22'de Ö.E.2.'nin 12-15. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 22. Ö.E.2'nin 12-15. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	12-15.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Öğrencilerle sohbet üzerinden diyaloglar oluşturmaya devam etmektedir. Öğretmen merkezli olarak derslerini anlatmaya devam etmektedir. Mevcut materyallerini kullanmaya devam etmektedir.

Tablo 22'nin devamı

Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Dersleri yürütmek için edindiği teknik becerileri kullanmaktadır, yeni yâda sistemde var olan diğer teknolojileri bileşenleri kullanmamaktadır. Sistemin tamamını kullanabilmek ve öğrencilere yeterli teknik destek verecek teknik deneyime ulaşamamıştır. Öğrencilerin bazılarının sorularını cevaplandırmamaktadır. Sohbette yapılan yazışmaları kontrol edememektedir. Öğrencilere programla ilgili bilgiler vermektedir. Ders dışı çalışabilecekleri kaynaklara yönlendirmeler yapmaktadır.
Organizasyonel Faktörler	Öğrencilerin teknik yetersizliğinden şikâyetçi olmuş ve bunun düzeltilmesini talep etmiştir. Ders saatlerinde esneklik yapılması talebinde bulunmuştur.
Bireysel Faktörler	Olumsuz düşünce ve algıları devam etmektedir. Uzaktan eğitimin avantaj ve faydalarına inanmamaktadır. Beklentilerinin karşılanmamasından duyduğu rahatsızlığı dile getirmektedir. Kendini uzaktan eğitim ortamında rahat hissetmemektedir.

Ö.E.2 son haftalarda öğrencilerle daha çok diyalog oluşturmaya başlamıştır. Dersin belirli bölümlerinde öğrencilere sorular sorarak, cevaplar istemektedir. Öğrencilerin sınıf ortamındaki hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmek için dönem başından beri herhangi bir girişimde bulunmamıştır. Yaşamış olduğu teknik problemler azalmaya başlamıştır. Öğrencilerin yaşamış olduğu teknik problemler için, öğrencileri uzaktan eğitim merkezi personeline yönlendirmekte; kendisi yardımcı olamamaktadır. Canlı sınıf ortamını tam olarak kontrol edememekte, birçok öğrencinin sormuş olduğu soruları gözden kaçırmaktadır. Uzaktan eğitim ortamında dönem başında izlemiş olduğu yöntem ve teknikleri kullanarak canlı derslerine devam etmektedir.

Ö.E.2 ilk haftalarda uzaktan eğitim sistemini tanımaya çalışmıştır. Ö.E.2 uzaktan eğitim merkezi ile irtibat halinde olup, sistemin teknik bileşenlerinin kendisine tanıtılmasını ve işleyiş, kurallar ve yönergeler ile ilgili bilgi talebinde bulunmuştur. Ö.E.2 kendisine sunulan teknik destekten memnun olmakta ve kendini teknik olarak yeterli görene kadar teknik desteğin devam etmesini istemiştir. Ö.E.2 çevrim içi sınıflardaki öğretim faaliyetlerini kendi belirlediği kurgu içerisinde devam ettirmekte ve çevrimiçi öğretim ortamlarında öğretim faaliyetlerine destek olacak materyal ve yöntemler kullanmamaktadır. Ö.E.2 dönemin ortalarına doğru çevrimiçi öğretim faaliyetleri ve teknik olarak eksikliğinin farkına varmış fakat, yoğun iş temposu ve uzaktan eğitim için almış olduğu ücretin yetersiz olduğunu belirterek vermiş olduğu öğretimi geliştirme adına çok fazla çaba sarf etmemiştir. Ö.E.2'nin dönemin başından itibaren var olan olumsuz düşünceleri dönemin sonuna doğru azalmaya başlamıştır. Ö.E.2 son haftalara doğru

teknik yeterliliklerini geliştirip, öğretim faaliyetlerini teknik destek almada devam ettirmiştir. Ö.E.2 öğretmen merkezli öğretim faaliyetlerini dönem sonuna kadar devam ettirmiş, kendisinden beklenen çevrimiçi rolleri ve öğrenci merkezli öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmemiştir. Ö.E.2 öğretimin kalitesini arttıracak yeni öğretim teknikleri geliştirmemiş ve sahip olduğu eksikliğin farkında olmasına rağmen kişisel gelişimi adına çaba sarf etmemiştir.

4.1.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular

Ö.E.3 Eğitim Yönetimi Teftiş Planlaması ve Ekonomisi Tezsiz Yüksek Lisans Programı ile birlikte ilk uzaktan eğitim deneyimini yaşamıştır. Ö.E.3'ün uzaktan eğitim ortamlarına uyum sürecini incelemek için araştırmacı, araştırmayı yapmış olduğu zaman dilimi içerisindeki elde ettiği bulgulardan yararlanmış ve Ö.E.3'ün uyum süreciyle ilgili bulgular çıkartmaya çalışmıştır.

Tablo 23'de Ö.E.3.'ün 1-4. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 23. Ö.E.3'ün 1-4. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	1-4.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Sistemi tanımaya çalışmaktadır. Sistemi en basit bileşenleriyle kullanmaktadır. Sistemi tek başına kullanamamaktadır. Teknik destek ihtiyacı duymaktadır. Öğrenciye teknik destek sağlayamamaktadır. Teknik becerilerini geliştirememiştir. Tartışma ortamını ve öğrenci yazışmalarını kontrol edememektedir. Ders ortamını destek almadan organize edememektedir. Değerlendirme yapamamaktadır. Öğrencileri programla ilgili bilgilendirmiştir. Ders dışı sosyal ilişki ve öğrenme topluluğu oluşturamamıştır. Sistemi tanıma ihtiyacı vardır. Kanun, Yönetmelik ve işleyişi öğrenmeye çalışmaktadır. Organizasyondan destek talebinde bulunmuştur. Kişisel ihtiyaçların karşılanmasını istemektedir. Ders anlatımlarında sürekli yanında birinin olmasını istemektedir.
Organizasyonel Faktörler	Aşırı iş yükünden şikâyet etmektedir. Ders anlatımlarında yorgunluktan şikâyet etmektedir. Sistemin faydalarının ve avantajlarının farkında değildir.
Bireysel Faktörler	Sistemi tek başına kullanacağına inanmamaktadır. Teknolojiyi kullanmaya karşı özgüven eksikliği ve korku mevcuttur. Olumsuz tutumları mevcuttur. Olumsuz inanışlara sahiptir. Bireysel gelişim için çaba sarf etmemektedir.

Ö.E.3 uzaktan eğitim ortamında ders anlatımlarına başladığı ilk haftalarda oldukça tedirgin ve endişeliydi. Teknoloji kullanımı konusunda korku ve yetersizliklerinin olduğunu belirtip, bu durumun performansını ve sorumluluklarını yerine getirmesinde etkili olacağını belirtmiştir. Ö.E.3 ilk haftalarda uzaktan eğitim merkezi personeli desteğiyle dersleri anlatmaya başlamış ve ne yapması gerektiği ile ilgili sürekli sorular sorup yardım talebinde bulunmuştur. Ö.E.3 uzaktan eğitim ortamlarında kullanabilecek materyalleri olmadığını belirtip, geleneksel ortamlarda kullandığı ders notlarının uzaktan eğitim sistemine uygun olarak hazırlanması talebinde bulunmuş ve ilerleyen haftalarda da talepleri devam etmiştir. Ö.E.3 öğrencilere program ve işleyişlerle ilgili bilgiler vermektedir. Ö.E.3 sohbet sistemi üzerinden tartışma ortamı oluşturmaya çalışmış, fakat bazı öğrencilerin sormuş olduğu soruları gözden kaçırmaktadır. Ö.E.3'ün ilk haftalarda organizasyondan teknik ve pedagojik destek talebi olmuştur. Ö.E.3 ilk haftalardan itibaren kendini uzaktan eğitim ortamında rahat hissetmemekte ve yaşadığı teknik problemler olumsuz tutum ve düşünceler geliştirmesine neden olmuştur.

Tablo 24'de Ö.E.3.'ün 5-8. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 24. Ö.E.3'ün 5-8. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	5-8.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Önceki öğretim deneyimlerini kullanmaya devam etmektedir. Öğretmen merkezli yaklaşım kullanmaktadır. Öğrencileri öğrenme ortamına çekememektedir. Öğrencilerle etkileşim eksikliği bulunmaktadır. Sistemi tanımaya çalışmaktadır. Sistemi en basit bileşenleriyle kullanmaya devam etmektedir. Sistemi tek başına kullanamamaktadır. Teknik destek ihtiyacı devam etmektedir. Öğrenciye teknik destek sağlayamamaktadır. Teknik becerilerini geliştirememiştir. Öğrencilerin tartışmalarını ve kendisine sorduğu soruları fark edememektedir. Sohbet üzerinden ders sonlarında öğrencilerin sorularını almaktadır. Bazı öğrencilerin sorduğu soruları fark etmemektedir. Öğrencileri programla ilgili bilgilendirmiştir. Ders dışı sosyal ilişki ve öğrenme topluluğu oluşturamamıştır.
Organizasyonel Faktörler	İşleyişle ilgili talepleri olmuştur. Organizasyondan destek talebinde bulunmuştur. Kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasını istemiştir. Ders anlatımlarında sürekli yanında birinin olması talebinde bulunmuştur.

Tablo 24'ün devamı

Bireysel Faktörler	Bireysel gelişim eksikliği devam etmektedir. Aşırı iş yükünden şikâyetçidir. Yorgun ders anlatımları devam etmektedir. Olumsuz tutumları devam etmektedir. Olumsuz inanışlara hala sahiptir. Sistemin faydalarının ve avantajlarının farkında değildir. Sistemi kullanacağına inanmamaktadır. Teknolojiyi kullanmaya karşı özgüven eksikliği ve korkuları mevcuttur. Ders verdiği program için uzaktan eğitimin uygun olmadığını düşünmektedir.

Ö.E.3 haftalar ilerlemesine rağmen uzaktan eğitim personeli yardımı olmadan uzaktan eğitim ortamındaki öğretim faaliyetlerini gerçekleştirememektedir. Ö.E.3 kendisinin aktif olduğu, öğrencilerle nadiren yapmış olduğu soru cevap diyalogları ile derslerini yürütmeye devam etmektedir. Ö.E.3'e sistemde yapabilecekleri hakkında uzaktan eğitim personeli tarafından bilgilendirmeler yapılmış fakat Ö.E.3 dersleri kendi istediği düzeyde, minimum sistem bileşenleri ile işlemeye devam etmektedir. Ö.E.3 geleneksel sınıf ortamlarında kulanmış olduğu ders notlarını uzaktan eğitim merkezi personeli yardımıyla hazırlayabilmiştir. Ö.E.3'ün sınıf yönetimi ve öğrencilerle etkileşim ile ilgili yaşadığı problemler devam etmektedir. Ö.E.3 öğrencilere teknik destek sağlayamamaktadır. Ö.E.3 'ün uzaktan eğitim ile ilgili olumsuz düşünce ve tutumları, sistemin ve uzaktan eğitimin faydalarının farkına varamaması ya da varmak istememesi, teknoloji kullanımına karşı korkuları ve özgüven eksikliği uyum sürecine etki eden önemli faktörlerdir.

Tablo 25'de Ö.E.3.'ün 9-11. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 25. Ö.E.3'ün 9-11. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	9-11.HAFTA
Organizasyonel Faktörler	Ders notları hazırlayarak uzaktan eğitim ortamına kullanıma hazır hale getirilmesi için destek talebinde bulunmuştur.
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Önceki öğretim deneyimlerini kullanmaya devam etmektedir.

Bireysel Faktörler	Öğretmen merkezli yaklaşım kullanmaya devam etmektedir. Öğrencileri öğrenme ortamına çekememektedir. Öğrencilerle etkileşim eksikliği devam etmektedir. Sistemi en basit bileşenleriyle kullanmaya devam etmektedir. Sistemi tek başına kullanamamaktadır. Teknik destek ihtiyacı devam etmektedir.

Tablo 25'in devamı

Bireysel Faktörler	Öğrenciye teknik destek sağlayamamaktadır. Teknik becerilerini geliştirememiştir. Öğrencilerin yaşadıkları problemlerde organizasyona yönlendirmiştir. Öğrencilerin tartışmalarını ve kendisine sorduğu soruları fark edememektedir. Sohbet üzerinden ders sonlarında öğrencilerin sorularını almaktadır. Öğrencilere programla ilgili bilgiler vermektedir. Ders dışı sosyal ilişki ve öğrenme topluluğu oluşturamamaktadır. Teknik destek talebinde bulunmuştur. Ders anlatımlarında sürekli yanında birinin olması talebi devam etmektedir. Bireysel gelişim eksikliği devam etmektedir. Olumsuz tutumları ve inanışları değişmemiştir. Sistemin faydalarının ve avantajlarının farkında değildir. Sistemi kullanacağına inanmamaktadır. Teknoloji kullanımına karşı olan korkuları devam etmektedir.

Ö.E.3 ilerleyen haftalara rağmen ilerleme kaydetmemektedir. Uzaktan eğitim personeli yardımıyla hazırlanmış olan materyallerini kullanarak yürütmüş olduğu çevrimiçi derslerde öğretmen merkezli yaklaşımlar kullanmaya devam etmektedir. Ö.E.3 'ün kişisel olarak çaba göstermemesi ve kendini geliştirmemesi uzaktan eğitim ortamına uyum sağlamasına ve deneyimlerini geliştirmesine engel olmaktadır. Ö.E.3'ün sınıf yönetimi ve öğrencilerle etkileşim ile ilgili yaşadığı problemler devam etmektedir. Ö.E.3 öğrencilere teknik destek sağlayamamaktadır. Ö.E.3 'ün uzaktan eğitim ile ilgili olumsuz düşünce ve tutumları, sistemin ve uzaktan eğitimin faydalarının farkına varamaması ya da varmak istememesi, teknoloji kullanımına karşı korkuları ve özgüven eksikliği uyum sürecine etki eden önemli faktörlerdir. Ö.E.3 öğrencilerle etkileşimde yaşadığı problemleri çözememiş ve bu durumdan rahatsızlık duymamaktadır.

Tablo 26'da Ö.E.3.'ün 12-15. haftalar arasındaki uyum sürecine ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 26. Ö.E.3'ün 12-15. Haftalar Arasındaki Uyum Sürecine İlişkin Bulgular

	12-15.HAFTA
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Öğrencilerle sadece ders sonlarında sohbet üzerinden soru cevap şeklinde diyaloglar oluşturabilmektedir. Öğretimi kolaylaştıracak yâda zenginleştirecek sistem bileşenlerini kullanamamakta, tedirginlik yaşamaktadır. Ders değerlendirmelerini kendi görüşlerine göre yapmaktadır. Sistemi en basit bileşenleriyle kullanmaktadır. Sistemi tek başına kullanamamaktadır. Teknik destek ihtiyacı halen mevcuttur. Öğrenciye teknik destek sağlayamamaktadır. Teknik becerilerini geliştirememiştir. Öğrencilerin yaşadıkları problemlerde organizasyona yönlendirmektedir. Öğrencilerin tartışmalarını ve kendisine sorduğu soruları fark edememektedir. Sohbet üzerinden ders sonlarında öğrencilerin sorularını almaktadır. Bazı öğrencilerin sorduğu soruları fark etmemektedir. Öğrencilere programla ilgili bilgiler vermiştir. Ders dışı sosyal ilişki ve öğrenme topluluğu oluşturamamıştır.
Organizasyonel Faktörler	Teknik destek talebi devam etmektedir. Ders anlatımlarında sürekli yanında birinin olması talebi devam etmektedir.
Bireysel Faktörler	Bireysel gelişimi için çaba sarf etmemektedir. Olumsuz tutumları ve inanışları devam etmektedir. Olumsuz inanışlar Sistemin faydalarının ve avantajlarının farkında değildir. Sistemi kullanacağına inanmamaktadır. Teknolojiyi kullanmaya karşı özgüven eksikliği ve korkuları devam etmektedir. Ders verdiği program için uzaktan eğitimin uygun olduğunu düşünmemektedir.

Dönemin son haftaları olmasına rağmen Ö.E.3 uzaktan eğitim personeli yardımıyla derslerine devam etmektedir. Uzaktan eğitim personelinin kendisine gerekli eğitimi vermesine rağmen, olası yaşayabileceği problemleri düşünerek, uzaktan eğitim personeli desteğiyle derslerine devam etmektedir. Sistemde kullanmış olduğu materyaller uzaktan eğitim personeli tarafından hazırlanmaya devam etmektedir. Ö.E.3 son haftalarda öğrencilerle daha çok soru cevap yöntemini kullanarak tartışma ortamları oluşturmaya başlamıştır. Çevrimiçi tartışmalarda hala bazı öğrencilerin sorduğu soruları ya da cevapları gözden kaçırmaktadır. Ö.E.3 'ün uzakta eğitime karşı olumsuz tutum ve düşünceleri, uzaktan eğitimin avantajlarının çok farkında olmaması dönem sonunda da Ö.E.3 de gözlemlenmektedir. Ö.E.3 15 haftalık süreç içerisinde uzaktan eğitim ile ilgili kendi gelişimi için gözlenebilir bir çaba sarf etmemiştir.

Ö.E.3 ilk haftadan itibaren uzaktan eğitim merkezi personeli yardımıyla derslerini devam ettirmektedir. Ö.E.3 ilk haftalarda sistemi tanıma adına çaba sarf etmiştir. Ö.E.3 uzaktan eğitimdeki öğretim faaliyetleri için özel olarak ders notu hazırlamış fakat, bu notların uzaktan eğitim sistemi için hazır hale getirilmesi ve sisteme yüklenmesi için yardım talebinde bulunmuştur. Ö.E.3'ün ders materyalleri ile ilgili talepleri dönem sonuna kadar devam etmiştir. Ö.E.3'ün uzaktan eğitim ortamlarındaki olumsuz düşünceleri ve teknoloji kullanımına karşı yaşamış olduğu korkular, Ö.E.3'ün ilk haftalardan itibaren belirlemiş olduğu öğretmen merkezli öğretim faaliyetlerini değiştirememesine neden olmuştur. Ö.E.3 süreç ilerledikçe eksikliklerini fark etmiş, fakat eksikliklerini gidermek için çaba sarf etmemiştir. Ö.E.3 çevrimiçi öğretim ortamlarında kendisinden beklenen çevrimiçi öğretim yeterliliklerini gerçekleştirmede problemler yaşamıştır.

Araştırma grubunda yer alan 3 öğretim elemanı 14 haftalık öğretim deneyimleri sonucunda farklı aşamalarda uyum süreçlerinde ilerleme kaydetmişlerdir. Öğretim elemanlarının uyum süreçleri uzaktan eğitim sistemini oluşturan bileşenleri tanımayla başlamış, bu süreç öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamındaki öğretim faaliyetlerindeki farklılık, etkileşimdeki farklılık, uzaktan eğitimin avantajlarının ve kişisel gelişim ihtiyaçlarının farkına varmalarıyla devam etmiştir. Öğretim elemanlarının bu aşamadan sonra en çok problem yaşadıkları aşama değişim aşamasıdır. Öğretim elemanları önceki öğretim deneyimlerini değiştirmede, teknik yeterliliklerinde olumlu değişimler sağlamada ve uzaktan eğitim ile ilgili tutumlarını ve düşüncelerini değiştirmede sorunlar yaşamıştır.

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamındaki faaliyetleri elde edilen verilerin analizi sonucunda 5 aşamada gerçekleşmiştir. Şekil 20 de öğretim elemanlarının uyum süreçlerini temsil eden şema gösterilmiştir.

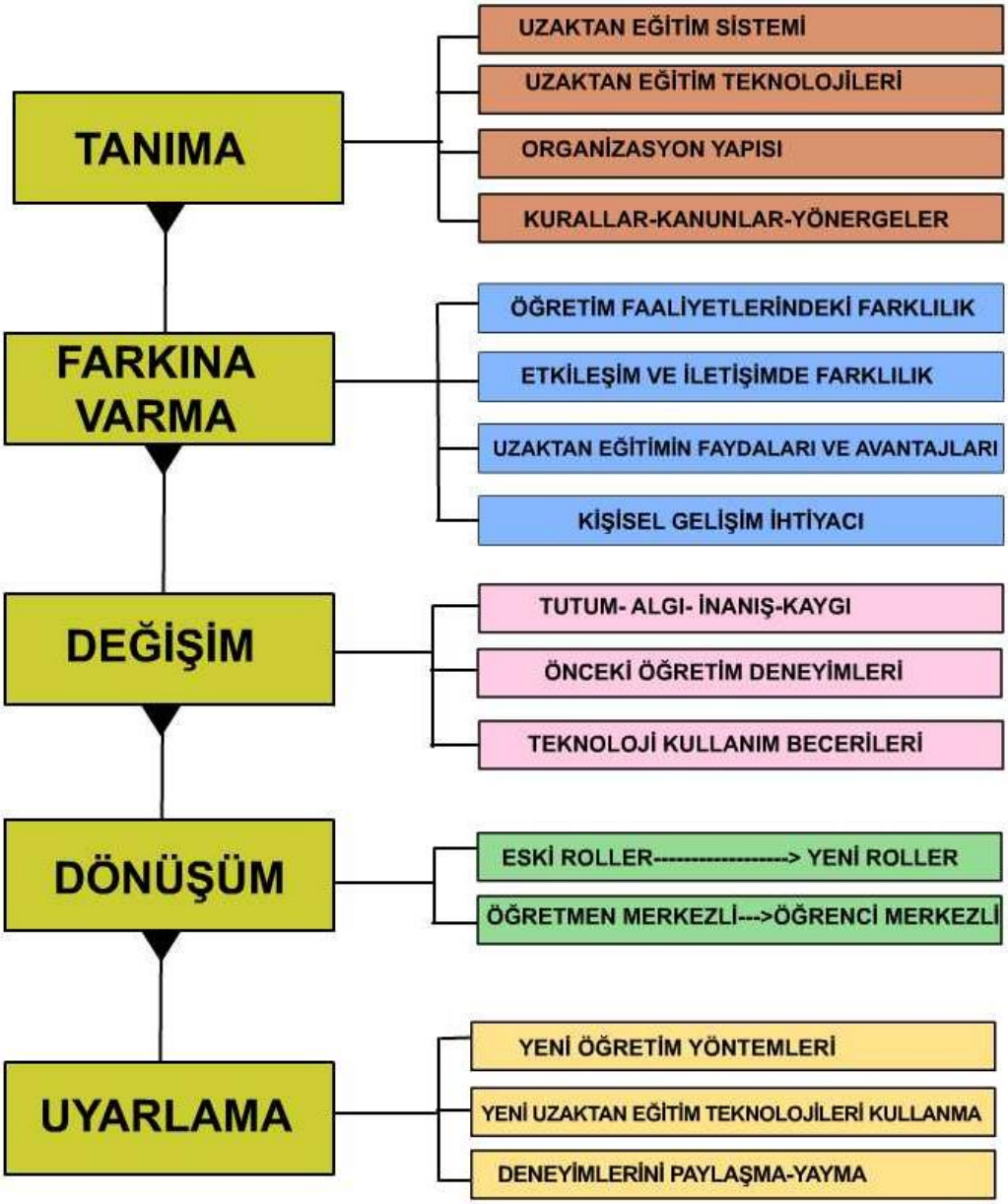

Şekil 20. Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerinin Aşamaları

Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerinin Aşamaları

1- TANIMA

Öğretim elemanları öncelikle sistemi, yeni teknolojileri, karşılaştıkları yeni durumları, organizasyonu ve organizasyon yapısını, kanunları, yönergeleri, kuralları tanıma eğilimindeydiler. Öğretim elemanlarının hepsi için bu ilk kez karşılaştıkları bir deneyim olduğu için tanıma aşaması az olsa bile dönemin sonlarında da gözlemlenmiştir. Öğretim elemanlarının tanıma aşamasındaki başarıları ve bu süreci kısa bir zamanda geçmeleri, diğer aşamalarda daha başarılı olmalarına yardımcı olmuştur.

2- FARKINA VARMA

Öğretim elemanları uzaktan eğitim sisteminde aktif olarak yer almaya başladıktan sonra sistemde yer alan bileşenlerin farklı olduğunu gözlemlemişler ve bu farklılıkların kendilerini etkileyeceğini düşünmüşlerdir. Öğretim elemanları bu aşamada öğretim faaliyetlerindeki farklılığın, öğrenciyle etkileşim ve iletişimdeki farklılığın farkına varmışlar ve yeni öğretim yöntemleri geliştirmeye çalışmışlardır. Öğretim elemanları öğrenciyle etkileşim ve iletişim için yeni teknolojik araçlar kullanmış ve bu araçlara yeni pedagojiler eklemişlerdir. Öğretim elemanları süreç ilerledikçe ve deneyim kazandıkça uzaktan eğitimin farklılığını ve avantajlarını hissetmeye başlamışlardır. Bu durum öğretim elemanlarının olumsuz düşünce ve tutumlarının değişmesine ve motivasyonlarının artmasına yardımcı olmuştur. Bu aşama ilk haftalarda daha yoğun olmak üzere süreç içerisinde sürekli gözlemlenmiştir.

3-DEĞİŞİM

Öğretim elemanları deneyim kazanıp, sistemin avantajlarını fark edip, yaşadıkları problemler azaldıkça olumsuz tutum, düşünce ve algılarında değişimler gözlemlenmiştir. Değişim aşaması çalışma süresince öğretim elemanlarının en çok zorlandıkları ve geçişleri üzen süren aşamadır. Öğretim elemanları geleneksel sınıflarda kullanmış oldukları öğretim yöntem ve tekniklerini devam ettirmekte ısrarcı olmuş ve bu durumun oluşturmuş olduğu olumsuzluklarla baş etmek zorunda kalmışlardır. Öğretim elemanları uzaktan eğitim ortamlarına özgü materyal ve öğretim yöntemleri kullanmaya başladıktan sonra elde ettikleri başarı kendilerine güven vermiş, kendilerini daha rahat hissedip olumsuz tutum ve düşüncelerinin değişmesine neden olmuştur. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerine katkı yapan diğer bir değişim teknoloji kullanım becerilerindeki değişimdir. Öğretim elemanlarının teknoloji kullanım becerileri arttıkça farklı öğretim yöntemleri kullanmaya başlamışlar ve öğrencilerle etkileşim düzeyleri gelişmeye ve artmaya başlamıştır.

4-DÖNÜŞÜM

Öğretim elemanlarının teknoloji kullanım becerilerindeki gelişimleri sonucu kullanmaya başladıkları yeni öğretim yöntemleri, öğrencilerle olan etkileşim ve iletişimlerini arttırmalarının gerçekleştiği aşamadır. Bu aşamaya gelen öğretim elemanları uzaktan eğitimin farklılığının farkına varmış ve kendine düşen görevleri yerine getirmek için üzerine düşen görevleri yapmaya çalışmaktadır. Bu aşamadaki öğretim elemanları uzaktan eğitim ortamındaki yeni rolleri; yani pedagojik, teknik, sosyal ve yönetimsel rollerini ileri bir düzeyde gerçekleştirmekte ve bu rollere uyum sağlamaktadırlar. Bu aşamadaki öğretim elemanlarında gözlemlenen bir diğer özellik ise öğretmen merkezli yapıdan, öğrencinin daha çok aktif olduğu öğretim şekline yani öğrenci merkezli öğretime geçiyor olmalarıdır.

5-UYARLAMA

Dönüşüm aşamasını geçmiş olan öğretim elemanları artık yeni teknolojileri takip etmekte ve öğretim verdikleri uzaktan eğitim sisteminde yer alan teknolojilerin dışındaki yeni teknolojileri öğretim süreçlerine entegre etmektedirler. Bu aşamadaki öğretim elemanları deneyimlerini uzaktan eğitim sistemi personeli, akademisyenler ve iş arkadaşlarıyla paylaşmaya başlamışlardır. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerini incelerken gelmiş oldukları en son aşama uyarlama aşamasıdır. Çalışmanın örnekleminde yer alan sadece bir öğretim elemanı bu aşamaya son haftalarda gelebilmiştir.

4.2. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerine Etki Eden Faktörlerle İlgili Bulgular

Öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörler verilerin analizi sonucu elde edilen 3 ana tema altında şekillendirilmiştir. Her bir öğretim elemanına ait bulgular temalar halinde detaylı olarak sunulmuştur. Temalar altında yer alan kodlardan elde verilerin frekansları zamansal olarak tablolarda verilmiştir. Bu durum öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörlerin zaman içerisindeki gelişim ve değişimlerini inceleme fırsatı sağlamıştır.

4.2.1. Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri ile İlgili Elde Edilen Bulgular

Çalışma süresince araştırma grubunu oluşturan öğretim elemanları uzaktan eğitim kültürü içerisinde en çok çevrimiçi dersleri anlattıkları sınıflarda yer almıştır. Bu bağlamda öğretim elemanlarından en çok veri sanal sınıflarda toplanmıştır. Öğretici olarak öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarındaki en belirgin rolleri ve uyum süreçleri ile ilgili veriler sanal sınıflarda elde edilmiştir.

Tablo 27 analizler sonucu öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim yeterlilikleri ile ilgili veri sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 27. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri ile İlgili Kodların Frekans Değerleri

TEMALAR	KODLAR	ÖE1	ÖE2	ÖE3	TOPLAM
Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Ortam Tasarımcısı Yeterlilikleri	5	6	7	18
	Ortam Tasarımcısı Eksiklikleri	7	11	8	26
	Etkileşim Oluşturucu Yeterlilikleri	11	7	2	20
	Etkileşim Oluşturucu Eksiklikleri	3	8	7	18
	Dönüt Verici Yeterlilikleri	10	2	2	14
	Dönüt Verici Eksiklikleri	1	3	7	11
	Öğretim Uzmanı Yeterlilikleri	7	10	2	19

Tablo 27'nin devamı

Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri	Öğretim Uzmanı Eksiklikleri	8	5	12	25
	Motivasyon Sağlayıcı Yeterlilikleri	7	7	1	15
	Motivasyon Sağlayıcı Eksiklikleri	3	5	10	19
	Konferans Yöneticisi Yeterlilikleri	11	4	1	16
	Konferans Yöneticisi Eksiklikleri	4	5	9	18
	Organize Edici Ve Planlayıcı Yeterlilikleri	7	3	3	13
	Organize Edici Ve Planlayıcı Eksiklikleri	9	7	6	22
	Değerlendirme Uzmanı Yeterlilikleri	7	3	3	13
	Değerlendirme Uzmanı Eksiklikleri	6	3	6	15
	Sosyal İlişki Oluşturucu Yeterlilikleri	7	3	0	10
	Sosyal İlişki Oluşturucu Eksiklikleri	2	3	5	10
	Öğretim Programı Sorumlusu Yeterlilikleri	11	6	2	19
	Öğretim Programı Sorumlusu Eksiklikleri	0	0	3	6
	Teknik Koordinatör Yeterlilikleri	5	8	0	13
	Teknik Koordinatör Eksiklikleri	10	8	7	25
	Teknik Uzman Yeterlilikleri	4	6	0	10
	Teknik Uzman Eksiklikleri	21	21	17	59
	Medya Tasarımcısı Yeterlilikleri	1	1	1	3
	Medya Tasarımcısı Eksiklikleri	9	12	8	29
	Öğretim Teknoloğu Yeterlilikleri	4	1	0	5
	Öğretim Teknoloğu Eksiklikleri	2	3	8	13

Öğretim elemanlarından çevrimiçi öğrenmenin gerçekleştiği sanal sınıflarda elde edilen veriler ve bu verilere yönelik yeterlilik ve eksiklikleri tablo 30'da gösterilmiştir. Öğretim elemanların çevrimiçi öğretim süreçlerindeki faaliyetleri literatürde pedagojik, teknik, sosyal ve yönetimsel roller (Berge, 1996) olmak üzere 4 ana başlıkta toplanmaktadır. Çevrimiçi öğretim yeterlilikleri ile ilgili bulguları oluştururken bulguların bu 4 ana başlık alt tema olarak belirlenmiş ve öğretim elemanlarının çevrimiçi rollere uyum süreçlerine etki eden faktörler ve öğretim elemanlarının uyum süreci ile ilgili bizlere daha açık bilgiler sunmaya olanak sağlamıştır. Bu nedenle çevrimiçi öğretim yeterlilikleri ile ilgili bulgular 4 ana başlık altında toplanmış (pedagojik, teknik, sosyal ve yönetimsel)ve her bir başlığa etki eden faktörler detaylı olarak anlatılmıştır.

4.2.1.1. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Sınıflarda Uyum Süreçlerine Etki Eden Pedagojik Yeterlilikleri ile İlgili Bulgular

Öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim ortamlarındaki pedagojik rolleri değişime uğramış ve öğretim elemanlarının değişen rollerine uyum süreçleri incelenmiştir. Fullan, (1993) her bir bireyin inançları, düşünceleri, öğretme stratejileri, yeni ortamlara uyum süreçleri ve kullandıkları materyallerdeki değişimlerin kişisel olarak zorluk dereceleri

dikkate alınarak incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Tablo 28'de çevrimiçi öğretim yeterlilikleri temasına ait pedagojik bileşenlerin tanımları yer almaktadır.

Tablo 28. Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri Temasına Ait Pedagojik Bileşenlerin Tanımları

Ortam Tasarımcısı	Öğretim elemanları dersi tasarlar, ders materyallerini hazırlar, öğrenme materyallerini günceller, deneyimlerini meslektaşlarıyla paylaşır
Etkileşim Oluşturucu	E-öğrenme ortamındaki öğrencilerle diyalog oluşturur, öğrencilerin birbirleriyle tartışmalarına yardımcı olur.
Dönüt verici	Zamanlı ve yüksek kalitede dönüt verir
Öğretim Uzmanı	Anlatılacak konuları farklı teknik ve yöntemler kullanarak anlatır
Motivasyon Sağlayıcı	Öğrencilerin motivasyonunu ve derse katılımını üst düzeyde tutar.

Bu çalışmada öğretim elemanlarının pedagojik rollere uyum süreçlerinde yaşadıkları değişimi anlamak için öğretim elemanlarının çevrimiçi rollere uyum süreçleri zaman içerisinde değerlendirilmiştir. Tablo 29 öğretim elemanlarından 15 haftalık zaman içerisinde pedagojik rollere ilişkin elde edilen bulguların zaman içerisinde dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 29. Öğretim Elemanlarından 15 Haftalık Süreçte Pedagojik Yeterliliklere İlişkin Elde Edilen Kod Frekanslarının Zamana Göre Dağılımı

	GÖZLEM FORMLARI- ARA MÜLAKATLAR- ALAN NOTLARI																							
	1-4. HAFTA						**5-8. HAFTA**						**9-11. HAFTA**						**12-15.HAFTA**					
	Kod Frekansları						**Kod Frekansları**						**Kod Frekansları**						**Kod Frekansları**					
	ÖE1		**ÖE2**		**ÖE3**		**ÖE1**		**ÖE2**		**ÖE3**		**ÖE1**		**ÖE2**		**ÖE3**		**ÖE1**		**ÖE2**		**ÖE3**	
KODLAR	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Ortam Tasarımcısı	0	2	1	1	1	1	0	1	1	3	1	2	1	2	2	1	2	1	4	1	2	0	2	0
Etkileşim Oluşturucu	2	3	1	1	0	2	2	2	2	2	0	1	3	1	3	1	0	0	0	2	0	1	1	3
Dönüt Verici	2	0	0	0	1	2	1	1	0	1	0	1	2	1	1	2	1	2	3	0	0	0	0	1
Öğretim Uzmanı	0	2	1	0	0	2	1	2	1	2	0	0	0	1	2	0	1	3	2	0	2	0	0	1
Motivasyon Sağlayıcı	1	0	2	1	0	2	2	2	2	2	0	1	2	1	1	2	0	3	1	0	1	1	0	1

Tablo 29, her bir öğretim elemanından elde edilen verilerin zaman içerisindeki tekrarlanma sayılarını göstermektedir. Tabloda yer alan "+" ve "-" ifadeleri ilgili koda ait yeterlilik ve eksiklilik anlamına gelmektedir.

4.2.1.1.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular

Ö.E.1 olarak kodlanan öğretim elemanından elde edilen bulgular, öğretim elemanın ortam tasarımcısı yeterliliklerinin zaman içerisinde arttığını, ortam tasarımcısı eksikliklerinin zaman içerisinde azaldığını göstermektedir. Ö.E.1 ilk haftalarda derslerinde materyal kullanmamış, ama sonraki haftalarda ders için sunular hazırlamış, mevcut sunularını güncellemiş ve çevrimiçi öğrenme ortamında kullanmaya öğrendiği teknolojileri kullanarak ortam tasarlamaya başlamıştır. Ö.E.1 ortam tasarımcısı rolünde yaptıkları ile ilgili olarak şunları belirtmiştir.

> "Çoklu medyayı kullandım, diğerlerinden farklı olarak da biz bir çalışma yürüttüğümüz için bir format hazırladık ve öğrencilerin ikinci vizelerinde uygulamalı olarak onlara sorular yönelttik ve her gün akşamında o soruları denetleyerek bir değerlendirme sistemi oluşturduk. Bunun içinde o değerlendirmenin ölçütlerini birimlerini belirledik. Bu güzel bir uygulamaydı. Ama burada bir sıkıntımız vardı bir kere herkes buna katılmak istemedi, katılım hiçbir zaman % 50 yi aşmadı, böyle bir sorun vardı. Bir başka değerlendirme ile ilgili olarak çok büyük gruplarda ödevleri değerlendirmek çok güç. " (Ö.E.1, Mülakat, Haziran 2010)

Ö.E.1 ortam tasarımcısı rolünde ilerleme kaydetse de, bu ilerleme belirli bir düzeyde kalmıştır. Sistemde kendi hazırlamış olduğu içerikleri kullanmaktadır. Sistemi basit bileşenleriyle (sistemi açma, ayarları yapma, dersi kaydetme, içerik yükleme, sohbet etme) kullanmaya devam etmektedir.

Ö.E.1 olarak kodlanan öğretim elemanından elde edilen bulgular, öğretim elemanın etkileşim oluşturucu yeterliliklerinin zaman içerisinde arttığını, etkileşim oluşturucu eksikliklerinin zaman içerisinde azaldığını göstermektedir. Ö.E.1 derslerinde öğrencilerin sorduğu soruları cevaplayıp, tartışma ortamları oluşturmaya çalışmıştır. Ö.E1. 'in çevrimiçi öğretim deneyimlerinin artmasıyla etkileşim oluşturucu yeterlilikleri artmasına rağmen, etkileşim oluşturma sürecinde problemler yaşadığı gözlemlenmiştir. Ö.E.1 çevrimiçi öğretim faaliyetlerinde öğrencilerle etkileşimin öneminden bahsetmiş, öğrencilere istediklerini tam olarak anlatamadığını ve bu durumdan rahatsızlığını şu şekilde belirtmiştir:

> "Ara sınavlarda başarılı olabilir ama verdiğim ödevlerde ve projelerde sorunlar yaşadık. Öğrencilere istediklerimi tam olarak anlatamıyorum." (Ö.E.1, Ara Mülakat, Mayıs 2010)

Ö.E.1 çevrimiçi sınıflarda etkileşim oluşturmada yaşamış olduğu sorunları zaman içinde aşmaya başlamıştır. Ö.E.1 yarıyıl çalışması olarak öğrencilerin tartışma yapacakları bir ortam talebinde bulunmuştur. Uzaktan Eğitim Merkezi personeli tarafından Ö.E.1 in isteği doğrultusunda öğrencilerin eş zamansız tartışabileceği bir forum platformu oluşturmuştur. Ö.E.1 öğrencilere tartışma konuları vermiş ve forumdaki tartışmaların

yarıyıl çalışması olarak değerlendirileceğini söylemiştir. Ö.E.1 öğrencilerin Forumdaki tartışmalarını ara ara takip etmiş ve tartışmalara katılmıştır.

Ö.E.1 dönütlerin öneminden bahsetmiş ve çevrimiçi sınıflarda öğrencilere zamanında dönüt vermiştir. Ö.E.1 süreç içerisinde bu rolünü yerine getirmiştir. Ö.E.1 dönüt ile ilgili düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

> Geri bildirim olayı son derece önemli, ödevlerle bunu yapmaya çalıştım. İkinci olarak her deste yaptığım bir şey, öğrenciye konuyu anlatıyorum, anlattıktan sonra ben ne kadar anlatabilmişim, o ne kadar alabilmiş benim anlattığımdan onu sorguluyorum. Bunun farklı yöntemleri vardır, bunlardan bir tanesi, sanal eğitim de kullanılan yöntemlerden biridir. Soruyu bütün sınıfa yöneltirsin kim cevaplarsa cevaplasın cevabı herkes görür. Diyorum ki şu şu ve şu arkadaşların söyledikleri doğrudur. Diğer arkadaşların ki yanlıştır, onlar kendilerini düzeltsinler. Bir başka geri bildirim olayı da doğrudan bireye yöneltiyorum. Bireyler bu durumdan çok çekinirler. Doğrudan kendisine yöneltildiği zaman hazır olmayan bir kişinin soruya yanıt verebilme şansı çok azdır. Öğrenci konsantre olmuşsa yeterli geri bildirimi alır. (Ö.E.1, Mülakat, Haziran 2010)

Ö.E.1. çevrimiçi sınıflarda ders anlatımlarında zaman içerisinde farklı yöntem ve teknikler kullanmış fakat derslerin genelinde belirli yöntem ve tekniklerin dışına çıkamamıştır. Öğretim elemanı derslerinde sunular üzerinden düz anlatım kullanmıştır. Çevrimiçi derslere öğrenciler dersi anlamada sorunlar yaşadıklarını belirtmekte ve bu durumdan dolayı sınavlarda başarısız olduklarını söylemişlerdir. Öğretim elemanı çözüm olarak kaynak kitap ve ders notlarını sunmuştur ve dersleri aynı şekilde işleyeceğini belirtti.

Ö.E.1 zaman ilerledikçe öğretim uzmanı rollerini geliştirmeye başlamıştır. Ö.E.1 anlatımlarında günlük hayattan ve öğretmenlerin mesleki hayatlarından örneklendirmeler yaparak, soru cevap, sınıf içi tartışma ve ders dışı tartışma aktivitelerini sınıf ortamına aktarmıştır. Düz anlatım dışında, ders dışı aktivitelerin incelenmesi, soru cevap ve tartışma yöntemlerini kullanmıştır.

Ö.E.1 Öğretim uzmanı yeterlilikleri ile ilgili şunları belirtmiştir:

> Dersleri aynı şekilde işlemiyorum. Birçok teknik kullanıyorum. Demonstrasyonu etkili bir şekilde kullanıyorum, tartışmalar yaptırıyorum, beyin fırtınası tekniğini kullanıyorum (Ara Mülakat, Nisan 2010).

Ö.E.1 çalışmanın sonunda yapılan mülakatta çevrimiçi sınıflarda öğretim uzmanı rollerini gerçekleştirmede sorunlar yaşasa da bu süreci başarılı bir şekilde gerçekleştirdiğini belirtmektedir.

> Çoklu medyayı kullandım, diğerlerinden farklı olarak da biz bir çalışma yürüttüğümüz için bir format hazırladık ve öğrencilerin ikinci vizelerinde uygulamalı olarak onlara sorular yönelttik ve her gün akşamında o soruları denetleyerek bir değerlendirme sistemi oluşturduk. Farklı öğretim yöntemleri kullanıyorum, örneğin öğretim yöntemlerinden beyin fırtınası tekniğini burada çok sık kullanıyoruz. Örgün eğitimde

olduğu gibi düz anlatımı kullanıyoruz. Soru cevap tekniğini kullanıyorum. Demonstrasyonu kullanmak için mücadele ediyorum (Ö.E.1, Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 çevrimiçi sınıflarda öğrencilerin motivasyonu sağlamada zaman içerisinde olumlu ve olumsuz davranışlarda bulunmuştur. Ö.E.1'in vermiş olduğu tepkilerden öğrenciler rahatsız olmuş ve motivasyonlarının azalmasına neden olmuştur. Araştırmacı çevrimiçi gözlemlerinde öğretim elemanının vermiş olduğu sert tepkilerin öğrencileri rahatsız ettiğini gözlemlemiştir. Çevrimiçi sınıflarda yaşanan diyaloglarda ve tartışmalardan öğrenciler rahatsız olmuşlardır.

Öğrenci A.Y: Hocam dersi anlamakta zorluk yaşıyoruz. Sadece sunular üzerinden mi ders anlatmaya devam edeceksiniz.
Ö.E.1 A.Y. sunum istiyorsan o zaman gelecek haftaki konuyu sen anlat.
Öğrenci A.Y: Yok hocam o anlamda demedim, yani geleneksel sınıf ortamında olduğu gibi öğretim yöntemleri kullanabiliriz.
Ö.E.1. Dersi iyi dinlersen sunuma ihtiyacın yok. İlle de derse katılmak istiyorsan tartışmalar yapıyoruz, tartışmalara katılabilirsin. Bundan sonra her tartışmaya A.Y. arkadaşımızla başlayacağız. A.Y. bize M.E.B nın örgüt yapısı ile ilgili düşüncelerinden bahsetsin (Araştırmacı Gözlemleri, Nisan, 2010).

Ö.E.1 in öğrencilere karşı bireysel tutumları ve tepkileri motivasyon sağlayıcı rolünü gerçekleştirmede problemler oluşturmuştur. Ayrıca Ö.E.1 zaman probleminden dolayı öğrencilerin isteklerini yerine getiremeyeceğini belirtmiş ve bu durumda öğrencileri rahatsız etmiştir. Bu durum öğrencilerle yaşamış olduğu bir diyalogda şu şekilde gözlemlenmiştir.

Öğrenci K.B. Hocam örgün eğitimdeki arkadaşlar istedikleri zaman sizin yanınıza gelip soru sorabiliyorlar. Bizde size mail atarak soru sorabilir miyiz?
Ö.E.1 Maillerime sürekli bakamıyorum. Sorularınızı biriktirin, sınıfta sorun.

Ö.E.1 öğrencilerin motivasyonunu sağlamada problemler yaşasa da öğrencilerim motivasyonunu arttırmak için de eylemlerde bulunmuştur. Araştırmacı öğretim elemanlının ders süresince öğrencilere soru sorarak motivasyonlarını üst düzeyde tuttuğunu, önceki derste yaşananlarla ilgili açıklama yapıp öğrencileri derse motive etmeye çalıştığını, öğrencilerin günlük hayatta yaşayabileceği sorunları konuyla ilişkilendirip öğrencileri derse motive etmeye çalıştığını, tartışmalarda öğrencilerin tümüne söz hakkı verip, onları dikkatlice dinlediğini gözlemlemiştir.

Ö.E.1 öğrencilerin motivasyonlarını arttırmak için mücadele ettiğini şu şekilde belirtmektedir.

"Öğrencilerin motivasyonlarını arttırmaya çalışıyorum. Örneğin arkadaşlardan biri bir şey söylediği zaman diyorum ki çok teşekkür ediyorum. Bilemeyen biri olduğu zaman da ödüllendiriyorum. Onu nasıl ödüllendiriyorum, derse katıldığı ve medeni cesaretini gösterdiği için ödüllendiriyorum. Tabiî ki bu şekilde söylemiyorum, Teşekkür ederim ama bir arkadaşınıza daha soralım sizin ifadeniz eksik, diğer arkadaşınız doğrusunu tamamlayabilecek mi diyorum. ikisini de güdülüyorum. Özelliklede içsel motivasyon kullanıyorum orada daha çok." (Ö.E.1, Mülakat, Haziran 2010)

Ö.E.1 çevrimiçi öğretim yeterliliklerinden pedagojik rollerine uyum sağlamada genel olarak zaman içerisinde ilerlemeler kaydetmiştir. Ö.E.1 in pedagojik rollerine uyumu sürecinde önceki alışkanlıkları, değişime karşı direnci, zaman problemi, sistemi tam olarak kullanamayışı, yaşadığı teknik problemler etkili olmuştur.

4.2.1.1.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular

Ö.E.2 olarak kodlanan öğretim elemanı ortam tasarımcısı rolünde ilk haftalarda problemler yaşamış fakat derslerin sonuna doğru yaşadığı problemler azalmaya başlamıştır. Ö.E.2 geleneksel ortamlarda işlemiş olduğu derslerde sunu kullanmadığını belirtip, sunu hazırlamada problemler yaşadığını ve yardıma ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Ö.E.2 ayrıca ilk haftalarda uzaktan eğitim personelinden dersleri yürütmesi için yardım istemiş ve 8. haftaya kadar dersleri yardımcı personel yardımıyla yürütmüştür.

Ö.E.2 derslerininin hemen hemen tamamında sunular üzerinden ders anlattığını belirtmiştir. Ö.E.2 de bu durumdan duyduğu rahatsızlığı şu şekilde belirtmiştir.

> "İlk derse başladık. Bana dediler ki sen buradan ders anlatacaksın. Anlatacağın notları bize ver. Verdim notları karşıya yansıttı. Ben o ders notlarını ordan tabiri yerindeyse okudum. Arada bir şey kattım oraya ama o metne bağlı kaldım. Bu beni rahatsız etti. Bu rahatsız edici bir şey çünkü düşün ki girdin derse önündeki kitabı açtın okuyorsun. Ama ilk zamanlarda bunun alternatifi ne olabileceği konusunda düşünerek epey bir zamanımızı aldı." (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010)

Ö.E.2 çevrimiçi dersler için farklı kaynaklar ve materyaller kullanmamış ve bunda ısrarcı olmuştur. Çevrimiçi sınıflarda yaşanan bir diyalogda bu durum şu şekilde gözlemlenmektedir.

> **Öğrenci A.Y.** Hocam uzaktan eğitim ile ilgili bir konuda görüş ve önerilerimi belirtmek istiyorum.
> **Ö.E.2**. Evet Ahmet Bey,
> **Öğrenci A.Y.** Hocam yapmış olduğumuz yüksek lisans programında eğitim yönetimi, planlaması ve ekonomisi ile ilgili bilgiler öğreniyoruz. Ama bu bilgiler canlı sınıf ortamında ve teorik olarak kalıyor. Ders saatleri dışında tartışma ve bilgi paylaşımı yapacağımız bir yapı oluşturabilir miyiz?
> **Ö.E.2** Bu bir uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitim ile biz öğreteceğiz siz öğreneceksiniz. Gerektiğinde derste tartışmalarımız oluyor.
> **Öğrenci A.Y.** Hocam başka üniversitelerde forum ve bloglar üzerinden tartışmalar yapılıyor.
> **Ö.E.2** Bizim sistemimizde varmıdır bilmiyorum. İhtiyaçta duymuyorum.
> **Öğrenci A.Y.** Hocam Ö.E.1 hocamız yapıyor.
> **Ö.E.2** O yapıyor diye ben yapmak zorundamıyım. Ben böyle işliyorum dersleri
> **Öğrenci A.Y.** Peki hocam. (Araştırmacı Gözlemleri, Nisan, 2010)

Ö.E.2 çevrimiçi sınıflardaki öğretim sürecine yeni materyal ve ortamlar eklememekte ısrarcı olmuştur. Ö.E.2 ara mülakatlarda Video, etkinlik, grup çalışması, anket, tartışma

v.b. uygulamaların çevrimiçi sınıflarda yapılmasının faydalı olacağını fakat yeterli vakit olmadığından yapamayacağını belirtmiştir.

Ö.E.2 derslerde ortam tasarımcısı rollerini gerçekleştirmede yaşamış olduğu problemlerin çevrimiçi sınıftaki teknolojik bileşenleri yeterince kullanamamasına bağlamaktadır.

> Sınıfta öğrenci mesela bir konu alıyor, kendisi gelip sunu yapıyor, sunuyu yaparken ben araya giriyorum, müdahale ediyorum, tartışıyorum, öğrencilerle beraber liderliği ben yapmak suretiyle. Ama bunları uzaktan eğitimle yapamıyoruz (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 çevrimiçi derslerin 10.haftasında dersinde bir video izletmek istediğini belirtmiş ve sunular dışında ilk kez farklı bir materyal kullanmıştır. Ö.E.2 videoyu canlı ders sistemine uzaktan eğitim merkezi personelinin yardımıyla izlettirebilmiştir. Ö.E.2 nin uzaktan eğitim sistemini kullanmakta yaşadığı sorunlar sistemi minimum öğelerle kullanma isteği ortam tasarımcısı rollerini yerine getirmede sorunlar yaşamasına neden olmuştur.

Ö.E.2 etkileşim oluşturucu rolleriyle ilgili tüm dönem boyunca sorunlar yaşamıştır. Ö.E.2 sisteme alıştıkça öğrencilerle diyaloglar oluşturmaya başlamıştır. Ö.E.2 uzaktan eğitimde yaşadığı en önemli problemlerden birinin öğrencilerle diyalog oluşturmada yaşadığı problemler olduğunu belirtmiştir. Ö.E.2 mülakatlarda bu durumu şöyle belirtmektedir.

> Öğrenciyle bir tartışma imkanı yaratmada henüz yeni olduğumuz için böyle bir seviyeye gelemedik. Ama istenildiği kadar yüksek seviyeye gelsek bile yine geleneksel sınıf ortamındaki bir tartışma ortamını burada bulmam mümkün değil (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 çevrimiçi sınıflarda etkileşim oluşturmada yaşamış olduğu problemlerin teknik beceri eksikliğinden kaynaklandığını düşünmektedir.

> Tek sıkıntımız öğrencilerin derse doğrudan katılmasını sağlayabilecek bir teknik sistem.
> Eğer o yöntemi uygulayabilirsen en iyisi olurdu. İşte burada teknik sorun var. Yapmak istiyorum ama bilmediğim için yapamıyorum. Yapabilsek iyi olur (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Araştırtmacı da gözlemlerinde Ö.E.2 nin tartışma oluşturmada yaşadığı problemlerin uzaktan eğitim sistemini etkin ve hakim bir şekilde kullanamamasından kaynaklandığını belirlemiştir. Ö.E.2 çoğu zaman öğrencilerin sorduğu soruları sistemde takip edememiş ve yapmış olduğu tartışmaları kendi soruları etrafında şekillendirmiştir.

Ö.E.2 son derslere doğru öğrencilerle yaşadığı diyalog oluşturma sorunlarını çözmeye başlamış ve bir dersini tartışma üzerine kurgulamıştır. Ö.E.2 bu derste

öğrencilerin sorduğu soruları cevapladı, konu ile ilgili öğrencilerin tartışmalarını istemiş, bazı öğrencilerin sohbet aracında yazdıklarını sesli bir şekilde okuyarak diğer öğrencilerin görüşlerini istemiştir.

Ö.E.2'nin çevrimiçi derslerde öğrencilerle diyalog kurma eksikliği öğrencilere zamanlı ve kaliteli dönüt vermesini etkilemiştir. Ö.E.2 süreç içerisinde öğrencilere yeterli dönütler verememiştir. Ö.E.2 ders anlatırken öğrenciler konu ile ilgili sorular sormakta, öğretim elemanı öğrencilerin sorularını görmemektedir, ya da dersin bölünmemesi için cevaplamamaktadır, bu durum öğrencilerin istediği dönütleri alamamalarına ve dersle ilgili takıldıkları noktaları öğretim elemanına soramamalarına neden olmaktadır.

Ö.E.2 çevrimiçi uzaktan eğitim sisteminin bileşenlerine hakim olamadığı ve öğrenme ortamını kontrol edemediği için öğrencilere istenilen düzeyde dönütler verememiştir.

Ö.E.2 hemen hemen derslerin tamamında sunular ya da ders notları üzerinden düz anlatım yöntemini kullanmış ve öğrenme ortamını zenginleştirecek farklı yöntem ve teknikler kullanmamıştır. Ö.E.2 bu durumun farkındaydı ve düz anlatım kullanmasının nedenin çevrimiçi sınıflarda kullanabileceği başka bir yöntem bulunmamasına bağlamaktadır.

> İlk derse başladık. Bana dediler ki sen buradan ders anlatacaksın. Anlatacağın notları bize ver. Verdim notları karşıya yansıttı. Ben o ders notlarını ordan tabiri yerindeyse okudum. Arada bir şey kattım oraya ama o metne bağlı kaldım. Bu beni rahatsız etti. Bu rahatsız edici bir şey çünkü düşün ki girdin derse önündeki kitabı açtın okuyorsun. Ama ilk zamanlarda bunun alternatifi ne olabileceği konusunda düşünerek epey bir zamanımızı aldı (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 çevrimiçi derslerde öğrencilere vermiş olduğu tepkilerde öğrencileri rahatsız etmiştir. Öğrencilerle diyalog oluşturmada problemler yaşayan Ö.E.2'nin bu tepkileri öğrencilerin derslere daha az katılmasına neden olmuştur. Ö.E.2'nin öğrencilerle ikili diyaloglarında esneklik sağlayamadığı ve bu durumun öğrenciyi rahatsız ettiği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin sordukları sorulara verdiği tepkiler öğrencileri sık sık rahatsız etmektedir. Öğrenciyle arasındaki geçen diyaloglardan biri şu şekildedir:

> **İ.K:** Hocam herkesten öğrenilecek bir şeyler vardır diyorsunuz. Yanlış bir şey söyleyince hemen tepki gösteriyorsunuz
> **Ö.E.2 :** İlhan işine bak
> **İ.K:** Evet ama tepkili bir düzeltme olmamalı bilimsel bir düzeltme olmalı (Araştırmacı Gözlemleri, Mayıs, 2010).

Öğrencilerle ikili diyaloglarında vermiş olduğu tepkilerden dolayı öğrencilerin motivasyonunu düşürse de ders anlatım yöntemi bazen öğrencilerin motivasyonunu arttırmıştır. Ö.E.2 ders içerisinde yaptırdığı tartışmada öğrencilerin ilgisini çeken ve mesleki hayatlarda karşılaşabileceği bir tartışma konusu belirlemiştir. Bu durum

öğrencilerin derse katılımını arttırmıştır. Tartışma sonrası öğrencilere anket uygulaması öğrencilerin motivasyonunu ve beraberinde derse katılımlarını arttırmıştır.

Ö.E.2 çevrimiçi sınıflarda öğrencilerle olan diyaloglarında öğrencilere sert çıktığını belirtmekte fakat bu durumun böyle olması gerektiğini savunmaktadır.

> Yani hocanın görevi o. Adam öyle bir soru soruyor ki sanki kahvedeki gibi konuşuyor. Orda değilmişim gibi düzeltici bir rol de ortaya koysam bu da bir motivasyondur. Geçen ders şurdaydık şuraya geldik, iyi gidiyoruz demek de bir motivasyondur. Motivasyon her şeyde lazım bir şeydir ve bulaşıcıdır. Yani bende yoksa onlarda olmaz. Onlarda varsa bendeki daha da artar. Ama onlarınkini yükseltmek hocaya düşüyor. Hiç sorun yaşamadım, hatta bazen kahvede olmadığımızı hatırlatarak, konuştuğumuzu bilimsel bir bilgi olduğunu altını çizerek söyledim (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 pedagojik rollere uyum sürecinde çevrimiçi sınıflardaki bileşenleri kullanamadığından dolayı sorunlar yaşamıştır. Çevrimiçi sınıflarda yer alan teknolojik bileşenleri kendi başına kullanabilmesi uzun bir zaman almış ve sadece belirli özellikleri kullanabilmiştir. Bu durum öğretim elemanının ders anlatımını ve öğretim sürecini etkilemiştir. Ö.E.2 öğrencilerle ikili diyalog oluşturmada problemler yaşamış, öğrencilere vermiş olduğu sert tepkiler öğrencilerin derse katılımlarını azaltmıştır. Ö.E.2 çevrimiçi öğretim sisteminde yaşadığı problemlerden dolayı öğrencilerle diyalog oluşturmada eksik kalmıştır. Ö.E.2 nin pedagojik rollere uyum sağlamasını etkileyen bir diğer faktör ise Ö.E.2 nin geleneksel sınıflarda ki öğretim alışkanlıklarını çevrimiçi sınıflarda kullanmak istemesidir.

4.2.1.1.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular

Ö.E.3 çevrimiçi sınıflarda işlemiş olduğu derslerde sunular kullanmış ve genellikle kendisinin aktif olduğu şekilde dersi işlemiştir. Süreç içerisinde dersin ihtiyaçları doğrultusunda hikayeler, örnek olaylar ve güncel haberleri sınıf ortamına taşıyarak öğretim sürecine katmıştır. Ö.E.3 çevrimiçi sınıflarda ders materyali tasarlamada, dersi organize etmede çok ilerleme kaydedemediğini belirtmiştir.

> Klasik eğitim anlayışından farklı bir şey yapabilirdim. Geleneksel eğitim anlayışı dışında soru cevap, öğrencilere söz hakkı verme, ödev verme gibi faaliyetleri sanki olmayacakmış gibi düşündüm, verimsiz olacağını düşündüm. Ama ileriye yönelik derse girişte bir hafta önceden konuyla ilgili soru sorup haftaya bu konuyu araştırın gelin bunu tartışacağız şeklinde yapılabilirdi. Örgün eğitimde bunu kullanıyorum, uzaktan eğitimde de kullanılabilirdi. Çokta verimli olurdu. Çok farklı yerlerden çok farklı insanlar bağlantı kuruyorlar. Onu değerlendiremedim verdiğim eğitimde. (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010)

Ö.E.3 çevrimiçi öğrenme ortamında vermiş olduğu dersler sonunda önyargılarından dolayı kurgulamış olduğu bazı ortam tasarımlarını gerçekleştiremediğini fakat ilerleyen

süreçte bunları gerçekleştirebileceğini fark ettiğini belirtmiştir. Ö.E.3 ortam tasarımı becerilerinin zamanla gelişebileceğini düşünmektedir.

> Uzaktan eğitimde sadece düz anlatımı seçtim, farklı yöntemleri kurgulayamadım, bunu nasıl yapabileceğimi düşünemedim. İlk birkaç hafta sahip olduğum çekinceler beni donuk bir moda soktu. Ama daha sonra sizinde çok destek olmanızla bu sorunlarımı da aştım. Bir yıl daha bu derse girersem birçok konuda yeterli olacağımı düşünüyorum (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 çevrimiçi öğretim süresince öğrencilerin sorduğu soruları cevaplamanın dışında öğrencilerle diyalog oluşturma, etkileşimde bulunma ve sınıf içi tartışma yapmak gibi faaliyetleri nadiren yapmıştır. Öğretim elemanı tartışma yaptırmadığını bir eksiklik olduğunu fark etmiş ve sonraki uzaktan eğitim deneyimlerinde bu eksikliğini gidermeye çalışacağını ve farklı yöntemler kullanacağını belirtmiştir.

Ö.E.3 öğrencilerin sormuş olduğu soruları titizlikle cevapladığını belirtmiş, ve öğrencilerle soru-cevap diyaloglarında problem yaşamadığını belirtmiştir.

> Sorular sorulduğu zaman da rahatça cevaplayabildim. O açıdan da bir sorun yaşamadım. Öğrencilerin sordukları soruları kendi deneyimlerime göre cevapladım. Öğrenciler cevaplardan ve verdiğim bilgilerden tatmin oldular ve teşekkür ettiler (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 etkileşim oluşturmada yaşadığı problemleri geleneksel ortamlarda anlatmış olduğu derslerde yaşamadığını, öğrencilerle daha iyi bir iletişimi olduğunu belirtmiştir. Ö.E.3 geleneksel öğrenme ortamlarındaki pedagojik bilgi ve deneyimlerini uzaktan eğitim ortamındaki sanal sınıflara uygun bir şekilde uyarlayamadığı, uyarlayacak beceri ve bilgiye sahip olmadığı için öğrencilerle diyalog ve etkileşim oluşturmada problemler yaşamıştır.

Ö.E.3 çevrimiçi sınıflardaki öğretim faaliyetlerinde düz anlatım ve soru cevap dışında farklı bir yöntem ve teknik kullanmamıştır. Ö.E.3 uzaktan eğitim sürecinde bu durumun farkındadır ve bu durumu şu şekilde ifade etmektedir.

> Klasik eğitim anlayışından farklı bir şey yapabilirdim. Geleneksel eğitim anlayışı dışında soru cevap, öğrencilere söz hakkı verme, ödev verme gibi faaliyetleri sanki olmayacakmış gibi düşündüm, verimsiz olacağını düşündüm (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 uzaktan eğitimde tecrübe ve deneyim eksikliklerinden, bireysel çekincelerinden kaynaklanan nedenlerden dolayı farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanamamıştır.

Ö.E.3 ün çevrimiçi sınıflardaki diyalog ve etkileşim oluşturma eksiklikleri öğrencilere dönüt vermesini de etkilemiş, Ö.E.3 süreç içerisinde ders sonlarında öğrencilerin sorularını cevaplama dışında bu rolünü gerçekleştirememiştir.

Ö.E.3'ün çevrimiçi sınıflarda ders anlatım şekli öğrencilerin motivasyonunu sağlama, öğrencilerin motivasyonunu arttırma gibi aktiviteler içermiyordu. Ö.E.3 ders anlatımı süresince kendi aktif olduğu, öğrencilerin motivasyonunun ve derse katılımının yeterli olduğu düşüncesiyle ders anlatımlarını sürdürmüştür. Ö.E.3 bu durumla ilgili düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir.

> Derse katılımları güzeldi, herhalde bir şeyler güzel gitti. Ders anlatımım ve zaman zaman dersle ilgili sorular sormam ve onların katılmaları motivasyonunu sağladı. Onların da daha iyi motive olduğunu anladım (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 ders anlatım şeklinin ve ders sonunda öğrencilere sorduğu soruların ya da öğrencilerin sorularını cevaplamasının öğrencilerin motivasyonunu arttırdığını düşünmektedir.

Ö.E.3 pedagojik rollere uyum sürecinde yaşadığı problemlerin farkında ve bu problemlerin deneyim ve tecrübe eksikliğinden kaynaklandığını düşünmekte ve zamanla daha iyi olacağını belirtmektedir. Ö.E.3 sahip olduğu çekinceleri, uzaktan eğitim sistemindeki çevrimiçi sınıf yapısını etkin olarak kullanamama, geleneksel sınıflardaki deneyimlerini çevrimiçi sınıflarda kullanma isteği nedenlerinden dolayı pedagojik rollere uyum sağlamada problemler yaşamıştır.

4.2.1.2. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Sınıflarda Uyum Süreçlerine Etki Eden Yönetimsel Yeterlilikleri ile İlgili Bulgular

Bu kısımda öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim ortamlarındaki yönetimsel rollerine uyum süreçleri incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda öğretim elemanlarının yönetimsel rollere uyum süreçlerinin gözlemlenmesinde öğretim elemanının öğrenci, materyal, değerlendirme elemanları ve sistemle etkileşiminin incelenmesi gerekmektedir.

Tablo 30'da çevrimiçi öğretim yeterlilikleri temasına ait yönetimsel bileşenlerin tanımları yer almaktadır.

Tablo 30. Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri Temasına Ait Yönetimsel Bileşenlerin Tanımları

YÖNETİMSEL ROLLER	
Konferans Yöneticisi	Çevrimiçi tartışmalarda eşitlik sağlar, tartışmalar için kurallar ve yönergeler oluşturur,
Organize Edici ve Planlayıcı	Ders yapısının sade anlatımı ve organize edilmesi, ders yapısı ve dersin esnekliği arasında bir denge oluşturur.
Değerlendirme Uzmanı	Dersin değerlendirilmesi için sistematik ve planlı bir yapı oluşturur.

Bu çalışmada ayrıca öğretim elemanlarının yönetimsel rollere uyum süreçlerinde yaşadıkları değişimi anlamak için öğretim elemanlarının yönetimsel rollere uyum süreçleri zaman içerisinde değerlendirilmiştir. Tablo 31 öğretim elemanlarından 15 haftalık zaman içerisinde yönetimsel rollere ilişkin elde edilen bulguların zaman içerisinde dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 31. Öğretim Elemanlarından 15 Haftalık Süreçte Yönetimsel Yeterliliklere İlişkin Elde Edilen Kod Frekanslarının Zamana Göre Dağılımı

	GÖZLEM FORMLARI- ARA MÜLAKATLAR- ALAN NOTLARI																							
	1-4. HAFTA						**5-8. HAFTA**						**9-11. HAFTA**						**12-15.HAFTA**					
	Kod Frekansları						**Kod Frekansları**						**Kod Frekansları**						**Kod Frekansları**					
	ÖE1		ÖE2		ÖE3		ÖE1		ÖE2		ÖE3		ÖE1		ÖE2		ÖE3		ÖE1		ÖE2		ÖE3	
KODLAR	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Konferans Yöneticisi	2	0	1	1	0	2	3	1	1	2	0	2	2	1	2	1	0	2	2	0	2	0	0	2
Organize Edici ve Planlayıcı	1	1	1	1	2	0	0	2	1	3	0	0	2	1	1	3	0	0	3	0	0	0	0	3
Değerlendirme Uzmanı	0	1	0	2	0	1	1	1	1	2	0	0	1	2	1	0	1	2	2	0	0	0	1	2

Tablo 31 her bir öğretim elemanından elde edilen yönetimsel yeterlilikler ile ilgili verilerin zaman içerisindeki tekrarlanma sayılarını göstermektedir. Tabloda yer alan “+” ve “-“ ifadeleri ilgili koda ait yeterlilik ve eksiklilik anlamına gelmektedir.

4.2.1.2.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular

Ö.E.1 olarak kodlanan öğretim elemanı çevrimiçi aktivitelerinde öğrencilerle etkileşime ve diyaloglarla önem vermiş ve çevrimiçi öğrenme ortamını yönetmeye çalışmıştır. Ö.E.1 ders anlatımı süresince tüm öğrencilerin derslere katılım yapmasını istemiştir. Ö.E.1 dersin belirli zaman dilimlerinde sınıftan seçtiği rasgele bir öğrenciye soru sorarak sınıf ortamında hazır bulunuşluk düzeyini arttırmaya çalışmıştır. Ö.E.1 tartışmaları yönetirken belirli kurallar oluşturmuş ve oluşturmuş olduğu kurallar üzerinden tartışmaların devam etmesini istemiştir. Ö.E.1 kurallar oluşturmasına rağmen bazen öğrencilerin kurallara uymadığını ve diyalogları yönetmede sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

> Herkesin konuşabileceği kadar söz hakkı veriyorum, farklı kişilere söz hakkı veriyorum. İlk dersten itibaren dersin işleyici ile ilgili kurallar ve yönergeler oluşturdum. Bunları defalarca söylememe rağmen kime yöneltiyorsam soruyu o yanıtlasın soruyu ve sınıf yönetiminde kural koymuş olmama rağmen hatta beraber bu kuralı koymamıza rağmen sorunun cevabını bilen başlıyor yazmaya (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 diyalogları yönetmede yaşadığı problemlerin bir kısmının öğrencilere sormuş olduğu soruların cevaplarını sorduğu kişi değil, herhangi birinin sohbet kısmında vermesinden kaynaklandığını belirtmiştir. Ö.E.1 ilerleyen derslerinde bu probleme çözüm bulmuş ve öğrencilerden sesli konferansla cevapları almaya başlamıştır. Ö.E.1 çevrim içi tartışmalarda herkesin sözünü dinleyip herkese cevap vermeye çalışmaktadır. Bazen öğrencilere sert çıkışlar yapabilmektedir. Dönemin ortalarına doğru öğrencilere söz hakkı verip sesli olarak sisteme sesli ve görüntülü olarak almaya başlamıştır. Bu durum sohbette yaşanan yazılı tartışmalardaki sorunları da kısmen çözmüştür.

Ö.E.1 çevrimiçi sınıflardaki bileşenleri kullanma becerisi arttıkça sınıf ortamını ve diyalogları yönetmede yaşadığı problemler azalmıştır.

Ö.E.1 çevrimiçi derslerini organize etme ve planlamada problemler yaşamıştır. Derslerin süreleri, anlatım şekli etkileşim ve diyalogların ders içindeki durumları farklılıklar göstermiştir. Ö.E.1 dersin anlatımında tartışmaları önemsemektedir. Sürekli olarak sınıfın kontrolünü elinde bulundurma ve sohbette yazılan bütün yazıları kontrol etme isteği, öğrencilerin derse fazla katılmasına ve sohbette çok fazla yazı yazmalarına yardımcı olmaktadır. Bu durum öğretim elemanı tartışmaların kontrolünde problemler yaşamasına ve tartışmaların istenilen boyutta devam etmemesine neden olmaktadır. Öğretim elemanı bu durumdan rahatsızlık duymaktadır. Sohbet kısmında kendi kontrolü dışında yazılan yazılara tepki göstermekte ve vermiş olduğu tepkiler öğrencileri rahatsız etmektedir.

Ö.E.1 öğrencilerle tartışmalar ve diyalogların süresini kontrol edememesi öğrencilerin anlatılan konudan kopmalarına neden olmaktadır. Diyalogları yönetememesi kendi motivasyonunu bozmakta, bunun sonucunda vermiş olduğu sert tepkiler öğrencileri rahatsız etmektedir.

Ö.E.1 ders işleniş saatleri arasında bir standart oluşturmamış ve bu durum öğrencileri rahatsız etmiştir. 3 saatlik bir dersi bazen 1 ara vererek, bazen 2 ara vererek bazen ise hiç ara vermeyerek işlemektedir. Ö.E.1 dersin zamanlaması ile ilgili problemler yaşamaktadır. 3 ders saati olan günlük anlatımlarında esneklik oluşturamamıştır. Ö.E.1 dersi olması gereken saatten geç başlayıp, geç bitirmekte ve bu durum öğrencileri rahatsız etmektedir. Öğrenciler 10 dakika belirtilen ders arasında 25 dakika öğretim elemanının gelmesini beklemektedirler.

Araştırmacının gözlemlerinin aksine Ö.E.1 dersin organize edilmesi ve sunulmasında planlı bir şekilde hareket ettiğini belirtmektedir. Ö.E.1 dersi planlaması hakkında şunları belirtmektedir.

> Ders anlatırken öncelikle genel hatlarıyla dersi ve anlatacaklarımı özetlerim. Öncelikle gün veya konuyla ilgili önemli sözler vardır, sonra konunun içeriği vardır, sonrada öğrenci kazanımları vardır. Bunları verdikten sonra konuyu genel olarak harmanlarım ve sonra içeriğe uygun olarak dersi bitiririm. Bütün bilgileri eş güdümlemeden bir yere

> yöneltmem. Bunu yapabilmek için iyi bir plan yaparım (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 in çevrimiçi dersleri planlaması ve organize etmesiyle araştırmacının farklı gözlemler yapmasının nedeni, Ö.E.1 durumu kendi penceresinden değerlendirmekte, öğrencilerin ders planından memnun olmamasını hesaba katmamasından kaynaklanmaktadır. Araştırmacı öğrencilerin uzayan diyaloglardan dolayı dersin akışını yakalayamadıklarını fark etmiştir.

Ö.E.1 çevrimiçi derslerde değerlendirme sürecinde değişken bir performans ortaya koymuştur. Bazı derslerde öğrencilere dersin gidişatı ve derste anlattıkları ile ilgili sorular sorarak dersi değerlendirmek istemiş, bazı derslerde ise herhangi bir değerlendirme aktivitesi yapmamıştır. Bu durum Ö.E.1 in çevrimiçi sınıflarda değerlendirmeye uygulamalar yapabileceğini göstermektedir. Ö.E.1 değerlendirme yeterliliklerini sağladığını düşünmektedir:

> Her dersten sonra özdenetim veriyorum zaten. Bu yönümü de tamamladığımı düşünüyorum (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 sınıf dışı değerlendirmelerde sorun yaşadığını belirtmiştir. Bunun nedeni olarak da öğrenci sayısının fazla olmasından dolayı verdiği ödevleri değerlendirmede problemler yaşadığını söylemektedir. Ö.E.1 bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

> Bir başka değerlendirme ile ilgili olarak çok büyük gruplarda ödevleri değerlendirmek çok güç (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 genel olarak baktığımızda Yönetimsel Rollerine olumlu yönde artan bir şekilde uyum sağlamıştır. Ö.E.1'in çevrimiçi sınıf ortamına öğrencilere sürekli katmak istemesi, öğrenci merkezli öğretime yönelmesi uzaktan eğitimde öğreticilerden beklenen bir durumdur. Öğretici bilgiyi sunan ve süreci kontrol eden kişi konumundan sıyrılıp, öğrenme sürecini izleyen ve kolaylaştıran kişi rolünü üstlenmelidir (Palloff ve Pratt, 1999; Conrad, 2002; Bonk ve Dennen, 2003; İşman, 2010). Ö.E.1 istenen düzeyde olmasa bile öğrencileri diyaloglara katmış, karar verme sürecinde öğrencilerin görüşlerini almıştır. Ö.E.1 in sistemin teknolojik bileşenlerini ve iletişim araçlarını kullanma becerilerini geliştirmesiyle birlikte öğrencilerle sesli ve görüntülü iletişim kurabilmiştir.

4.2.1.2.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular

Ö.E.2 çevrimiçi sınıflarda öğrencilerin kendisiyle ve birbirleriyle iletişim kurabileceği araçlardan sadece sohbet aracını kullanmıştır. Ö.E.2 ders anlatımları süresince öğrencilerin derslere sesli, görüntülü katılımlarına ve dersteki rollerini değiştirmelerine olanak sağlamamıştır. Bunun en önemli nedeni Ö.E.2 'nin teknolojiye karşı yatkın olmayışı

ve çevrim içi sınıf sistem araçlarını kullanamamasıdır. Ö.E.1 sohbet aracı kullanarak oluşturduğu diyaloglarda ilk derslerde problemler yaşamış fakat son derslere doğru yaşadığı problemler azalmış, öğrencilerle diyalogları daha rahat kontrol etmeye başlamıştır. Ö.E.2 ilk derslerde öğrencilerin sohbeti yoğun kullanmasından dolayı sohbette yazılanları kontrol edememektedir. Bazı öğrencilerin yazdıkları önemsememesi öğrencileri, ilgisiz konularla ilgili sohbetin kullanımı öğretim elemanını rahatsız etmiştir. Öğretim elemanı sohbetin kullanımı ile ilgili kontrolü ilk haftalarda sağlayamamıştır.

Ö.E.2'nin sohbet üzerinden oluşturduğu diyaloglarda yaşanan bir başka problem ise öğrencilerin sorduğu soruları görmemesi yâda görmemezlikten gelmesidir. Araştırmacı gözlemlerinde sık sık bu durumla karşılaşmış ve öğrencilerin rahatsızlığını fark etmiştir.

Ö.E.2 son derlere doğru herkesin sözünü dinleyip herkese cevap vermeye çalışmıştır. Araştırmacı Ö.E.2 nin son derslere doğru öğrencilerle diyalog kurduğu sohbet aracını daha etkili kullandığını, her öğrencinin sorusunu cevaplamaya çalıştığını gözlemlemiştir.

Ö.E.2 sistemin sadece belirli özelliklerini kullanabilmiştir. Bu durum Ö.E.2 nin dersi planlamasını ve tasarlamasını sınırlamıştır. Ö.E. 2 sistemde hazırladığı sunuları kullandı ve öğretmen merkezli bir yaklaşım izlemiştir. Konu ve ders sonlarında öğrencilerin sorularını dinleyerek ya da öğrencilere sorular sorarak dersi tamamlamıştır. Ö.E.2 oluşturduğu bu kurguda öğrencilerin kendi ders anlatırkenki durum ve davranışlarını önemsememiştir. Ö.E.2 ders anlatırken öğrenciler ders dışı konularla ilgili kendi aralarında sohbet etmekte fakat Ö.E.2 bu durumu kontrol edememektedir.

Ö.E.2 çevrimiçi sınıflarda kontrolü sağlamakta problemler yaşamıştır. Bunun en önemli nedenleri öğrencilerin sınıf ortamında hazır bulunuşluk düzeylerini kontrol edecek uygulamalar yapmaması ve sistemin bu uygulamaları yapacak bileşenlerini kullanmayı bilmemesidir. Ö.E.2 canlı sınıf ortamında ders anlatımı yaparken karşısındaki öğrencilerin sohbet kısmında birbirleriyle olan ders dışı konuşmalarını fark etmemekte yad görmemezlikten gelmektedir. Bu durum diğer öğrencilerin de dikkatini dağıtmakta ve motivasyonlarını azaltmaktadır.

Ö.E.2 çevrimiçi derslerin değerlendirilmesi adına 15 haftalık süreçte gözlemlenebilir bir ilerleme kaydetmemiştir. Ö.E.2 anlatım şekli, derslerle ilgili öğrenci görüşleri ve öğrencilerin dersleri anlama düzeyleri ile ilgili bazı ders sonu öğrencilere sorduğu sorular dışında bir değerlendirme yapmamıştır. Ö.E.2 sistemde değerlendirme yapacağı araçları da kullanmamıştır.

Ö.E.2 nin yönetimsel rollere uyum süreçlerine etki eden en önemli faktör canlı sınıf sistemi bileşenlerini kullanmada yaşadığı sorunlar ve beceri eksiklikleridir. Ö.E.2 canlı sınıflarda kullanabileceği her yeni bileşen ve özelliğin kendine sorun çıkarabileceğini

düşünmekte ve bu teknolojilere karşı çekinerek yaklaşmaktadır. Ö.E.2 nin öğretmen merkezli bir şekilde ders anlatma isteyişi yönetimsel rollerin arka planda kalmasına neden olmuş ve bu rollere yönelik beceri ve deneyim kazanmasını engellemiştir.

4.2.1.2.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular

Tablo 34 incelendiğinde Ö.E.3 ün konferans yöneticisi rollerinde olumlu gözlemler yaşanmadığını ve olumsuz gözlemlerin süreç sonuna kadar devam ettiği gözlemlenmektedir. Ö.E.3 öğretmen merkezli bir yaklaşımla derslerini devam ettirdiği için yönetimsel rollere yönelik elde edilen olumlu veriler oldukça azdır. Araştırmacı gözlemlerinde Ö.E.3 ün sınıf yönetimi adına çok fazla bir şey yapmadığını, öğrencilerin sohbet aracında birbirleriyle olan der dışı konuşmaları çoğu zaman görmediğini ya da görmemezlikten geldiğini belirlemiştir. Ö.E.3 çevrim içi sınıfların yönetiminde yaşadığı sorunları şu şekilde ifade etmektedir:

> Ders anlatırken çok büyük bir sorun yaşamadım. Hani bazen çocukların yazdıkları sorulara, ya da birbirleriyle ara ara sohbet etmelerine takıldığımı fark ettim. Çok havadan sudan da konuşabiliyorlar. Diyelim iki kişi konuşuyor müdahale etsem mi etmesem mi diye çok tedirginlik yaşadım (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 çevrimiçi sınıflardaki deneyim ve tecrübe eksikliğinden dolayı sınıf yönetiminde kararsızlıklar yaşamıştır. Ö.E.2 benzer problemleri dersin organize edilmesi ve planlamasında da yaşamıştır. Araştırmacı gözlemlerinde Ö.E.3'ün çevrimiçi dersleri sürdürürken planlı hareket etmediğini ve derslerin aynı yapı içerisinde işlendiğini belirtmektedir.

Ö.E.3 'ün yönetimsel rolleri gerçekleştirmede ve yönetimsel rollere uyum sürecinde gözlemlenen olumsuz sonuçların nedenleri olarak; Ö.E.3 'ün öğretmen merkezli bir yapı içerisinde dersleri devam ettirme isteği, sınıf yönetiminde yaşadığı çekinceler, beceri ve deneyim eksiklikleridir.

4.2.1.3. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Sınıflarda Uyum Süreçlerine Etki Eden Sosyal Yeterlilikleri ile İlgili Bulgular

Bu kısımda öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim ortamlarındaki sosyal rollerine uyum süreçleri incelenmiştir.

Öğretim elemanlarının sosyal rollere uyum süreçlerinin gözlemlenmesinde öğretim elemanının zaman ve mekândan bağımsız olarak öğrencilerin süreçte yer alabilecekleri bir sosyal ortam oluşturması, oluşturduğu ortama öğrencilerin aktif katılımlarını sağlaması beklenir (Garber, 2004). Uzaktan eğitim ortamlarındaki sosyal ilişki eksikliği ve sosyal ilişki

oluşturmada yaşanan problemler uzaktan eğitimin en önemli dezavantajlarından biri olarak gösterilmektedir.

Tablo 32'de çevrimiçi öğretim yeterlilikleri temasına ait sosyal bileşenlerin tanımları yer almaktadır.

Tablo 32. Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri Temasına Ait Sosyal Bileşenlerin Tanımları

Sosyal Roller	
Sosyal İlişki Oluşturucu	Sosyal ilişkiler oluşturur, çevrimiçi gruplar oluşturur, çevrimiçi öğrenme topluluğu oluşturur.
Öğretim Programı Sorumlusu	Devam eden öğretim programlı ile ilgili öğrencilere bilgi verir

Bu çalışmada ayrıca öğretim elemanlarının sosyal rollere uyum süreçlerinde yaşadıkları değişimi anlamak için öğretim elemanlarının sosyal rollere uyum süreçleri zaman içerisinde değerlendirilmiştir. Tablo 33 öğretim elemanlarından 15 haftalık zaman içerisinde sosyal rollere ilişkin elde edilen bulguların zaman içerisinde dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 33. Öğretim Elemanlarından 15 Haftalık Süreçte Sosyal Yeterliliklere İlişkin Elde Edilen Kod Frekanslarının Zamana Göre Dağılımı

	GÖZLEM FORMLARI- ARA MÜLAKATLAR- PROVAKOSYONLAR-ALAN NOTLARI																							
	1-4. HAFTA						**5-8. HAFTA**						**9-11. HAFTA**						**12-15.HAFTA**					
	Kod Frekansları						**Kod Frekansları**						**Kod Frekansları**						**Kod Frekansları**					
	ÖE1		ÖE2		ÖE3		ÖE1		ÖE2		ÖE3		ÖE1		ÖE2		ÖE3		ÖE1		ÖE2		ÖE3	
KODLAR	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Sosyal İlişki Oluşturucu	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	0	2	2	0	1	0	0	1	3	0	0	0	0	2
Öğretim Programı Sorumlusu	2	0	1	0	0	1	3	0	1	0	0	0	3	0	2	0	1	1	2	0	1	0	0	0

Tablo 33 her bir öğretim elemanından elde edilen sosyal yeterlilikler ile ilgili verilerin zaman içerisindeki tekrarlanma sayılarını göstermektedir. Tabloda yer alan "+" ve "-" ifadeleri ilgili koda ait yeterlilik ve eksiklilik anlamına gelmektedir.

4.2.1.3.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular

Ö.E.1 uzaktan eğitimde ders verme deneyimini ilk kez yaşadığı için Ö.E.1 in sosyal ilişki oluşturucu yeterliliklerine ilk haftalarda rastlanmamıştır. Ö.E.1 in sosyal ilişki oluşturucu yeterliliklerini incelediğimizde zaman içerisinde olumlu artışlar gözlemlenmektedir. Araştırmacı gözlemlerinde Ö.E.1'in öğrencilerin birbirleriyle olan

etkileşiminin sınıf ortamıyla sınırlı kaldığından duyduğu rahatsızlığı defalarca belirtmiştir: Ö.E.1 öğrencilere devam eden yüksek lisans programında öğrenmenin sınıf ortamıyla sınırlı kalmaması gerektiğini belirtmiş ve herkesin deneyimlerini meslektaşlarıyla paylaşması gerektiğini özellikle vurgulamıştır. Öğretim elemanı uzaktan eğitim ortamında öğrencilerin sınıf dışında bir araya gelemediklerini fakat oluşturulacak çevrimdışı sosyal ortamlarla bu eksikliğin kapatılabileceğini ve bunu yapmak istediğinden bahsetmiştir.

Ö.E.1 ilerleyen zaman diliminde uzaktan eğitim ortamında gözlemlediği sosyal ilişki eksikliğini gidermek için Uzaktan Eğitim Merkezi ile görüşmüş ve merkez çalışanlarının yardımıyla kendisinin öğrencileriyle ve öğrencilerin birbirleriyle ders dışında da bilgi, görüş ve düşünce paylaşımı yapabilecekleri bir ortam kurulmasına öncülük etmiştir. Ö.E.1 ara sınav yerine uygulayacağı forum ve tartışma uygulaması ile çevrimiçi öğrenme topluluğu oluşturmuştur. Öğrencileri forumu kullanmaları ve forum üzerinden tartışmaları için yönlendirmiş ve teşvik etmiştir. Öğretim elemanı olabildiğince bu tartışmalara katılacağını ve değerlendireceğini söylemiştir.

Ö.E.1 forum uygulaması başladıktan sonra derslerinde forumda yapılan tartışmalardan seçtiği bir kaç konuyu öğrencilerle tartışmaya başlamış ve öğrencileri forumu daha aktif olarak kullanmaları için motive etmeye çalışmıştır. Ö.E.1 uzakta eğitim ortamlarında sosyal ilişkileri önemsediğini şu cümlelerle belirtmektedir:

> Öğrenciler bazen uzaktan eğitim merkezi personelinden yakınıyorlar, teknik ekipten bunun için bir başkan seçip sizden ulaşamadıkları notlara onlardan ulaşmalarını söylüyorum. Diğer taraftan onlar buraya geldiklerinde sosyal etkinlik gerçekleştirmeye çalışıyorum. Bunun yanı sıra kendi aralarında da online gruplar oluşturarak bilgi ve becerilerinizi paylaşın diyorum (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 uzaktan eğitim ortamında ders verdiği süre içerisinde sosyal ilişki oluşturucu rolünü gerçekleştirmek için olumlu bir gelişme sağlamıştır. Öğretim elemanın sosyal ilişki oluşturmanın yanı sıra eğitimini verdiği programla ilgili öğrencilerin sorularını içtenlikle cevaplamış, ve öğrencilerin merak edebilecekleri konularla ilgili sürekli bilgilendirmeler yapmıştır. Araştırmacı Ö.E.1'in öğretim programı sorumlusu rollerini ilk dersten itibaren başarılı bir şekilde sürdürdüğünü gözlemlemiştir.

4.2.1.3.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular

Ö.E.2 uzaktan eğitimde öğretim faaliyetlerin ve öğrencilerle olan diyaloglarını çevrimiçi sınıf ortamlarının dışına çok aktaramamıştır. Ö.E.2 sosyal ilişki oluşturucu rollerinde süreç içerisinde gözlemlenebilir bir artış kaydetmemiştir. Araştırmacı gözlemlerinde Ö.E.2 nin öğrencileri sınıf dışı öğretim faaliyetleri ve sınıf dışı ilişkiler

oluşturmaları için teşvik etmediğini ve kendisinde bunun için çaba sarf etmediğini bildirmiştir. Ö.E.2 sosyal ilişki oluşturmada öğrencilerin taleplerini de önemsememiştir:

> **Öğrenci:** Hocam uzaktan eğitim ile ilgili bir konuda görüş ve önerilerimi belirtmek istiyorum.
> **Ö.E.2:** Evet Ahmet Bey,
> **Öğrenci:** Hocam yapmış olduğumuz yüksek lisans programında eğitim yönetimi, planlaması ve ekonomisi ile ilgili bilgiler öğreniyoruz. Ama bu bilgiler canlı sınıf ortamında ve teorik olarak kalıyor. Ders saatleri dışında tartışma ve bilgi paylaşımı yapacağımız bir yapı oluşturabilir miyiz?
> **Ö.E.2**: Bu bir uzaktan eğitim programı, uzaktan eğitim ile biz öğreteceğiz siz öğreneceksiniz. Gerektiğinde derste tartışmalarımız oluyor.
> **Öğrenci:** Hocam başka üniversitelerde forum ve bloglar üzerinden tartışmalar yapılıyor.
> **Ö.E.2 :** Bizim sistemimizde var mıdır bilmiyorum. İhtiyaç da duymuyorum.
> **Öğrenci :** Hocam Ö.E.1 hocamız yapıyor.
> **Ö.E.1 :** O yapıyor diye ben yapmak zorunda mıyım? Ben böyle işliyorum dersleri (Ö.E.1, Araştırmacı Gözlemler, Mayıs, 2010).

Ö.E.2 uzaktan eğitim ortamlarının en önemli sınırlılıklardan biri olarak kabul edilen sosyal ilişki eksikliklerinin (Garber, 2004, Karaağaçlı, 2008; Tuncer ve Taşpınar 2008; So ve Brucsh, 2008) öneminin farkında değildir. Ö.E.2'nin uzaktan eğitimde yaşanan problemler ve uzaktan eğitim ortamlarında verilen eğitimin kalitesini arttırmak için yapılması gerekenlerle ilgili bilgi eksikliği Ö.E.2 nin sosyal rollerde ilerleme kaydetmesinde etkili olmuştur.

Ö.E.2 süreç içerisinde öğrencileri ders dışı öğrenme ortamları olarak sadece eğitimle ilgili yazı yazmış olduğu internet üzerinden yayın yapan bir gazetedeki makalelerini okumaya teşvik etmiştir. Öğrencilerle bazı derslerde okumalarını tavsiye ettiği makaleler ile ilgili tartışmıştır. Ö.E.2 bu süreçle ilgili düşüncelerini ve sosyal ilişki oluşturucu eksikliklilerini şu şekilde ifade etmektedir:

> Öğrencilerin ders dışı öğrenmeleri illaki önemlidir. Bunun için bir ortam gerekiyordu. Onu oluşturamadık işte. Burada bir eksiğim var. Benlik bir şey değil. Mail adresimi verdim. her ay yazıyorum gazetede o yazıyı okuyun ve bana geri bildirin diyorum, bunu paylaşalım. Mail adresime çeşitli görüşlerinizi bildirin, paylaşalım. Ama bunda uğraştım (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 sosyal ilişki oluşturmada yaşadığı problemlerin aksine eğitimini verdiği programla ilgili öğrencilerin sorularını içtenlikle cevaplamış ve öğrencilerin merak edebilecekleri konularla ilgili sürekli bilgilendirmeler yapmıştır. Araştırmacı Ö.E.1'in öğretim programı sorumlusu rollerini ilk dersten itibaren başarılı bir şekilde sürdürdüğünü gözlemlemiştir.

4.2.1.3.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular

Çalışmanın gerçekleştirildiği 15 haftalık zaman diliminde araştırmacı topladığı verilerin hiç birinde Ö.E.3 nin sosyal ilişki oluşturucu rolleri ile ilgili olumlu bir veri elde edememiştir. Ö.E.3 uzaktan eğitimdeki faaliyetlerini sanal sınıf içerisinde sınırlı tutmuş ve sanal sınıf dışında herhangi bir faaliyet ya da etkinlik yapmamış, ve öğrencilerin sınıf dışı faaliyetleri için öğrencileri teşvik etmemiştir.

Araştırmacı gözlemlerinde bu durumun Ö.E.3 in kendisine iş yükü getirecek faaliyetlerle uğraşmak istememesinden, Ö.E.3'ün uzaktan eğitimde yaşanan problemler ve uzaktan eğitim ortamlarında verilen eğitimin kalitesini arttırmak için yapılması gerekenlerle ilgili bilgi eksikliğinden ve bireysel çekincelerinden kaynaklandığını düşünmektedir.

.E.1 eğitimini vermiş olduğu programın yöneticilerinden biri olmasına rağmen öğretim programı sorumlusu rollerinde de sorunlar yaşamıştır. Çoğu zaman öğrencilerin programla ilgili sormuş olduğu soruları cevaplamamış ve öğrenciler bu durumdan rahatsız olmuştur. Ö.E.2'nin sosyal rollere uyum süreci diğer rollere uyum sürecine göre daha başarısız olmuştur.

4.2.1.4. Öğretim Elemanlarının Çevrimiçi Sınıflarda Uyum Süreçlerine Etki Eden Teknik Yeterlilikleri ile İlgili Bulgular

Bu kısımda öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim ortamlarındaki teknik rollerine uyum süreçleri incelenmiştir.

Uzaktan eğitim ortamında yapılan çalışmalarda teknolojini rolü kaçınılmazdır. Uzaktan eğitimde kullanılan teknolojilerin uygulanmasında ve kullanılmasında yaşanacak aksaklıklar ve problemler öğrenme sürecine de etki edip olumsuz sonuçlar verecektir. (Dykes ve Schwier, 2003). Araştırmacı çalışmasının kullanılan teknolojilerden etkilenme düzeyini hesaba katmalıdır (Kowch ve Schwier, 1997).

Tablo 34'de çevrimiçi öğretim yeterlilikleri temasına ait sosyal bileşenlerin tanımları yer almaktadır.

Tablo 34. Çevrimiçi Öğretim Yeterlilikleri Temasına Ait Teknik Bileşenlerin Tanımları

TEKNİK ROLLER	
Teknik Koordinatör	Öğrencilere teknik destek sunar, teknik konularla ilgili öğrencilerle iletişim halinde bulunur.
Teknik Uzman	Kullanmış olduğu e-öğrenme ortamını bütün özellikleri ile kullanır.

Tablo 34'ün devamı

Medya Tasarımcısı	Çoklu ortam araçları geliştirir, etkili öğretim araçları geliştirir.
Öğretim Teknoloğu	Geliştirdiği araçları etkili bir şekilde e-öğrenme ortamında kullanır.

Bu çalışmada ayrıca öğretim elemanlarının teknik rollere uyum süreçlerinde yaşadıkları değişimi anlamak için öğretim elemanlarının teknik rollere uyum süreçleri zaman içerisinde değerlendirilmiştir. Tablo 35 öğretim elemanlarından 15 haftalık zaman içerisinde teknik rollere ilişkin elde edilen bulguların zaman içerisinde dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 35. Öğretim Elemanlarından 15 Haftalık Süreçte Teknik Yeterliliklere İlişkin Elde Edilen Kod Frekanslarının Zamana Göre Dağılımı

	GÖZLEM FORMLARI- ARA MÜLAKATLAR- PROVAKOSYONLAR-ALAN NOTLARI																							
	1-4. HAFTA						**5-8. HAFTA**						**9-11. HAFTA**						**12-15.HAFTA**					
	Kod Frekansları						**Kod Frekansları**						**Kod Frekansları**						**Kod Frekansları**					
	ÖE1		**ÖE2**		**ÖE3**		**ÖE1**		**ÖE2**		**ÖE3**		**ÖE1**		**ÖE2**		**ÖE3**		**ÖE1**		**ÖE2**		**ÖE3**	
KODLAR	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Teknik Koordinatör	0	2	1	2	0	3	1	2	3	1	0	0	2	2	2	1	1	1	0	1	1	0	0	2
Teknik Uzman	0	6	2	3	0	5	1	5	0	6	0	7	1	5	0	5	0	7	0	2	1	1	0	4
Medya Tasarımcısı	0	1	0	2	0	3	0	3	1	6	0	2	1	3	0	2	0	3	0	2	0	1	0	2
Öğretim Teknoloğu	0	1	0	0	0	0	0	1	0	2	0	2	2	0	1	0	0	4	1	0	0	0	0	1

Tablo 35 her bir öğretim elemanından elde edilen teknik yeterlilikler ile ilgili verilerin zaman içerisindeki tekrarlanma sayılarını göstermektedir. Tabloda yer alan "+" ve "-" ifadeleri ilgili koda ait yeterlilik ve eksiklilik anlamına gelmektedir.

Çalışmada öğretim elemanları ile ilgili en çok veri toplanan ve öğretim elemanlarının yaşadıkları problemler açısından sayıca fazla olan roller teknik rollerdir. Öğretim elemanları ilk kez uzaktan eğitimde ders vermiş ve daha önce deneyim sahibi olmadıkları uzaktan eğitim teknolojilerini kullanarak öğretim aktivitelerini gerçekleştirmek zorunda kalmıştır. Öğretim elemanlarının diğer çevrimiçi rolleri olan pedagojk, sosyal ve yönetimsel roller geleneksel sınıf ortamlarına göre değişime uğrayan ve öğretim elemanları tarafından kullanılabilen rollerdi. Fakat teknik roller, öğretim elemanlarının ilk kez karşılaştığı, belirli teknik yeterlilik ve beceri elde edinmeleri gereken ve sonrasında bu beceri ve yeterlilikleri çevrimiçi öğretim faaliyetlerinde kullanması gereken rollerdir (Scott, 1994; Thach ve Murphy, 1995; Rogers, 2000). Her bir öğretim elemanın teknik rollerine uyum süreçleri,

yaşadıkları problemler ve uyum süreçlerine etki eden faktörler detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

4.2.1.4.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular

Ö.E.1'in 15 haftalık zaman dilimi içerisindeki teknik rollere yönelik performansını ve uyum sürecini incelediğimizde, çok fazla problem yaşadığını fakat dönem sonuna doğru yaşadığı problemlerde azalmalar olduğunu söyleyebiliriz. Ö.E.1 öğrencilere teknik bilgi ve destek sunma ve öğrencilerle teknik konularda iletişim kurma rolünü gerçekleştirmeye çalıştığı teknik koordinatör rolünde süreç içerisinde problemler yaşamış fakat zaman ilerledikçe bu rolünde ilerlemeler kaydetmiştir. Ö.E.1'in sanal sınıflardaki teknoloji bileşenlerini kullanmadaki eksikliği öğrencilere teknik destek sağlamasında da gözlemlenmiştir. Araştırmacı Ö.E.1 'in ilk haftalarda öğrencileri sesli ve görüntülü olarak sınır ortamındaki tartışmalara alamadığını gözlemlemiş, öğrencilerin bu durum ile ilgili isteklerini geri çevirmiş ve onlara teknik olarak yardımda bulunamadığını gözlemlemiştir. Ö.E.1 bu durumla ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmektedir:

> İlk başlarda kullanmakta biraz güçlük çektim şu anda kullanıyorum ama başlarda kendimden çok karşıdaki grupla sıkıntısını çektim bunun (Ö.E.2, Ara Mülakat, Mart 2010).

Ö.E.1 yaşadığı problemlerin karşıdaki öğrenci kitlesinin teknik eksikliğinden kaynaklandığını düşünmektedir.

Araştırmacı sürecin sonuna doğru Ö.E.1 in sistem bileşenlerini kullanması için öğrencilere destek vermeye başladığını gözlemlemiş ve öğrencilerin sesli ve görüntülü olarak çevrimiçi ders ortamına katılımını sağlamıştır. Ö.E.1 öğrencilere teknik destek verip, öğrencileri çevrimiçi sınıf ortamında sesli ve görüntülü olarak katılımlarında kendinin elinden geleni yaptığını fakat öğrencilerin teknik yetersizliklerinden dolayı problem yaşadığını belirtmiştir.

> Öğrenciye diyorum ki arkadaşım işte Mouse u ekranın sol köşesinde anahtar var diyorum ya onun yanındaki konuş butonuna bir defa bas beklet ya da anahtarın üzerinde 2 defa tıkla bekle diyorum. Ondan sonra konuş diyorum, bunu başaramıyor buda beni üzüyor. Yani karşınızdaki normal öğrenci değil grup olarak üst düzey insanlar, bu sıkıntıyı yaşadım (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 süreç içerisinde çözemediği öğrencilerin teknik problemleri için, öğrencileri uzaktan eğitim merkezi personeline yönlendirmiştir.

Ö.E.1 in çevrimiçi öğrenme sistemindeki teknolojileri kullanmada yaşadığı problemler ve teknik beceri eksiklileri planlamış olduğu öğretim sürecini, aktiviteleri,

öğrencilerle oluşturmak istediği diyalog ve etkileşimleri, öğretim elemanının ve öğrencilerin istek ve motivasyonlarını etkilemiştir.

Ö.E.1 çevrimiçi sınıf ortamında planlamış olduğu etkinlikleri teknik yetersizliğinden dolayı yapamadığını belirtmiştir:

> Örgün eğitimde sunumlara önem veriyorum. Ama burada maalesef sunum yaptırmada zamansal ve teknik problemler yaşıyorum (Ö.E.1, Ara Mülakat, Mart 2010).

Ö.E.1 ayrıca teknik olarak yaşadığı problemlerden dolayı proje dersinde öğrencilerle olan diyalog ve etkileşiminde de problemler yaşadığını, uzaktan eğitimin proje tabanlı derslerde iyi bir yöntem olmadığını düşünmektedir.

> Örneğin bizim eğitim yönetimi uygulamaları ve dönem projesi dersimiz var. Biz burada korkunç derecede zorlanıyoruz yani, Düşünebiliyor musun öğrencilere mail çektik ondan sonra dönem projesiyle ilgili yapacaklarını sistem üzerinden onlara bir türlü anlatamadım. Ben ne kadar anlatırsam anlatayım hatta onun örneklerini de yüklemiş olmama rağmen. Burada bir tez proje uygulama ya da bu tür şeylerde yüz yüze olmasında yarar var (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 in teknik yetersizliğinden dolayı öğrencilerle iletişim kurmasında yaşadığı problemler uzaktan eğitimle ilgili olumsuz algılar ve düşünceler oluşturmasına neden olmuştur. Ö.E.1 öğrencilerle diyalog kurmak için çaba sarf etmiş fakat kullanmış olduğu yöntemlerin eksikliği, uygun olan yöntemleri kullanmaması Ö.E.1'in uyum sürecine olumsuz etki etmiştir.

Ö.E.1 bireysel olarak elde edindiği teknik becerilerin tek başına yeterli olmadığını, aynı şekilde öğrencilerin hâkim olamadığı teknik becerilerden dolayı istediklerini yapamadığını ve problemler yaşadığını belirtmiştir.

> Örgün eğitimde 1 derste 4-5 öğrenciye sunu yaptırabilme şansım var. Ama uzaktan eğitim öğrencilerinin bilişim teknolojilerine yeterince hakim olamaması, benimde yeterince hakim olamamam bu sıkıntıyı ortaya koyuyor (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 in teknik olarak yaşadığı sorulardan dolayı geleneksel eğitim ortamlarında yapmış olduğu aktiviteleri yapamadığını belirtmektedir:

> Sınıfta öğrenci mesela bir konu alıyor, kendisi gelip sunu yapıyor, sunuyu yaparken ben araya giriyorum, müdahale ediyorum, tartışıyorum, öğrencilerle beraber liderliği ben yapmak suretiyle. Ama bunları uzaktan eğitimle yapamıyoruz (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 yaşamış olduğu teknik problemlerin nedenini olarak uzaktan eğitim personelinin karşılaşacağı yeni teknolojilerle ilgili kendilerine istenilen düzeyde bilgiler vermemesine bağlamakta, ayrıca günlük hayatta bilişim teknolojilerinin kullanım şekillerinin de teknik rollere uyum sürecine etki ettiğini düşünmektedir.

> Ben bir kere şunu istedim, örnek olarak bir birkaç tana ders anlattık ama biz yönetim biliminde iş başında eğitim diye kullandığımız teknik bir terim vardı, işe yeni başlayan bir bireyin orda uyum sağlaması açısından yaptığı işler bizzat bir uzman tarafından ya da deneyimli bir kişi ona hangi işi nasıl yapacağını tek tek gösterir. Bu çok önemli, burada arkadaşlar uzun süre bizimle mücadele ettiler. Mücadele ettiler derken yardımcı oldular ama siz takdir edersiniz ki biz günlük yaşantımızda bilgisayarı belirli amaçlarla kullanıyoruz. Oraya başladığımız zaman farklı bir takım kullanım teknikleri söz konusudur (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 öğrencilere uzaktan eğitime başlamadan önce verilebilecek teknik eğitimin yaşanacak problemleri azaltacağını düşünmektedir:

> Uzaktan eğitim personelinin karşılaşacağımız teknolojileri bize anlatması yeterli değil, aynı zamanda UZEM e kayıt olan öğrencilere en az 10-15 günlük bir eğitimle bu işin yapılması gerekir, o zaman daha yüksek bir verim elde edilir (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 çevrimiçi sınıflarda birçok problem yaşamasına rağmen, süreç içerisinde sitemdeki bileşenlerin bir kısmına uyum sağlayabilmiştir. Ö.E.1 2. haftadan itibaren destek almadan çevrimiçi sınıfları kendisi açıp, içeriklerini yükleyebilmekte, ses, görüntü ayarlarını yapabilmektedir. Ö.E.1 dönemin sonuna doğru dosya paylaşımı yapabilmiş ve öğrencilere sesli ve görüntülü olarak çevrimiçi diyaloglara alabilmiştir. Ö.E.1 in teknik uzman yeterlilikleri zaman içerisinde artmıştır.

Öğretim elamanlarından uzaktan eğitim ortamlarında beklenen teknik rollerden biri olan medya tasarımcısı rolünde etkili, çoklu medya öğelerine sahip içerikler geliştirmesi beklenmektedir. Ö.E.1 çevrimiçi sınıflarda içerik olarak geleneksel sınıf ortamlarında kullanmış olduğu sunuları kullanmaktadır. Kullanmış olduğu sunularda metinler ve az da olsa görseller yer almaktaydı. Ö.E.1 çok basit düzeyde sunu kullanmış olmasıyla birlikte, araştırmacı sunulardaki bilgilerin defalarca tekrarlandığını, güncel olmadığını, ve bazı sunuların öğrenci ödevlerinden derlenmiş olduğunu gözlemlemiştir. Bu durum öğrencileri zaman zaman rahatsız etmiş ve güncel olmayan bilgilerle ilgili öğretim elemanlarıyla tartışmalarına neden olmuştur. Ö.E.1 sahip olduğu teknik yeterlilikle çoklu medya bileşenlerine sahip etkili içerikler geliştiremeyeceğini düşünmektedir.

> İyi içerikler tasarlayabilmem için özel bir tasarım dersi almam gerekir. Diğer işlerimi bırakıp bunu yapmam çok zor. Bu parayla bu iş olmaz (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 medya tasarımcısı rollerini gerçekleştirmek için eğitime ihtiyacı olduğunu fakat maddi olarak yaptığı işin getirisini yeterli bulmadığı için böyle bir yol izlemeyeceğini belirtmektedir.

Ö.E.1 çevrimiçi sınıflarda hazırlamış olduğu sunumları ve ders notlarını dersin işleyişime uygun bir şekilde kullanmaktadır. Bunun yanı sıra Ö.E.1 çevrimdışı öğrenme öğelerinden forum uygulamasının kurulumunu ve işleyişini takip etmiş ve çevrimiçi

sınıflardaki öğretme sürecine bu etkinliği ilave etmiştir. Ö.E.1 uzaktan eğitimde kullanabileceği farklı öğrenme araçlarını düşünmüş ve planlamıştır.

> Kendimin hazırlıkları ile ilgili geliştirdiğim materyalleri kullanıyorum. Özellikle uzaktan eğitim için geliştirdiğim araçlar var. Bunun dışında çok daha farklı şeyler oluşturulabilir. Örneğin Eğitim yönetimi uygulamalarında herkes sunu yapacak ve bizimle çoklu ortamda paylaşacak, bende eksikliklerini söyleyeceğim. Finale gelirken bunları ödev olarak getirecekler ve dersin değerlendirmesi bu şekilde olacak (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 çevrimiçi öğretim ortamlarında ilk kez ders anlatmış ve birçok teknolojiyle ilk kez karşılaşmıştır. Ö.E.1 süreç içerisinde birçok kez teknik problem yaşamış, yaşadığı problemler Ö.E.1 in planladığı öğretim sürecinin olumsuz olarak etkilenmesine, motivasyonunun bozulmasına, uzaktan eğitime karşı olumsuz algılar geliştirmesine, öğrencilere tepki vererek öğrencilerin tutum ve motivasyonlarının azalmasına neden olmuştur. Ö.E.1'in yaşamış olduğu teknik problemlerin nedenleri teknoloji yatkın olmayışı, önceki teknik bilgilerinin yetersiz oluşu, çevrimiçi öğrenme ortamlarında deneyimsiz oluşu, öğrencilerin teknik becerilerinden kaynaklanan problemler ve yaptığı işin maddi getirisini yeterli bulmadığından kendini geliştirmeye yönelmemesidir.

Ö.E.1 yaşadığı problemlere rağmen süreç içerisinde teknik problemlerini azaltmış ve kendini geliştirmiştir.

4.2.1.4.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular

Ö.E.2'nin 15 haftalık zaman dilimi içerisindeki teknik rollere yönelik performansını ve uyum sürecini incelediğimizde, çok fazla problem yaşamış yaşadığı problemler süreç sonuna doğru azalmaya başlamıştır. Ö.E.2 çevrimiçi öğretim ortamlarındaki teknolojilerle ilk kez karşılaşmış, dersleri minimum düzeyde devam ettirebileceği bileşenleri (ders açma, ses -görüntü ayarları, içerik ve dosya paylaşımı) öğrenmiştir. Ö.E.1 öğrencilerin yaşadığı problemlerde öğrencilere yardımcı olamamıştır:

> Teknik konuda yaptığım bir şey vardır, öğrencileri uzaktan eğitim merkezi personeline yönlendirmek. Teknik bir şey sorduklarında ben bilmem anlamıyorum demiyorum, uzaktan eğitim merkezi personeline yönlendiriyorum (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 öğrencilere sağlayamadığı teknik desteği, uzaktan eğitim personelinin yardımıyla halletmektedir. Bu durum anında çözülmesi gereken teknik problemlerin gecikmesine ve öğretim elemanının çevrimiçi ders ortamında istediklerini anlık olarak yapamamasına neden olmaktadır.

Ö.E.2 öğrencilerin yaşamış olduğu uzaktan eğitim sistemi ile ilgili problemler için koordinatörlük görevini yerine getirerek bireysel olarak uzaktan eğitim merkezi

personeliyle problemlerin çözümü için görüşmüş ya da öğrencilere ilgili uzaktan eğitim merkezi personeline yönlendirmiştir.

Ö.E.2 4. haftadan itibaren çevrimiçi dersleri kendi başına devam ettirecek teknik becerileri edinmiştir. İlk haftalarda ders anlatımlarında ve sistemin kullanımı ile ilgili uzaktan eğitim personelinden yardım almış ve derslerini bu şekilde yürütmeye başlamıştır. 4. Haftadan itibaren derslerini kendi odasında anlatmak istediğini belirtmiştir. Uzaktan Eğitim Merkezi personeli tarafından Ö.E.2 in kişisel bilgisayarına mikrofon ve kamera kurulumu yapılmış ve Ö.E.2 'e sistemi nasıl kullanacağı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Ö.E.2 Uzaktan eğitim sistemine bağlanıp, kamera, mikrofon ayarları, içerik yükleme ve ders kayıt işlemlerini yapabilmektedir. (Ö.E.2, Alan Notları, Mart 2010)

Ö.E.1 teknik eksikliklerinden dolayı yaşamış olduğu problemlerin çevrimiçi sınıflarda öğretim sürecinde yapmak istediklerini olumsuz etkilediğini belirtmiştir:

> Sınıfta öğrenci mesela bir konu alıyor, kendisi gelip sunu yapıyor, sunuyu yaparken ben araya giriyorum, müdahale ediyorum, tartışıyorum, öğrencilerle beraber liderliği ben yapmak suretiyle. Ama bunları uzaktan eğitimle yapamıyoruz (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 özellikle öğrencilerle diyalog oluşturmada ses ve video bileşenlerini kullanarak öğrencileri canlı sınıf ortamına aktaramadığını ve bunun nedeninin kendisinin ve karşısındaki öğrenci grubunun teknik eksikliğinden kaynaklandığını belirtmektedir:

> Dönem projelerini tartışırken öğrencilerin birinin dönem projesiyle ilgili şöyle bir şey yaptık. Öğrencinin biri söz almak istedi, söz aldı ama bu sefer ben duyamadım, yani teknik hata oldu (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 nin çevrimiçi sınıflardaki teknolojik bileşenleri kullanırken yaşadığı problemler, bu teknolojileri tekrar kullanmasına yönelik Ö.E.2 yi olumsuz etkilemiş ve tekrar kullanmak istememiştir.

Ö.E.2 çevrimiçi sınıflarda yapabileceklerinin farkındadır, fakat kendisinin teknik eksikliği ve öğrencilerin teknik eksikliğinden dolayı bu teknolojileri kullanmaya yanaşmamaktadır.

Ö.E.2 çevrimiçi öğretim sınıflarında eğitim verdiği süre boyunca istenilen düzeyde çoklu ortam öğeleri ile desteklenmiş materyaller kullanmamış, derslerin ilk haftalarında kullandığı sunumlardan vazgeçip bireysel notlarından dersi anlatmıştır. Ö.E.2 süreç içerisinde bir kez öğrencilere video izlettirmiştir. Ö.E.2 öğrencilerin görüşlerini almaksızın izlediği yolun daha etkili olduğunu düşünmektedir:

> Hiç alışkın olmadığım bir şey mesela elimdeki metni yansıtıyorduk o metinleri aynen alarak dersi işliyorduk. Ondan vazgeçtik. Keyif verici bir ders yapmamıza engel oldu. Şimdi öyle yapmıyorum, mesela yansıya hiçbir şey koymuyorum anlatıyorum öyle.

> Bazen önümdeki kaynaklardan bir iki yer alıyorum, okunması gereken bir şey varsa okuyorum. Kendim anlatınca daha doğal oluyor (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 sunumlardan vazgeçip ders notlarından dersi anlatmanın daha verimli ve anlaşılır olduğunu düşünmektedir. Ö.E.2 bu yargıya kendi deneyimlerinden varmış olup, öğrenci görüşlerini almamıştır. Ö.E.2 nin çevrimiçi sınıflarda vermiş olduğu dersleri nasıl değerlendireceğini bilmemesinden dolayı, değerlendirmeleri bireysel düşüncelerine göre yapmaktadır.

Ö.E.2 çevrimiçi öğrenme ortamlarında genellikle ders notlarını ve sunular kullanmıştır. Ö.E.2 kullandığı materyalleri öğrencilerin anlamalarından çok kendi anlatımını kolaylaştıracak şekilde hazırlamıştır. Ö.E.2 çevrimiçi öğrenme ortamına olan uyumsuzluğundan ve sahip olduğu bilgi, birikim ve deneyimleri nasıl kullanacağını bilmediğinden dolayı öğretim sürecini istediği gibi planlayamamıştır:

> İlk derse başladık. Bana dediler ki sen buradan ders anlatacaksın. Anlatacağın notları bize ver. Verdim notları karşıya yansıttı. Ben o ders notlarını oradan tabiri yerindeyse okudum. Arada bir şey kattım oraya ama o metne bağlı kaldım. Bu beni rahatsız etti. Bu rahatsız edici bir şey çünkü düşün ki girdin derse önündeki kitabı açtın okuyorsun. Ama ilk zamanlarda bunun alternatifi ne olabileceği konusunda düşünerek epey bir zamanımızı aldı (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 çevrimiçi öğretim ortamlarında gerçekleştirmesi gereken teknik rollere uyum sürecinde problemler yaşamış, yaşadığı problemler süreç içerisinde azalma göstermiştir. Ö.E.2 nin geleneksel sınıflardaki ders anlatma alışkanlıklarını uzaktan eğitim ortamında kullanmaya çalışmış fakat teknik eksikliğinden dolayı bunu gerçekleştirememiştir. Ö.E.2 ders anlatım şeklini sahip olduğu teknik bilgilere göre yeniden düzenlemiştir. Ö.E.2 çevrimiçi öğretim ortamında yer alan teknolojileri ve öğretme araçlarını öğrenip derslerini zenginleştirme noktasında ısrarcı olmamıştır.

4.2.1.4.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular

Ö.E.3 uzaktan eğitim ortamında ders verdiği 15 haftalık süre içerisinde teknik rollerini hemen hemen hiç gerçekleştirememiştir. Ö.E.2 uzaktan eğitim merkezi personelinin yardımıyla derslerine başlamış, derslerine uzaktan eğitim merkezinde devam etmiş ve ders anlatımını personel yardımıyla yapmıştır. Canlı sınıflara giriş, kamera, mikrofon ayarları, içerik yükleme gibi en basit bileşenleri dahi gerçekleştiremeyeceğini belirtip, teknik olarak yapması gereken tüm işlemleri yardımcı personelden talep etmiştir. Ö.E.3 süreç içerisinde kendini geliştirmek için ısrarcı olmamıştır.

Ö.E.3 ‘ün teknoloji kullanımına karşı önyargıları, uzaktan eğitim ortamında kendini rahat hissetmemesi, karşılaştığı uzaktan eğitim teknolojilerini öğrenmenin zor olduğunu düşünmesi Ö.E.2’de teknik konularda kendisini geliştirmek için özgüven eksikliği

oluşturmuştur Araştırmacı yapmış olduğu gözlemlerde Ö.E.3 ‘ün teknik rollerine yönelik hemen hemen hiç olumlu veri elde edememiştir.

Ö.E.3’ün teknik olarak eksikliği uzaktan eğitime karşı olumsuz tutum geliştirmesine neden olmuş ve uzaktan eğitimde örgün eğitimdeki kadar başarılı olamayacağını düşünmesine neden olmuştur:

> Teknoloji kullanmada çok iyi değilim. Belki başka hocalar uzaktan eğitimde kendilerini daha başarılı hissedebilir. Ders notu olarak uzaktan eğitimdekiler daha başarılı olabilir ama örgün eğitimdekiler daha iyi bir eğitim alıp mezun olacaklar. Tabiki kendimi örgün öğretimde daha başarılı buluyorum (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 ‘ün uzaktan eğitimde ilk kez ders veriyor olması, uzaktan eğitim için deneyimsiz olması, çevrimiçi sınıflarda yer alan teknolojileri kullanamamasından dolayı mevcut bilgi ve deneyimlerini öğretim sürecine aktaramaması uzaktan eğitime karşı olumsuz tutum geliştirmesine ve kendini başarısız hissetmesine neden olmuştur.

Ö.E.3’e uzaktan eğitim sistemini kullanmaya başlamadan önce eğitim verilmiş fakat almış olduğu eğitimin yeterli olmadığını, sistemde yer alan teknolojileri kullanmayı öğrenene kadar yardım isteğinde bulunmuştur: Ö.E.3 bütün derslerini yardımcı personel yardımıyla yürütmüştür. Sistemde meydana gelebilecek problemler kendisinde tedirginlik oluşturmaktadır. Kendini geliştirme noktasında ve uzaktan eğitim teknolojilerini kullanmada direnç göstermektedir. Sistemin ekstra özelliklerini kullanmama da ısrarcı olmuştur.

Ö.E.3 süreç içerisinde öğrencilere teknik destek de bulunamamış ve öğrencilerin yaşamış olduğu teknik problemler için bazen hiçbir şey yapmamış bazen de uzaktan eğitim merkezi personeline yönlendirmiştir.

Ö.E.3 derslerinde yazılardan oluşan sunular kullanmıştır. Ö.E.3 metin halinde vermiş olduğu içerikleri uzaktan eğitim personeline ileterek sunuya çevirmesini talep etmiştir. Ö.E.3 süreç sonuna kadar derslerinde kullanmış olduğu sunuların hazırlanması için uzaktan eğitim personelinden yardım almıştır. Bunun dışında çevrimiçi sınıflarda materyal ya da çoklu ortam öğeleriyle zenginleştirilmiş içerikler kullanmamıştır.

Ö.E.3’ün geleneksel öğretim ortamlarındaki alışkanlıklarını çevrimiçi öğretim ortamına aktarma isteği medya tasarımcısı rolüne uyumunu zorlaştırmıştır. Ö.E.3 sunu hazırlamasını bilmediğinden çevrimiçi öğretim faaliyetlerinde kullandığı içeriklerin hazırlanmasında destek almıştır. Ö.E.3 bilişim teknolojilerine karşı olan ilgisizliği, bilişim teknolojilerini kullanım becerilerinin az olması çoklu medya öğeleriyle zenginleştirilmiş içerik ve materyaller hazırlayamamasına neden olmuştur.

Ö.E.3 ün çevrimiçi sınıflardaki teknolojileri kullanamaması, metin tabanlı sunular dışında materyal kullanmaması, öğrencilerle sohbet dışında diyalog kuramaması

geleneksel sınıf ortamında gerçekleştirdiği faaliyetleri yapamamasına, bilgi ve deneyimlerini uzaktan eğitim ortamına aktaramamasına neden olmuştur:

> Örgün eğitimde rehberlik hizmetleri ile ilgili uygulamalı seanslar yapabiliyorum, öğrenciyle daha iyi bir iletişimimiz oluyor, öğrenci derse daha çok katılım sağlıyor. Belki burada yapabileceği araçlar olabilir. Varsa da ben bilmiyorum. Belki vardır ama benim herhangi bir deneyimim yok. Mesela rehberlikte rahatlama hareketleri-egzersizleri var, onları nasıl yaptıracağım (Ö.E.3, Ara Mülakat, Mayıs 2010).

Genel olarak Ö.E.3'ün teknik yeterliliklerini değerlendirdiğimizde süreç içerisinde hemen hemen hiç ilerleme kaydedememiştir. Ö.E.3'ün teknik yetersizlikleri pedagojik, sosyal ve yönetimsel rollerinde yapması gerekenleri de etkilemiştir. Ö.E.3'ün teknoloji okuryazarlık düzeyinin az oluşu, uzaktan eğitime karşı olumsuz tutumları, teknolojiyi kullanmayla ilgili özgüven eksikliğinden kaynaklanan bireysel olarak sistemi kullanamayacağını düşüncesi, geleneksel ortamlardaki bilgi, yöntem ve deneyimlerini kullanma isteği Ö.E.3'ün teknik rollere uyum sürecine etki etmiştir.

4.2.2. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerine Etki Eden Bireysel Faktörler ile İlgili Elde Edilen Bulgular

Eğitim ortamlarındaki yeniliklere karşı kişilerin bireysel düşünce, tutum, his ve algıları bu yenilikleri kabul etmede ve uyum sağlamada önemli ve hesaba katılması gereken bir etkendir (Moore ve Benbasat, 1991, Davis, 1993). Uzaktan eğitim topluluğu içinde öğretim elemanlarının uyum süreçlerini incelerken topluluk içerisinde bulunan bileşenlerin etkisi hesaba katılarak yorumlamalar yapılmıştır. Tablo 36'da her bir öğretim elemanının uzaktan eğitim ortamına uyum sürecine etki eden bireysel faktörler tekrarlanma sayısına göre verilmiştir.

Tablo 36. Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerine Etki Eden Bireysel Faktörlerle ile İlgili Kodların Frekans Değerleri

TEMA	KODLAR	ÖE1	ÖE2	ÖE3	TOPLAM
Bireysel Faktörler	Teknolojiye Karşı Olumsuz Tutum	3	2	3	8
	Teknolojiye Karşı Olumlu Tutum	4	1	0	5
	Kişisel Beklentiler	10	3	6	19
	Önceki Deneyimler	4	3	3	10
	Fizyolojik Etkenler	8	2	11	21
	Olumsuz Algılar	1	4	8	13
	Olumlu Algılar	6	5	3	14
	Mesleki Doyum	1	1	3	5
	Kişisel Gelişim	2	4	5	11
	Kendine Güven	5	0	0	5
	Güven Eksikliği	0	0	5	5
	Değişime Karşı Direnç	2	0	6	8

Tablo 36 incelendiğinde kişisel beklentiler ve fiziksel etmenler öğretim elemanlarının uyum sürecine etki eden önemli faktörler olduğu gözlemlenmektedir.

4.2.2.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular

Ö.E.1 süreç içerisinde kendini teknoloji kullanımında sürekli geliştirmek istemiş ve teknolojiye karşı tutumları uzaktan eğitime uyum sağlamasına etki etmiştir. Ö.E.1 teknolojiye yatkın olmaya çalışmış, bilgi ve birikimleri seviyesince teknolojiye karşı çoğu zaman olumlu tutumlar geliştirmiştir. Ö.E.1'in uzaktan eğitimle ilgili düşünceleri uzaktan eğitim teknolojilerine karşı olumlu tutum sergilediğini göstermektedir.

> Öncelikle şunu söyleyeyim.21. yy da insanların bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanması gerekir. Çağın gereği neyse ondan faydalanmak zorundayız. Yaşam boyu eğitim politikası doğrultusunda uzaktan eğitim bence gerekli ve önemli bir, yaklaşımdır (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1'in uzaktan eğitim merkezi ve uzaktan eğitim sisteminden kişisel beklentileri öğretim elemanının uyum sürecine etki etmiştir. Ö.E.1 uzaktan eğitim ortamında ders vermenin daha zahmetli olduğunu, fazladan beceri, kabiliyet ve uğraşı gerektirdiğini ve almış olduğu ücretin kişisel beklentisinin altında kaldığını belirtmiştir:

> Ücret olarak hiçbir katkısı olmayan bir şey. 85 öğrenci 20 şer dakikadan bile olsa dünyanın zamanını alır. Bu kadar kişinin sınavını ekrandan nasıl yapacaksın. Adam bağlanamayacak heyecandan şundan bundan bunu nasıl çözeceksin. Belli bir süre sonra bazı hocalar bu ücrete bu iş bu kadar yapılır der çeker gider (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

O.E.1 uzaktan eğitimde ders verdiği süreçte yaşadığı fizyolojik problemlerden süreç içerisinde defalarca rahatsızlığını dile getirmiştir. Ö.E.1 sürekli olarak soğuk, yorgunluk, sürekli bilgisayara bakmaktan kaynaklanana göz ve baş ağrısından şikayet etmektedir. Ö.E.1 gün içerisindeki yoğunluğundan dolayı uzaktan eğitim derelerine yorgunlukla başladığını ve bu durumun kendisini fizyolojik olarak etkilediğini belirtmektedir:

> Ders anlatırken, konuyu anlatırken, geç saatlerde ders anlatmış olmaktan kaynaklanıyor, konunun bütünlüğünü kaçırdığımı hissediyorum ve tekrar toparlamak zorunda kalıyorum. Bide sürekli kulaklıkla ders anlatmak, ders bittikten sonra bende sorunlar yaratıyor. Kulaklarımda sürekli bir çınlama sesi devam ediyor ve yorgunluktan uykuya geçemiyorum (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 ayrıca ders anlatırken sürekli oturmanın ve hareketsiz kalmanın da kendisini rahatsız ettiğini belirtmektedir.

> Ders anlatırken yine öğrencilerin gerçi daha bağımsız hareket etme şansları var, bi kere ders sürelerini mümkün olduğunca uzatmamaya çalışıyorum yani standart süreleri ne ise blok yapmamaya çalışıyorum. Buna rağmen yinede uykum geldiğini hissediyorum (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 uzaktan eğitimin bazı özelliklerine karşı olumsuz algılara sahiptir. Ö.E.1 uzaktan eğitimin yapısı gereği yapamadığı bazı uygulamalardan ve uzaktan eğitim sisteminin eğitim verdiği programa uygunluk göstermediğini düşündüğünden olumsuz algılar geliştirmiştir.

> Yalnızca bazı mesleklerin oluşumunda ya da bazı mesleklere insan yetiştirilirken uzaktan eğitimin bazı uygulamalarının bazı alanlarda yetersiz kalacağı düşüncesindeyim. Örnek vereyim kendi alanımla ilgili bir örnek verecek olursam, okul müfettişi ve eğitim yöneticisi yetiştiriyoruz.ya da milli eğitime üst düzey eğitim yöneticisi yetiştirmeye çalışıyoruz. Burada bu mesleğin uygulama alanlarının uzaktan eğitim ile yapımla şansını çok düşük olduğunu düşünüyorum. Sıkıntı yaratacaktır, nitekim şu anda uygulamada bu sıkıntıyı aşmak için arkadaşımla birlikte formüller arıyoruz. Bu bana uzaktan eğitimin dezavantajı gibi görülmekte, diğer yandan bir dezavantaj olarak Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı derki, insanlar kişileri ve davranış biçimlerini rol modeli olarak alırlar. O zaman uzaktan eğitimde bireyin bir başkasının ya da çevresindeki etkileşimde bulunduğu nesneleri bir rol modeli olarak alabilme şansının düşük olduğunu düşünüyorum (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1'in sistemle ilgili olumlu algıları daha fazladır. Uzaktan eğitimi düşünce olarak benimsemiş ve önemsemektedir. Ö.E.1 uzun yıllardır uzaktan eğitimi takip ettiğini, Türk eğitim sistemindeki problemlere nasıl çözüm getirebileceğini ve uzaktan eğitimin sürekli eğitim ihtiyacını düşünmektedir:

> Ben 1983 ten beri uzaktan eğitim ile ilgili bilgi sahibi olduğum için olumsuz düşünceye sahip değilim her şeyden önce yani bunun dünya da özellikle kuzey iskandinavya ülkelerinde okuma yazma için bile başarıyla uygulandığını da biliyorum. Yani bizim halk eğitim merkezlerinin yaptığı görevin birçok kısmını orada uzaktan eğitim ile yapıyor insanlar. Özellikle Ulaşım engellerinin olduğu yerlerde, örneğin taşımalı eğitime benzer bir eğitim uygulamasının sonucu gibi bakılıyor bazı ülkelerde, uzaktan eğitime biraz öncede ifade ettim yaşam boyu eğitim çerçevesinde bakıyorum. Yani insanların eğitim ihtiyacının sürekli okullarda olması gerektiği gibi bir şey düşünmüyorum. Eğitim yaşam boyu devam ettiğine göre buradaki eksikliği en çok giderecek olan şey uzaktan eğitimdir (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 uzaktan eğitim ortamlarında ilk defa ders anlatmış olmasına rağmen sistemi kullanmada ve yeni teknolojileri eğitim ortamına entegre etmede kendine güvenmektedir.

Ö.E.1 süreç içerisinde öğrencilerden gelen uzaktan eğitimdeki ders yapısındaki değişiklikleri uygulamamada ısrarcı olmuş ve çevrimiçi dersleri kendi istediği gibi devam ettirmiştir. Bu durum öğrencileri rahatsız etmiştir.

Ö.E.1 genel olarak uzaktan eğitimi benimsemekte ve uzaktan eğitme karşı olumlu algılar geliştirmektedir. Bu durum Ö.E.1'in uyum sürecine olumlu katkı yağmıştır. Ö.E.1'in bireysel olarak süreçten en büyük şikâyeti, yorgunluk, geç saatte ders anlatma, bilgisayara bakmaktan kaynaklanan göz ve baş ağrısı, soğuk ortam ve ders anlatırken hareketsiz kalma gibi fizyolojik etkenlerdir.

4.2.2.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular

Araştırmacı gözlemlerinde ve mülakatlarda Ö.E.2'nin kendini teknoloji kullanımında yeterli görmediğini gözlemlemiş ve Ö.E.2'nin teknolojiye karşı olumsuz bir tavır sergilemesi uyum sürecini etkilemiştir.

Ö.E.2 uzaktan eğitim sisteminde çevrimiçi sınıf faaliyetlerindeki performansının yorgunlukla ilişkili olduğunu belirtmektedir.

> Sınıf ortamının yerini bir şey tutamaz. Sınıf ortamında öğrenciyle diyalogumuz daha iyi. Uzaktan eğitimde dersleri gece veriyoruz. Haliyle daha yorgun oluyoruz (Ö.E.2, Ara Mülakat, Mart 2010).

Ö.E.2 bir dönem boyunca ders vermesine rağmen uzaktan eğitim ile ilgili olusuz düşünceleri değişmemiştir. Ö.E.2 çevrimiçi derslere başlamadan önceki düşüncelerinin dönem sonunda da devam ettiğini belirtmektedir. Ö.E.2 uzaktan eğitim hakkında olumsuz düşüncelere sahip olsa da geleneksel sınıf ortamlarıyla karşılaştırmalar yaparak artılarını da ortaya koymaktadır.

> Uzaktan eğitimdeki derslerime başlamadan önce böyle bir şeyin çok etkili olmayacağı görüşündeydim. Ama teknolojinin bu hızlı değişimine karşı böyle bir şeyin ister istemez karşıma çıkabileceğini de düşünmedim değil. Ama başladıktan sonra şöyle bir farklılık olduğunu gördüm. Biz mesela lisans yüz yüze eğitimde daha çok öğrencilerin ders anlatımıyla işi götürdüğümüzü söyleyebilirim ama burada öğretim üyesi olarak biz bizzat kendimiz etkili oluyoruz. Bu da belli toplu bilgilerin verilebilmesi adına işin yararlı tarafı bu olabilir. Ama tabii ki şu sıkıntılı bir durumdur. Yani soru sorma, öğrenciyi derse katma, öğrenciden en üst seviyede verim alabilme noktasında hala sorunlu olduğunu düşünüyorum (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 uzaktan eğitim hakkında olumsuz düşüncelere sahip olsa da geleneksel sınıf ortamlarıyla ve günümüzdeki eğitim yaklaşımlarıyla karşılaştırmalar yaparak artılarını da ortaya koymaktadır.

> Uzaktan eğitimim kendine özgü mutlaka avantajları vardır. Yani Antalya'daki bir öğretmene ulaşabiliyorsunuz. ama uzaktan eğitimin gene de küçük gruplarla yapılabilecek yakından eğitime tercih edilmesi söz konusu değil. Sınıf ortamında daha başarılı olacağımı düşünüyorum (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 zaman ilerledikçe sistemi daha iyi kullandığını ve deneyim ve tecrübelerinin artmasının uyum sürecini hızlandırdığını belirtmektedir:

> Yani geldiğiniz zamanki durumunuz ile şimdiki durumunuz arasında değişim var mı yok mu? Varsa biz iyi yoldayız. Genelde çok büyük değişimin olduğunu söylüyorlar.
> Aynı durum benim içinde geçerli Kendimi geliştirdikçe sistemi daha iyi kullanıyorum (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 destek aldığı 1-2 haftadan sonra sistemi kendi başına kullanabilmektedir. Bu durum Ö.E.2'yi olumlu etkilemiş ve dersleri kendi odasından devam ettirmiştir. Ö.E.2'nin çevrimiçi sınıflardaki ders anlatım şekli belirli bir standardın dışına çıkmamış ve Ö.E.2

yoğun iş temposundan dolayı uzaktan eğitim topluluğu içerisinde çevrimiçi dersler haricinde çok bulunmamıştır. Ö.E.1 'in uzaktan eğitime yönelik olumsuz bakış açısı kendini geliştirmesini ve uzaktan eğitim bileşenlerini daha etkili kullanamamasında etkili olmuştur.

4.2.2.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular

Ö.E.3 'ün günlük hayatında ve profesyonel mesleki hayatında teknoloji çok fazla kullanmadığını belirtmektedir. Ö.E.3 uzaktan eğitim sisteminde çevrimiçi öğretim faaliyetlerine başladığı süreçten itibaren, karşısına çıkan teknolojileri kullanamayacağını, tedirginlik yaşadığını ve yardıma ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Teknolojiye karşı olumsuz algıları Ö.E.3 ün süreç içerisinde ilerlemesine neden olmuştur. Ö.E.3 çevrimiçi sınıflarda ders anlatırken yanında yardım için yer alan uzaktan eğitim personelinin olmasından rahatsızlık duymakta, kendini rahat hissetmemektedir.

> Kendi odamda ders yapmış olsaydım o daha faydalı olabilirdi. Kendimi daha rahat hissedebilirdim (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 uzaktan eğitimdeki öğretim faaliyetlerinin yapısı, dersleri işleyiş şekli ve öğrenciyle etkileşimde kişisel beklentilerini karşılayamadığını düşünmekte ve bu durumdan rahatsızlığını dile getirmektedir.

> Sanal sınıfta hiç rahat değilim. Sunuya bağımlı kalmak zorundayım. Hep ben anlatmak durumundayım. Sandalye ye oturup kameraya bakıyorum, ders sonuna kadar konuşuyorum. Örgün eğitimde sınıfta dolaşıyorsun öğrenciyle etkileşimin oluyor. Öğrencilerin sorduğu sorulara göre ders şekilleniyor (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 sahip olduğu öğretim deneyiminin çevrimiçi öğretim faaliyetlerinde konuyu anlatmada etkili olduğunu fakat deneyimlerinin sistemi bütün halinde etkili bir şekilde kullanmak için yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Ö.E.3 uzaktan eğitimde derslerin uzun oluşunu, kendisi sürekli aktif olduğu için daha çok yorulduğunu, bilgisayar ekranına sürekli bakmaktan dolayı baş ve göz ağrısı yaşadığını ve yorgun bir şekilde dersleri yürüttüğünden dolayı problemler yaşadığını belirtmiştir. Ö.E.3 süreç içerisinde sürekli bu rahatsızlıklarını dile getirmiştir.

> Gözlerimde problem olduğu için fizyolojik olarak gözlerimde bir rahatsızlık. Birde şunu söyleyeyim, bizim gibi gün boyu derse giren hocalar için akşam bilgisayar ekranında ders anlatmak büyük bir külfetti. Yani yorgun zamanıma denk geldi, gün boyu dersim olmamış olsa daha güzel olabilirdi ama bir sürü dersimiz var üstüne birde bu, çok yorucu oldu. Ders sırasında hareketsizlik de beni rahatsız etti. Sürekli oturarak ders yapmak, sınıfta olsa dolaşabiliyorsun. Benim kendime ait fiziksel boyutta sınırlanmış hissettim. Bir ara ışıkların yetersizliğinden sorun yaşadım (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3'ün uzaktan eğitimde deneyiminin olmayışı öğretim elemanında bazı tedirginlikler ve önyargılar oluşturmuştur.

> Ama kendim ders anlatma olarak çok tedirginliklerim vardı. Yani neler olacak, zamanı ayarlayabilecek miyim, onlar beni nasıl görecek, ben onları nasıl göreceğim, onlarla nasıl iletişim kuracağım, ilk başlarda müthiş tedirgindim, şimdiye kadar hiç böyle ders yapmadığım için çok zorlanacağımı düşünüyordum. Ne olacak, ne gidecek, zamanında bitirebilecek miyim, veya erken biterse ne olur, ben bunlara bir şey sorabilecek miyim, cevap alabilecek miyim. Bu adamlar beni dinlerken ben onları da çok düşündüm. Beni gerçekten dinliyorlar mı yoksa bilgisayarlarını açık bırakıp gittiler mi, yoksa yoklamaya katılıp kapattılar mı? (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3'ün teknoloji karşı olumsuz düşünceleri, bilişim teknolojilerini kullanma düzeyinin ve becerilerinin az oluşu, tedirginlikleri, yaşayabileceği problemleri düşünerek zorlanacağını düşünmesi Ö.E.3'ün uzaktan eğitim ortamına uyum sürecine olumsuz etki etmiştir.

Ö.E.3 süreç ilerledikçe uzaktan eğitimin faydalarının farkına varmış ve öğrencilere ve kendisini birçok avantaj sağladığını gözlemlemiştir.

> Ama uzaktan eğitimde bizim içinde başlangıçta bir zahmet süreci oluyor. 3-4 kaynaktan ders notu hazırlıyorum. Sonrası için çok güzel bir şey. O sunular her zaman elimizin altında örgün eğitim içinde kullanabilirim. O yönden baştan zahmetli ama sonradan avantajlı. Uzaktan eğitimde öğrencide daha başarılı olur çünkü ben vermek istediğim her şeyi veriyorum onlara (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 öğrencilerin uzaktan eğitimde daha fazla bilgi ilet etkileşimde olduğunu, akademik başarılarının üst düzey olacağını fakat geleneksel sınıf ortamlarındaki sınıf içi etkileşimi uzaktan eğitimde kullanamadığı için geleneksel sınıf ortamındaki öğrencilerin daha deneyimli olarak programdan mezun olacağını belirtmiştir.

> Tabi ki örgün eğitimde kendimi daha başarılı buluyorum. Teknoloji kullanmada çok iyi değilim. Belki başka hocalar uzaktan eğitimde kendilerini daha başarılı hissedebilir. Ders notu olarak uzaktan eğitimdekiler daha başarılı olabilir ama örgün eğitimdekiler daha iyi bir eğitim alıp mezun olacaklar (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 uzaktan eğitimde ders anlatmış olduğu süreç içerisindeki faaliyetlerinde eksiklikler olduğunu düşünmekte yaşamış olduğu teknik problemleri aşıp, uzaktan eğitime yönelik becerilerini geliştirdiğinde daha başarılı olabileceğini ve bunu etkileyecek faktörlerin bireysel araştırmaları ve gayretleri ile doğrudan ilgili olduğunu belirtmiştir.

> Tabi zamanla daha alışmış olurum, daha rahat olurum. Daha farklı bir şeyleri denerim mutlaka. Şimdiye kadar denemediğim dersin daha zevkli daha eğlenceli hale getirmek için neler yapabileceğimi araştırırım. Belki bunu size bile sorabilirim. Ders notlarımı daha çok geliştirebilirim. Ders anlatımımım ve kullandığım yöntemler daha da çeşitlenebilir. Bu da daha başarılı olmamızı sağlar (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 süreç sonunda uzaktan eğitimde uyum sağlamada yaşamış olduğu sorunlar genel olarak teknik problemlerden ve görev yaptığı eğitim ortamındaki yeni bir uygulama olmasından kaynaklandığını belirtmektedir. Ayrıca Ö.E.3 süreç içerisinde yaşamış olduğu deneyimlerin kendisine yeni bilimsel araştırma olanakları fikirleri verdiğini ve bu durumun motivasyonunu arttırdığını ifade etmektedir.

> Uzaktan eğitim fakültede bir iki yıldır yapılıyor olsaydı. Bide alan olarak bilgisayara daha hakim olsak, teknik bilgimiz fazla olsa, bilgisayarın fonksiyonlarını daha fazla bilsek daha iyi uyum sağlardım. Uzaktan eğitim ile ilgili akademik çalışmaları incelemiş olsaydım uyum sürecim daha çabuk olurdu ve kendimde akademik çalışma yapmak isterdim.Çünkü Türkiye'de çok yeni bir alan. Mutlaka bu konuyla ilgili yurt dışında çok farklı çalışmalar vardır ama hiç bilgim yok. Kendim birçok şey üretmeyi de düşünürdüm bu anlamda. Ayrıca bu durum motivasyonumu da arttırırdı. Kısaca söylemek gerekirse bilmediğimiz şeyler bizi sürekli tedirgin eder (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 'ün uzaktan eğitim ortamlarına uyum sağlamada bireysel faktörler oldukça önemli olmuştur. Ö.E.3'ün uzaktan eğitim teknolojilerini kullanma eksikliği, kendine güvenmemesi, uzaktan eğitim ile ilgili tereddütleri, yaşamış olduğu fiziksel problemler ve kişisel olarak kendini geliştirmemesi Ö.E.3'ün uyum sürecine etki eden faktörlerdir.

4.2.3. Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerine Etki Eden Organizasyonel Faktörler ile İlgili Elde Edilen Bulgular

Uzaktan eğitim ortamındaki organizasyon yapısı ve organizasyon eğitim-öğretim faaliyetlerindeki etkisi tüm topluluğu ve işleyişi etkilemektedir. (Cukusic ve ark., 2010) Bu yüzden herhangi bir uzaktan eğitim topluluğu üzerinde yapılan çalışmalarda organizasyon yapısı hesaba katılmalı ve araştırmanın çerçevesi organizasyon yapısı hesaba katılarak oluşturulmalıdır.

Çalışmada öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerine etki eden organizasyonel faktörlerle ilgili bulgular detaylı bir şekilde açıklanmış ve yorumlanmıştır. Aşağıdaki tabloda her bir öğretim elemanının uzaktan eğitim ortamına uyum sürecine etki eden organizsyonel faktörler tekrarlanma sayısına göre verilmiştir.

Tablo 37. Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerine Etki Eden Organizasyonel Faktörlerle ile İlgili Kodların Frekans Değerleri

	KODLAR	ÖE1	ÖE2	ÖE3	TOPLAM
ORGANİZASYONEL FAKTÖRLER	Öğrenci Yetersizlikleri	6	1	1	8
	Yönetimsel Sorunlar	1	0	1	2
	Teknik Destek	2	5	4	11
	Organizasyonel Eksiklikler	10	4	4	18
	Yönetimsel Destek	1	4	1	6

Tablo incelendiğinde organizasyonel eksiklikler ve teknik desteğin öğretim elemanlarının uyum sürecine etki eden önemli faktörler olduğu gözlemlenmektedir.

4.2.3.1. Ö.E.1 ile İlgili Bulgular

Ö.E.1 uzaktan eğitim sisteminde ders vermiş olduğu süreç içerisinde öğrencilerin teknik yetersizliklerinin, sistemi kullanma eksikliklerinin, öğrencilerle diyaloglara cevap verme eksikliklerinin kendisini olumsuz etkilediğini belirtmiştir:

> Karşımdaki grubun %90' ının belge paylaşımını yapamadığını düşünüyorum. Onlar derse konuşarak ya da sunucu olarak katılmıyorlar, onlara kalırsa sürekli sistemi suçluyorlar., teknik problem var falan fakat ben aynı fikirde değilim bir kere kendi araçlarını kontrol etmiyorlar. Benim kendi gözlemlerimi söylüyorum, ikincisi mikrofonlarıyla ilgili bir sıkıntıları var birçoğu mikrofonu hala kullanmıyor. Bir diğeri yine bu teknik problemlerle ilgili olarak neyi nasıl yapacakları konusunda pek bilgi beceri sahibi, belki bilgileri var orada sistemde ama o bilgiyi kullanabilmeleri yok, kullanamıyorlar yeterince. Bu yetersizlik benim ders anlatmamı etkiliyor (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 öğrenci yetersizliklerini uzaktan eğitim merkezinin eksikliği olarak görmektedir. Ö.E.1 uzaktan eğitim sisteminin kullanımı ile ilgili öğrencilere eğitim verilmesi gereğini düşünmektedir.

> Ama bize bunu iş gören olarak arkadaşların anlatması yeterli değil, aynı zamanda uzaktan eğitim merkezine kayıt olan öğrencilere en az 10-15 günlük bir eğitimle bu işin yapılması gerekir, o zaman daha yüksek bir verim elde edilir (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 ayrıca derslerinin kayıt altına alınmasından da rahatsızlık duymakta ve bu durumun kendisinde stres oluşturduğunu belirtmektedir. Ö.E.1 uzaktan eğitim merkezi tarafından kendisine sunulan teknik destekten memnun kalmış ve uzaktan eğitimde teknik problem yaşamamsında etkili olduğunu belirtmiştir.

Ö.E.1 uzaktan eğitim merkezinde ders anlattığı süre içerisinde ortamın ders anlatmak için uygun olmadığını ve merkez çalışanlarının yorgun günün ardından dinlenmesine yönelik herhangi bir şey yapmadıklarını belirtmiştir.

Ö.E.1 uzaktan eğitim merkezinin öğrencileri değerlendirmek için kullanmış olduğu sınav sisteminin güvenilir olmadığını düşünmektedir.

> Oradaki öğrencilerin bu testleri cevaplandırmaları ile ilgili güvenliğe kuşkuyla bakıyorum. 4-5 öğrencinin bir araya gelip o soruları yapmadığını nereden bilebilirim ben (Ö.E.1, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.1 vermiş olduğu derslerin ücretlerindeki belirsizlik ve gecikmelerden dolayı defalarca uzaktan eğitim merkezi ile iletişime geçmiş ve bu durumdan rahatsızlığını sürekli olarak uzaktan eğitim personeline ve yöneticilerine iletmiştir.

Ö.E.1 derslerindeki verimi arttırmak, yaşadığı fiziksel sorunları azaltmak, işleyiş ile ilgili sorunları çözmek için sık sık uzaktan eğitim merkezi yönetici ve personeli ile görüşmüş, talepleri doğrultusunda uzaktan eğitim merkezi personelinin ve yöneticilerinin vermiş olduğu desteği çevrimiçi öğretim faaliyetlerini yansıtmaya çalışmıştır.

4.2.3.2. Ö.E.2 ile İlgili Bulgular

Ö.E.2 uzaktan eğitim ortamında ders vermeye başlamadan önce teknik olarak eksik olduğunu ve ders anlatmasının uzaktan eğitim personelinin kendinse sunacağı destekle gerçekleşebileceğini belirtmiştir. Ö.E.2 İlk hafta ders anlatımlarında ve sistemin kullanımı ile ilgili uzaktan eğitim personelinden yardım almış ve derslerini bu şekilde yürütmeye başlamıştır. 2. Haftadan itibaren derslerini kendi odasında anlatmak istediğini belirtmiştir. Uzaktan Eğitim personelinin kendisine vermiş olduğu destek ile derslerini yürütebildiğini ve kendisine sunulan destek ile birlikte sorun yaşamadığını belirtmiştir.

> Ben teknolojiden hiç anlamam. Teknoloji ile aram iyi değil. Teknik elemanların yani sizlerin katkısıyla herkes görevini yaparsa iyi olacağını düşünmüştüm. Teknik servisteki arkadaşlarla hiçbir uyumsuzluk yaşamadım ve dolayısıyla teknik işlerden hiç anlamam ama teknik konuşlarda bir sorun yaşamadım (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 teknik konularda uzaktan eğitim personelinin kendisine verdiği desteğin yanı sıra uzaktan eğitim faaliyetlerini daha iyi nasıl yapabileceği ile ilgili kendisine eğitim ve destek verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

> Öğrenme soru sormaya bağlıdır. Her soru sorduğumuzun cevabını alırsak sorun yok dolayısıyla biz böyle bir sorunu da akla getirmedik. Bu çok doğaldır. Teknik servis bizim sorularımıza cevap veriyorsa ki veriyor sorun yok demektir. O zaman belki şöyle bir eksikliği olabilir. Bu sistemde daha ne tür kolaylıklar sağlanabilire ilişkin seminer veya tanıtım olabilir (Ö.E.2, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.2 de vermiş olduğu derslerin ücretlerindeki belirsizlik ve gecikmelerden dolayı defalarca uzaktan eğitim merkezi ile iletişime geçmiş ve bu durumdan rahatsızlığını sürekli olarak uzaktan eğitim personeline ve yöneticilerine iletmiştir. Ö.E.2 nin uzaktan eğitim

sistemi ile ilgili rahatsız olduğu bir diğer problem uzun ders saatleri ve derslerin arka arkaya yapılmasıydı. Ö.E.2 ders saatleri ve süreleri ile ilgili esneklik ve yeni bir planlama yapmak istemiş, uygun bulunmayan istekleri Ö.E.2 yi rahatsız etmiştir.

Ö.E.2 uzaktan eğitimin ihtiyaç duyduğunda kendisine vermiş olduğu desteği yeterli bulmuş fakat uzaktan eğitimdeki deneyimsizliğini azaltacak tecrübesini arttıracak faaliyetler yapılmamasını uzaktan eğitim merkezinin bir eksikliği olarak görmektedir.

4.2.3.3. Ö.E.3 ile İlgili Bulgular

Ö.E.3 uzaktan eğitim ortamlarında yaşamış olduğu problemlerin çoğunlukla kendi yetersizliklerinden kaynaklandığını, fakat uzaktan eğitim merkezinin kendilerini uzaktan eğitim ortamına yeterince hazırlanmadığını belirtmiştir:

> Sistemin daha iyi tanıtılması gerekirdi. Ben şu anda sistemi çok iyi bilmiyorum. Baştan bize bir iki defa seminerler verilse idi daha iyi olurdu (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Ö.E.3 dönem boyunca tüm faaliyetlerinde uzaktan eğitim personelinden yardım alarak derslerini devam ettirmiş, tek başına sistemi kullanamamıştır. Ö.E.3 uzaktan eğitim personeline bağlı olarak eğitim dönemini tamamlayabilmiştir.

Ö.E.3 öğrencilerin sistemi kullanmada yaşadıkları sorunların çözümleri ve öğrencilere çevrimiçi sınıflarda nasıl davranmaları gerektiği ile ilgili uzaktan eğitim merkezi tarafından eğitim verilmesi gerektiğini, bu eksikliğin çevrimiçi ders faaliyetlerini olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Ö.E.3 ayrıca uzaktan eğitim merkezinin işleyiş ile ilgili almış olduğu bazı kararlardan rahatsız olmuş ve bu kararların kendisinde stres oluşturduğunu belirtmiştir.

> Dersler kayıt altına alındığı için insan her şeyi daha dikkatli yapmak istiyor. Uzaktan eğitimde her şey daha dikkatli yapılıyor. Kayda anlıyor olması ister istemez bir miktar stres yaratıyor. Kayıt altına alındığı için olması gerekeni yapma ya da en iyisini yapma gerekiyor (Ö.E.3, Ana Mülakat, Haziran 2010).

Uzaktan eğitim ortamlarında uyum süreçlerinde tüm öğretim elemanları organizasyonel faktörlerin sistemin ilerleyişi ve kendilerinin entegre, uyumlu ve etkili bir şekilde sistemi kullanabilmeleri için önemli olduğunu belirtmiştir. Uzaktan eğitim merkezinin kendilerine sunduğu teknik desteği yeterli bulmuş, fakat kendilerini geliştirecek yeterli bir eğitim vermemesinden kendilerini çok geliştiremediklerini belirtmişlerdir. Öğretim elemanları ayrıca kendilerine verilen eğitim ve teknik desteğin öğrencilere de verilmesi gerektiğini, çevrimiçi sınıflarda yaşadıkları birçok problemin öğrencilerin çevrimiçi öğretim ortamlarındaki yetersizliklerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörler, birbirleriyle ilişkilidir. Öğretim elemanlarının bir problem olarak ifade ettiği öğrenci yetersizlikleri, öğrencilere organizasyon tarafından yeterli düzeyde sağlanmayan teknik destek sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sisteminin tüm bileşenlerini kullanamaması, organizasyon tarafından yeterli düzeyde verilmeyen teknik destek, öğretim elemanlarının bireysel gelişim eksikliği ve zaman yönetimi eksikliği gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır.

Şekil 21'de öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörler ve bu faktörlerin birbirleriyle olan ilişkileri gözlemlenmektedir.

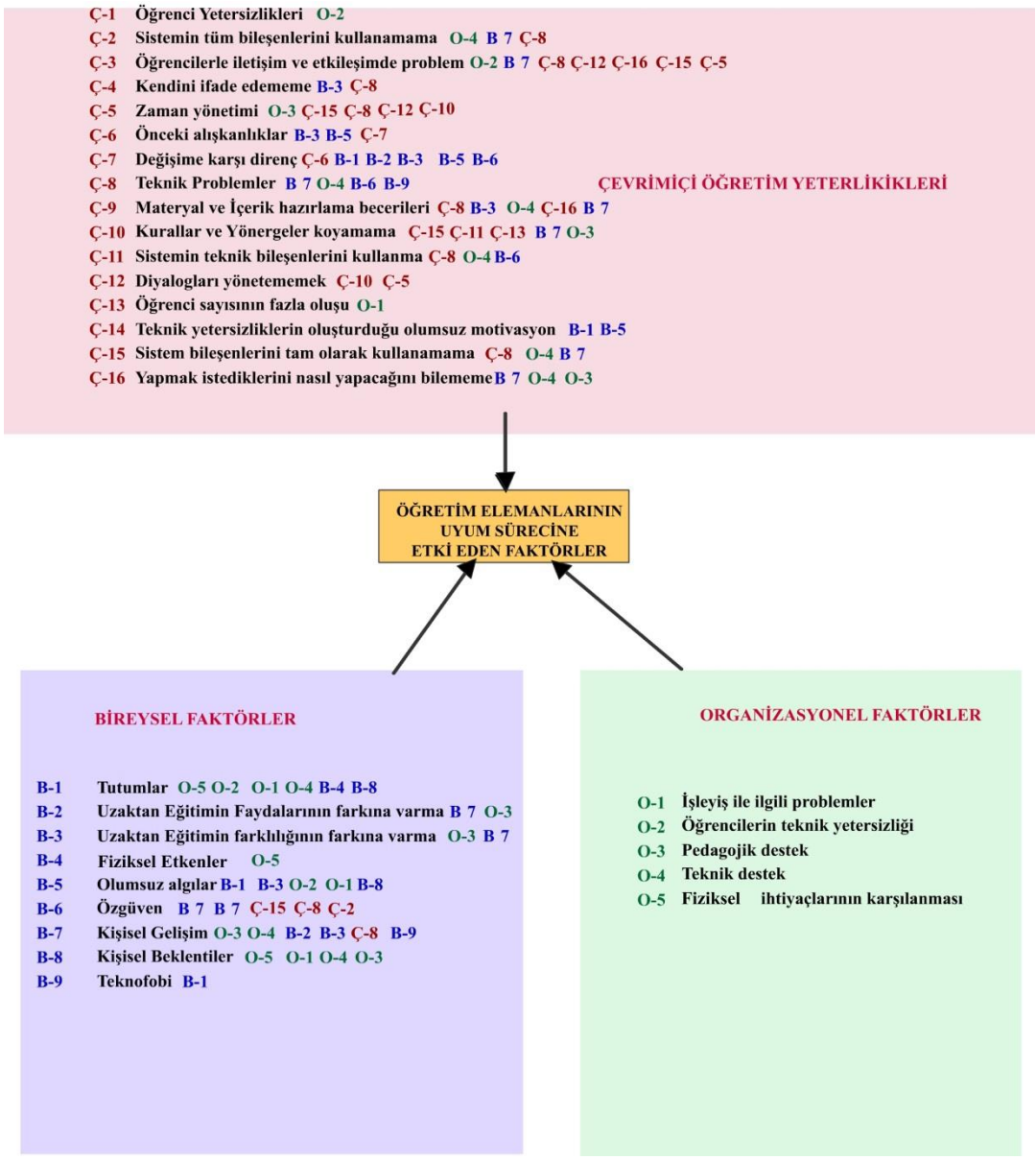

Şekil 21. Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerine Etki Eden Faktörler ve Bu Faktörlerin Birbirleriyle Olan İlişkileri

Şekil 21'de her bir faktörün etkilendiği diğer faktörler gösterilmektedir. Şekil 21 'i incelediğimizde öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden 3 ana temanın birbirleriyle ilişkili olduğunu ve her bir temanın bileşenlerinin birbirleriyle ilişkili olduğu gözlemlenmektedir.

5. TARTIŞMA

5.1. Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerinin Nasıl Gerçekleştiği ile İlgili Tartışma

Öğretim elemanlarının uyum süreçlerini incelemek için araştırmacı dört haftalık periyotlar halinde öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamındaki faaliyetlerini incelemiş ve değişimleri yorumlamaya çalışmıştır. Literatürde uyum süreçleri farklı yöntemler kullanılarak belirli açılardan incelenmektedir. Bu çalışmada öğretim elemanlarının uyum süreçleri uzaktan eğitim sistemi içerisinde incelendiği için, var olan modellerden yararlanılmış fakat mevcut modellerden birinin kullanımı araştırmacı tarafından araştırmanın doğasına göre belirlenen uzaktan eğitim topluluğu bileşenlerinin tamamını kapsamamaktadır. Bu nedenle araştırmacı elde ettiği veriler ve bu verilerin analizleri üzerinden öğretim elemanlarının uyum süreçlerini tanımlamaya çalışmıştır. Çalışma sonunda elde edilen 5 aşama; tanıma, farkına varma, değişim, dönüşüm ve uyarlama aşamalarıdır.

Araştırma sonucu elde edilen uyum aşamaları, literatürde yer alan birçok uyum, kabul modeli ya da teorisinin aşamaları ile benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir. Literatürde uyum süreçlerini, incelemek için kullanılan modeller ve yaklaşımlar uzaktan eğitim ortamında öğretim elemanlarını teknoloji, tutum, algı, inanış, gibi belirli noktalardan incelemektedir. Bu çalışmalardan bazılarından aşağıda bahsedilmiştir. Bu çalışmada öğretim elamanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçleri 5 aşamalı bir süreçte gerçekleşmiştir. Rogers'in yeniliklerin yayılımı kuramı, yeniliklerin bilgi, ikna, karar, uygulama ve doğrulama gibi aşamalardan geçtikten sonra kabul edildiğini belirtmektedir (Rogers, 1995). Rogers'in kuramı herhangi bir yeniliğin olduğu tüm ortamlar için kullanılabilmektedir. Bu çalışmada elde edilen aşamalar uzaktan eğitim ortamlarında öğretim elemanlarının uyum süreçleri ile ilgili aşamalardır. Rogers'in kuramındaki "bilgi" aşaması ile bu çalışmada elde edilen "tanıma" aşaması, uygulama aşaması ile "dönüşüm" aşaması benzerlikler göstermektedir.

Bu çalışmada öğretim elemanlarının uyum süreçlerini incelerken teknolojiye karşı olan kabulleri önemli bir bileşen olarak önümüze çıkmaktadır. Günümüzde teknolojiye uyum ya da teknolojinin kabulu ile ilgili çalışmalarda yaygın olarak kullanılan modellerden biri Davis'in teknoloji kabul modelidir (Davis, 1989). Davis'in modelinde dış etkenlerin etkisi, deneyimler sonucu oluşan kullanım kolaylığı, olumsuz tutumların değişmesi, teknolojinin faydalarındaki farkındalılık, bu çalışmada elde edilen aşamalarda belirgin olarak gözlemlenmektedir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitime karşı ve uzaktan eğitim

ortamlarındaki teknolojilerine karşı olumsuz tutumları değiştikçe, uzaktan eğitim ortamında yaşadıkları problemler azalmıştır. Davis'in modelinde belirtilen algılanan fayda aşaması bu çalışmadaki farkına varma aşamasına, kullanıma yönelik tutum aşaması değişim aşamasıyla benzerlikler göstermektedir.

Massy and Zemsky (2004) tarafından oluşturulan e-öğrenme uyum çemberi modeli içerisinde yer alan geleneksel öğrenme yöntemlerinin uyarlanması, bu çalışmada elde edilen değişim aşamasındaki önceki öğretim deneyimlerindeki değişim bileşeni ile yeni ders yöntem ve araçlarının kullanımı ve yeni ders konfigürasyonları aşamaları bu çalışmada elde edilen uyarlama aşamasındaki yeni öğretim yöntemleri kullanma ve yeni uzaktan eğitim teknolojileri kullanma bileşenleri ile benzerlikler göstermektedir.

Johnson ve Fredian'un organizasyon yapılarının uyum süreçlerine etkilerini incelemek için oluşturduğu "Değişime Uyum Modeli" 'ndeki geçiş aşaması bu çalışmada elde edilen değişim aşamasıyla benzerlikler göstermektedir (Johnson ve Fredian, 1986).

Mandinach ve Cline'ın 1992 yılında ortaya koyduğu değişime karşı uyum modelinin kavrama aşaması bu çalışmada elde edilen tanıma aşaması ile, yenileme aşaması ise uyarlama aşaması ile benzerlikler göstermektedir.

Fullan'ın (1991) eğitsel dönüşüm modelinin aşamalarının tümü bu çalışmada elde edilen aşamalarda gözlemlenmektedir. Fullan ilk olarak öğretim elemanlarının yeni revize edilmiş materyaller kullanması gerektiğini belirtmiş ve bu çalışmada da öğretim elemanları mevcut materyallerini güncellemişlerdir. İkinci olarak Fullan'ın belirttiği yeni öğretim yaklaşımları kullanımı, öğretim elemanlarının uyum süreçlerindeki değişim ve dönüşüm aşamalarında sıkça karşılaşılmıştır. Fullan'ın son aşaması olan inanışlarda olabilecek değişimler aşaması da bu çalışmadaki değişim aşamasındaki tutum, algı ve inanışlardaki değişimler olarak gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada öğretim elemanlarının uyum süreçlerinde teknolojiye karşı korku faktörü gözlemlenmiş ve öğretim elemanları değişim aşamasında korku faktörüyle karşılaşmışlardır. Maurer'in 1995 yılında ortaya koyduğu "Değişime Karşı Korku Modeli" nde yer alan herhangi bir teknolojinin kullanımına karşı direnç ve derinlere işlemiş direnç aşamaları bu çalışmada yer alan öğretim elemanlarında gözlemlenmiş ve çalışmada elde edilen değişim aşamasında yer almaktadır.

Russel'ın 1995 yılında ortaya koyduğu Teknolojiye Uyum Modelinde yer alan "Farkında olmak", "Yapıya Uyum Sağlama" ve "Yaratıcı Yeni Uygulamalar Oluşturma" aşamaları bu çalışmada elde edilen aşamalarla benzerlik göstermektedir.

Dwyer'in 1994 yılında geliştirmiş olduğu 4 aşamalı "Öğretmenlerin Teknolojiye Yönelik Gelişim Modeli"ndeki giriş aşaması bu çalışmada elde edilen tanıma aşaması ile,

uyum aşaması; değişim aşaması ile, benimseme aşaması dönüşüm aşaması ile, üretme aşaması da uyarlama aşaması ile benzerlikler göstermektedir.

Mahmood'un 2000 yılında ortaya koyduğu ve özellikle organizasyon yapısının uyum sürecine etkisini belirlemek için yapılan çalışmalarda kullanılan "Teknolojiye Karşı Kullanıcı Memnuniyeti Modelinde" yer alan bireysel faktörlerin ve organizasyon yapısının etkisi bileşenleri bu çalışmada elde edilen tanıma ve değişim aşamalarında gözlemlenmektedir.

Venakesh'in 2003 yılında ortaya koyduğu Birleştirilmiş Teknoloji Kabulü ve Kullanımı Teorisinde yer alan bireysel faktörlerin etkileri bu çalışmada tanıma, değişim ve farkına varma aşamalarında gözlemlenmiştir.

5.1.1. Ö.E.1'in Uyum Süreci ile İlgili Tartışma

Ö.E.1 bu çalışmada elde edilen öğretim görevlerinin uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçleri aşamalarından beşinin de en belirgin olarak gözlemlendiği öğretim elemanındır. Ö.E.1, sırasıyla tanıma, farkına varma, değişim, dönüşüm ve uyarlama aşamalarını süreç içerisinde büyük oranda sırasıyla yaşamıştır.

Ö.E.1 ilk kez uzaktan eğitim ortamlarında öğretici olarak yer aldığı için, ilk tepkilerinde şüpheli, tedirgin, olumsuz algılar ve tutumlara sahipti. Ö.E.1 ilk haftalarda uzaktan eğitim sistemini, işleyişi, kanun, yönetmelik ve yönergeleri, uzaktan eğitim teknolojilerini, organizasyon yapısını ve sistemde eyer alan tüm bileşenleri tanımaya çalışmıştır. Ö.E.1 tanıma sürecini ilk haftalarda büyük çoğunlukla bitirmiş fakat, sistemin tüm bileşenlerini tanıması dönem sonuna kadar sürmüştür. Ö.E.1 tanıma sürecinde başarıyla ilerledikçe olumsuz düşüncelerinde değişimler olmuş ve kendini daha rahat hissetmeye başlamıştır. Tanıma aşamasında öğretim elemanının başarılı olabilmesi için organizasyon desteği ve kişisel faktörler oldukça önemlidir (Mahmood, 2000, Spiege 2001, Fullan 2001, Santos ve Mishra 2007). Organizasyonel faktörler ve bireysel faktörler bu çalışmada öğretim elemanlarının uyum süreçlerini incelemek için yapılan analizlerde ortaya çıkan iki ana temadır.

Ö.E.1'in farkına varma aşamasındaki deneyimleri dönem sonuna kadar devam etmiştir. Ö.E.1 ilk haftalarda özellikle kendi eksikliklerinin farkına varmış ve bu eksiklikleri gidermek için uzaktan eğitim merkezi personelinden sık sık yardım almıştır. Ö.E.1 farkına vardığı özellikle teknik ve pedagojik eksikliklerini gidermek için çaba sarf etmiş ve bunda başarılı olmuştur. Ö.E.1 farkına varma aşamasında uzaktan eğitimin avantajları ve faydaları ile ilgili deneyimler kazanmış ve bu durum Ö.E.1'in uzaktan eğitime karşı olumsuz düşünce ve tutumlarında değişimlere yardımcı olmuştur. Rogers eğitimcilerin

yeniliklere karşı uyum sürecinde yeniliklerin avantajlarının farkına varmalarının önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir (Rogers, 1995).

Ö.E.1'in tanıma ve farkına varma aşamalarını sırasıyla başarıyla geçmesi önceki öğretim deneyimlerini değiştirerek uzaktan eğitim ortamına yönelik öğretim yöntemleri geliştirmeye başlamasına, uzaktan eğitim sisteminde yer alan teknolojileri başarıyla kullanıp; öğretim sürecine uyarlayabilmesine, olumsuz tutum, düşünce ve algılarının değişmesine yardımcı olmuştur. Ö.E.1 değişim aşamasında belirgin olarak deneyim ve tecrübelerini arttırmıştır. Hargreaves ve Fullan çalışmalarda değişimin öneminden bahsetmişlerdir: "Yıllardır eğitim veren deneyimli öğretmen öğretme sürecinde yapacakları her şeyi geliştirmiş ve planlamışlardır. Öğretmenler öğretim süreçlerine etki den yenilikleri, ya da yeni öğretim ortamlarını kullanmakta isteksiz olabilir ve korkabilirler. Bu yüzden değişimin gerçekleşmesi için eğitimcilerin olumsuz düşüncelerinin ve şüphelerinin giderilmesi ve bunun için destek verilmesi gerekir" (Hargreaves ve Fullan, 1992).

Değişim aşaması öğretim elemanlarının uyum süreçlerinde kritik bir yerdedir. Öğretim elemanlarının eğer olumsuz tutum, düşünce ve algıları mevcutsa ve uzaktan eğitim ortamındaki teknoloji kullanım becerilerini geliştirememişlerse değişim aşamasında uzun bir süre bekleyebilirler. Ö.E.1 uzaktan eğitim ortamındaki deneyim ve tecrübeleri arttıkça olumsuz düşüncelerinden kurtulmuş, sistemin avantajlarının farkına vardıkça da var olan teknolojileri kullanmaya çalışıp yeni öğretim yöntemleri ve pedagojiler geliştirmeye çalışmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi sonu elde edilen temalardan olan çevrimiçi öğretim yeterlilikleri değişim aşamasında karşımıza sıklıkla çıkmaktadır. Ö.E.1 çevrimiçi öğretim yeterliliklerini arttırdıkça değişim aşamasında ilerleme kaydetmiş ve bir sonraki aşama olan dönüşüm aşamasının öğelerini gerçekleştirmeye başlamıştır.

Ö.E.1 dönemin sonlarına doğru deneyim ve tecrübelerini arttırmış, teknoloji kullanım becerilerini geliştirmiş, öğrendiği ve deneyim kazandığı teknolojilerle yeni öğretim yöntem ve teknikleri kullanmaya başlamış ve ilk haftalardaki olumsuz düşünce ve algılarından büyük oranda kurtulmuştur. Ö.E.1 artık geleneksel öğrenme ortamlarındaki rollerini bırakıp çevrimiçi öğretim ortamlarındaki rollerini başarıyla yerine getirmeye başlamıştır. Ö.E.1 in çevrimiçi rolleri; yani teknik, pedagojik, sosyal ve yönetimsel rollerinin farkındalılığına başlamış ve uzaktan eğitim ortamında başarılı olabilmesi için bu rollere uyum sağlaması gerektiğini hissetmiştir. Ö.E.1'den dönüşüm aşamasında da olumlu bulgular elde edilmiştir. Dönemin sonlarına doğru daha çok öğrenci merkezli dersler yürütmeye başlamış, çevrimiçi öğretim ortamlarındaki pedagojik, teknik, sosyal ve yönetimsel yeterliliklerini arttırmaya başlamıştır. Ö.E.1 zaman ilerledikçe olumlu gelişimler göstermiştir.

Ö.E.1 15 haftalık sürecin son haftalarında yaşamış olduğu deneyimleri uzaktan eğitim merkezi personeli ve iş arkadaşlarıyla paylaşmaya başlamış, sistemde yer alan mevcut teknolojileri kullanmanın yanısıra yeni teknolojileri öğretim faaliyetlerine uyarlamaya çalışmıştır. Çalışmada elde edilen uyum süreci aşamalarından uyarlama aşamasının bileşenleri olan bu aşamalar Ö.E.1 de dönem sonunda gözlemlenmiştir.

5.1.2. Ö.E.2'nin Uyum Süreci ile İlgili Tartışma

Ö.E.2 ilk kez uzaktan eğitim ortamlarında eğitici olarak görev almıştır. Ö.E.2 ilk haftalarda yapacağı öğretim faaliyetleri için uzaktan eğitim merkezi personelinden sürekli yardım talebinde bulunmuştur. Teknik olarak birçok problem yaşamaktadır. Ö.E.2'nin uzaktan eğitime karşı bakış açısı ilk haftalarda oldukça olumsuzdur. Tanıma aşamasında Ö.E.2 yapması gerekenlerle ilgili sorular sorarak, uzaktan eğitm sistemini, kullanılan teknolojileri, işleyişi, kanun, yönetmelik ve yönergeleri öğrenmeye çalışmıştır. Ö.E.2 sadece uzaktan eğitim ortamındaki öğretim faaliyetlerine yetecek kadar bilgi ve deneyimi öğrenme eğilimindedir. Ö.E.2 ihtiyaç duymadığını hissettiği fakat uzaktan eğitim ortamında daha kaliteli ve etkili öğretim faaliyetlerini gerçekleştirebileceği bileşenleri öğrenme ve tanıma eğiliminde değildir.

Ö.E.2'nin uzaktan eğitime karşı olumsuz tutum ve bakış açısı uzaktan eğitimin avantajlarının farkına varmasını engellemektedir. Uzaktan eğitim ortamındaki öğretim faaliyetlerini minimum düzeyde yürütmeyi yeterli görmekte, kişisel eksikliklerini önemsememektedir. Ö.E.2 uzaktan eğitim ortamındaki faaliyetlerin farklılığının farkındadır fakat bu farklılığa uyum sağlamak için öğretim faaliyetlerinde herhangi bir değişiklik yapmamaktadır. Öğrencilerle iletişim kurmakta problem yaşamakta çözüm önerileri aramamaktadır. Uzaktan eğitim personelinin alternatif iletişim araçlarını ve farklı iletişim ve etkileşim yöntemleri ile ilgili bilgi vermesine rağmen önemsememektedir.

Ö.E.2 değişime karşı direnç göstermektedir. Kendi belirlemiş olduğu çizgide derslerine devam etmekte ve bu durumu yeterli görmektedir. Ö.E.2 faaliyetlerinin hemen hemen tümünde önceki öğretim deneyimlerini kullanmakta ısrarcı olmuş ve uzaktan eğitim ortamlarına uygun, öğrenci merkezli, uzaktan eğitim teknolojilerinin sunmuş olduğu iletişim, etkileşim ve ders anlatım araçlarını kullanmamaktadır. Ö.E.2 değişim aşamasında sadece bazı uzaktan eğitim teknolojilerini kullanım düzeyini geliştirmiş, teknik becerilerini arttırmıştır. Bu sayede öğretim faaliyetlerin uzaktan eğitim personeli yardımı olmadan devam ettirebilmektedir. Ö.E.2'nin uzaktan eğitime karşı olumsuz tutum ve inanışları, uzaktan eğitimin ve uzaktan eğitim teknolojilerinin faydalarının farkına varmaması, uzaktan eğitimin anlatmış olduğu program için uygun olmadığını düşünmesi ve uzaktan eğitime uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak daha başarılı olacağını

inanmaması değişim aşamasını geçememesine neden olmuştur. Ö.E.2 15 hafta süresince öğretim faaliyetlerini tamamlamış fakat uzaktan eğitim ortamında başarı için kendisine tanımlanan rolleri eksik olarak gerçekleştirmiş ve uzaktan eğitim ortamına uyum sağlayamamıştır.

Ö.E.2'nin değişim aşamasındaki olumsuz preformansı dönüşüm aşamasındaki bileşenleri gerçekleştirememesine neden olmuştur. Ö.E.2 öğretmen merkezli öğretmen faaliyetlerine devam etmiş, çevrimiçi öğretim ortamlarında başarıyla tamamlaması gereken teknik, pedagojik, sosyal ve yönetimsel rolleri büyük oranla gerçekleştirememiştir.

Ö.E.2'nin uzaktan eğitime karşı olumsuz düşünceleri ve tutumları ve öğretim faaliyetlerini kendi belirlemiş olduğu kriterlere göre devam ettirmesi, kendini geliştirmemesi, öğretim faaliyetlerini arttırıcı uzaktan eğitim teknolojileri öğrenmemesi ve yen öğretim yöntemleri kullanmaması uyarlama aşamasında kendisinden beklenen yeni öğretim yöntemleri kullanma, deneyimlerini paylaşma ve yayma ve yeni uzaktan eğitim teknolojileri kullanma bileşenlerini gerçekleştirememesine neden olmuştur.

5.1.3. Ö.E.3'ün Uyum Süreci ile İlgili Tartışma

Ö.E.3'de Ö.E.1 ve Ö.E.2 gibi ilk kez uzaktan eğitim ortamında öğretici olarak yer almıştır. Ö.E.3'nin uzaktan eğitime karşı en büyük korkusu uzaktan eğitim teknolojilerini kullanamayacağına yönelik inanışlarıdır. Gündelik hayatta ve öğretim faaliyetlerinde teknolojiye çok az kullandığını belirtip, tamamiyle teknolojiyle oluşturulmuş bir ortamda öğretici olarak yer almanın vermiş olduğu olumsuz düşünce ve tutumlara sahiptir. Ö.E.3 ilk haftalarda işleyişi ve sistemi tanımaya yönelik çaba sarfetmiştir. Kullanılan teknolojileri tek başına kullanamayacağını belirtip, teknik eksikliğini gidermek için ders anlatımlarında uzaktan eğitim personelinin kendine yardım etmesini istemiştir. Tanıma aşamasında Ö.E.3 özellikle öğretim faaliyetlerini nasıl yapabileceği ile ilgili sorular sormuştur.

Ö.E. 3 haftalar ilerlemesine rağmen önceki öğretim deneyimlerini kullanarak ders anlatımlarına devam etmektedir. Ö.E.3 uzaktan eğitim ortamındaki teknolojileri tek başına kullanamaması, teknolojiye kullanımına yönelik olan korku ve düşünceleri Ö.E.3 uzaktan eğitim ortamındaki öğretim faaliyetlerinde kullanmış olduğu materyalleri kendisi hazırlayamamakta, ders notlarını uzaktan eğitim personelinin hazırlamış olduğu şekilde kullanmaktadır. Ö.E.3 'ün tüm faaliyetlerinde uzaktan eğitim personeline bağlı kalması Ö.E.3'ün öğretim faaliyetlerini sınırlamaktadır. Ö.E.3 öğretimdeki farklılığın farkındadır fakat kişisel gelişim eksikliği ve sistemi kullanmada yardıma ihtiyacı bu farklılığı düzeltmesini engellemektedir. Ö.E.3 teknik becerilerinde kişisel gelişim eksikliğinin de farkındadır fakat teknoloji kullanımına karşı olan korku ve kaygıları Ö.E.3'ün teknik gelişimini engellemektedir. Ö.E.3 uzaktan eğitimin faydalarını bildiğini belirtmekte fakat

eğitim verdiği programda uzaktan eğitimin kullanılamayacağını savunmakta, geleneksel öğretim ortamlarında yapabildiği birçok faaliyeti burada yapamadığını dile getirmektedir. Ö.E.3 'ün geleneksel eğitim ortamlarında yapabildiği birçok faaliyeti uzaktan eğitim ortamında yapması mümkündür. Ö.E.3'ün uzaktan eğitim sistemini istenilen düzeyde kullanamayışı Ö.E.3'ün yapmak istediklerini yapamamasına neden olmaktadır.

Ö.E.3, Ö.E gibi uyum sürecinde en büyük sorunu değişim aşamasında yaşamış, değişim aşamasında yaşadığı tıkanıklık dönüşüm ve uyarlama aşamasına istenilen düzeyde geçememesine neden olmuştur. Ö.E.3 dönemin son derslerinde dahi sistemi tek başına kullanamamaktadır. Ö.E.3'ün teknolojiye ve uzaktan eğitime karşı olan olumsuz tutum ve düşünceleri, korkuları, değişime karşı göstermiş olduğu direnç öğretim faaliyetlerini sıradanlaştırmıştır. Ö.E.3'ün ilk haftalarda yapmış olduğu öğretim faaliyetleri ile son haftalarda yapmış olduğu öğretim faaliyetleri arasında belirgin bir farklılık gözlemlenmektedir. Ö.E.3 tüm dönem boyunca kendisinin aktif olduğu, materyalleri uzaktan eğitim merkezi personeli tarafından hazırlanmış materyallerle, uzaktan eğitim ortamına uygun olmayan öğretim yöntemlerinin kullanıldığı, etkileşim ve iletişimde problemler yaşanan ders anlatımlarını devam ettirmiştir. Bu durum Ö.E.3'ün çalışmada belirtilen dönüşüm ve uyarlama aşamasındaki bileşenleri gerçekleştirememesine neden olmuştur.

Özetle, araştırma grubunu oluşturan üç öğretim elemanı çalışma sonunda ortaya konulan uyum aşamalarını farklı düzeylerde gerçekleştirmişlerdir. Öğretim elemanları belirtilen aşamalara farklı zamanlarda ulaşmışlardır. Çalışmanın örnekleminde yer alan Ö.E.1 uzaktan öğretim faaliyetlerine başladığı andan itibaren, kendini geliştirme eğilimi içerisindedir. Ö.E.1 uzaktan eğitim ortamının avantajlarının farkına vardıkça sahip olduğu olumsuz düşünceler değişmiştir. Ö.E.1 sistemin teknolojik bileşenlerini kullanmaya başladıkça, farklı öğretim yöntemleri gerçekleştirebilmiş ve öğrencilerle farklı yollarla etkileşim sağlamıştır. Bu durum Ö.E.2 ve Ö.E.3 de gözlemlenmemiştir. Ö.E.2 ve Ö.E.3'üm uzaktan eğitime karşı olumsuz düşünce ve tutumları, uzaktan eğitimin faydalarının farkına varamamaları ve uzaktan eğitim teknolojilerini istenilen düzeyde kullanamamaları uyum aşamalarını tam olarak tamamlayamamalarına neden olmuştur. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerinde zaman önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Öğretim elemanlarının farklı zaman dilimlerinde uyum aşamalarını gerçekleştirmeleri, öğretim elemanlarının daha uzun süreli uzaktan eğitim deneyimlerinde uyum aşamalarını gerçekleştirebilecekleri düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Çalışmada ortaya koyulan uyum süreci aşamaları çalışmanın gerçekleştiği Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstütüsü Eğitim Yönetimi, Teftiş, Planlaması ve Ekonomisi tezsiz yüksek lisans programında görevli olan üç öğretim elemanından elde edilen verilerin analizi sonucu oluşturulmuştur. Çalışmanın

gerçekleştirildiği eğitim ortamının ve yöntem kısmında belirtilen uzaktan eğitim topluluğu bileşenlerinin her birinin bu aşamaların oluşmasında etkisi vardır. Bu çalışmada elde edilen uyum aşamaları çalışmanın sınırlı sayıda öğretim görevlisi ve sadece sosyal programlarda yapılmış olmasına rağmen yukarıda bahsedilen uyum süreçlerini inceleyen model ve yaklaşımların aşamaları ile benzerlikler göstermektedir. Buna karşın literatürde yer alan modeller, kuramlar, teoriler ve yaklaşımları (O'Grady, 1994; Davis,1995; Maurer, 1995; Russel, 1995; Mahmood, 2000) incelendiğinde, araştırmacıların uyum süreçlerini belirli açılardan ve sınırlı faktörlerle incelediği gözlemlenmiştir. Bu çalışmada sonucunda elde edilen uyum süreci aşamaları yukarıda belirtilen araştırmalardan farklı olarak daha geniş bir bakış açısıyla, daha çok sayıda faktör (uzaktan eğitim topluluğu bileşenleri) göz ününe alınarak oluşturulmuştur.

5.2. Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçlerine Etki Eden Faktörlerle ilgili Tartışma

Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerini tanımlamak sonraki çalışmalar için ve problemleri tespit etmek için yeterli olmayacaktır. Bu nedenle araştırmada öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörlerde araştırılmıştır. Araştırmada öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörler üç ana tema altında toplanmıştır: Bireysel faktörler, organizasyonel faktörler ve çevrimiçi öğretim yeterlilikleridir.

Uzaktan eğitim ortamlarında öğretim elemanından beklenen faaliyetler çevrimiçi öğretim ortamlarında yer aldığı için çevrimiçi öğretim yeterliliklerini yerine getirmekte sorun yaşayan öğretim elemanlarının uyum süreçleri daha zor ve uzun sürede gerçekleşmektedir.

Öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim yeterliliklerini geliştirmek ya da geliştirebilecekleri ortamlar sunmak uyum süreçlerine katkı sağlayacaktır (Hsbollah ve Idris, 2009).

5.2.1. Ö.E.1'in Uyum Sürecine Etki Eden Faktörlerle ilgili Tartışma

Ö.E.1'in ilk kez uzaktan eğitim deneyimi yaşaması, yaşadığı problemlerin nedenleriyle birlikte ortaya konması adına fırsat olmuştur. Ö.E.1 ilk haftalarda ağırlıklı olarak yaşadığı teknik problemleri çözmek, uzaktan eğitim ortamındaki bileşenleri tanımak, çevrimiçi öğretim ortamının yapısını anlamak, öğretimlerini planlamak için mücadele vermiştir. Ö.E.1 ilk haftalarda yaşadığı problemlerin çözümü olarak organizasyon desteğine başvurmuş ve uzaktan eğitim merkezi personelinin Ö.E.1'in

yaşadığı problemlere getirdiği çözümler, Ö.E.1'e sistemi ve işleyişi tanıması için vermiş olduğu oryantasyon eğitimleri, Ö.E.1'in yaşadığı problemleri azaltmış ve uyum sürecine katkı sağlamıştır.

Öğretim elemanları uzaktan eğitim ortamında öğretim faaliyetlerine başladıkları zaman kendilerinden ortam tasarımcısı, medya tasarımcısı, içeri oluşturucu, teknik uzman, konferans yöneticisi gibi rollerin beklendiği bir ortamla karşı karşıya kalmaktadırlar (Myapoe ve Martha, 2003). Bu durum Ö.E.1'in de karşılaştığı ve problemler yaşadığı bir durumdur. Ö.E.1 uzaktan eğitim ortamındaki ilk derslerinde uzaktan eğitim personelinin kendisine anlatmış olduğu şekilde bir başlangıç yapmış ve geleneksel öğrenme ortamında kullandığı güncel olmayan içerikleri kullanmıştır. Ö.E.1 ilk haftalarda çevrimiçi sınıflarda özellikle öğrencilerle etkileşim ve tartışmaları yönetmede problemler yaşamıştır. Ö.E.1 yaşadığı problemleri ilerleyen haftalarda çözmüştür. Ö.E.1'in çevrimiçi sınıflardaki problemleri çözmesinde organizasyon desteğinin, sistemi kullanmada kazandığı deneyimin, zamanın, kişisel gelişimin, uzakta eğitime karşı azalan olumsuz tutum ve düşüncelerinin ve uzaktan eğitim teknolojilerini kullanma becerilerinin artmasının etkileri vardır. Schamoil çalışmasında bu çalışmaya benzer olarak uzaktan eğitim ortamlarında zaman ve kişisel gelişimin öğretim elemanlarının uyum süreçlerine olumlu katkı yaptığını belirtmiştir (Schamoil, 2005). Schamoil çalışmasında öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarında beraber oldukları diğer öğretim elemanlarıyla olan etkileşimlerinin uyum süreçlerinde önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada öğretim elemanlarının diğer öğretim elemanlarıyla etkileşimleri ve bilgi paylaşımlarına yönelik yeterli bilgi edilememiştir. Bu nedenle öğretim elemanlarının meslektaşlarıyla olan bilgi paylaşımının etki düzeyinin ve hangi problemleri ve faktörleri etkileyebileceğine yönelik bir sonuç elde edilememiştir.

Ö.E.1 çalışmanın örnekleminde yer alan diğer öğretim elemanlarına göre daha fazla ilerleme kaydetmiş ve uyum sürecine etki eden olumsuz unsurları daha kısa sürede oradan kaldırmıştır. Bireysel faktörler teması altında yer alan, öğretim elemanının içsel algıları, tutum, düşünceleri, farkındalılık düzeyi, beklentileri, kişisel gelişimi gibi faktörlerin oluşturduğu problemleri çözmesi, Ö.E.1'in uyum sürecini kolaylaştırmıştır. Ö.E.1 çevrimiçi öğretim faaliyetlerinde deneyim kazandıkça ve uzaktan eğitim teknolojilerini kullanma becerilerini arttırdıkça uyum sürecine etki eden bireysel faktörlerin oluşturduğu olumsuz tabloyu, olumlu bir tabloya dönüştürmüştür. Ö.E.1'in deneyim kazanması ve uzaktan eğitim teknolojilerini kullanma becerilerini arttırmasına eki eden faktörler; kişisel gelişimini gerçekleştirmesi ve organizasyon desteğidir. Howell ve arkadaşlarının 2004 yılında yapmış oldukları çalışmada da benzer sonuçlar ortaya konulmuş ve organizasyon desteği ve bireyin kendi gayretlerinin öneminden bahsedilmiştir.

Ö.E.1 çalışmanın gerçekleştiği süre içerisinde yaşamış olduğu birçok olumsuz etkeni çözmüş ve uyum sürecine etki edebilecek faktörlerin çözümüne yönelik araştırmaya önemli bilgiler sunmuştur. Ö.E.1 'in olumsuz tutum ve düşüncelerinden sıyrılması, sistemin teknolojik bileşenlerini arttırması zincirleme olarak motivasyonunu ve deneyimini arttırmış, yaşadığı problemleri azaltmıştır. Bu durum Ö.E.1'in uzaktan eğitim ortamlarına uyum sürecinin olumlu ve üstüne koyarak ilerlemesine yardımcı olmuştur.

5.2.2. Ö.E.2'in Uyum Sürecine Etki Eden Faktörlerle ilgili Tartışma

Ö.E.2 uzaktan eğitim ortamında öğretim faaliyetlerine başladığı ilk dersten itibaren olumsuz düşünce ve tutumlar sergilemekte, teknolojiye karşı olan eksiklik ve korkularını dile getirmektedir. Ö.E.2 ilk derslerde oldukça tedirgin bir tavır sergilemiş ve derslerin kayıt altına alınmasından rahatsız olmuştur. Ö.E.2 uzaktan eğitim personeli ve araştırmacı ile yapmış olduğu görüşmelerde geleneksel öğrenme ortamlarında oldukça başarılı dersler yürüttüğünü fakat uzaktan eğitim ortamında istediklerini yapamadığını belirtmiştir. Ö.E.2 15 haftalık süreç içerisinde uzaktan eğitim ortamındaki öğretim faaliyetlerinde birçok problem yaşamıştır.

Ö.E.2'nin yaşamış olduğu problemler ağırlıklı olarak teknolojik bir altyapıda ders anlatma gerekliliğini yerine getirememek ve bu durumun kendisinde oluşturduğu olumsuz düşünceler odaklıdır. Ö.E.2 süreç içerisinde uzaktan eğitim ortamının farklılığını fark etmiş fakat bu farklılığı karşılayabilecek adımları atamamış, ilerleme kaydedememiştir. Ö.E.2 gerçekleştirmesi gereken teknik yeterlilikleri gerçekleştirememiştir. Bu durum Ö.E.2 uzaktan eğitim merkezi personeline bağımlı olarak ders anlatmaya mecbur bırakmıştır. Uzaktan eğitim merkezi personeli Ö.E.2 ye yeterli teknik eğitim vermiş olmasına rağmen Ö.E.2'nin teknolojiye karşı olumsuz tutumları, teknolojiyi eğitim ortamlarında kullanmaya yönelik bir geçmişi olmaması ve teknoloji kullanmaya yönelik olan korkuları Ö.E.2'nin teknik olarak ilerlemesini etkilemiştir.

Brickner'in 1995 yılında öğretim elemanlarının teknoloji tabanlı öğretim ortamlarına uyum süreçlerinde tanımlamış olduğu birinci düzey ve ikinci düzey engeller Ö.E.2 de çalışma boyunca gözlemlenmiştir. Brickner problemlerin kaynağının öğretim elemanlarının değişime karşı göstermiş oldukları dirençle başladığını belirtmekte, teknolojiye karşı olan korku ve öğretim elemanlarının değişimin neler getireceğini tahmin edememesinin uyum sürecindeki problemleri kronik bir hale getirdiğini söylemektedir. Bu çalışmada da Ö.E.2 benzer davranışlar göstermiş, değişime karşı gösterdği direnç ve teknolojiye karşı olan korkuları Ö.E.2'nin yaşadığı problemlerin devam etmesine neden olmuştur. Ö.E.2'nin yaşadığı problemlerin çözümü için yapılanlar, Brickner'in önerdikleri ile benzerlik göstermektedir. Brickner öğretim elemanına verilecek teknik desteğin, teknoloji kullanımını

kolay hale getirmenin, yönetimsel desteğin ve uzaktan eğitimin faydalarının farkına varmasının değişime karşı direncin kırılmasında etkili olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada Ö.E.2'ye Brickner'in çözüm önerileri uygulanmış fakat istenilen düzeyde bir değişim gözlemlenememiştir (Brickner, 1995).

Çalışmada bireysel faktörler altında tanımlanan tutumlar, fizyolojik etkenler, uzaktan eğitimin avantajlarının farkına varmama, kişisel gelişim eksikliği, teknofobi, olumsuz algılar gibi etmenlerin Ö.E.2 de sıkça gözlemlenmesi, Ö.E.2'nin çevrimiçi öğretim yeterliliklerini de etkilemiştir.

Bireysel faktörler, öğretim elemanından en fazla beklenen çevrimiçi öğretim yeterliliklerinin gerçekleştirilmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle öğretim elemanının bireysel faktörler altında tanımlanan problemlerinin çözümü, çevrimiçi öğretim yeterliliklerinde yaşadığı problemleri azaltacaktır. Bireysel faktörlerin çözümünde organizasyonun önemli bir rolü vardır (Brickner, 1995; Schamoil, 2005). Organizasyonun öğretim elemanının yaşadığı problemleri tespit edip çözüm önerileri sunması, öğretim elemanının ihtiyaç duyduğu teknik ve pedagojik desteği sağlaması öğretim elemanının yaşadığı problemleri azaltacak ve uyum sürecine katkı yapacaktır.

5.2.3. Ö.E.3'in Uyum Sürecine Etki Eden Faktörlerle ilgili Tartışma

Ö.E.3 15 haftalık zaman diliminde uyum sürecine olumsuz etki eden birçok faktörle karşılaşmış ve bu faktörlerin yol açtığı çözülemeyen problemler uyum sürecinin istenilen düzeyde ilerlemesini engellemiştir. Ö.E.3 öğretim faaliyetlerini yürüttüğü programın uzaktan eğitim yoluyla verilmesini doğru bulmamaktadır. Ö.E.3'de Ö.E.2 gibi bireysel faktörlerin ağırlıklı olduğu problemler yaşamıştır. Ö.E.3 farklı olarak yaşadığı teknik problemlerin büyük bir kısmını süreç içerisinde çözmüş ve uzaktan eğitim personelinin desteğinden bağımsız olarak derslerini yürütebilmiştir. Ö.E.3'ün teknik becerileri sistemde yer alan uzaktan eğitim teknolojilerini kullanabilecek düzeyde olmasına rağmen, Ö.E.3 kendi belirlediği teknolojiler ve yöntemlerle derslerini yürütmüştür. Ö.E.3 süreç içerisinde uzaktan eğitimin farklılığını ve kendisinin değişmesi gerektiğin anlamış fakat bu değişimi gerçekleştirmemiştir. Ö.E.3'ün bu değişimi yakalayamamasının nedenlerinden bir tanesi Ö.E.3'ün aşırı iş yüküdür. Ö.E.3 tüm gün boyunca örgün öğretimde ders vermekte ve yorgun geçen günün ardından uzaktan eğitim ortamında ders anlatmaktadır. Bu durum Ö.E.3'ün uzaktan eğitim ortamındaki derslere hazırlık yapamamasına, materyallerini güncelleyememesine ve uzaktan eğitimle ilgili kendisini geliştirecek çalışmalar yapamamasına neden olmaktadır. Öğretim elemanlarının yeni karşılaştıkları teknolojileri öğretim sürecine ve eğitim ortamlarına dahil etmeleri için zamana ve kişisel deneyime ihtiyaçları vardır (Boe, 1989).

Ö.E.3 süreç içerisinde organizasyon ve işleyiş ile ilgili problemler yaşamıştır. Ö.E.3'ün yaşadığı problemler uzaktan eğitime karşı var olan olumsuz tutum ve düşüncelerinin kronikleşmesine neden olmuştur. Ö.E.3 uzaktan eğitim merkezi tarafından oluşturulan ders saatlerinde esneklikler istemiş ve yaşanan maddi problemlerle ilgili sürekli olarak taleplerde bulunmuştur. Ö.E.3 çözülemeyen ya da çözümü aksayan konularda şikayetlerde bulunmuştur. Ö.E.3 süreç içerisindeki bazı söylemlerinde aldığı ücretin karşılığı kadar eğitim verdiğini belirtmiştir. Araştırmacı Ö.E.3'ün uzaktan eğitim ortamlarındaki çevrimiçi öğretim faaliyetlerinde daha başarılı olabileceğini fakat iş yükü ve yaptığı işin karşılığında almış olduğu ücretten tatmin olmamasından dolayı Ö.E.3'ün uzaktan eğitimdeki öğretim faaliyetlerini önemsemediğini ve kişisel gelişim göstermediğini düşünmektedir.

Ö.E.3'ün uyum sürecine etki eden 3 ana temadan biri olan çevrimiçi öğretim yeterliliklerini gerçekleştirememede diğer iki faktör olan bireysel faktörler ve organizasyonel faktörlerin etkisi oldukça büyüktür. Organizasyon Ö.E.3'e yeterli teknik desteği istediği zaman sağlamış olsa bile, Ö.E.3'ün kişisel istek ve ihtiyaçlarının istediği düzeyde karşılanmayışı Ö.E.3'ü rahatsız etmiştir.

Ö.E.3 çevrimiçi öğretim faaliyetlerinde uzaktan eğitime özgü öğretim yöntemler geliştirmemiştir. Ö.E.3 süreç boyunca önceki öğretim deneyimlerini uzaktan eğitim ortamlarına aktarmaya çalışmıştır. Değişim ihtiyacının farkına varmış olsa bile, değişime karşı direnç göstermiştir. Ö.E.3 'ün değişime karşı göstermiş olduğu direnç, uzaktan eğitim ortamlarında kendisinden beklenen birçok rolü yerine getirememesine ve araştırmacının da bu rolleri gözlemleyememesine neden olmuştur. Tinio 2002 deki çalışmasında teknoloji tabanlı öğretim ortamlarında rastlanılan en büyük problemlerden birinin değişime karşı direnç olduğunu belirtmektedir (Tinio, 2002). Ö.E.3'ün değişime karşı direncinde öğrencilerinde etkisi bulunmaktadır. Ö.E.3'ün eğitim vermiş olduğu programdaki öğrenciler öğretim elemanını değişime yeterince zorlamamışlardır. Thieman uzaktan eğitim ortamlarında düşük öğrenci katılımı, öğrencilerin derslere karşı ilgisizliği ve etkileşimdeki düşük performanslarının öğretim elemanının değişime karşı olan direncine olumsuz etki yaptığını belirtmiştir (Thieman, 2008).

Özet olarak öğretim elemanları yeni bir eğitim ortamıyla karşılaştığında farklı aşamalardan oluşan ve farklı bileşenlere bağlı bir uyum süreci yaşamaktadır. Bu durum uzaktan eğitim ortamlarında öğretim faaliyetlerinde bulunacak öğretim elemanları için de geçerlidir. Uzaktan eğitimde görev yapan öğretim elemanlarının uyum aşamalarının farkında olmaları, uzaktan eğitimde öğretim elemanlarının yaşayabileceği problemlerin ortadan kaldırılmasında faydalı olacaktır. Uzaktan eğitimin ülkemizde hızla yayıldığı dönemde, uzaktan eğitim ortamındaki en önemli bileşenlerden biri olan öğretim

elemanlarının uyum süreçlerini tanımak, tanımlamak uzaktan eğitimde yaşanılabilecek olası problemlerin önüne geçmede fayda sağlayacaktır. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarında yaşayabileceği problemler çevrimiçi öğretim yeterliliklerinin geliştirilmesi, uyum sürecine etki edecek bireysel faktörlerin ortadan kaldırılması ve organizasyon tarafından yapılacak müdahalelelerle en aza indirgenebilir.

6. SONUÇLAR

Öğretim elemanlarının uyum süreçlerini incelemek için araştırmacı dört haftalık periyotlar halinde 15 hafta süresince öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamındaki faaliyetlerini incelemiş ve uyumlarındaki değişimleri anlayıp yorumlamaya çalışmıştır. Bu amaçla öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin nasıl gerçekleştiği ve uyum süreçlerine etki eden faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Üç öğretim elemanının sanal ortamdaki dersleri 14 hafta boyunca gözlem formları yardımıyla izlenmiş, alan notları, mülakat ve ara mülakatlar ve provokasyonlardan oluşan veri seti ile veriler toplanmıştır. Analiz edilen bu veriler bulgular kısmında ayrıntılı sunulduktan sonra bir önceki bölümde tartışılmıştır. Bulguların yorumlanması ve tartışılmasından elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur. Öncelikle öğreitm elemanlarının uyum süreçleri ile ilgili elde edilen sonuçlar sonrasında öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörler ile ilgili sonuçlar sırasıyla verilecektir.

6.1. Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçleri İlgili Elde Edilen Sonuçlar

Çalışma sonucu elde edilen aşamalara çalışmanın örnekleminde yer alan öğretim elemanları farklı zaman dilimlerinde ulaşmışlardır. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerinde zaman önemli bir faktör olarak göze çarpmaktadır. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarında yeni teknolojilere aşina olup etkili bir şekilde kullanabilmek, yeni öğretim yöntemleri geliştirebilmek ve uzaktan eğitim sisteminin bileşenlerini bir arada başarılı bir şekilde kullanabilmek için zamana ihtiyaçları vardır (Renyi, 1996). Renyi çalışmasında ayrıca öğretim elamanlarının çalışmalarını aralarında tartışmak ve kendi keşfettikleri yeni teknolojileri uzaktan eğitim ortamlarında uyarlamak için de zamana ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir. Schamoil öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerini incelediği çalışmasında zamanın önemli ve belirleyici bir faktör olduğunu belirtmiştir (Schamoil, 2005). Öğretim elemanlarının uyum süreçlerindeki aşamaları tamamlamalarında ve geçişlerde etkili olan faktörlerden biride bireysel faktörlerdir. Öğretim elemanlarının kişisel utum ve istekleri, uzaktan eğitim ortamını ve uzaktan eğitim teknolojilerini kabullenme düzeyleri uyum sürecindeki aşamalarda gözlemlenen bireysel faktörlerdir. Çalışmada elde edilen bireysel faktörlerin uyum sürecine etkisi ile ilgili sonuçlar Martins ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2004) ve Holcombe (2000)'un çalışmasıyla benzerlikler göstermiştir. Bu çalışmalarda da bireysel faktörlerin uyum süreci boyunca önemli faktörler olduğu sonucu elde edilmiştir.

Öğretim elemanlarının uyum süreçleri 5 farklı aşamada tanımlanmış ve bu aşamaların gerçekleşmesinde bireysel faktörler, organizasyonel faktörler ve çevrimiçi öğretim yeterliliklerinin etkileri açıkça gözlemlenmiştir. Çalışma sonucu öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerini tanımlayan 5 aşama her bir öğretim elemanında net olarak gözlemlenmemiştir. Uyum aşamalarından olan tanıma, farkına varma ve değişim aşamaları 3 öğretim elemanında da gözlemlenmiştir. Tanıma ve farkına varma aşaması ile ilgili her bir öğretim elemanından tüm süreçte veriler elde edilmiştir. Bu durum tanıma ve farkına varma aşamalarının süreç içerisinde devam ettiğini, dieğr aşamalara geçilse bile bu iki aşamanın her zaman gözlemlenebileceğini göstermektedir. Bunun nedeni öğretim elemanlarının tanıyabileceği ve farkına varabileceği yeni teknolojilerin, yeni öğretim yöntemlerinin, sistemin avantaj ve dezavantajlarının var oluşu ile ilgilidir. Öğretim elemenları sistemin avantajlarının ve kullanılışlığının farkına vardıkça uyum aşamalarında daha hızlı ilerleme katetmişlerdir.

Öğretim elemanlarının uyum süreçlerini gerçekleştirmeleri adına en çok problem yaşadıkları aşama değişim aşamasıdır. Öğretim elemanları önceki deneyimlerini ve alışkanlıklarını değiştirmekte oldukça problem yaşamıştır. Yapısı itibari ile farklı olan uzaktan eğitim ortamına bu değişimin yansımaması, öğretim elemanlarının yaşamış oldukları problemleri arttırmıştır. Değişimin ayrıca öğretim elemanlarının uzaktan eğitime karşı tutum, düşünce ve algılarında gerçekleşmesi de önemlidir. Uzaktan eğitime karşı olumsuz düşünce, tutum ve algılara sahip olan öğretim elemanları uyum aşamalarını daha geç sürede tamamlamış ve daha fazla problem yaşamışlardır.

Öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin tamamlamasında kişisel gelişimin önemi açıkça gözlemlenmiştir. Kendini geliştirmeye çalışan, yeni teknolojiler ve öğretim yöntemleri oluşturmaya çalışan, deneyimlerini paylaşan öğretim elemanı uyum aşamalarını daha hızlı sürede gerçekleştirebilmiştir.

Öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim yeterlilikleri uyum süreçleri için en önemli faktör olarak karşımıza çıkmıştır. Öğretim elemanının uzaktan eğitim ortamındaki faaliyetlerinin çoğu çevrimiçi sınıflarda gerçekleşmiştir. Öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim aktivitelerindeki başarıları ve yaşadıkları sorunlar uyum süreçlerindeki aşamalara önemli düzeyde etki etmiştir. Öğretim elemanlarının çevrimiçi ortamlarda sahip oldukları yeni rolleri tanımamaları ve bu rollerin gereklerini yerine getirememeleri bu durumun en önemli nedeni olarak ortaya çıkmıştır. Öğretim elemanları bu çalışmada çevrimiçi rollerini zaman içerisinde kendi deneyimleri sonucu keşfetmiştir. Öğretim elemanları bazı çevrimiçi rollerinin farkında olmamış ve bu rollerin gereklerini yerine getirememiştir. Bu durumun en belirgin olarak gözlemlendiği roller pedagojik rollerdir. Öğretim elemanları öğrenci merkezli olarak çevrimiçi derslerini yürütmekte problemler yaşamışlardır.

Öğretim elemanlarının uyum süreçlerini gerçekleştirmede sadece bireysel faktörler ve çevrimiçi öğretim yeterlilikleri değil, dış faktörlerin etkisi de açıkça ortaya konmuştur. Organizasyon tarafından öğretim elemanlarına verilen destek öğretim elemanlarının uyum süreçlerine olumlu katkılar yapmıştır. Bu çalışmada tanımlanan uyum aşamalarının gerçekleşmesinde organizasyon yapısının etkisi önemlidir. Tanıma aşamasında organizasyon öğretim elemanlarına sistemi, yeni uzaktan eğitim teknolojilerini, uzaktan eğitim sistemini, işleyişi, uzaktan eğitimin farklılığını ve çevrimiçi rollerini tanıtabilir. Bu çalışmada organizasyonun öğretim elemanlarına tanıtım noktasında yeterli destek sağlamaması, öğretim elemanlarının uyum süreçlerinde olumsuz etki oluşturmuştur. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin bir diğer aşaması olan farkına varma aşamasında, organizasyonun uzaktan eğitimin farklılığının ve avantajları hakkında bilgi vermesi öğretim elemanlarının uyum süreçlerine katkı sağlayacaktır. Bu durum çalışmada açıkça gözlemlenmiştir. Öğretim elemanlarının en çok problem yaşadıkları ve zorlandıkları arşama olarak öne çıkan değişim aşamasında, organizasyonun etkisiyle oluşan olumsuz tutum, algı ve düşünceler, öğretim elemanlarının uyum süreçlerine olumsuz etki yapmıştır.

Özetle, bu çalışmada öğretim elemanlarının uyum süreçleri tanıma, farkında olma, değişim, dönüşüm ve uyarlamadan oluşan beş aşamada gerçekleşmiştir. Öğretim elemanları bu aşamalara farklı zamanlarda ulaşmış ve bazı aşamalara geçememişlerdir. Kişisel gelişim, bireysel faktörler ve organizasyonel faktörler öğretim elemanlarının uyum süreçlerinde belirtilen aşamaları gerçekleştirmede öne çıkan faktörlerdir. Kişisel gelişim ihtiyacının farkında olan ve uzaktan eğitime karşı olumlu düşüncelere sahip öğretim elemanı, uyum sürecinde daha hızlı ilerlemiş ve uyum sürecindeki aşamaları geçmede daha başarılı olmuştur.

6.2. Öğretim Elemanlarının Uyum Sürecine Etki Eden Faktörlerle İlgili Elde Edilen Sonuçlar

Araştırma sonucu öğretim elemanlarının uyum süreçlerine teki eden faktörler elde 3 ana tema altında toplanmıştır. Bunlar bireysel faktörler, organizasyonel, faktörler ve çevrimiçi öğretim yeterlilikleridir. Araştırmanın örneklemini oluşturan 3 öğretim elemanının uyum süreçlerine etki eden faktörler arttıkça uzaktan eğitim ortamlarına uyum sağlamaları zorlaşmış, yaşamış oldukları problemler azaldıkça uyum süreçleri hızlanmış ve kolaylaşmıştır. Araştırma sonucunda 3 tema altında ortaya çıkan uyum sürecine etki eden faktörlerin birbirleriyle birçok kez ilişkili olduğu, öğretim elemanlarının yaşamış olduğu bir problemin başka bir problemin çözümünü engellediği ortaya çıkmıştır. Öğretim elamanlarının uyum sürecine en çok etki eden faktörler çevrimiçi öğretim yeterlilikleri teması altında yer alan problem ve yetersizliklerdir. Öğretim elemanlarının çevrimiçi

öğretim yeterliliklerine bireysel faktörler ve organizasyonel faktörlerde etki etmiştir. Çevrimiçi öğretim yeterliliklerinde öğretim elemanlarından ağırlıklı olarak uzaktan eğitim ortamlarında üstlenmesi gereken yeni rollerini yani teknik, pedagojik, sosyal ve yönetimsel yeterlilikleri gerçekleştirmeleri beklenmiştir. Öğretim elemanlarının teknik yeterliliklerini gerçekleştirmede yaşadıkları problemler, sosyal ve yönetimsel yeterlilikleri gerçekleştirmelerini olumsuz etkilemiştir. Araştırmada elde edilen her bir tema altında toplanan faktörler diğer temalar altında toplanan faktörleri etkilemektedir. Bu durum öğretim elemanlarının uyum sürecini, uyum sürecine etki eden faktörleri belirlerken ve çözüm önerileri sunarken uzaktan eğitim topluluğunun tüm bileşenlerinin hesaba katılması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim yeterliliklerine etki eden faktörlerde yaşadıkları teknik problemler, değişime karşı gösterdikleri direnç, uzaktan eğitim teknolojilerini tam kullanamama gibi problemler öncelikli olarak göze çarpmaktadır. Albion (1999) yapmış olduğu çalışmasında öğretim elemanlarının teknolojiyi kullanma beceriler ve teknolojiye karşı olan inançlarının uyum sürecini etkilediğini, yine aynı şekilde Hardly 'nin (1998) yaptığı çalışmada teknoloji kullanma becerileri, yeni ortam ya da teknolojileri kullanmak için yetersiz zaman ve teknoloji ve yenilikleri öğretim sürecine aktarma becerisi eksikliklerinin öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki ettiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlarla Albion ve Hardly'nin elde ettiği sonuçlar benzerlikler göstermektedir. Literatürde yapılan çalışalarda öğretim elemanlarının çevrimiçi öğretim yeterliliklerine genellikle, öğretim elemanlarının tutum algı, inanışları, uzaktan eğitim teknolojilerini kullanım düzeyleri, kişisel gelişimleri gibi bireysel faktörler ön plana çıkarılmaktadır (Shamoail, 2005; Bekele ve Menchaca, 2008; Weaver, 2008; Mohammed ve Husniyati, 2008). Bu çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitim ortamındaki teknolojileri kullanmadaki teknik beceri eksiklikleri ve isteksizliklerinin, organizasyon tutumları, işleyiş ile ilgili problemler, organizasyonun yeterli düzeyde sağlayamadığı teknik ve pedagojik destek, organizasyon öğretim elemanlarının ihtiyaçlarını karşılayamaması gibi faktörlerin öğretim elemanlarının uyum sürecinde çevrimiçi öğretim yeterliliklerine etki eden faktörler olarak çıkmıştır.

Öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörlerde karşımıza çıkan diğer iki önemli başlık bireysel faktörler ve organizasyonel faktörlerdir. Uzaktan eğitime karşı olumsuzu tutumları, olumsuz algı ve inanışlar, teknoloji kullanımına karşı korku, uzaktan eğitimin ve kullanılan teknolojilerin faydalarının ve avantajlarının farkına varmama, kişisel gelişim eksikliği, kişisel beklentiler gibi faktörler bu çalışmada ağırlıklı olarak ortaya çıkan bireysel faktörlerdir. Mahmood, (2000) yaptığı çalışmada teknoloji ve yeniliğe olan ihtiyacın farkına varamayan eğiticilerin yeni ortamlara ya da yeni teknolojilere uyum

sağlamada problemler yaşadıklarını belirtmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlarla Mahmood un yaptığı çalışmada elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Lam (2000) çalışmasında öğretim elemanlarının teknoloji ağırlıklı yeni eğitim ortamlarına uyum süreçlerinde teknofobi, teknolojinin sağlayacağı yararların farkında olmama ve teknolojinin öğretime vereceği katkıdan şüphe duyma gibi faktörlerin öneminden bahsetmiştir. Bu çalışmada teknofobi, ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitimin ve uzaktan eğitimin avantajlarının farkında olmaması uyum sürecine etki eden önemli faktörler olarak göze çarpmaktadır.

Öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden bir diğer faktör de organizasyonel faktörlerdir. Öğretim elemanları yeni karşılaştıkları tüm bileşenlere yönelik uyum sağlayabilmek için yardım talep etme eğilimindendirler (Deanna, 2012; Salter, 2005; Spiege, 2001). Bu çalışmada da bu durum gözlemlenmiş ve öğretim elemanları ilk haftalardan itibaren yaşamış oldukları problemler için ilk olarak uzaktan eğitim merkezinden yardım talebinde bulunmuşlardır. Organizasyon yapısı içerisinde yer alan destek personeli ve yöneticiler, öğretim elemanlarının uyum sürecine etki edebilecek birçok faktöre etki edebilecek ve uyum sürecini hızlandırabilecek bir konuma sahiptir. Literatürde yapılan birçok çalışma ile organizasyonel faktörlerle ilgili bulunan sonuçlar benzerlik göstermektedir (Mahmood, 2000; Schamoil, 2005; Mohammed ve Husniyati 2008; Deanna, 2012; Santosh ve Misra, 2007). Bu çalışmada elde edilen farklılık organizasyonun öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörlerin ne ile ilişkili olduğunun ortaya çıkarılmasıdır. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörlerden olan öğrenci yetersizlikleri, kişisel beklentilerin karşılanması, teknik ve pedagojik destek ihtiyacı, öğretim elamanlarının olumsuz tutum algı ve inanışlarının değiştirilmesi, uzaktan eğitimin avantajlarının farkına varamamanın organizasyon yapısı ve işleyişi ile ilişkili olduğu ve organizasyon tarafından çözülebileceği sonucuna varılmıştır. Bahsedilen faktörlere organizasyonun yapacağı katkılar öğretim elemanlarının uyum sürecine yardımcı olacaktır.

Özetle; literatürde yapılan birçok çalışmada öğretim elemanlarının uyum süreçlerine etki eden faktörler incelenirken bu çalışmada elde edilen bireysel faktörler, organizasyonel faktörler ve çevrimiçi öğretim yeterliliklerinden sıkça bahsedilmiştir. Bu çalışmada bu faktörlerin birbirleriyle olan ilişkisi nedenleriyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öğretim elemanlarının bireysel gelişim eksikliği uyum süreçlerine etki eden önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Uzaktan öğretim süresince karşılaştığı problemleri bireysel gayretleriyle çözmek isteyen öğretim elemanları bu problemlerin üstesinden gelmiştir. Sistemde yer alan uzaktan eğitim teknolojileri dışında yeni teknolojileri uzaktan öğretim ortamlarına taşıyan öğretim elemanı uyum süreçlerini daha hızlı ve kolay bir şekilde tamamlamıştır.

Bu durum öğretim elemanının uzaktan eğitimin avantajlarının farkına varmasıyla da ilgilidir. Uzaktan eğitim deneyimlerini arkadaşları ve uzaktan eğitim merkezi ile paylaşan öğretim elemanı, alternatif yöntemler geliştirme ve eksikliklerini giderme şansı bulmuştur. Bu açıdan öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamındaki deneyimlerini iş arkadaşlarıyla, organizasyonla ve uzaktan eğitim merkezi personeliyle paylaşması önemlidir. Uzaktan öğretim deneyimlerinde öğretim elemanlarının öğrencilerle etkileşimi arttıkça, öğretim faaliyetleri öğrenci merkezli olmaya başlamış ve öğretim elemanlarını farklı öğretim yöntemleri geliştirmeye sevk etmiştir. Öğretim elemanlarının uzaktan eğitime karşı olumsuz tutumları ve düşünceleri uyum süreçlerine etki eden önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmıştır. Öğretim elemanları bu olumsuz tutum ve düşüncelerden sıyrıldıkça kendilerini uzaktan eğitim ortamında daha rahat ve başarılı hissetmektedirler.

İlk kez uzaktan öğretim deneyimi yaşayan öğretim elemanlarının belirli problemler yaşaması aşikardır. Bu problemlerin tespit edilip çözümler üretilmesi, öğretim elemanlarının uyum sürecine katkı sağlayacaktır (Schamoil, 2005). Bu noktada organizasyon yapısına önemli görevler düşmektedir. Organizasyondan destek alan öğretim elemanı kendini daha rahat hissetmektedir. Organizasyon uzaktan eğitim faaliyetleri başlamadan önce öğretim elemanlarına uzaktan eğitim ile ilgili eğitim vermelidir. Bu çalışmada bu durum açıkça gözlemlenmiştir. Uzaktan eğitim merkezi personelinin öğretim elemanlarının yaşamış olduğu problemlere yapmış olduğu katkılar, öğretim elemanlarının uyum süreçlerine önemli katkılar sağlamıştır. Organizasyon, öğretim elemanlarına özellikle uzaktan eğitim ortamlarının geleneksel sınıf ortamlarından farklılığını ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamında edineceği yeni rolleri ve bu rollerin gerekliliklerini tanıtması öğretim elemanlarının uyum süreçlerine katkı yapacaktır. Aksi takdirde öğretim elemanları bu çalışmada olduğu gibi uzaktan eğitimin farklılığını ve uzaktan eğitim ortamındaki rollerini zaman içerisinde deneyimleri paralelinde öğrenecektir. Organizasyon yapısının sistem içerisinde görev yapan öğretim elemanlarına karşı olumsuz tutumları öğretim elemanlarını rahatsız etmiştir. Uzaktan eğitime karşı olumsuz tutum ve davranışlara sahip ve teknoloji kullanımına karşı korkuları olan öğretim elemanlarının mevcut problemleri, organizasyondan gelen olumsuzluklarla artmaktadır.

7. ÖNERİLER

Araştırma sonucunda öğretim elemanları, uzaktan eğitim organizasyonları ve sonraki çalışmalar için öneriler verilecektir. Öğretim elemanlarının uyum süreçleri ve uyum süreçlerine etki eden faktörlerde öğretim elemanları ve organizasyonlar önemli bir faktör olarak ortaya çıktığı için bu iki başlıkta öneriler verilmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre sonraki çalışmalar için öneriler verilmiştir.

7.1. Öğretim Elemanları İçin Öneriler

1. Uzaktan eğitim ortamlarında eğitim veren öğretim elemanları karşılaşabilecekleri uzaktan eğitim teknolojilerini benimseyerek, deneyimleri başladıkları ilk andan itibaren bu teknolojilere aşinalık kazanmalı ve tüm bileşenleriyle kullanmaya çalışmalıdır. Öğretim elemanları yeni uzaktan eğitim teknolojilerine karşı cesaretle yaklaşmalıdır.
2. Öğretim elemanları sadece kendilerine sunulan uzaktan eğitim teknolojileri ile sınırlı kalmayıp, ihtiyaçlarına göre yeni uzaktan eğitim teknolojilerini araştırıp uzaktan eğitim ortamlarındaki öğretim faaliyetlerine aktarmalıdırlar.
3. Öğretim elemanları uzaktan eğitim deneyimlerini ve öğrenmiş oldukları yeni uzaktan eğitim teknolojilerini iş arkadaşları ve uzaktan eğitim uzmanlarıyla paylaşıp tartışmalıdırlar. Bu sayede öğretim elemanları eksikliklerini ve deneyimlerini artırabilirler.
4. Uzaktan eğitim ortamında öğretim faaliyetlerinde bulunan öğretim elemanı, ortamın öğrenci merkezli olarak planlandığında daha başarılı olacağını bilip, öğretim faaliyetlerini buna göre düzenlemelidir (Galusha, 2007, Sahin ve Shelley, 2008, Yang ve Cornelious, 2005).
5. Öğretim elemanları uzaktan eğitim ortamlarında öğretim faaliyetlerine başladıkları zaman, gerçekleştirmeleri gereken değişimin farkına varmalı, bu değişimi gerçekleştirmek için direnç göstermemelidir (Beaudoin, 1990).
6. Bu çalışmada öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum sürecinde önemli bir faktör olarak ortaya çıkan ve uzaktan eğitime karşı olumsuz tutum, düşünce, teknolojiye karşı korku gibi bireysel faktörler, öğretim elemanlarının uyum sürecini ve başarısını engellemektedir. Öğretim elemanları uzaktan eğitimin avantajları ve faydaları ile ilgili kendilerini geliştirerek ve destek alarak kendileri için sorun oluşturabilecek olumsuz tutum, düşünce ve algılardan kurtulmalıdırlar.

Ayrıca öğretim elemanları teknolojiye karşı olan korkularını, teknik yeterliliklerini geliştirerek ve destek alarak yenmelidirler.

Bu çalışmada öğretim elemanlarının uyum sürecine etki eden birçok faktör ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkan birçok faktörün süreç içerisinde ortaya çıkarak öğretim elemanının yaşamış olduğu sorunlar kısmen ve tamamıyla ortadan kalkmıştır. Uzaktan eğitim ortamlarında öğretim faaliyetinde bulunacak olan öğretim elemanı uzaktan eğitim ortamına uyumun ve başarının zamanla gerçekleşeceğini bilip, sabırla eksikliklerini farkına varıp bu eksiklikleri gidermeli, deneyim kazanmalı ve araştırmalar yaparak ihtiyaçlarını kendisinin karşılayabileceği düzeye gelmelidir.

7.2. Uzaktan Eğitim Organizasyonları İçin Öneriler

Çalışmanın sonuçları öğretim elemanlarının uyum süreçlerinde organizasyonun rolünün ve önemini ortaya çıkarmıştır. Uzaktan eğitim ortamındaki öğretim faaliyetlerinin başarısı sadece öğretim elemanının bireysel çabaları ile gerçekleşebilecek bir durum değildir. Öğretim elemanlarının uyum süreçlerini tamamlamasında ve uyum süreçlerine etki eden olumsuz faktörlerin ortadan kaldırılmasında organizasyona da önemli görevler düşmektedir.

1. Organizasyon öğretim elemanına uzaktan eğitim sistemini, işleyişi, kurallar, yönergeler ve yönetmelikleri, kullanılan teknolojileri, uzaktan eğitimin avantajlarını dezavantajlarını öğretim faaliyetleri başlamadan önce oryantasyon eğitimi şeklinde öğretim elemanlarına vermelidir.
2. Organizasyon uzaktan eğitim ortamlarının faklılığını öğretim elemanlarına hissettirmeli, öğretim elemanlarının edineceği yeni rollerin (teknik, pedagojik, sosyal ve yönetimsel roller) farkına varmalarını sağlamalı, bu rolleri öğretim elemanlarına tanıtmalı ve bu rollerin gereklerini yapmaları için öğretim elemanlarına sürekli destek sunmalıdır.
3. Organizasyon, öğretim elemanlarını süreç içerisinde takip ederek yaşadıkları problemleri tespit etmeli ve öğretim elemanlarına çözüm önerileri sunmalıdır.
4. Organizasyon ve organizasyonda çalışan personel öğretim elemanlarının uyum sürecine etki edebilecek, olumsuz tutum, düşünce ve davranış geliştirmelerine neden olacak faaliyetlerden kaçınmalıdır.
5. Organizasyon yönetimi süreç içerisinde üstlenmesi gereken rolleri gerçekleştirmelidir. Yönetimden kaynaklanan problemlerin oluşturacağı olumsuzlukların öğretim elemanlarını huzursuz ettiğini ve uyum sürecini olumsuz etkilediğini bilmelidir.

6. Organizasyon öğretim elemanlarına sistemin ve işleyişin önemli ve değerli bir parçası olduklarını ve sistemin başarısı için kendilerine büyük rol düştüğünü hissettirmelidir.

7.3. Sonraki Çalışmalar İçin Öneriler

Bu çalışmada öncelikle öğretim elemanlarının uyum süreçlerinin nasıl gerçekleştiği tanımlanmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucu öğretim elemanlarının uyum süreçlerini nasıl gerçekleştiği ile ilgili elde edilen aşamalar sınırlı bir örneklemle ve sosyal bilimler alanındaki bir alanda verilen uzaktan eğitim faaliyetleri sonucunda elde edilmiştir. Sonraki çalışmalarda daha büyük örneklemlerle çalışmalar yapılıp, elde edilen aşamaların doğruluğu incelenebilir.

Çalışmada öğretim elemanlarının uyum sürecinde öğrencilerden çok az bilgi edinilmiştir. Sonraki çalışmalarda öğrencilerin görüşleri de öğretim elemanlarının uyum süreçlerini ve uyum süreçlerine etki eden faktörleri belirlemede kullanılabilir.

Bu çalışmada öğretim elemanlarına belirli uzaktan eğitim teknolojileri sistem içerisinde sunulmuştur. İleriki çalışmada öğretim elemanlarına daha farklı teknolojiler sunularak uyum süreçleri incelenebilir.

8. KAYNAKLAR

Abel, R. (2005). Achieving success in Internet-supported learning in higher education: Case studiesilluminate success factors, challenges, and future directions. Lake Mary, FL: Alliance for Higher Education Competitiveness. http://www.ahec.org/ research/study%5Freports/IsL0205/TOC.html adresinden11.02.2012 tarihinde edinilmiştir.

Akpınar, Y. (2004). Eğitim teknolojisiyle ilgili öğrenmeyi etkileyebilecek bazı etmenlere karşı öğretmen yaklaşımları. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*. 3 (3),15.

Albion, P.R. (1999). Self-efficacy beliefs as an indicator of teachers' preparedness for teaching with technology, *Association for the Advancement of Computing in Education.* http://www.usq.edu.au/users/albion/papers/site99/1345.html adresinden 14 temmuz 2012 tarihinde edinilmiştir.

Alkan, C. (1996 Kasım). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi. 1. Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Ankara.

Alvesson, M. (1993). Organizations as rhetoric: knowledge-intensive eirms and the struggle with ambiguity. *Joumal of Management Studies*: 30-6.

Anderson, G.L. (1989). Critical ethnography in education: origins, current status and new directions, *Review of Educational Research* 59(3): 249–70.

Aydın, C.H. (2002). Çevrimiçi (online) öğrenme toplulukları, Açık ve Uzaktan Öğretim Sempozyumu, Eskişehir. http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler /Hakan_Aydin1.doc adresinden 12.02.2012 tarihinde edinilmiştir.

Bacow, L.S., Bowen, W.G., Guthrie, K.M., Lack, K.A. ve Long, M.P.(2012). Barriers to adoption of online learning systems in U.S. Higher Education http://wisdemy.com/ resources/reports/barriers-to-adoption-of-online-learning-systems-in-us-higher-education.pdf adresinden 13 Aralık 2012 tarihinde edinilmiştir.

Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem A yayıncılık.

Barab, S.A., MaKinster, J., Moore, J., Cunningham, D. ve ILF Design Team. (2001). Designing and building an online community: The struggle to support sociability in the Inquiry Learning Forum. *Educational Technology Research and Development*, 49(4), 71–96.

Beaudoin, M. (1990). The instructor's changing role in distance education. *The American Journal of Distance Education*, 4(2).

Bekele, T.A., and Menchaca, M. (2008). Learner and instructor identified success factors in distance education. *Distance Education, 29(3), 231–252.*

Benigno, V. ve Trentin, G. (2000). The evaluation of online courses. *Journal of Computer Assisted Learning, 16*(3), 259–270.

Berge, Z.L. (1995). Facilitating computer conferencing: recommendations from the field. *Educational Technology,* 35(1): 22–30,

Berge, Z.L. ve Clark, T. (2005). *Virtual schools: Planning for success*. New York, NY: Teachers College Press.

Berge, Z. L. (2008). Changing instructor's roles in virtual worlds. *Quarterly Review of Distance Education*. 9(4), 408-414.

Berigel, M. ve Karal, H. (2011). Students' adoption of distance education environments: an action research of a non-thesis masters' program. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2),135-145

Blake, B. ve Pope, T. (2008). Developmental psychology: Incorporating Piaget's and Vygotsky's theories in classrooms. *Journal of Cross-Disciplinary Perspectives in Education*, 1, (1), 59 – 67

Blankson, J. ve Kyei-Blankson, L. (2008). Nontraditional students' perception of a blended course: Integrating synchronous online discussion and face-to-face instruction. *Journal of Interactive Learning Research.* 19 , 421-438.

Boe, T. (1989). The next step for educators and the technology industry: Investing in Teachers, *Educational Technology, 29*(3), 39-44.

Bogdan, R.C. ve Biklen, S.K. (1998). Qualitative *research for education: An introduction to theory and research* (3 rd ed). USA: Allyn & Bacon.

Bonk, C.J. ve Dennen, V.P. (1999). Teaching on the web: With a little help from my pedagogical friends. *Journal of Computing in Higher Education,* 11(1), 3-28.

Bower, B.L. (2001). Distance education: Facing the faculty challenge. Online Journal of Distance Learning Administration, 4(2).

Can, E. (2004). *Uzaktan eğitim öğrencilerinin eğitimlerini değerlendirmeleri*. III. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

Chand, R.K. (2007). Listening needs of distance learners: A case study of EAP learners at the University of the South Pacific. The University of Otago, Dunedin, New Zealand.

Chaney, B.H., Eddy, J.M., Dorman, S.M., Glessner, L., Green, B.L., and Lara-Alecio, R., (2009), A primer on quality ındicators of distance education, *Health Promotion Practice*, 10 (2): 222-231.

Chaney, E.H., Chaney, J.D., Eddy, J.M., and Stellefson, M.L., (2008). Making the case for distance education in the health education and health promotion profession. *International Electronic Journal of Health Education*, 11, 5-18.

Chapman, D.D. (2006). Building an evaluation plan for fully online degree programs. *Journal of Distance Learning Administration*, IX(I).

Cegielski. (2001). A model of the factors that affect the integration of emerging information technology into corporate technology into corporate strategy. The University of Mississippi.

Chen, Y., Liu, C. ve Wong, R. (2007). The adoption of synchronous and asynchronous media in the teaching of a second language. *Issues in Information Systems.* 3 , 217-223.

Coffey, A. (1996). The power of accounts: Authority and authorship in ethnography', *Qualitative Studies in Education* 9(1): 61–74.

Coleman, R. ve Laplace, L. (2002). E-learning implementation. RGS Associates Inc. http://www.rgsinc.com/publications/pdf/white_papers/elearning.pdf adresinden 17 Haziran 2009 tarihinde edinilmiştir.

Collins, M. ve Berge, Z.L. (1996). Facilitating interaction in computer mediated online courses. http://repository.maestra.net/valutazione/MaterialeSarti/articoli/Facilitating%20Interaction.htm adresinden 10.12.2012 tarihinde edinilmiştir.

Collis, B. (1995). Anticipating the impact of multimedia in education: lessons from the literature. *Computers in Adult Education and Training*, 2 (2),136-49.

Conrad, D. (2002). Deep in the hearts of learners: Insights into the nature of online community. *Journal of Distance Education*, 17(1), 1-19.

Cox, G., Carr, T. ve Hall, M. (2004). Evaluating the use of synchronous communication in two blended courses. *Journal of Computer Assisted Learning*, 20,183-193.

Cukusic, M., Alfirevic, N., Granic, A. ve Garaca, Z. (2010). E-learning process management and the e-learning performance: Results of a European empirical study. *Computers & Education. 55*(2), 554-565.

Çallı, İ (2002). Türkiye'de uzaktan eğitimin geleceği ve E-üniversite. Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Eskişehir.

Dastgir, M. ve Mortezaie, A. S. (2012). Factors affecting the end-user computing satisfaction. *Business Intelligence Journal*, 5(2).

Davis, F.D. (1993). User acceptance of ınformation technology: System characteristics, user perceptions and behavioral ımpacts, *International Journal of Man-Machine Studies*, 38(3), 475-487.

Dede, C. (1996). The evolution of distance education: Emerging technologies and distributed learning. *The American Journal of Distance Education*, 10(2), 4–36.

Demir, K. (2006). Rogers'ın yeniliğin yayılması teorisi ve internetten ders kaydı. *Kuram ve uygulamada Eğitim Yönetimi*, 47, 367-392.

Dupagne, M. ve Krendle, K.A. (1992). Teachers' attitudes toward computers: A review of the literature, *Journal of Research on Computing in Education, 24* (3), 420-429.

Dwyer, D.C., (1994). Apple classrooms of tomorrow: What we have learned, *Educational Leadership,* 1, 51.

Dykes, M.E. ve Schwier, R.A. (2003). Content and community redux: Instructor and student interpretations of online communication in a graduate seminar. *Canadian Journal of Learning and Technology*, *29*(2), 1-11.

Erlich, Z., Erlich-Philip, I. ve Gal-Ezer, J. (2005). Skills required for participating in CMC courses: An empirical study. *Computers & Education, 44*(4), 477–487.

Galusha, J.M. (1997). Barriers to learning in distance education. University of Southern Mississippi. http://www.infrastruction.com/barriers.htm adresinden 23 Ocak 2013 tarihinde edinilmiştir.

Ganor, M. ve Gilad, R., (2000) *Distance education: networking and staff development.* IITE(Moscow), March 24-25.

Garber, D. 2004. Growing virtual communities. *The International Review of Research in Open and Distance Learning, 5*(2).

Garfinkel, H. (1967). *Practical sociological reasoning following coding instructions ,Studies in Ethnomethodology.* Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Ghobakhloo, M., Zulkifli, N.B. ve Aziz, F. A. (2010). The interactive model of user information technology acceptance and satisfaction in small and medium-sized enterprises. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences,* ISSN 1450-2275, 19.

Gökdağ, D., (1986). *Uzaktan eğitimde basılı materyaller (Açıköğretim Fakültesi Örneği).* Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Göktalay, Ş.B. ve Ocak, M.A. (2006). Faculty adoption of online technology in higher education. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 5(4), 5.

Groff, J. ve Mouza, C. (2008). A framework for addressing challenges to classroom technology use. *AACE Journal*, 16(1), 21-46.

Guasch, T., Alvarez, I. ve Espasa, A. (2010). University teacher competencies in a virtual teaching/learning environment: Analysis of a teacher experience. *Teaching and Teacher Education*. 26, 199-206.

Güneş, G. ve Baki, A. (2011). Dördüncü sınıf matematik dersi öğretim programının uygulamasından yansımalar. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 192-205.

Frey, B. ve Alman, S. (2003). Applying adult learning to the online classroom. *New Horizons in Adult Education*, *17*(1), 4-12.

Fullan, M. (1991). *The new meaning of educational change*. New York: Teachers College Press.

Fullan, M. (1993). *Change forces: Probing the depths of educational reform.* London: Falmer Press.

Hammersley, M. ve Atkinson, P. (1989) *Ethnography, Principles in Practice*. London: Routledge.

Hardy, J. (1998). Teacher attitudes toward and knowledge of computer technology, *Computers in Schools, 14* (3/4) 119-136.

Hargreaves, A. ve Fullan, M. (1992). *Teacher development and educational change.* Basingstoke: Falmer Press.

Harker, R., (1990) An Introduction to the work of Pierre Bourdieu: the practice of theory, London: Macmillan Press.

Harrington, B. (2002). Obtrusiveness as Strategy in Ethnographic Research. *Qualitative Sociology*, 25(1)

Harrison, Y. (2006). Understanding computer anxiety and computer related experience: The Model and practices. *Global Chinese Journal of Computer in Education,* 4/1-2, 29-43.

Hodson, D. ve J. Hodson (1998) From constructivism to social constructivism: a Vygotskian perspective on teaching and learning sciences. *School Science Review*, 79(289): 33 - 41.

Holcombe, M.C. (2000), Factors influencing teacher acceptance of the internet as a teaching tool: A study of Texas schools receiving a TIF or a TIE Grant. *Digital Dissertation* (UMI No. 9963219), Ann Arbor, MI.

Howell, S.T., Saba, F., Lindsay, N.K. ve Williams, P. B. (2004). Seven strategies for enabling faculty success in distance education. *Internet and Higher Education* 7(1): 33–49.

Hsbollah, H.. M. ve Idris K.M. (2009). E-learning adoption: The role of relative advantages, trialability and academic specialisation. *Campus-Wide Information Systems*, 26(1), 54-70.

Ingram, A.L. (2005). Engagement in online learning communities. In J. Bourne & J. C. Moore (Eds.), Elements of quality online education: Engaging communities (pp. 55-67). Needham, MA: Sloan Center for OnLine Education.

Irmak, E. (2007). Uzaktan eğitim amaçlı internet tabanlı laboratuar uygulaması. Gazi Üniversitesi, Ankara.

İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Yayınları.

Jonassen, D., Davidson, M. Collins, M. Campbell, J. ve Haag, B.B. (1995). Constructivism and computer-mediated communication in distance education. *The American Journal of Distance Education, 9*(2), 7-26.

Jonassen, D.H. (1992). Applications and limitations of hypertext technology for distance learning. Paper presented at the Distance Learning Workshop, Armstrong Laboratory, San Antonio, TX.

Jonassen, D.H., Peck, K.C. ve Wilson, B.G. (1998). Creating technology supported learning communities. http://carbon.cudenver.edu/~bwilson/learncomm.html adresinden 17 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.

Junker, B. (1960). *Field Work*. Chicago: University of Chicago Press.

Karaağaçlı, M. (2008). İnternet teknolojileri destekli uzaktan eğitimde sosyal kazanımlar gereksinimi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 1(2), 63

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. İkinci Baskı. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Keith F.P. (2005). *Introduction to social research–quantitative & qualitative approaches*. London Pres.

Kerlinger, F.N. (1979). *Behavioural Research: A conceptual approach.* New York: Holt, Rinechart and Winston.

Kemp, D. (2012) Assets, capitals and resources: Frameworks for corporate community development in mining. *Business and Society*, *51* 3: 382-408.

Khoo, E.G.L. (2010). Developing an online learning community: A strategy for improving lecturer and student learning experiences, University of Waikato, New Zelland.

Kirby, R, Paradise, L. ve King, M. (1992). Extraordinary leaders in education: understanding transformational leadership. *Journal of Educational Research*, 85, 303-311.

Koçel, T. (1998). *İşletme Yöneticiliği.* İstanbul: Beta Yayınları.

Kolat, A. (1993), *E-öğrenme Kılavuzu*. Ankara: Türkiye Bilişim Vakfı Yayınları.

Kowch, E. ve Schwier, R. (1997). Characteristics of technology-based virtual learning communities. http://www.usask.ca/educationcoursework/802papers/communities/communities.htm adresinden 10 Ocak 2012 tarihinde edinilmiştir.

Kramp, M. (2004). Exploring life and experience through narrative inquiry. In K. 237 deMarrais & S. Lapan (Eds.), Foundations for research: Methods of inquiry in education and the social sciences (pp. 103-122). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Kvale, S. (1996). *Interviews: An introduction to qualitative research interviewing*. London: Sage Publications.

Lam, Y. (2000). Technophilia vs. technophobia: A preliminary looks at why second language teachers do or do not use technology in their classrooms, *Canadian Modern Language Review, 56, 389-410.*

Latchem, C. ve Hanna D. E. (2001*). Leadership for the 21 st century learning: Global perspectives from educational innovators*, London : Kogan Page.

Lave, J. ve Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation,* New York: Cambridge University Press.

Lawless K.A. ve Kulikowich, J.M. (1996). Understanding hypertext navigation through cluster analysis, *Journal of Educational Computing Research*, 14, 385-399.

Levinson, B. ve Holland, D. (1996). The cultural production of the educated person: Critical ethnographies of schooling and local practices. New York: State University of New York Press.

Lortie, D. (1973). *Observations in teaching as work*. Chicago: Rand McNally.

Lucus, C. ve Murray, J. (2002). *New faculty: A practical guide for academic beginners*. NewYork: Palgrave.

Luppicini, R. (2005). A systems definition of educational technology in society. *Educational Technology and Society*. 8 (3), 103-109.

Mandinach, E. ve Cline, H. (1992). The impact of technological curriculum innovation on teaching and learning activities. Annual Conference of the American Educational Research Association, San Francisco, California

Martınez-Torres, M.R., Toral Marın, S.L., Garcıa, F.B., Vazquez, S.G., Olıva, M.A. ve Torres, T. (2006). A technology acceptance ofelearning tools used in practical laboratory teaching, according to the European higher education area", *Behavior and Information Technology*, 1-11.

Martins, C.B.M.J., Steil, A.V. ve Todesco, J.L. (2004). Factors influencing the adoption of the internet as a teaching tool at foreign language schools. *Computers and Education*, 42, 353-74.

McInnerney, J.M. ve Roberts, T. S. (2004). Online learning: social interaction and the creation of a sense of community. *Educational Technology and Society, 7* (3), 73-81.

Menchacaa, M.P. ve Bekeleb, T.A. (2008). Learner and instructor identified success factors in distance education, *Distance Education*, 29(3), 231–252.

Millbank, G. (1994). *Writing multimedia training with integrated simulation*. Paper presented at the Writers' Retreat on Interactive Technology and Equipment. Vancouver, BC: The University of British Columbia Continuing Studies.

Misanchuk, M. ve Anderson, T. (2001). Building community in an online learning environment: Communication, cooperation and collaboration. http://frank.mtsu.edu/~itconf/proceed01/19.pdf adresinden 28 Mayıs 2012 tarihinde edinilmiştir.

Moller, L. (1998). Designing communities of learners for asynchronous distance education. *ETR&D, 46*(4), 115-122.

Moore, G.C. ve Benbasat, I. (1991). Development of an instrument to measure the perceptions of adopting an information technology innovation*, Information Systems*, 2(3), 192-222.

Mutlu, M.E., Yılmaz, R., Öztürk, C. ve Özöğüt, Ö. (2000). *Dünyanın en büyük on açık üniversitesinde internete dayalı eğitim uygulamaları*, BTIE'2000 Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Sempozyumu, Ankara.

Naidoo, R (2003). Repositioning higher education as a global commodity: opportunities and challenges for future sociology of education work. *British Journal of Sociology Education,* 24, (2), 249-259.

Odabaş, H. (2003). Internet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi bölümleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 17, (1), 22-36.

Olcott, D ve Wright, S.J. (1995). An institutional support framework for increasing faculty participation in postsecondary distance education. *The American Journal of Distance Education*. 9(2), 5-17.

Olson, P.W. (2005). Significant success factors in distance education. *International Journal of Case Method Research & Application*. 17, 2.

Orhan, F. ve Akkoyunlu, B. (1999). Uzaktan eğitim yaklaşımında temel eğitim 1. kademe öğretmenlerinin video destekli hizmetiçi eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.16-17,134 -141.

Ozan, Ö. (2008). Öğrenme yönetim sistemlerinin (learnıng management systems- lms) değerlendirilmesi. Türkiye'de İnternet konferansı, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Palloff, R. M. ve Pratt, K. (1999). Building learning communities in cyberspace: Effective strategies for the online classroom. *San Francisco: Jossey Bass.*

Panda, S. ve Mishra, S. (2007)., E-learning in a Mega Open University: Faculty attitude, barriers and motivators. *Educational Media International,* 44 (4), 323–338.

Park, S.Y. (2009). An analysis of the technology acceptance model in understanding university students' behavioral ıntention to use e-learning. *Educational Technology & Society*, *12* (3), 150–162.

Patton, M.Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Newbury Park: Sage Publications.

Patton, M. (2002) *Qualitative research and evaluation methods.* London: Sage Publications.

Patton, M. (2004) *Qualitative research and evaluation methods*. London: Sage Publications.

Pinar, F.J.R. ve Campo, A.F.D., (1998). Multimedia systems based on satellite technology. *Computer Networks and ISDN Systems*. 30,1543-1549.

Pituch, K. A., ve Lee, Y. (2006). The influence of system characteristics on e-learning use. *Computers and Education*. 47(2), 222-224.

Poehlein, G.W. (1996). Universities and information technologies for instructional programs: issues and potential impacts*. Technology Analysis & Strategic Management.* 8(3), 283-90.

Rakes, G.C., Fields, V.S. ve Cox, K.E. (2006). The influence of teachers'technology use on instructional practices. *Journal of Research on Technology in Education*, 38(4).

Ramsden, P. (1988). Studying learning: Improving teaching. In P. Ramsden (Ed.), *Improving learning: New perspectives*. London: Kogan Page.

Redman, D. ve Kotrlik, J. (2004). Analysis of technology integration in the teaching-learning process in selected career and technical education programs. *Journal of Vocational Education Research,* 29(1).

Robertson, S.I., Calder, J., Fung, P., Jones, A., O'Shea, T. ve Lambrechts, G. (1996). Pupils, teachers and palmtop computers, *Journal of Computer Assisted Learning,* 12, 194-204.

Rogers, D.L. (2000). A paradigm shift: Technology integration for higher education in the new millennium. *Educational Technology Review,* (13), 19-27, 33.

Rogers, E. (1995). *Diffusion of innovations*. (4th ed). New York: The Free Press.

Romero, P., du Boulay, B., Cox, R., Lutz, R. ve Bryant, S. (2007). Debugging strategies and tactics in a multi-representation software environment. *International Journal of Human–Computer Studies, 65*(12), 992–1009.

Rude-Parkins, C., Baugh, I. ve Petroako, J.M. (1993). Teacher type and technology training. *Computers in the Schools, 9*(2/3), 45-54.

Russell, A. L. (1995). Stages in learning new technology. *Computers in Education, 25*(4), 173-178.

Russell, A. R. (1996 Şubat). Six stages for learning to use technology, American Educational Communications and Technology Association Convention, Indianapolis, http://www.russellsynergies.com.au/pdf/RussellSixStages96.pdf adresinden 04.09.2012 tarihinde edinilmiştir.

Sahin, I. ve Shelley, M. (2008). considering students' perceptions: The distance education student satisfaction model. *Educational Technology & Society*, 11(3), 216–223.

Salmon, G. (2000). *E-moderating: The key to teaching and learning online*. London: Kogan Page.

Salter, G. (2005). Factors affecting the adoption of educational technology. In C. Howard, J. Boettcher, L. Justice, K. Schenk, P.L. Rogers, & G.A. Berg (Eds.), *Encyclopedia of distance education* (Vol. 2, pp. 922–929). Hershey, PA: Idea Group Reference.

Schmeck, R.R. ve Geisler-Brenstein, E. (1989). Individual differences that affect the way students approach learning. *Learning and Individual Differences*, 85-124.

Schwier, R.A. (2001). Catalysts, emphases, and elements of virtual learning communities: Implications for research and practice. *Quarterly Review of Distance Education, 2*(1), 5-18.

Schram, T. (2003). *Conceptualising qualitative inquiry*. New Jersey: Pearson Education.

Scott, P. J.G. (1994). The effects of distance education technology on faculty perceptions of teaching. Eugene, OR: University of Oregon.

Scrum, L. ve Hong, S. (2002). Dimensions and strategies for online success: Voices from eperienced educators. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 6(1).

Sencer, M. (1989). *Toplum bilimlerinde yöntem.* İstanbul: Beta Basım.

Shamoail, E. (2005). Teachers' Perceptions and Experiences in Adopting "Blackboard" Computer Program in a Victorian Secondary School: A Case Study . Victoria, Australia

Sherry, L. (1996). Issues in distance learning. *International Journal of Educational Telecommunications*, 1(4), 337-365.

So, H. ve Brush, T. (2008) Student perceptions of collaborative learning, social presence and satisfaction in a blended learning environment: Relationships and critical factors. *Computers and Education*, 51 (1), 318-336.

Soloway, E., Krajcik, J. ve Finkel A. F. (1995, April). The scienceware project: supporting modeling and ınquiry via computational media and technology. National Association for Research on Science Teaching, San Francisco, CA.

Soran, H., Akkoyunlu, B. ve Kavak, Y. (2006). Yaşamboyu öğrenme becerileri ve eğiticilerin eğitimi programı: Hacettepe Üniversitesi örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 30, 200-210.

Strauss, A ve Corbin, J (1998), Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory. Thousand Oaks, CA: Sage.

Stodel, E.J., Thompson, T.L. ve MacDonald, C.J. (2006) Learners' perspectives on what is missing from online learning: Interpretations through the community of inquiry framework. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 7 (3), 1-24.

Şimşek, A. (2011). The relationship between computer anxiety and computer self-efficacy. *Contemporary Educational Technology*, 2(3), 177-187.

Tabata, L.N. ve Johnsrud, L.K. (2008). The impact of faculty attitudes toward technology, distance education, and innovation. *Research in Higher Education*. 49, 625–646.

Thach, E.C. ve Murphy, K.L. (1995). Competencies for distance education professionals. *Educational Technology Research and Development, 43*(1), 57-79.

Thieman, G.Y. (2008). Using technology as a tool for learning and developing 21st century citizenship skills: An examination of the NETS and technology use by preservice teachers with their K-12 students. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 8(4), 342-366.

Thowfeek, M.H. ve Hussin, H. (2008).Instructors' perspective on e-learning adoption in Sri Lanka: A Preliminary Investigation Communications of the IBIMA, 6 http://www.ibimapublishing.com/journals/CIBIMA/volume6/v6n19.pdf adresinden 15 Aralık 2012 tarihinde edinilmiştir.

Tinio, V.L. (2002). ICT in education. Presented by UNDP for the benefit of participants to the World Summit on the Information Society. UNDP's regional project, the Asia-Pacific Development Information Program (APDIP), in association with the secretariat of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). http://www.apdip.net/publications/iespprimers/eprimer-edu.pdf adresinden 23 Ocak 2013 tarihinde edinilmiştir.

Tinto, V. (1997). Linking learning and leaving: exploring the role of the college classroom in student departure. *Journal of Higher Education*, 68, 6.

Toledo, C. (2005). A five-stage model of computer technology integration into teacher education curriculum. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education, 5*(2), 177-191.

Tuncer, M. ve Taşpınar M. (2008). Sanal ortamda eğitim ve öğretimin geleceği ve olası sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi.* 10 (1).

URL-1, http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yok_strateji_kitabi/27077070-cb13-4870-aba1-6742db37696b15.07.2012 tarihinde alınmıştır.

Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Varvel, V. (2007). Master online teacher competences. *Online Journal of Distance Learning Administration*. 10(1).

Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B. ve Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly*, 27(3), 425-478.

Ward, M. ve Newlands, D. (1998). Use of the web in undergraduate teaching. *Computers & Education*, 31, 171, 18

Watkins, C. (2005). Classrooms as learning communities: What's in it for schools*? London: Routledge Falmer.*

Waugh, C.K. ve Ruppel, M. (2004). Citation analysis of dissertation, thesis, and research paper references in workforce education and development. *The Journal of Academic Librarianship*, 30(4): 276–284.

Weaver, D. (2008). Academic and student use of a learning management system: Implications for quality. *Australasian Journal of Educational Technology*, 24(1), 30–41.

Wilson, A.L. (2006). *Working the planning table: Negotiating democratically for adult, continuing, and workplace education.* San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Wilson, C. (1998). Concerns of instructors delivering distance learning via the www. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 1(3).

Wolf, P. (2006). Best practices in the training of faculty to teach online. *Journal of Computing in Higher Education*. 17(2), 47-78.

Yang, Y. ve Cornelious, L.F. (2005). Preparing instructors for quality online instruction. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 8(1), 1–16.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldız, E. (2011). Web-tabanlı senkron derslerin öğretmen adaylarının uzaktan eğitime karşı tutumları ve senkron teknolojileri kabulleri üzerine etkisi. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

Zemsky, R. ve Massy, W.F. (2004), Thwarted innovation. What happened to e-learning and Why, The University of Pennsylvania, PN: The Learning Alliance, http://immagic.com/eLibrary/ARCHIVES/GENERAL/UPENN_US/P040600Z.pdf adresinden 01.03.2013 tarihinde edinilmiştir.

EKLER

Ek 1. Çevrimiçi Sınıflarda Öğretim Elemanlarının Uyum Süreçleri ile İlgili Veri Toplamak için Kullanılan Gözlem Formu

PEDAGOJİK YETERLİLİKLER	**Öğretim Elemanından Beklenenler**	**Gözlemler**
Ortam Tasarımcısı	Öğretim elemanları dersi tasarlar, ders materyallerini hazırlar, öğrenme materyallerini günceller, deneyimlerini meslektaşlarıyla paylaşır	
Etkileşim Oluşturucu	E-öğrenme ortamındaki öğrencilerle diyalog oluşturur, öğrencilerin birbirleriyle tartışmalarına yardımcı olur.	
Geri dönüt verici	Zamanlı ve yüksek kalitede geri dönüt verir	
Öğretim Uzmanı	Anlatılacak konuları farklı teknik ve yöntemler kullanarak anlatır	
Motivasyon Sağlayıcı	Öğrencilerin motivasyonunu ve derse katılımını üst düzeyde tutar.	
YÖNETİMSEL YETERLİLİKLER		
Konferans Yöneticisi	Çevrimiçi tartışmalarda eşitlik sağlar, tartışmalar için kurallar ve yönergeler oluşturur,	
Organize edici ve planlayıcı	Ders yapısının sade anlatımı ve organize edilmesi, ders yapısı ve dersin esnekliği arasında bir denge oluşturur.	
Değerlendirme Uzmanı	Dersin değerlendirilmesi için sistematik ve planlı bir yapı oluşturur.	
SOSYAL YETERLİLİKLER		
Sosyal İlişki Oluşturucu	Sosyal ilişkiler oluşturur, online gruplar oluşturur, online öğrenme topluluğu oluşturur.	
Öğretim Programı Sorumlusu	Devam eden öğretim programlı ile ilgili öğrencilere bilgi verir	
TEKNİK YETERLİLİKLER		
Teknik Koordinatör	Öğrencilere teknik destek sunar, teknik konularla ilgili öğrencilerle iletişim halinde bulunur.	
Teknik Uzman	Kullanmış olduğu e-öğrenme ortamını bütün özellikleri ile kullanır.	
Medya Tasarımcısı	Çoklu ortam araçları geliştirir, etkili öğretim araçları geliştirir.	
Öğretim Teknoloğu	Geliştirdiği araçları etkili bir şekilde e-öğrenme ortamında kullanır.	
Diğer Gözlemler		
Öğretim Elemanı-Öğrenci-Diyalogları		
Tarih:		

Ek 2. Öğretim Elemanları ile Yapılan Son Mülakatlar

Ek 2.1. Ö.E.1 ile Yapılan Son Mülakat

Uzaktan eğitime başlamadan önce uzaktan eğitim ile ilgili düşünceleriniz nelerdi?

Öncelikle şunu söyleyeyim. 21. yy da insanların bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanması gerekir. Çağın gereği neyse ondan faydalanmak zorundayız. Yaşam boyu eğitim politikası doğrultusunda uzaktan eğitim bence gerekli ve önemli bir, yaklaşımdır. Yalnızca bazı mesleklerin oluşumunda yada bazı mesleklere insan yetiştirilirken uzaktan eğitimin bazı uygulamalarının bazı alanlarda yetersiz kalacağı düşüncesindeyim. Örnek vereyim kendi alanımla ilgili bir örnek verecek olursam,okul müfettişi ve eğitim yöneticisi yetiştiriyoruz.yada milli eğitime üst düzey eğitim yöneticisi yetiştirmeye çalışıyoruz. Burada bu mesleğin uygulama alanlarının uzaktan eğitim ile yapımla şansını çok düşük olduğunu düşünüyorum. Sıkıntı yaratacaktır, nitekim şu anda uygulamada bu sıkıntıyı aşmak için arkadaşımla birlikte formüller arıyoruz. Bu bana uzaktan eğitimin dezavantajı gibi görülmekte, diğer yandan bir dezavantaj olarak bandura'nın sosyal öğrenme kuramı derki, insanlar kişileri ve davranış biçimlerini rol modeli olarak alırlar. O zaman uzaktan eğitimde bireyin bir başkasının yada çevresindeki etkileşimde bulunduğu nesneleri bir rol modeli olarak alabilme şansının düşük olduğunu düşünüyorum. 3. bir dezavantajda bireylerin yani bu hizmeti bizden alanların bilgi ve iletişim teknolojilerine tam hakim olduklarına inanmıyorum. Benimle o kişiler arasındaki yaş farkını düşündüğüm zaman, onların çoğundan teknolojiye hakim oluğumu düşünüyorum. Ama onların buna benden daha iyi hakim olmaları gerekirken bir sürü sıkıntıyla karşı karşıya kalıyoruz. 4. bir dezavantaj karşıdaki bireylerin hepsinin aynı anda ne yaptığını göremiyorum. Göremediğim için özellikle çok kalabalık sınıflarda bunu denetleme şansından yoksunum.

Ben 1983 ten beri uzaktan eğitim ile ilgili bilgi sahibi olduğum için olumsuz düşünceye sahip değilim her şeyden önce yani bunun dünyada özellikle kuzeyiskandinavya ülkelerinde okuma yazma için bile başarıyla uygulandığını da biliyorum. Yani bizim halk eğitim merkezlerinin yaptığı görevin bir çok kısmını orada uzaktan eğitim ile yapıyor insanlar. Özellikle Ulaşım engellerinin olduğu yerlerde . örneğin taşımalı eğitime benzer bir eğitim uygulamasının sonucu gibi bakılıyor bazı ülkelerde, uzaktan eğitime biraz öncede ifade ettim yaşam boyu eğitim çerçevesinde bakıyorum. Yani insanların eğitim ihtiyacaının sürekli okullarda olması gerektiği gibi bir şey düşünmüyorum. Eğitim yaşam boyu devam ettiğine göre buradaki eksikliği en çok giderecek olan şey uzaktan eğitimdir.

Daha önce Uzaktan eğitim deneyiminiz oldu mu?

Daha önce uzaktan eğitim deneyimim olmadı.

Uzaktan eğitimde ders anlatırken ne gibi sorunlar yaşadınız?

Canlı yayın deneyimim çok fazla olduğu için bilmiyorum sizde fark ettiniz mi ben hiç deneyimsiz birisi gibi şey yapmadım 2 yıl canlı yayın yaptım televizyonda o nedenle benim öyle bir şeyim olmadı. Diğer taraftan da konu alanı uzmanı konuya çok hakim ise ve bilişim teknolojilerinde eksikliklerini giderirse başarısız olmayacak diye bir şey düşünmüyorum. Teknik problemlerle ilgili sorun yaşadım. Diğer taraftan da, belli bir süre geçtikten sonra bireylerin nasıl olsa hoca anlatıyor düşüncesi, sınıfta çok kalabalık olunca onlara soru sorabilme olanağım azalıyor. Bireylerin kendi istekleriyle bu işi yapmalarına rağmen öğrencilerin özdenetim eksikliğini hissettim.

Ek 2'nin devamı

Uzaktan eğitime uyum sağlamada sorun yaşadınız mı?

Bazı sorunlar yaşadım tabi ki, bunlardan sırayla gidecek olursak sanal ortamlarda sınıf yönetimi açısından karşılaştığımız sorunlar var. Sınıflar çok kalabalık olduğu zaman ki bizim sınıflar çok kalabalıktı. Bütün öğrencilerin orada olup olmadığını, denetleme şansımız azalıyor. Öğrenci açıp gidiyor diyelim,157 öğrenci var bu dönem, onların orada olup olmadıklarını denetlemek zorunda kalıyorum ve birçoğunun orada olup olmadığını da bilmiyorum. Sistemi açıp gidiyor kendisi, bu yönüyle bir sıkıntı var. Diğer taraftan da ben soruyu soruyorum bütün herkes birden soruya yanıt veriyor, bunları defalarca söylememe rağmen kime yöneltiyorsam soruyu o yanıtlasın soruyu ve sınıf yönetiminde kural koymuş olmama rağmen hatta beraber bu kuralı koymamıza rağmen sorunun cevabını bilen başlıyor yazmaya. Kendi açımdan yine yaşadığım sıkıntılardan birisi bazen, belki benim yoğunluğumdan da kaynaklanabilir. Ders anlatırken, konuyu anlatırken konunun, geç saatlerde ders anlatmış olmaktan kaynaklanıyor, konunun bütünlüğünü kaçırdığımı hissediyorum ve tekrar toparlamak zorunda kalıyorum. Bide sürekli kulaklıkla ders anlatmak, ders bittikten sonra bende sorunlar yaratıyor. Kulaklarımda sürekli bir çınlama sesi devam ediyor ve yorgunluktan uykuya geçemiyorum. Yani fizyolojik insan sağlığı açısından da bu sıkıntıyla karşı karşıya kalıyorum. Ders anlatırken yine öğrencilerin gerçi daha bağımsız hareket etme şansları var, bi kere ders sürelerini mümkün olduğunca uzatmamaya çalışıyorum yani standart süreleri ne ise blok yapmamaya çalışıyorum. Buna rağmen yinede uykum geldiğini hissediyorum. Buda bir sıkıntı. Uyum sağlamam için aslında fiziksel ortam yeterli gibi görünse de bir kere dinlenmemizle ilgili orada hiçbirşey olmadığını görüyorum. İlk başlarda bu vardı işte çaydı, suydu benzer şeyler vardı. Ama sonradan bunların olmadığını gördük biz. İkincisi eğer orada bir sınıf olsasydı ve öğrencinin karşısında akıllı tahtalarda ders anlatabilseydik daha canlı ve diri olabileceğimi düşünüyordum. Yani ortada bir sınıf var ve uzaktan eğitim öğrencilerinin de katılımıyla bu iş gerçekleştiği anda daha verimli olacağını düşünüyorum. Her hafta gelirken ısıtma sisteminin iyi olmasına rağmen üşüttüğümü ve belimin ağırdığını düşünüm. Uzaktan eğitim merkezinde ders anlatırken sürekli kapıların açılıp kapanmasından rahatsız oluyorum, merkezdeki insanların ben ders anlatırken birbirleriyle konuşmasından rahatsız oluyordum ama arkadaşların bana göstermiş oldukları saygı bunu en aza indirdi. Ve bu ortamda benim olumsuz etkilenmemem için onlarda elinden geleni yaptılar uğraş gösterdiler.

Uzaktan eğitim sisteminin bütün özelliklerini kullanabildiniz mi?

İlk başlarda kullanmakta biraz güçlük çektim şu anda kullanıyorum ama başlarda kendimden çok karşıdaki grupla sıkıntısını çektim bunun. Çok ilginç br vaka vardı bu olayı sizinle paylaşmak istiyorum. Soruyorum ne iş yapıyorsun diye diyor ki bilgisayar öğretmeniyim. Ona diyorum ki arkadaşım işte mouse u ekranın sol köşesinde anahtar var diyorum ya onun yanındaki konuş butonuna bir defa bas beklet yada anahtarın üzerinde 2 defa tıkla bekle diyorum. Ondan sonra konuş diyorum, bunu başaramıyor buda beni üzüyor. Yani karşınızdaki normal öğrenci değil grup olarak üst düzey insanlar, bu sıkıntıyı yaşamdım. Ben hala şu anda belge paylaşımında sıkıntı çekiyorum. Karşımdaki grubun %90 ının belge paylaşımını yapamadığını düşünüyorum. Onlar derse konuşarak yada sunucu olarak katılmıyorlar, onlara kalırsa sürekli sistemi suçluyorlar. ,teknik problem var falan fakat ben aynı fikirde değilim bir kere kendi araçlarını kontrol etmiyorlar. Benim kendi gözlemlerimi söylüyorum, ikincisi mikrofonlarıyla ilgili bir sınıktıları var bir çoğu mikrofonu hala kullanmıyor. 3.süde yine bu teknik problemlerle ilgili olarak neyi nasıl yapacakları konusunda pek bilgi beceri sahibi, belki bilgileri var orada sistemde ama o bilgiyi kullanabilmeleri yok, kullanamıyorlar yeterince. Bu yetersizlik benim ders anlatmamı etkiliyor. Bu problemler benim uyum sağlamamı etkiliyor, ben tam dersin ortasındayım hocam sesiniz az geliyor diyor. Sesli olarak yanıt bekliyorum kimse yanıt vermiyor, ne oluyor o zaman ben dersten kopmuş oluyorum.

Ek 2'nin devamı

Sistemin bazı ekstra özellikleri var, bu süreç içerisinde bunları kullandınız mı?

Çoklu medyayı kullandım, diğerlerinden farklı olarak da biz bir çalışma yürüttüğümüz için bir format hazırladık ve öğrencilerin ikinci vizelerinde uygulamalı olarak onlara sorular yönelttik ve her gün akşamında o soruları denetleyerek bir değerlendirme sistemi oluşturduk. Bunun içinde o değerlendirmenin ölçütlerini birimlerini belirledik. Bu güzel bir uygulamaydı. Ama burada bir sıkıntımız vardı bir kere herkes buna katılmak istemedi, katılım hiçbir zaman % 50 yi aşmadı, böyle bir sorun vardı. Bir başka değerlendirme ile ilgili olarak çok büyük gruplarda ödevleri değerlendirmek çok güç.

Hocam sizin sistemi daha iyi kullanmanız için size nasıl bir destek verilebilirdi?

Ben bir kere şunu istedim, örnek olarak bir birkaç tana ders anlattık ama biz yönetim biliminde iş başında eğitim diye kullandığımız teknik bir terim vardı, işe yeni başlayan bir bireyin orda uyum sağlaması açısından yaptığı işler bizzat bir uzman tarafından yada deneyimli bir kişi ona hangi işi nasıl yapacağını tek tek gösterir. Bu çok önemli, burada arkadaşlar uzun süre bizimle mücadele ettiler. Mücadele ettiler derken yardımcı oldular ama siz takdir edersiniz ki biz günlük yaşantımızda bilgisayarı belirli amaçlarla kullanıyoruz. Oraya başladığımız zaman farklı bir takım kullanım teknikleri söz konusu onu arkadaşlar bize mümkün olduğunca anlatmaya çalıştılar. Ama bize bunu iş gören olarak arkadaşların anlatması yeterli değil, aynı zamanda UZEM e kayıt olan öğrencilere en az 10-15 günlük bir eğitimle bu işin yapılması gerekir, o zaman daha yüksek bir verim elde edilir.

Uzaktan eğitimde daha başarılı olabilmek için ve sisteme adapte olabilmekbiçin bireysel araştırmalar yaptınız mı?

Tabi tabi. Bunu uzaktan eğitim yapan arkadaşlarla görüşüyorum, öncelikle ortamın sessiz olması gerekiyor. Şuda yapılabilir derslerle ilgili kayıtlar önceden alınabilir örneğin, ve bunlar sisteme yüklenir bunun üzerinden öğrencilerle dersin analizi ve kritiği yapılabilir. Bu bir öneri, ama birebir canlı yayında olduğunuz zaman ister istemez, kendinizi çok iyi kontrol etmeniz gerekiyor. Bu çok önemli bir şey. Birde kayıt altına alındığınızı düşünürseniz, yaptığınız bir eksikliği yada yanlışlığı giderebilme şansınız bir hayli güç.

Kayıt altına alınması olayı sizde bir stres oluşturuyor mu ?

Oluşturuyor tabi, rahatsız ediyor tabiî ki ,elbette ki. Bu durum daha iyi ders anlatmamı engelliyor. Şimdi konumuzla doğrudan ilgilidir, ingilterede, kuzey İskandinav ülkelerinde ve amerikada yapılmış bazı çalışmalar var, öğretmenlerin performanslarını ölçmek amacıyla odalara kamera yerleştiriyorlar. Kamera sisteminin olmadığı yerlerde öğretmenlerin daha çok performans düzeyine sahip oldukları ortaya çıkmış. Burada bu sıkıntı var yani. Yüzyüze yapılan eğitimdeki anlatılan dersin hacmi ile ,aktarılan bilginin yoğunluğuyla uzaktan eğitimle aktarılan bilginin yoğunluğu arasında fark var, uzaktan eğitimde bilgi ağırlıklı çok fazla yoğunluk var. Uzaktan eğitimde 100 birim bilgi aktarıyorsam yüz yüze eğitimde bu 30 oluyor 40 oluyor 50 oluyor. Bilgi yoğunluğu diğerinden çok fazla , Çünkü zamanı daha fazla etkin kullanıyorsun uzaktan eğitimde, nedenini söyleyeyim, başka bir yere çıkamıyorsun. Yani konu alanı dışına çıkabilme şansın çok zayıf. Bu bence uzaktan eğitimin faydalı yönlerinden birisi. Sınıf yönetimi açısından konu alanı uzmanı farklı alanlara gidemiyor.

Bu bilgi yoğunluğu değişimi sizin için zor olmadı mı?

Eğer konu alanı uzmanı olmasaydım zor olurdu.

Ek 2'nin devamı

Burada sorun yaşadınız mı, zaman farklılaşmasından dolayı?

Bu tecrübe ile ilgili bir olay, deneyim olmasa bunu yapamazsın, deneyim olmasaydı o kişi orada zorlanırdı, ve ben hala bir çok arkadaşın bu eksikliğini önündeki kaynakları okuyarak çözdüğünü düşünüyorum. Yani okuyup geçiyor, o zaman orada bir konu anlatımı olmuyor, karşıdaki bireyler bunun farkına varıyor zaten.

Örgün eğitimle kıyasladığınız zaman, hangi tür eğitimde daha başarılı olacağınızı düşünüyorsunuz?

Örgün eğitimin daha başarılı olacağına kesinlikle inanıyorum. Ama sanal eğitim de dediğimiz bu eğitim türünün de başarılı olabileceği alanlar farklı. Belirli alanlarda sanal eğitimin örgün eğitimden daha başarılı olabileceğine inanıyorum. Ama özellikle uygulama alanlarında bunun başarılı olabilme şansı zayıftır. Bakın ölçme değerlendirme daha objektif olabilir sanal eğitimde. Örgün eğitimde uygulamalı alanlarda başarı daha yüksek olur. Örneğin bizim eğitim yönetimi uygulamaları ve dönem projesi dersimiz var. Biz burada korkunç derecede zorlanıyoruz yani, Düşünebiliyor musun öğrencilere mail çektik ondan sonra dönem projesiyle ilgili yapacaklarını sistem üzerinden onlara bir türlü anlatamadım. Ben ne kadar anlatırsam anlatayım hatta onun örneklerini de yüklemiş olmama rağmen. Burada bir tez proje uygulama ya da bu tür şeylerde yüz yüze olmasında yarar var. Bu sistemin bence eksiklerinden birisi bu. Kuramsal dersler uzaktan eğitimle olabilir ama uygulama için öğrencinin mutlaka belli bir süre burada bulunması gerekiyor. Yani bunun süresini bilmiyorum ben. Eğitim yönetimi için en azından dönem projesiyle de ilgili olarak en zor kısmı tez önerisi verme aşaması, ben bunları bilimsel okuryazar yapacam, uzaktan eğitimle benim bunları bilimsel okur yazar yapmam çok zor.

Peki bunun için çözüm yolu düşündünüz mü?

Tabi ki düşündüm. Bunun çözümünü de şöyle yapmaya çalıştım. Onlara mail çekerek belli hazırlıklarınızı yapın bana gönderin dedim. Onları ben kontrol edeyim sonra bu eksikliklerinizi görüşmek üzere toplanalım dedim. Toplandık ondan sonra ben onlara eksikliklerini gönderdim ve sistem üzerinden yine çalışmaya devam ettik. Yani birkaç defa geldiği zaman bu sorunu aşabiliyoruz. Dönem projesi bitirme sınavında da aynı sıkıntıyı yaşayacağız. 3 tane juri üyesi 85 tane insanı günlerce sınav mı yapacak. Hoca bunu kabul eder mi? Ücret olarak hiçbir katkısı olmayan bir şey. 85 öğrenci 20 şer dakikadan bile olsa dünyanın zamanını alır. Bu kadar kişinin sınavını ekrandan nasıl yapacaksın. Adam bağlanamayacak heyecandan şundan bundan bunu nasıl çözeceksin. Belli bir süre sonra bazı hocalar bu ücrete bu iş bu kadar yapılır der çeker gider.

Örgün eğitimde kullandığınız öğretim yöntemlerini, teknikleri, metotları ve değerlendirme araçlarını uzaktan eğitimde kullanabildiniz mi?

Bazılarını kullanabiliyoruz, örneğin öğretim yöntemlerinden beyin fırtınası tekniğini burada çok sık kullanıyoruz. Örgün eğitimde olduğu gibi düz anlatımı kullanıyoruz. Soru cevap tekniğini kullanıyorum. Demanstrasyonu kullanmak için mücadele ediyorum. Yaptıkları çalışmalara hepimize paylaşmaları ve bununla ilgili yorumları alma tekniğini kullanmaya çalışıyorum. Değerlendirme aşamasında kullandığımız test tekniğin gayet rahat ve güvenilir bir şekilde kullanılıyor. Oradaki öğrencilerin bu testleri cevaplandırmaları ile ilgili güveliğe kuşkuyla bakıyorum. 4-5 öğrencinin bir araya gelip o soruları yapmadığını nereden bilebilirim ben. Soruların bir kere bir önceki yıla göre kesinlikle değişmesi gerekiyor. Örgün eğitimde öğrenciler ödevlerini yapıp burada rahatlıkla sunum yapabiliyor. Örgün eğitimde 1 derste 4-5 öğrenciye sunu yaptırabilme şansım var. Ama uzaktan eğitim öğrencilerinin bilişim teknolojilerine yeterince hakim olamaması, benimde yeterince hakim olamamam bu sıkıntıyı ortaya koyuyor.

Ek 2'nin devamı

Örgün eğitimde sahip olduğunuz tecrübe ve deneyimleri uzaktan eğitimde kullanabildiniz mi?

Bazen çok iyi ders anlattığımı öğrencilerle iyi paylaşım yaptığımı hissediyorum bazen de verimsiz olduğumu hissediyorum. Çünkü yorgunluk işin içerisine giriyor. Bide karşımdaki bireylerinde işten çıkıp oraya geldiklerini düşündüğüm zaman oda bir sorun olarak karşımıza çıkıyor. Ben şimdi derse hazırlıklı olmadan ne kadar deneyimli olursam olayım ,hiçbir zaman derse hazırlık yapmadan gitmem derse. Buna rağmen bazen değiştirmem gereken bir şey olduğu zaman anında değiştiremiyorum. Türkçe aşığı bir insan olarak öğrencilerden Arapça yada İngilizce kelimeler gördüğüm zaman değiştirmek istiyorum ama değiştiremiyorum. Öyle bir sıkıntı yaşıyorum.

Uzaktan eğitime ilk başladığınız zamana göre daha başarılı olduğunuzu düşünüyor musunuz. Gelecekte daha da başarılı olacağınızı düşünüyormusunuz?

Tabi.Uygulamarda çok yoruluyorum, uygulamaların dışında ders anlatmada şu anda çok çok başarılı olduğuma inanıyorum. Ama uygulamalı derslerde bu sıkıntının nasıl çözümlenebileceği konusunda yeterince bir çözüm önerisi getiremiyorum. Uzaktan eğitimde ilk anlattığım dersle şimdiki ders arasında dağlar kadar fark olduğunu düşünüyorum. Hangi konuyu vereceğim hangi konuyu anlatacağım bunun bir sıkıntısını çekmiyorum. Şu an haftalara göre belli planımı programımı yapmışım bunu rahatlıkla anlatabiliyorum. Sistemi çok iyi kullanabilmeniz lazım.

Ek 2.2. Ö.E.2 ile Yapılan Son Mülakat

Uzaktan eğitime başlamadan önce uzaktan eğitim ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdi?

Asıl derse başlamadan önce böyle bir şeyin çok etkili olmayacağı görüşündeyim. Ama teknolojinin bu hızlı değişimine karşı böyle bir şeyin ister istemez karşıma çıkabileceğini de düşünmedim değil. Ama başladıktan sonra şöyle bir farklılık olduğunu gördüm. Biz mesela lisans yüz yüze eğitimde daha çok öğrencilerin ders anlatımıyla işi götürdüğümüzü söyleyebilirim ama burada öğretim üyesi olarak biz bizzat kendimiz etkili oluyoruz. Bu da belli toplu bilgilerin verilebilmesi adına işin yararlı tarafı bu olabilir. Ama tabiî ki şu sıkıntılı bir durumdur. Yani soru sorma, öğrenciyi derse katma, öğrenciden en üst seviyede verim alabilme noktasında hala sorunlu olduğunu düşünüyorum.

Uzaktan eğitime başlamadan önce başarılı olabileceğinizi düşünüyormuydunuz?

Evet. Ben teknolojiden hiç anlamam. Teknoloji ile aram iyi değil. Teknik elemanların yani sizlerin katkısıyla herkes görevini yaparsa iyi olacağını düşünmüştüm.

Uzaktan eğitimle ders anlatırken ne gibi sorunlar yaşadınız?

İlk zamanlar teknik bir takım sorunlar yaşıyor idik. Yani intenet kesintisi, vs.daha sonra herhangi bir sorun yaşamadık.

Uzaktan eğitimde yapmak isteyip de yapamadığınız şeyler oldu değil mi?

Evet.

Sınıfta yaptığınız şeyleri burada denediniz mi hiç? Bunlarda sorun yaşadınız mı?

Sınıfta öğrenci mesela bir konu alıyor, kendisi gelip sunu yapıyor, sunuyu yaparken ben araya giriyorum, müdahale ediyorum, tartışıyorum, öğrencilerle beraber liderliği ben yapmak suretiyle. Ama bunları uzaktan eğitimle yapamıyruz.

Ek 2'nin devamı

Yapabiliyorsunuz. Bunu bilmediğinizden herhalde yapamadınız?

Onu hiç denemedik bunu yapalım. Bunu bilmediğim için kullanamadım.

Şöyle bir şey yaptık bir dönem projesiyle iligli. Öğrencinin biri söz almak istedi, söz aldı ama bu sefer ben duyamadım.yani teknik hata oldu.

Uzaktan eğitime sistemine adapte olmada sorun yaşadınız mı?

İlk zamanlarda bir iki ders böyle bir uyumsuzluk yaşadık. Hiç alışkın olmadığım bir şey mesela elimdeki metni yansıtıyorduk o metinleri aynen alarak dersi işliyorduk. Ondan vazgeçtik. Keyif verici bir ders yapmamıza engel oldu. Şimdi öyle yapmıyorum msela yansıya hiçbir şey koymutorum anlatıyorum öyle. Bazen önümdeki kaynaklardan bir iki yer alıyorum, okunması gereken bir şey varsa okuyorum. Kendim anlatınca daha doğal oluyor. Yani gittikçe sanki daha bir alıştık. Alışkanlık halöine gelince kullandığım materyali değiştirdim.

Uyum sağlamanıza etki eden faktörler nelerdir sizce hocam?

İlk derse başladık. Bana dediler ki sen buradan ders anlatacaksın. Anlatacağın notları bize ver. Verdim notları karşıya yansıttı. Ben o ders notlarını ordan tabiri yerindeyse okudum. Arada bir şey kattım oraya ama o metne bağlı kaldım. Bu beni rahatsız etti. Bu rahatsız edici bir şey çünkü düşün ki girdin derse önündeki kitabı açtın okuyorsun. Ama ilk zamanlarda bunun alternatifi ne olabileceği konusunda düşünerek epey bir zamanımızı aldı. Ama bu dönem daha memnunum

Öğrenciler önce buna alışkın değil. Hala diyorki hocam okuyamıyoruz. Onu okumanıza gerek yok beni dinleyeceksiniz. Ben her derste farklı bir kaynak ismi söylüyorum. Ondan haberdar olursa benim bu anlattıklarımı da daha iyi anlar. çünkü yüz yüze eğitim yapılanlarla bunların karşılaştırılmasını yani yüzyüze olanlar derki ya o eğitim mi dir. bu açığı kapatmak lazım. Onu ben şurdan ölçüyorum. Uzaktan eğitime katılan öğretmene soruyorum. Bir dönemdir gelenler var bir yıldır gelenler var, yeni başlayanlar da var. Yani geldiğiniz zamanki durumunuz ile şimdiki durumunuz arasında değişim varmı yokmu? Varsa biz iyi yoldayız. Genelde çok büyük değişimin olduğunu söylüyorlar.Aynı durum benim içinde geçerli Kendimi geliştirdikçe sistemi daha iyi kullanıyorum. Teknik servisteki arkadaşlarla hiçbir uyumsuzluk yaşamadım ve dolayısıyla teknik işlerden hiç anlamam ama teknik konuşlarda bir sorun yaşamadığımı da söyledi. Dolayısıyla iyi bir uyum götürüyoruz. Zaten bu bir fikirdi. Kardeşim ben buradan okumak istemiyorum bunun başka bir yolu olmalı deyince de hocam tabiî ki olabilir. Yani teknik elemanla iyi gidiyoruz. Onu söyleyeyim.

Uzaktan eğitim ortamına daha iyi uyum sağlamanı için ne olabilir? Kurumsal desteği yeterli buldunuz mu?

Tek sıkıntımız öğrencilerin derse doğrudan katılmasını sağlayabilecek bir teknik sistem. Eğer o yöntemi uygulayabilirsen en iyisi olurdu.

Peki sistemin diğer özelliklerini de bilsen daha da artarmı uyumunuz?

Herhalde. Şu anda ben bu sistemi yüz yüze eğitimi karşılaştırarak bunları söylüyorum. Bu sistemin kendine özgü daha olumlu tarafları olabilir.

Mesela soru sorup anlık anket yapabiliyorsunuz. 1 dk içerisinde bunları herhalde bilmediğiniz için?

Evet onları bilmiyorum. Henüz yeni olfduğum için tam belki şey olmadım.

Ek 2'nin devamı

Uzaktan eğitim merkezinin bir eksikliği varmı sizce?

Hayır. Öğrenme soru sormaya bağlıdır. Her soru sorduğumuzun cevabını alırsak sorun yok dolayısıyla biz böyle bir sorunu da akla getirmedik. Bu çok doğaldır. Teknik servis bizim sorularımıza cevap veriyorsa ki veriyor sorun yok demektir. O zman belki şöyle bir eksikliği olabilir. Bu sistemde daha ne tür kolaylıklar sağlanabilire ilişkin seminer veya tanıtım olabilir.

Uzaktan eğitimde öğrenci sayısı tüm Türkiye giderek daha da artıyor. Bu durum sizdi uzaktan eğitimi daha iyi nasıl verebilirim şeklinde araştırmaya itiyor mu?

Ahmet yesevi üniversitesindeki arkadaşlarla görüştüm onşardan bu konuyla iligli geribildirim alıyoruz. Bilgi paylaşımında bulunuyoruz. Onlar 15 öğrenci alıyorlar. Biz 100 öğrenci alıyorz. Ve her hocaya 5 tane proje veriyorlar, şu an bizim 13 tane öğrencimiz var. Bir dahaki dönem 130 kişiyi 4 de böleceğiz. Yani kalabalık.

Örgün eğitimle kıyasladığınız zaman, hangi tür eğitimde daha başarılı olacağınızı düşünüyorsunuz.

Uzaktan eğitimin kendine özgü mutlaka avantajları vardır. Yani antalyadaki bir öğretmene ulaşabiliyorsunuz.ama Uzaktan eğitimin gene de küçük gruplarla yapılabilecek yakından eğitime tercih edilmesi söz konusu değil. Sınıf ortamında daha başarılı olacağımı düşünüyorum.

Bunun nedeni nedir?

Öğrenci azlığı, öğrencinin iletişim kurma imkanı, öğrenc,nin model alma imkanı. Şimdi beni internette gören adam model almıyorki. Diyorki internette çok yaşlı görünüyorsunuz. Bu çok doğalın dışında bir durumu yaratıyor. Bu durum beni rahatsız etmiyor.

Örgün eğitimde kullandığınız öğretim yöntemlerini, teknikleri, metotları ve değerlendirme araçlarını uzaktan eğitimde kullanabildiniz mi?

Öğrenciyle bir tartışma imkanı yaratmada henüz yeni olduğumuz için böyle bir seviyeye gelemedik. Ama istenildiği kadar yüksek seviyeye gelsek bile yine geleneksel sınıf ortamındaki bir tartışma ortamını burada bulmam mümkün değil.

Mesela Uzaktan Eğitimde bir video izletebilirsiniz, bir anda farklı farklı sunumlar yapabilirsiniz..vs. bunları hiç düşündünüz mü?

Zaten kullandım. 10 15 dk lık bir film izletmiştim. Sonra onun üzerinde tartıştık. Sınıf oratmında bunu yapmak daha zor. Sunuyu aynen seminerde sunduğunuz gibi sunabiliyorsunuz. Kullandım. Öğrenci her materyale de ulaşabiliyor.

Örgün eğitimde sahip olduğunuz tecrübe ve deneyimleri uzaktan eğitimde kullanabildiniz mi?

Uzaktan eğitimin kendine özgü iyi tarafları olmasına rağmen birikimleri bu şartlarla verilebilecek en üst seviyede verebildiğimi düşünüyorum. Beni dinleyen öğretmen arkadaşlar biz çok eksik kaldık diye düşünebiliyorlarsa ve ne yapmaları gerektiği konusunda bir model almayı düşünüyorlarsa ki ben aldıklarını düşünüyorum yani elbette ki mükemmel değildir. Ama keşke öyle olmasaydı demiyorum. Evet deneyimlerimi kullanabildim.

Derslerin kayıt altına alınması sizde bir stres oluşturdu mu?

Hayır. Hiç önemli değil.

Ek 2'nin devamı

Uzaktan eğitime ilk başladığınız zamana göre daha başarılı olduğunuzu düşünüyor musunuz. Gelecekte daha da başarılı olacağınızı düşünüyormusunuz.

Tabiî ki bu tür uygulamalar geliştikçe insanın deneyimi de artıyor yani daha da artabilir. Çok iyiyim desem, mükemmelim diyemem çünkü mükemmelim demem çünkü dediğinin zaman bırakmanız lazım işi. İyinin her zaman daha iyisi vardır. Bu işe alıştıkça daha iyisi ortaya çıkacaktır.

Uyum sağlayabildiğinizi düşünüyormusunuz?

Tabi tabi. Öyle bir tedirginlik falan yok.

Ek 2.3. Ö.E.3 ile Yapılan Son Mülakat

Uzaktan eğitime başlamadan önce uzaktan eğitim ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleriniz nelerdi?

Olumlu yönden şöyle, böyle bir şeyin olması gerektiğini her eğitimci gibi bende düşünüyordum. Özellikle yol problemi olan insanların yüksek lisans eğitimleri isteklerinde yol problemin ortadan kalkacağını düşünüyorum. Ama kendim ders anlatma olarak çok tedirginliklerim vardı. Yani neler olacak, zamanı ayarlayabilecek miyim, onlar beni nasıl görecek, ben onları nasıl göreceğim, onlarla nasıl iletişim kuracağım, ilk başlarda müthiş tedirgindim, şimdiye kadar hiç böyle ders yapmadığım için çok zorlanacağımı düşünüyordum. Ama sonra bu değişti, kaygı düzeyim başlarda çok yüksekti. Çok olumlu değildim ama böyle bi eğitimin olması gerektiğini düşünüyordum. Bir çok seminerve toplantıya gittiğim için kalabalık önünde bir fobim yok, bir sürü yerden bir sürü insan olacak ama bunla ilgili bir kaygım yoktu. Hani iyi olur mu olmaz mı bunla ilgili kaygılarım vardı.

Uzaktan eğitimde ders anlatırken ne gibi sorunlar yaşadınız?

Ders anlatırken çok büyük bir sorun yaşamadım. Hani bazen çocukların yazdıkları sorulara, yada birbirleriyle ara ara sohbet etmelerine takıldığımı fark ettim. Çok havadan sudan da konuşabiliyorlar. Diyelim 2 kişi konuşuyor müdahale etsem mi etmesem mi diye çok tedirginlik yaşadım. Bazen ilk başlarda onlara çok takılıyordum onlara cevap veriyordum dersi kesip. Ama zaman içerisinde dersle ilgili kuralları söyleyince ben , onlarda uymaya başladıklarında buda ortadan kalktı.

Teknik olarak sorun yaşadınız mı?

Teknolojik olarak siz yardım ettiniz. Bizim önceden bir bilgimiz yok tu, sizin yardımlarınızla ders yapamadığım akşam olmadı, ama kendi başıma yapamazdım.

Uzaktan eğitime adapte olmada sorun yaşadınız mı?

İlk başta tedirginlik vardı, dersler 3 saatti, kendi rahatsızlıklarımdan dolayı gözlerimi bilgisayar çok rahatsız etti. Ama baştaki o tedirginliğim hemen hemen ortadan kalktı. İnsan hep böyledir. Hoca sınıfa girdiği zaman ne ile karşılaşacağını bilmez, bir miktar tedirginlik her zaman vardır. Bu durum uzaktan eğitimle de ilgili, birde öğrenciler yetişkinler olduğu için bazen çok değişik sorular sorabiliyorlardı. Bazen bir yöneticinin cevaplaması gereken sorular, bazen bizim anlattıklarımızla ilgili işte hocam bunları anlatıyorsunuz da okullarda bunlar yok. Biz olması gerekeni anlatıyoruz. Böyle şeyler dediklerinde ben biraz tedirgin oldum. Ama zaman içerisinde onlar bana alılıştılar. Fakat en güzeli bir kısmı gerçek hayatta beni gördükleri zaman hepsi beni tanıdılar. Uzaktan eğitimde sadece düz anlatımı seçtim, farklı yöntemleri kurgulayamadım, bunu nasıl yapabileceğimi düşünemedim. İlk birkaç hafta sahip olduğum çekinceler beni donuk bir moda soktu. Ama daha sonra sizinde çok destek olmanızla bu sorunlarımı da aştım. Bir yıl daha bu derse girersem bir çok konuda yeterli olacağımı düşünüyorum.

Ek 2'nin devamı

Bireysel olarak kendi çaba ve uğraşlarınız açısından nasıl uyum sağlayabilirdiniz?

Yanımda gözlük falan getirmedim. Gözlüğüm olabilirdi.Klasik eğitim anlayışından farklı bir şey yapabilirdim. Geleneksel eğitim anlayışı dışında soru cevap, öğrencilere söz hakkı verme ,ödev verme gibi faaliyetleri sanki olmayacakmış gibi düşündüm, verimsiz olacağını düşündüm. Ama ileriye yönelik derse girişte bir hafta önceden konuyla ilgili soru sorup haftaya bu konuyu araştırın gelin bunu tartışacağız şeklinde yapılabilirdi. Örgün eğitimde bunu kullanıyorum, uzaktan eğitimde de kullanılabilirdi. Çokta verimli olurdu. Çok farklı yerlerden çok farklı insanlar bağlantı kuruyorlar. Onu değerlendiremedim verdiğim eğitimde.

Uzaktan eğitim merkezi tarafından size nasıl bir destek verilebilirdi uyum sürecinizi tamamlamanız için ?

Kendi odamda ders yapmış olsaydım o daha faydalı olabilirdi. Kendimi daha rahat hissedebilirdim. O açıdan düşünüyorum. Ders sırasında hareketsizlikde beni rahatsız etti. Sürekli oturarak ders yapmak, sınıfta olsa dolaşabiliyorsun. Benim kendime ait fiziksel boyutta sınırlanmış hissettim. Bir ara ışıkların yetersizliğinden sorun yaşadım. Sistemin daha iyi tanıtılması gerekirdi. Ben şu anda sistemi çok iyi bilmiyorum. Baştan bize bir iki defa seminerler verilse idi tabiî ki daha iyi olurdu. Ben şu an sizin yardımınız olmadan sistemi kullanamıyorum.

Uzaktan eğitim ile daha detaylı bilginiz olsa idi daha rahat adapte olurmuydunuz?

Uzaktan eğitim fakültede bir iki yıldır yapılıyor olsaydı. Bide alan olarak bilgisayara daha hakim olsak, teknik bilgimiz fazla olsa, bilgisayarın fonksiyonlarını daha fazla bilsek daha iyi uyum sağlardım. Uzaktan eğitim ile ilgili akademik çalışmaları incelemiş olsaydım uyum sürecim daha çabuk olurdu ve kendimde akademik çalışma yapmak isterdim.Çünkü Türkiye'de çok yeni bir alan. Mutlaka bu konuyla ilgili yurt dışında çok farklı çalışmalar vardır ama hiç bilgim yok. Kendim bir çok şey üretmeyi de düşünürdüm bu anlamda. Ayrıca bu durum motivasyonumu da arttırırdı. Kısaca söylemek gerekirse bilmediğimiz şeyler bizi sürekli tedirgin eder. Uzaktan eğitim ilk başladığımızda gerçekten bir bilinmezlikti. Hani tamam sizler çok yardımcı oldunuz, ilk başta bizi rahatlattınız.ama yinede insan ilk başladığında tedirgin oluyor. Ne olacak, ne gidecek, zamanında bitirebilecek miyim, veya erken biterse ne olur, ben bunlara bir şey sorabilecek miyim, cevap alabilecek miyim. Bu adamlar beni dinlerken ben onları da çok düşündüm. Beni gerçekten dinliyorlar mı yoksa bilgisayarlarını açık bırakıp gittiler mi, yoksa yoklamaya katılıp kapattılar mı.?

Örgün eğitimle kıyasladığınızda hangi tür eğitimde daha başarılı olacağınızı düşünüyorsunuz.?

Konu işleme bakımından uzaktan eğitim daha iyi çünkü bütün kontrol benim elimde idi. Ama, bazen öğrenciler çok ciddiyetsizce bir şeyler yazabiliyor. Ama yüz yüze eğitim yapmanın avantajı da yok değil. Ama uzaktan eğitimde kontrol daha çok benim elimde gibi hissettim.Bilgi verme onları bilgi yönünden onları daha donanımlı hale getirmek açısından uzaktan eğitim. Bilgi kontrolü tamamen benim elimde, onlara vermek istediğim tüm bilgileri verebiliyorum. Uzaktan eğitimde 14 haftada 12 konuyu eksiksiz bitirebiliyorken örgün eğitimde bazen bunu yapamıyorum. Soru soruyorlar, sorun çıkıyor ,farklı bir şeyler oluyor. Bakıyorsunuz yapamıyorsunuz. Çok enteresan ama öyle. Uzaktan eğitim kontrolü tamamıyla öğretmene verdiği için o yönden avantajı var. Bunu kabul ediyorum. Uzaktan eğitime ders notu hazırlarken çok kaynak kullanıyorum. Örgün eğitimde tek kaynaktan da ders işleyebiliyorum, öğrencilerde tek kaynak istiyor. Birkaç kaynak alamayız diyorlar.

Ek 2'nin devamı

Ama uzaktan eğitimde bizim içinde başlangıçta bir zahmet süreci oluyor. 3-4 kaynaktan ders notu hazırlıyorum. Sonrası için çok güzel bir şey. O sunular her zaman elimizin altında örgün eğitim içinde kullanabilirim. O yönden baştan zahmetli ama sonradan avantajlı. Uzaktan eğitimde öğrencide daha başarılı olur çünkü ben vermek istediğim her şeyi veriyorum onlara. Sadece ben onları göremiyorum ama onlar beni görebiliyor. Bende onları görebilsem ona göre bir beden dilim ve tepkilerim olacak. Kendimi daha çok bir haber spikeri gibi de hissettim bazen.

Örgün eğitimde kullandığınız öğretim yöntemlerini, teknikleri, metotları ve değerlendirme araçlarını uzaktan eğitimde kullanabildiniz mi?

Yok sorun yaşamadım ama uzaktan eğitimde daha profesyonel hazırlıklar yapmaya çalıştım. Mesela çoktan seçmeli sorular hazırladık, örgün eğitimde bazen 2 soru sorup klasik sınav yapıyoruz, uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme daha sağlıklı. Dersler kayıt altına alındığı için insan her şeyi daha dikkatli yapmak istiyor. Uzaktan eğitimde her şey daha dikkatli yapılıyor. Kayda anlıyor olması ister istemez bir miktar stres yaratıyor. Kayıt altına alındığı için olması gerekeni yapma yada en iyisini yapma gerekiyor.

Kayıt altına alınmadan kaynaklanan stres sizin uyum sağlamanızı olumlu mu olumsuz mu etkiliyor?

Beni şahış olarak olumsuz etkilemedi. Gözlerimde problem olduğu için fizyolojik olarak gözlerimde bir rahatsızlık. Birde şunu söyleyeyim, bizim gibi gün boyu derse giren hocalar için akşam bilgisayar ekranında ders anlatmak büyük bir külfetti. Yani yorgun zamanıma denk geldi, gün boyu dersim olmamış olsa daha güzel olabilirdi ama bir sürü dersimiz var üstüne birde bu, çok yorucu oldu. Öğretim yöntemleri açısından uzaktan eğitimde farklı bir şeyler kullanamadım. Eğer öğrencileri görebilsem, farklı yöntemler kullanabilirdim.

Örgün eğitimde sahip olduğunuz tecrübe ve deneyimleri uzaktan eğitimde kullanabildiniz mi?

Yok bir sorun yaşamadım, 20 yıllık üniversite hocasıyım, anlattığım derse oldukça hakimim. 10–12 yıldır verdiğim bir ders, herhangi bir sorun yaşamadım. Sorular sorulduğu zaman da rahatça cevaplayabildim. O açıdan da bir sorun yaşamadım. Öğrencilerin sordukları soruları kendi deneyimlerime göre cevapladım. Öğrenciler cevaplardan ve verdiğim bilgilerden tatmin oldular ve teşekkür ettiler.

Uzaktan eğitime ilk başladığınız zamana göre daha başarılı olduğunuzu düşünüyor musunuz? Gelecekte daha da başarılı olacağınızı düşünüyor musunuz?

Tabi daha alışmış olurum, daha rahat olurum .Daha farklı bir şeyleri denerim mutlaka. Şimdiye kadar denemediğim dersin daha zevkli daha eğlenceli hale getirmek için neler yapabileceğimi araştırırım. Belki bunu size bile sorabilirim. Ders notlarımı daha çok geliştirebilirim. Ders anlatımımım ve kullandığım yöntemler daha da çeşitlenebilir. Bu da daha başarılı olmamızı sağlar.

Ek 3. Öğretim Elemanları ile Yapılan Ara Mülakatlar

Ek 3.1. Ö.E.1 ile Yapılan Ara Mülakatlar

ARA MÜLAKAT-1 23 MART 2010

Hocam geleneksel sınıf ortamında mı sanal ortamda mı daha iyi ders anlatıyorsunuz?

Ö.E.1 Ben her iki ortamda da iyi ders anlatırım. Teknoloji benim için çok önemlidir. Yıllardır teknolojiyi kullanarak ders anlatıyorum. Benim anlattığım dersleri izlersen deneyimsiz olmadığımı görürsün. Ben 2 yıl televizyonda ders anlattım. Onun için bu ortam beni rahatsız etmiyor.

Hocam aynı dersi örgün eğitimde de veriyorsunuz. Kendinizin ve öğrencilerin başarıları açısından değerlendirir misiniz?

Ö.E.1 Örgün eğitimde daha başarılıyım. Ama sanal eğitim de dediğimiz bu eğitim türünün de başarılı olabileceği alanlar farklı. Belirli alanlarda sanal eğitimin örgün eğitimden daha başarılı olabileceğine inanıyorum.

Hocam uzaktan eğitimin gerçekleştirildiği sanal sınıflarda geleneksel sınıflarda yapamadığınız şeyler var mı?

Ö.E.1 Örgün eğitimde sunumlara önem veriyorum. Ama burada maalesef sunum yaptırmada zaman ve teknik problemler yaşıyorum.

ARA MÜLAKAT-2 14 NİSAN 2010

Hocam 7. Hafta olmasına rağmen hala aynı şekilde dersleri işliyorsunuz. Öğrencileriniz sıkılmıyor mu?

Ö.E. 1 Dersleri aynı şekilde işlemiyorum. Bir çok teknik kullanıyorum. Demonstrasyonu etkili bir şekilde kullanıyorum, tartışmalar yaptırıyorum, beyin fırtınası tekniğini kullanıyorum.

Hocam derste daha farklı yöntemler kullanmayı düşünüyor musunuz?

Ö.E. 1 Ders anlatmada oldukça birikiminin ve deneyimim var. Kullanabileceğim herşeyi kullanıyorum.

Video,etkinlik, grup çalışması, anket, proje v.b. uygulamalar yaptırdınız mı?

Ö.E.1 Yaptırmadım çünki ihtiyacım olmadı.

Sistemin bu özelliklerini kullanabilirmisiniz?

Ö.E.1 Bütün özellikleri ile sistemi kullandığımı söylemem yanlış olur. Ama ihtiyacım olan herşeyi yapabiliyorum.

ARA MÜLAKAT-3 4 MAYIS 2010

Hocam Uzaktan Eğitim ile ders işlemekten memnun musunuz?.

Ö.E.1 Ben her ortamda ders anlatabilirim. Konumda oldukça uzmanlaştım.Mikrofon takmaktan dolayı kulaklarımda çınlama oluyor. Birde geç saatlere kadar ders anlatıyoruz. Bu beni yoruyor.

Ek 3'ün devamı

Öğrencilerin Ara sınav notları 75 civarı, öğrencilerin başarılı olduklarını düşünüyor musunuz?

Ö.E. 1 Ara sınavlarda başarılı olabilir ama verdiğim ödevlerde ve projelerde sorunlar yaşadık. Öğrencilere istediklerimi tam olarak anlatamıyorum. Öğrencilerle yüz yüze görüşmem gereken durumlar oluyor. Bu durumda öğrencilerin başarısını azaltıyor.

Öğrencilerle sistem üzerinden görüşmelerinizin yetersiz olduğunu mu düşünüyorsunuz? Yani kendinizi ifade edemiyormusunuz. ?

Ö.E.1 Ben kendimi ifade edebiliyorum ama öğrencilerden istediklerimi somutlaştıramıyorum.

Sistemden kaynaklandığını mı düşünüyorsunuz?

Ö.E.1 Evet sistem üzerinden ödevlerde ve projelerde istediklerimi öğrenciler anlayamıyor.

Bu konuda uzem ekibinden destek istediniz mi ?

Ö.E.1 Desteğe ihtiyaç duymadım. Sınıfta öğrenci karşımda anlatıyorum öğrencilerin daha duyarlı olması gerekir.

Ek 3.2. Ö.E.2 ile Yapılan Ara Mülakatlar

ARA MÜLAKAT-1 22 MART 2010

Hocam geleneksel sınıf ortamında mı sanal ortamda mı daha iyi ders anlatıyorsunuz?

Ö.E.2 Sınıf ortamının yerini bir şey tutamaz. Sınıf ortamında öğrenciyle diyaloğumuz daha iyi. Uzaktan eğitimde dersleri gece veriyoruz.Haliyle daha yorgun oluyoruz.

Hocam aynı dersi örgün eğitimde de veriyorsunuz. Kendinizin ve öğrencilerin başarıları açısından değerlendirir misiniz?

Ö.E.2 Benim için fark etmiyor. Burada da anlatırım. Konuya hakimim. İki tarafta da başarılı olduğumu düşünüyorum.Öğrencilerin başarısı kendilerine bağlı, sosyal bir ortama ihtiyaçları yok. Bilgiye ihtiyaçları var.

Hocam uzaktan eğitimin gerçekleştirildiği sanal sınıflarda geleneksel sınıflarda yapamadığınız şeyler var mı?

Ö.E.2 Var tabi, öğrenci sunumları ve öğrencilerin derse katılımı istediğin düzeyde değil.

Öğrencileri derse katabilirsiniz. Sunum yaptırdabilirsiniz.

Ö.E.2 Sistemi o kadar iyi kullanamıyorum. Öğrencilerde iyi kullanamıyor. O işler sıkıntılı biraz.

Peki hocam Uzaktan eğitimin örgün eğitime göre ne faydası var?

Ö.E.2 Uzakta olan ve çalışanlar için iyi bir eğitim şekli. Biraz daha planlı oluyor. Sunular ve ders notları hazır olunca rahat oluyor.

Ek 3'ün devamı

ARA MÜLAKAT-2 15 NİSAN 2010

Hocam Uzaktan Eğitim ile ders işlemekten memnun musunuz?.
Ö.E.2 Memnumun tabi, ilk başlarda biraz zor oldu alışmak ama şu an iyi bir şekilde anlatıyorum. Buraya gelip anlatmak zor oluyordu, kendi odamdan anlatınca daha rahat oluyor.

Öğrencilerin Ara sınav notları 75 civarı, öğrencilerin başarılı olduklarını düşünüyor musunuz?
Ö.E. 2 Öğrenciler ara sınavları internet üzerinden oluyor. Sonuçların gerçekliliği olmayabilir.

Uzaktan Eğitimdekilerin daha başarısız olduğunu mu söylüyorsunuz?
Ö.E. 2 Yok öyle demiyorum. Uzaktan eğitimde öğrenciler tüm içeriklere sahip, dersleri sonradan izleyebiliyor. Daha avantajlılar.

Hocam uzaktan eğitimde öğrencilerin başarılarını daha çok arttırabilir miyiz?
Ö.E.2 Öğrencilerin teknik bilgileri eksik.Öğrencier derslere daha çok katılabilirler. Öğrencilerin çoğu mikrofon kullanmasını bilmiyor.

Öğrencilere teknik destek verebiliyormusunuz.?
Ö.E.2 Ben zor kullanıyorum sistemi, nasıl destek verecem.

ARA MÜLAKAT-3 6 MAYIS 2010

Hocam 7. Hafta olmasına rağmen hala aynı şekilde dersleri işliyorsunuz. Öğrencileriniz sıkılmıyor mu?

Ö.E. 2 Öğrenciler gayet memnun. Bana öyle bir şey demediler. Derse de katılıyorlar.

Hocam derste farklı yöntemler kullanmayı düşünüyor musunuz?
Ö.E.2. Kullanıyorum. Tartışıyoruz öğrencilerle, ödev veriyorum.

Video, etkinlik, grup çalışması, anket, tartışma v.b. uygulamalar yapabilirsiniz.
Ö.E.2 Onları yapsak iyi olur ama vaktimiz yok.

Sistemin bu özelliklerini kullanabilirmisiniz?
Ö.E.2. tartışma yaptırıyorum videoda izlettim, kullanamadığım bir şey olursa yardım isterim.

ARA MÜLAKAT-4 24 MAYIS 2010

Hocam derslerinizi odanızdan anlatmaya başladınız sorun yaşıyor musunuz?
Ö.E. 2 Gayet rahat anlatıyorum. Sıkıntı yok.

Öğrenciler sorun yaşadığı zaman yardımcı olabiliyormusunuz?
Ö.E. 2 Bazı Öğrenciler bazen ses ve görüntüde sıkıntı var diyor. Diğerleri iyi diyor. Bende sizin bağlantınızda sorun var diyorum. Sizin arkadaşlar ayarları yaptı, ben sisteme girip rahatlıkla kullanıyorum.

Ek 3'ün devamı

Hocam sorun yaşadığınız zaman telefonla yardım istiyorsunuz? Uzemdeki arkadaşlar sorunlarınızı çözebiliyor mu?

Ö.E. 2 Bazen çözüyorlar, bazende bir program kurdular, bilgisayarıma bağlanıp çözüyorlar.

Uzem elemanları size yeterince destek veriyor mu?

Ö.E. Tabi.

Ek 3.3. Ö.E.3 ile Yapılan Ara Mülakatlar

ARA MÜLAKAT-1 24 MART 2010

Hocam geleneksel sınıf ortamında mı sanal ortamda mı daha iyi ders anlatıyorsunuz.

Ö.E.3 Sanal sınıfta hiç rahat değilim. Sunuya bağımlı kalmak zorundayım. Hep ben anlatmak durumundayım. Sandalye ye oturup kameraya bakıyorum,ders sonuna kadar konuşuyorum. Örgün eğitimde sınıfta dolaşıyorsun öğrenciyle etkileşimin oluyor. Öğrencilerin sorduğu sorulara göre ders şekilleniyor.

Hocam aynı dersi örgün eğitimde de veriyorsunuz. Kendinizin ve öğrencilerin başarıları açısından değerlendirir misiniz?

Ö.E.3 Tabi ki örgün eğitimde kendimi daha başarılı buluyorum. Teknoloji kullanmada çok iyi değilim. Belki başka hocalar uzaktan eğitimde kendilerini daha başarılı hissedebilir. Ders notu olarak uzaktan eğitimdekiler daha başarılı olabilir ama örgün eğitimdekiler daha iyi bir eğitim alıp mezun olacaklar.

Niçin örgün eğitimdekiler daha iyi bir eğitim alıp mezun olacaklar?

Ö.E.3 Örgün eğitimde rehberlik hizmetleri ile ilgili uygulamalı seanslar yapabiliyrum, öğrenciyle daha iyi bir iletişimimiz oluyor, öğrenci derse daha çok katılım sağlıyor.

Hocam uzaktan eğitimin gerçekleştirildiği sanal sınıflarda geleneksel sınıflarda yaptığınız her şeyi yapabilirsiniz, ayrıca bu sistemin size sunduğu ekstra olanaklar var.

Ö.E.3 Varsa da ben bilmiyorum. Belki vardır ama benim herhangi bir deneyimim yok. Mesela rehberlikte rahatlama hareketleri-egzersizleri var, onları nasıl yaptı racam.

Hocam kameradan siz gösterirsiniz onlar yapar.

Ö.E.3 Bu yaşımdan kameradan hareket mi yaptırtacam (gülüyor)

Hocam olabilir neden olmasın. Hocam uzaktan eğitimde ders anlatırken nelerde zorlanıyorsunuz.

Öncelikle hareketsiz durmak, sandalyede oturup anlatmak zor. Bide bilgisayar gözlerimi çok yoruyor. Bilgisayara bakmakta zorlanıyorum. Örgün eğitimde 3 saatte anlattığım bir konu burada 2 saat olmadan bitiyor.

Peki hocam örgün eğitime göre ne faydası var?

Ö**ğretim Eleman:** Ben pek bir faydasını göremedim. Bizim sınıflarda projeksiyon yok, burada slaytlardan anlatabiliyorum.

Ek 3'ün devamı

ARA MÜLAKAT-2 13 NİSAN 2010

Hocam Uzaktan Eğitim ile ders işlemekten memnun musunuz?.
Ö.E.3 İyi oluyor ama çok yoruluyorum. Akşama kadar ders anlattıktan sonra çekilmiyor. Bilgisayar ekranına bakmak gözlerimi çok rahatsız etti.

Öğrencilerin Ara sınav notları 75 civarı, öğrencilerin başarılı olduklarını düşünüyor musunuz?
Ö.E. 3 Başarı iyi, örgünde de benzer sonuçlar var, hatta bunlar daha iyi.

Uzaktan Eğitimdekilerin daha başarılı olduğunu mu söylüyorsunuz?
Ö.E. 3 E tabi, örgün eğitimde bu kadar sistematik ders anlatılmıyor. Ders notları bu kadar düzenli değil, bu kadar çok kaynak kullanılmıyor.

Hocam öğrencilerin başarılarını daha çok arttırabilir miyiz?
Ö.E.3 Tabi, gündüz bu kadar yorulmasam daha iyi ders anlatırım, bu kadar çok işim olmasa ödev veririm tartışma yaptırırım.

ARA MÜLAKAT-3 4 MAYIS 2010

Hocam 7. Hafta olmasına rağmen hala aynı şekilde dersleri işliyorsunuz. Öğrencileriniz sıkılmıyor mu?
Ö.E. 3 Öyle bir şey belirtmediler, sıkıldıklarını düşünmüyorum.

Hocam derste farklı yöntemler kullanmayı düşünüyor musunuz?
Ö.E.3. Farklı olarak ne kullanabilirim ki?

Video,etkinlik, grup çalışması, anket, tartışma v.b.
Ö.E.3 Söylediklerini nasıl yapacam yada ne şekilde kullanırım bilemiyorum.

Hocam bu saydığım teknikler ve fazlası online alt yapı olarak sistemde mevcut. Eğer kullanmak isterseniz, yani dersi organize ederseniz ben size teknik olarak yardımcı olurum.
Ö.E. Tamam ileriki haftalarda gerekirse sana söylerim.

ARA MÜLAKAT-4 20 MAYIS 2010

Hocam sistemi öğrendiniz buraya gelmenize gerek yok, isterseniz evinizden yada odanızdan dersi işleyebilirsiniz.
Ö.E. 3 Yok neyi öğrendim, tek başıma yapamam ben, sistemi siz buradayken zor kullanıyorum.

Hocam kullanıcı adınızı ve şifrenizi, sisteme nasıl gireceğinizi gösteren bir kullanım kılavuzu hazırlayayım size, telefonumda var sizde sorun yaşamadan girersiniz.
Ö.E.3. Daha o kadar tecrübeli olmadım, bu sene buradan devam etsin seneye bakarız.

Hocam siz bilirsiniz, ben siz daha rahat olursunuz diye söyledim.

Ek.4. Provokasyonlar

Provokasyon-1

A.Y. : Hocam dersi anlamakta zorluk yaşıyoruz. Sadece sunular üzerinden mi ders anlatmaya devam edeceksiniz.

Ö.E.3 : Hazırladığım sunular gayet anlaşılır ve öğretici. Sunuların sonunda ekstra kaynaklarda veriyorum. Onlardan da çalışabilirsiniz.

A.Y. Hocam Farklı uygulamalar yapamazmıyız. Sunum yapmak, grup çalışması gibi.

Ö.E.3 Konularımızı yetiştirmemiz gerekiyor. Vakit kaybedemeyiz.

Provokasyon-2

A.Y. : Hocam ders içeriklerine ulaşamıyorum.Ne yapabilirim.

Ö.E.1 : Uzemdeki arkadaşlara ulaşabilirsin onlar sana yardımcı olurlar.

A.Y. : Teşekkürler.

Provokasyon-3

A.Y. : Hocam derste ödev yada proje vermeyi düşünüyormusunuz. Diğer hocalarımız 2.ara sınav yerine ödev veriyorlar?

Ö.E.3: Ödev vermeyi düşünmüyorum. 2. Ara sınavınızı yapacağım.

A.Y. Hocam test mi yapacaksınız?

Ö.E.3. Evet test olacak.

A.Y. Hocam klasik yapsanız daha iyi olmaz mı? Yorumlarımızı da katabiliriz.

Ö.E. 3 Sınavın kararını en veririm. Test olacak.

Provokasyon-4

A.Y. Hocam dersi anlamakta zorluk yaşıyoruz. Sadece sunular üzerinden mi ders anlatmaya devam edeceksiniz.

Ö.E.1 A.Y. sunum istiyorsan o zaman gelecek haftaki konuyu sen anlat.

A.Y. Yok hocam o anlamda demedim, yani geleneksel sınıf ortamında olduğu gibi öğretim yöntemleri kullanabiliriz.

Ö.E.1. Dersi iyi dinlersen sunuma ihtiyacın yok. İlle de derse katılmak istiyorsan tartışmalar yapıyoruz, tartışmalara katılabilirsin. Bundan sonra her tartışmaya A.Y. arkadaşımızla başlayacağız. A.Y. bize M.E.B nın örgüt yapısı ile ilgili düşüncelerinden bahsetsin.

Provokasyon-5

A.Y. Hocam uzaktan eğitim ile ilgili bir konuda görüş ve önerilerimi belirtmek istiyorum.

Ö.E.2. Evet Ahmet Bey,

A.Y. Hocam yapmış olduğumuz yüksek lisans programında eğitim yönetimi, planlaması ve ekonomisi ile ilgili bilgiler öğreniyoruz.Ama bu bilgiler canlı sınıf ortamında ve teorik olarak kalıyor. Ders saatleri dışında tartışma ve bilgi paylaşımı yapacağımız bir yapı oluşturabilirmiyiz.

Ö.E.2 Bu bir uzaktan eğitim programı , uzaktan eğitim ile biz öğreteceğiz siz öğreneceksiniz. Gerektiğinde derste tartışmalarımız oluyor.

A.Y. Hocam başka üniversitelerde forum ve bloglar üzerinden tartışmalar yapılıyor.

Ö.E.2 : Bizim sistemimizde varmıdır bilmiyorum. İhtiyaçda duymuyorum.

A.Y. Hocam Ö.E.1 hocamız yapıyor.

Ö.E.1 O yapıyor diye ben yapmak zorundamıyım. Ben böyle işliyorum dersleri

A.Y. Peki hocam.

Ek 4'ün devamı

Provokasyon-6

A.Y. Hocam örgün eğitimdeki öğrenciler sınıf ortamında olduğu için derslere daha çok katılıyor. Bu bizim için haksızlık olmuyor mu?

Ö.E. 3 : Hayır niye haksızlık olsun. Sizde her zaman videoları izleyip tekrar yapabiliyorsunuz. Diğer arkadaşlarınıza ders anlatırken sunum kullanmıyoruz. Sizin sunumlarınız ve içeriğiniz elinizde.

A.Y . Hocam örgün eğitimdeki arkadaşlar istedikleri zaman sizin yanınıza gelip soru sorabiliyorlar. Bizde size mail atarak soru sorabilir miyiz?

Ö.E.3 Maillerime sürekli bakamıyorum. Sorularınızı biriktirin, sınıfta sorun.

10. ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

21 Haziran 1981 tarihinde Trabzon ilinin Of ilçesinde doğdu. İlköğretim eğitimini Of Merkez İlköğretim Okulunda tamamladı. Trabzon Anadolu Teknik Lisesi Bilgisayar Donanımı bölümünden 1999 yılıda mezun oldu. Lisans eğitimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde 2004 yılında tamamladı. 2 Yıl Rize Merkez Denizciler İlköğretim Okulunda Bilgisayar Öğretmeni olarak görev yaptı. 2006 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. 2007 yılında Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek lisansını tamamladı. Aynı yıl Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Ana Bilim Dalı, Matematik Eğitimi Bilim Dalında doktora eğitimine başladı. Evli ve bir çocuk babasıdır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Muhammet BERİGEL Fatih Eğitim Fakültesi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi F Blok Akçaabat / Trabzon

E-Posta : mberigel@hotmail.com

Tel : 05326078460